

Jaarrekening 2018

Inspireren en verbinden (4)

Goed op weg naar een duurzame toekomst

Inhoud

1.	AANBIEDINGSNOTA	2
1.1	Voorwoord	2
1.2	Inleiding	3
1.3	Bestemming resultaat	9
1.4	Financiële samenvatting	10
1.5	Controleverklaring	14
2.	JAARVERSLAG	17
2.1	Programmaverantwoording	17
2.1.1	Programma 1 : Vitale Dorpen in Midden-Delfland®2025	18
2.1.2	Programma 2 : Bestuur en veiligheid.....	26
2.1.3	Programma 3 : Beheer, verkeer en milieu	31
2.1.4	Programma 4 : Onderwijs	47
2.1.5	Programma 5: Sociaal domein en Welzijn	50
2.1.6	Programma 6: Economische- en Sociale zaken	57
2.1.7	Programma 7: Ruimtelijke Ordening, Ontwikkeling en Volkshuisvesting	66
2.2	Overzicht van algemene dekkingsmiddelen	73
2.3	Overzicht van overhead	75
2.4	Paragrafen	78
2.4.1	Lokale heffingen	79
2.4.2	Verbonden partijen	82
2.4.3	Grondbeleid	98
2.4.4	Onderhoud kapitaalgoederen.....	101
2.4.5	Bedrijfsvoering	104
2.4.6	Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	110
2.4.7	Financiering	115
3.	JAARREKENING	120
3.1	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	120
3.2	Overige baten en lasten.....	123
3.2.1	Toelichting op het overzicht van baten en lasten	126
3.2.2	Overzicht aanwending bedrag onvoorzien	132
3.2.3	Overzicht incidentele baten en lasten	133
3.2.4	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen	139
3.3	Balans	140
3.3.1	Toelichting op de balans	142
3.3.2	Single information, Single audit (SiSa)	150
4.	Bijlagen	152
4.1	Staat van reserves en voorzieningen	152
4.2	Overzicht begrotingswijziging	158
4.3	Incidentele subsidies	159
4.4	Rapportage Interbestuurlijk Toezicht	160
4.5	Beleidsindicatoren.....	161
4.6	Gerealiseerde baten en lasten per taakveld	163

1. AANBIEDINGSNOTA

1.1 Voorwoord

Geachte lezer,

Voor u liggen de jaarstukken van de gemeente Midden-Delfland over het jaar 2018. De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag, de jaarrekening en een aantal bijlagen. Met deze stukken legt ons college verantwoording af over het gevoerde beleid en het financiële beheer in het eerste jaar van de collegeperiode 2018-2022.

De doelstellingen van het beleid, de daadwerkelijk verrichte activiteiten en geleverde prestaties zijn per programma toegelicht in het jaarverslag (hoofdstuk 2). De financiële weerslag hiervan is te vinden in het jaarverslag en de jaarrekening (hoofdstuk 3). De jaarstukken zijn ook te raadplegen op de website van de gemeente: www.middendelfland.nl

Het college van burgemeester en wethouders.

1.2 Inleiding

Algemeen

De jaarrekening is binnen de Planning & Control cyclus de afsluitende rapportage van het beleidsmatige en financiële resultaat over het jaar 2018. Onder de titel *Inspireren en verbinden (4) – Goed op weg naar een duurzame toekomst* was 2018 gebaseerd op het realiseren van de visies Midden-Delfland®2025 en Behoud door ontwikkeling.

In maart 2018 hebben er verkiezingen voor een nieuwe gemeenteraad plaatsgevonden. De nieuwe gemeenteraad heeft daarna het college van burgemeester en wethouders geïnstalleerd.

In de eerste maanden van 2018 heeft het voormalige college zich ingezet op het afronden en overdragen van de lopende projecten uit het vorig collegewerkprogramma.

In september 2018 hebben wij een nieuw collegeprogramma gepresenteerd met als titel *Duurzaam vooruit*. Binnen de hoofdthema's *Omgevingsvisie, Zorg en Open oriëntatie naar de samenleving* zijn 87 ambitieuze opdrachten geformuleerd die wij samen met u, onze inwoners, ondernemers en medeoverheden binnen een verantwoord financieel kader de komende vier jaren gaan uitvoeren.

Cittaslow

Midden-Delfland is de eerste Cittaslow van Nederland. Het Nederlandse netwerk bestaat inmiddels uit de elf gemeenten Alphen-Chaam, Borger-Odoorn, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittern, Heerde, Midden-Delfland, Peel en Maas, Vaals, Vijfheerenlanden en Westerwolde. Iedere Cittaslow werkt vanuit zijn eigen kwaliteiten actief aan het uitdragen van de uitgangspunten van de filosofie van Cittaslow. Onze gemeente werkt vanuit de identiteit van de dorpen op basis van deze filosofie aan de verbetering van de kwaliteit van leven. Daarbij is specifieke aandacht voor duurzaamheid, landschap en samen optrekken met inwoners en ondernemers. In 2018 zijn tijdens de internationale jaarvergadering van Cittaslow een update van het Manifest Cittaslow en het volgende statement vastgesteld:

Cittaslow is het commitment naar de jeugd om de kwaliteiten van het leven te herontdekken en samen een duurzame toekomst op te bouwen gebaseerd op deze kwaliteiten.

De filosofie van Cittaslow is leidraad bij de uitvoering van het gemeentelijk beleid. Voorbeelden hiervan zijn:

- Jubileumweek 10 jaar Cittaslow in Midden-Delfland met onder andere betrokkenheid kinderen door tijdens Schippop kunstwerken van recyclebare materialen te maken, een rondtrekkend theater, een Slow food markt, Raadsleden- en supportersdag Cittaslow Nederland, vaartocht trekschuit, het Molenconcert en de officiële première van de Cittaslow Hymne.
- Klimaat adaptieve inrichting van de woonstraat De Plantage in Maasland
- Vaststellen bestemmingsplan Cittaslow wijk De Kreek
- Realisatie van Tiny Houses aan de Woudselaan in Den Hoorn
- Inzet van De MUS als aanvullende vervoersoptie
- Aankoop gronden voor het realiseren van wettelijke natuurcompensatie IODS in het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland
- Foto expositie Ode aan de Boer in gemeentehuis met aandacht voor innovatief duurzaam ondernemerschap en relatie met de stad
- Realisatie van nieuwe bron geothermie door GeoPower OudCamp
- Vanuit particulier initiatief oprichten van de energiecoöperatie EnergieC Midden-Delfland
- Verdere verduurzaming energie op basis van Energievisie en regionale bestuursakkoord Zero Emissie Doelgroepenvervoer en Dag van de duurzaamheid op 10 oktober, Nacht van de Nacht
- Aansluiten bij de statiegeldalliantie om zwerfvuil te verminderen
- Benoeming nieuwe supporters Cittaslow Midden-Delfland en uitreiking Cittaslow Ondernemersaward aan Welvreugd

Missie gemeente

Met een inspirerende inzet en betrokkenheid van raadsleden stelden wij de missie en het profiel van de gemeente op. We benoemden vijf speerpunten: landschap, samenleving, economie, dienstverlening en bestuur en organisatie. De gemeente Midden-Delfland verbindt het groene landschap met de stedelijke omgeving. Met de gemeenschap werken wij aan een betere kwaliteit van leven. Deze missie, 'Dit is Midden-Delfland', is als bijlage in deze begroting opgenomen.

Financieel resultaat

Het resultaat van de jaarrekening 2018 na bestemming (= na verwerking reservemutaties) bedraagt € 209.067 negatief. Het voorstel is om van dit resultaat te onttrekken uit de Algemene reserve. Een meer uitgebreide toelichting is opgenomen in hoofdstuk 1.3.

Het resultaat na bestemming ad € 209.067 negatief wordt voor een bedrag van € 159.998 veroorzaakt door incidentele lasten en baten. Het resultaat gecorrigeerd met de incidentele baten en lasten bedraagt zodoende € 369.064 negatief. Het 'Overzicht uitsplitsing incidentele en structurele lasten en baten' hebben wij opgenomen onder 3.2.3.

Samenstelling jaarstukken

Het jaarverslag en de jaarrekening 2018 bestaat uit de volgende onderdelen:

- Een voorstel voor bestemming van het jaarrekeningresultaat 2018, opgenomen in hoofdstuk 1.3.
- Een financiële samenvatting van de jaarrekening 2018, waarbij in financiële zin de aansluiting tussen begroting en jaarrekening en de ontwikkeling van de Algemene reserve zijn toegelicht (hoofdstuk 1.4). Ook is in dit hoofdstuk het jaarrekeningresultaat 2018 nader verklaard.
- De resultaten per programma, waarin is ingegaan op de drie W-vragen ('Wat hebben wij bereikt?', 'Wat hebben wij daarvoor gedaan?' en 'Wat heeft het gekost?'). Ook is een totaaloverzicht per programma opgenomen, een specificatie van de algemene dekkingsmiddelen, een specificatie van de overhead en de toevoegingen/onttrekkingen aan de reserves.
- Zeven verplichte paragrafen met nadere informatie volgens vastgestelde criteria. Deze paragrafen zijn lokale heffingen, verbonden partijen, grondbeleid, onderhoud kapitaalgoederen, bedrijfsvoering, weerstandsvermogen en financiering.
- De balans per 31 december 2018 met toelichting.
- Diverse bijlagen.

De programma's 1 t/m 7, het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en het overzicht van overhead bevatten een inhoudelijke verantwoording op de bereikte resultaten.

De accountant heeft de jaarstukken gecontroleerd. De controleverklaring is toegevoegd aan dit document. Hierin verklaart de accountant dat de jaarrekening 2018 een getrouw beeld geeft van de omvang en de samenstelling van zowel de baten als de lasten over het jaar 2018. De activa en passiva per 31 december 2018 zijn in overeenstemming met de geldende voorschriften. In de controleverklaring is een oordeel opgenomen over de rechtmatigheid van de jaarrekening.

Leeswijzer

Gelijk aan voorgaande jaren is gekozen voor een verantwoording over de beleidsvoornemens uit de begroting 2018-2021.

Zoals hiervoor onder Algemeen aangegeven zijn het gemeentelijk beleid en uitvoering gebaseerd op De visies *Midden-Delfland*[®]2025 en *Behoud door ontwikkeling*. Bij relevante thema's is de filosofie van Cittaslow een kader waarbinnen keuzes gemaakt en verantwoord zijn. De beide gemeentelijke visies zijn samen met inwoners en organisaties geformuleerd. Deze zijn vertaald in de missie en vijf speerpunten.

In de begroting is het gemeentebeleid uitgewerkt in de vijf speerpunten:

1. Landschap
2. Samenleving
3. Economie
4. Dienstverlening
5. Bestuur en organisatie

Hieronder wordt per speerpunt ingegaan op de verantwoording van de voornemens uit de begroting.

Landschap

Het grote veenweidegebied van Midden-Delfland brengt mens en dier veel goeds. Het landschap is bijzonder, getypeerd door grazende koeien en de roep van weidevogels. Inwoners uit de stedelijke omgeving kunnen er genieten van rust, ruimte en belevingsrecreatie. De gemeente heeft de opdracht deze groene long in de Randstad in topconditie te houden. Hiertoe faciliteert ze de recreatief-toeristische ondernemers en beschermt ze biodiversiteit in de natuur. Ook ondersteunt ze veehouders die hun bedrijf met respect voor de natuur verder ontwikkelen naar een passend duurzaam bedrijfsmodel.

Resultaten 2018

- Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland (BPL): In 2018 is met overheden en gebiedspartijen gestart met de ontwikkelopdrachten die de provincie heeft vastgesteld bij de aanwijzing tot Bijzonder Provinciaal Landschap. Het BPL is binnen de structuur van de Landschapstafel Hof van Delfland geïntegreerd in de Gebiedstafel Central Park. Gestart is met het uitwerken van een ontwikkelperspectief (visie) en uitvoeringsprogramma.
- Voor het optimaliseren van de kwaliteit van de leefomgeving voor de weidevogels zijn in 2018 verschillende acties ondernomen zoals het kappen van een bosje aan het Kralingerpad, het terugzetten van bomen naar hakhout bij de Woudse berging, plaatsen van tien zonnepompen om 'plasdras' te realiseren en het inrichten van een gebied van 23 ha. voor de realisatie van een weidevogelkerngebied.
- Via de provincie is een Europese POP-3 subsidie ontvangen voor 17 projecten in het landschap. De gemeente Midden-Delfland is penvoerder voor deze projecten van gebiedsorganisaties en gemeenten. In 2018 zijn natuurvriendelijke oevers aangelegd.
- Voor het perceel Abtswoude 52 zijn de voorbereidingen zoals de aankoop en saneren van de grond, afronding van het faillissementsproces van de eigenaar gedaan. Hierdoor kan in 2019 het herstel van de ruimtelijke kwaliteit en de ecologische inrichting worden uitgevoerd.
- Met de afronding van de aanvragen voor de sanering van de dioxinepolders en de sanering van een kas aan de Westgaag zijn belangrijke vorderingen gemaakt voor een kwaliteitsversterking van het landschap.
- Voor de N223 is het voorlopig ontwerp aangepast ten aanzien van de ruimtelijke en ecologische inpassing. Voor de N211 is een aanpassing gerealiseerd, waardoor meer aandacht binnen het plan is voor de leefkwaliteit van de bewoners.
- Er is een startbijeenkomst geweest voor het ontwikkelen van een beheervisie van de recreatiegebieden in Midden-Delfland.
- de kavelruilcoördinator heeft met betrokken partijen overleg gevoerd en hun wensen geïnventariseerd. Op basis daarvan heeft hij zijn rapportage opgeleverd. Die vormt de basis voor de nadere uitwerking van de vrijwillige ruilverkaveling in 2019 en verder. Ook zijn BBL-percelen aangekocht en gemeentelijke landbouwpercelen verkocht aan agrariërs.
- De pilot beheer groen wordt gerealiseerd in samenwerking met de groene gebiedsorganisaties, Ondernemersfederatie Midden-Delfland en de Gebiedscoöperatie Schiepolders.
- Voor de instanding van het landschap zijn in 2018 diverse acties uitgevoerd, waarmee extra financiële middelen zijn verkregen. Als voorbeeld noemen wij de subsidies voor de Trekvaartroute en de Trambrug.
- Samen met recreatieondernemers, voedselproducenten, melkveehouders en gebiedsorganisatie is de gemeente gestart met een proces dat moet leiden tot een breed gedragen gebieds- en productmarketing van Midden-Delfland.
- Er zijn diverse verbeteringen en uitbreidingen van recreatieve verbindingen gerealiseerd, zoals bij het vaarrouthenetwerk en de verbinding door de langzaam verkeersverbinding Groeneveldsepolder (Zwethzone)
- De update van het paardenbeleid is in 2018 afgerond.
- Samen met andere organisaties is een start gemaakt om te komen tot een breed gedragen gebieds- en productmarketing in Midden-Delfland.

Samenleving

Aandacht voor elkaar verbindt en versterkt mensen. Daarom koestert de gemeente het enorme netwerk van vrijwilligers en mantelzorgers dat in de dorpen uiteenlopende welzijnsactiviteiten organiseert. Ook coördineert zij de zorg aan inwoners die van ondersteuning afhankelijk zijn, bijvoorbeeld met sociale voorzieningen en een inspirerende buitenruimte. Daarbij streeft de gemeente ernaar dat inwoners controle over hun eigen leven houden.

Resultaten 2018

- Inwoners, ondernemers en bezoekers voelen zich veilig in Midden-Delfland. Als er een incident, ramp of crisis is of deze dreigt zich voor te doen, merken inwoners dat de gemeente dit adequaat oppakt.
- In overleg met andere gemeenten en instanties zijn afspraken gemaakt over het voorkomen van voortijdig schoolverlaten, de invulling van passend onderwijs, onderwijs aan kinderen van statushouders en de onderwijshuisvesting in het gebied Lookwest/ Harnaschpolder.
- De kosten voor de jeugdhulp zijn in 2018 fors gestegen ten opzichte van voorgaande jaren. In de tweede helft van het jaar zijn samen met andere gemeenten voorbereidingen getroffen voor een plan van aanpak om te komen tot een betere beheersing van de processen en de kosten.
- Voor de ondersteuning van de uitvoering Wmo is een nieuwe regionale inkoopstrategie vastgesteld. Deze strategie ondersteunt de transformatie en geeft een sterkere rol aan cliënten en mantelzorgers bij hun ondersteuning.
- Extra aandacht aan dementie vanuit aansluiting bij 'dementievriendelijke regio'.
- Cultuur heeft in Midden-Delfland een impuls gekregen door de gemeentelijke cultuurvisie en deelname aan de regeling Cultuurimpuls met kwaliteit, zoals de expositie Land Art Midden-Delfland in het gemeentehuis.
- Verenigingen zijn ondersteund, zoals nieuwbouw scouting Den Hoorn, aanpak corrosievorming tribune SV Den Hoorn en de overeenkomst met IJclub Vlietland.
- De Woonagenda 2016-2020 is verder uitgevoerd met onder de oplevering van 21 woningen in de Julianahof in Den Hoorn.
- Op het gebied van de Participatiewet en het minimabeleid heeft een actualisatie van beleid plaatsgevonden en zijn diverse nieuwe beleidsregels voor de integrale uitvoering binnen het sociaal domein opgesteld.
- Planmatig is gewerkt aan een hogere participatiegraad van mensen door het verkleinen van de achterstand tot de arbeidsmarkt en mensen van een uitkering toe te leiden naar werk.
- Voor de centrumontwikkelingen zijn diverse besluiten genomen. Voor Maasland is dat de koersbepaling, voor Schipluiden diverse voortgangsbesluiten en voor Den Hoorn technische aanpassingen op basis van juridische procedures.

Economie

Midden-Delfland staat in de top 10 van grootste tuinbouwgemeenten in Nederland. Veel inwoners zijn werkzaam in de glastuinbouw, die profiteert van de kracht van de Greenport Westland-Oostland. In de tuinbouw stuurt de gemeente op duurzame innovatie en behoud van teeltoppervlakte. De veehouderij en agrarisch aanverwante bedrijven zijn een economische pijler voor het landschap en richten zich door innovatie op een duurzame toekomst. Met het bedrijventerrein Harnaschpolder zet de gemeente in op vergroting van de werkgelegenheid. Kansen voor lokale bedrijven liggen ook bij de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, TU Delft en het Lentiz College, waarmee de gemeente de samenwerking op zoekt. Zo kunnen kennisinstellingen hun innovatieve oplossingen in Midden-Delfland beproeven. Ook wil de gemeente dat elk dorp in de dagelijkse levensbehoeften kan voorzien. Samen met ondernemers werkt zij daarvoor aan een aantrekkelijk ondernemersklimaat.

Resultaten 2018

- In 2018 is de eerste klimaatadaptieve herinrichting van de woonstraat Plantage in Maasland opgeleverd. Deze inrichting kent diverse innovatieve toepassingen, zoals grasparkeren, dimbare verlichting met bewegingssensoren en wateropvang binnen het straatprofiel en openbare groen.
- In 2018 is overgestapt naar een andere wijze van onderhoud voor wegen te weten: van profiel breed naar wegvakonderdeel gericht. Het afgelopen jaar zijn diverse reconstructies en onderhoudswerkzaamheden bij wegen uitgevoerd. Aan het eind van het jaar voldeed 86% van het wegenarsenaal aan de CROW-norm A en B (voldoende).
- De afgeschreven openbare verlichting is vervangen. Hierdoor is de verlichting verder verbeterd. Deze is minder milieubelastend en kostenbesparend. Verder zijn ter verbetering van de sociale

cohesie diverse achterpaden verlicht.

- De locaties voor het gebruik van gemeentegrond door particulieren zijn in kaart gebracht. De betreffende particulieren hebben een brief gekregen met het verzoek om een overeenkomst om de grond kosteloos te gebruiken dan wel de grond van de gemeente te kopen. In 2019 krijgt dit project een vervolg.
- In 2018 is het bomenbeleid toegepast bij de herinrichting van straten. Bovendien is een inventarisatie van waardevolle bomen gemaakt. Enkele bomen moesten door aantasting helaas weggehaald worden.
- In 2018 zijn geen speelplaatsen gereconstrueerd. Wel zijn twee nieuwe speelplaatsen ingericht, alsmede een natuurspeelplaats in Schipluiden.
- Diverse verkeersaangelegenheden zijn in 2018 aan de orde geweest, zoals de overleggen over de N211, N223, N468 en de A4, bereikbaarheid Maaslandse Poort e.d. Verder is de bus concessie aanbesteed door de MRDH.
- Er hebben diverse transacties plaatsgevonden binnen de exploitaties van de Harnaschpolder, 't Ambacht en de Maaslandse Poort.
- Er is gestart met een topsportopleiding en de realisering van het Internationale hippisch innovatie- en kenniscentrum Equestrum.
- Samen met recreatieondernemers, voedselproducenten, melkveehouders en gebiedsorganisatie is de gemeente gestart met een proces dat moet leiden tot een breed gedragen gebieds- en productmarketing van Midden-Delfland.
- Voor de triple helix samenwerking binnen de Greenport West-Holland is de governance aangepast en is een nieuwe werkagenda vastgesteld. Hieraan zijn vijf ambities gekoppeld gericht op een circulaire economische ontwikkeling, voeding, gezondheid, innovatie en duurzaamheid.
- De samenwerking binnen de Integrale gebiedsuitwerking ruimtelijke en logistieke invulling Greenport 3.0 in Westland is gecontinueerd. Dit programma is onderdeel van het MIRT en gericht op een vernieuwende en integrale aanpak van de logistieke ontsluiting en ruimtelijke uitdagingen van de greenport in de regio Westland.

Dienstverlening

De gemeente staat voor een goede, correcte en persoonlijke benadering. Via de digitale snelweg van onder meer e-mail, website en social media kunnen inwoners en bewoners waar zij maar willen met de gemeente contact leggen. Wie niet online is, gebruikt de vertrouwde balie, telefoon of post. Daarbij kunnen inwoners en bedrijven ervan verzekerd zijn dat hun persoonlijke gegevens veilig worden beheerd.

Resultaten 2018

- De dienstverlening aan de inwoners proberen wij elk jaar verder te verbeteren. In 2018 hebben daartoe diverse onderzoeken uitgevoerd (bijv. klantreis- en gebruikersonderzoeken). Verder is de online en offline dienstverlening verbeterd.
- Daarnaast is continue aandacht voor de verbetering van de fysieke dienstverlening. Zo is gestart met het project Thuis! in Midden-Delfland dat er op gericht is om bij ambtelijke contacten primair te werken vanuit de maatschappelijke doelen en verwachtingen die inwoners hebben.
- Bij de zelfevaluaties en onderzoeken van de BRP scoort de gemeente met een goed boven de landelijke (kwaliteits)normen.
- Ook het informeren van de inwoners wordt elk jaar verbeterd. In 2018 zijn de brieven in meer begrijpelijke taal opgesteld. Uit onderzoek is gebleken dat hier meer resultaat is te boeken. Verder vindt informatieoverdracht via allerlei digitale kanalen plaats. Daarnaast is ook De Schakel in 2018 gebruikt voor het informeren van de inwoners.

Bestuur en organisatie

Inwoners en bedrijven die een initiatief hebben ontwikkeld kunnen rekenen op een positieve grondhouding. Het uitgangspunt voor de gemeentelijke inzet is 'ja, tenzij'. Om inwoners bij besluitvorming te blijven betrekken informeert de gemeente hen actief over voornemens en besluiten. Naast communicatie is ook participatie een belangrijk instrument. De gemeente betreft inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere overheden steeds gestructureerde bij de voorbereiding op besluitvorming, zoals de plannen voor de dorpscentra en de woningbouwplannen. Alleen met een actieve gemeenschap kan de gemeente vanuit de filosofie van Cittaslow de zorg voor inwoners en landschap goed uitvoeren.

Resultaten 2018

- Na de verkiezingen van maart 2018 is een nieuwe gemeenteraad geïnstalleerd. De gemeenteraad heeft een college benoemd. De maatschappelijke opgaven in Midden-Delfland zijn vertaald in een concreet collegeprogramma dat bestaat uit 87 acties.
- In 2018 is de 1^e fase van de organisatieontwikkeling afgerond met de benoeming van de afdelingsdirecteuren en vaststelling van de structuur. In 2019 is de ambtelijke organisatie gestart met het werken binnen deze structuur. Verdere uitwerking en detaillering vindt plaats in 2019.
- Wij hebben gekozen voor de Hostmanship filosofie om hiermee de kwaliteit van dienstverlening en samenwerking met inwoners verder te verbeteren. In 2018 zijn we hiermee gemeente breed aan de slag gegaan. De aanpak noemen wij Thuis! in Midden-Delfland.
- In 2018 zijn op basis van landelijke modellen nieuwe gedragscodes voor raadsleden en bestuurders vastgesteld.
- In 2018 zijn er als gevolg van nieuwe wetgeving veel vorderingen gemaakt op het gebied van de informatiebeveiliging en privacy in het algemeen.
- Voor het beheersbaar krijgen van de gemeenschappelijke regeling Avalex is een nieuwe governance vastgesteld. Bij de gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag is de evaluatie van de regeling afgerond en zijn aanbevelingen overgenomen om de betrokkenheid en kwaliteit van processen te vergroten. Tevens is voor die regeling gestart met het opstellen van een nieuwe strategische agenda.

Financiën

Hanteren van een solide financieel beleid. Dit betekent een structureel sluitende begroting. Een incidenteel tekort kan gedekt worden vanuit de reserves. Verdere uitgangspunten zijn:

- *De reservepositie blijft op peil.*
- *Met behoud van de huidige kwaliteit van de gemeentelijke diensten en producten streven wij naar zo laag mogelijke kosten.*
- *Indien aanvullende maatregelen (lees: bezuinigingen) nodig zijn om een structureel sluitende begroting te realiseren, zijn alle beleidsvelden gelijkwaardig om de benodigde bezuinigingen te bereiken.*

Resultaten 2018

- De begroting 2018-2021 was sluitend. Wel was daar een dekkingsplan voor nodig. Door de verkiezingen van maart 2018 was de primaire begroting behoudend van aard en in het bijzonder gericht op de afronding van het vorige collegewerkprogramma. In het collegeprogramma van het nieuwe college zijn de ambities voor de komende jaren verwerkt. Hiermee is in de begroting 2019-2022 rekening gehouden.
- In 2018 heeft de gemeenteraad zeven begrotingswijzigingen 2018 vastgesteld, waaronder drie Periodieke Begrotingswijzigingen. De dekking van deze begrotingswijzigingen heeft voornamelijk bestaan uit onttrekkingen aan reserves. Na vaststelling van de laatste begrotingswijziging bedroeg het saldo van de Begroting 2018 € 0.
- Het financiële resultaat 2018 voor bestemming bedraagt negatief € 209.067.
- De Algemene reserve is gedaald met ruim € 1,1 miljoen. De totale reserves (inclusief de algemene reserve) zijn gedaald met ruim € 2,9 miljoen.

1.3 Bestemming resultaat

Het resultaat van de jaarrekening 2018 vóór bestemming bedraagt € 209.067 negatief. Rekening houdend met de hierna opgenomen post die doorgeschoven wordt naar 2019, bedraagt het resultaat € 209.067 na bestemming. De doorgeschoven kosten worden gedekt uit reserves.

Voor een andere verklaring van dit resultaat wordt verwezen naar hoofdstuk 1.4 en de toelichtingen bij de programma's (hoofdstuk 2.1).

Conform de regelgeving van het BBV is het voordelig resultaat als afzonderlijke post opgenomen onder de passiva op de balans.

Het is de bevoegdheid van de raad om aan te geven hoe dit resultaat wordt bestemd.

Wij stellen voor om het nadelig jaarrekeningresultaat als volgt te bestemmen:

Het nadelige jaarrekeningresultaat (resultaat na bestemming 2018)

Te onttrekken aan de algemene reserve

€ 209.067

Wij stellen u voor om de drie onderstaande over te hevelen naar 2019. Aangezien het bedrag van de overheveling voor deze projecten voor de lasten en de baten hetzelfde is, is deze voor het bestemmingsvoorstel budgettair neutraal. Voor de begrotingswijziging zijn de projecten echter wel van belang.

- Subsidie scouting Den Hoorn (€ 100.000)

- Subsidie scouting Maasland (€ 49.525)

Voor beiden geldt dat nog geen uitkering heeft plaatsgevonden, omdat nog niet aan alle subsidievoorwaarden is voldaan. Dekking conform raadsbesluit uit de Algemene reserve.

- Motie solidair

In februari 2017 heeft de gemeenteraad de motie solidair ingetrokken. Het restant budget ad € 54.725 is gereserveerd voor dekking van kosten voor armoedebestrijding. In 2018 is hiervoor € 7.194 uitgegeven, zodat het budget wordt overgeheveld naar 2019. Dekking komt uit de reserve Urgente noden.

Verder heeft de gemeenteraad bij de 3e Periodieke Begrotingswijziging 2018 besloten om de budgetten van zes andere projecten met een totaalbedrag van € 134.700 door te schuiven naar 2019.

1.4 Financiële samenvatting

In dit hoofdstuk is de aansluiting gemaakt tussen de programmabegroting 2018 en de mutaties via begrotingswijzigingen die door de raad zijn vastgesteld. Daarnaast zijn alle overige mutaties die voortkomen uit het opstellen van de jaarrekening verwerkt. Al deze wijzigingen hebben uiteindelijk geleid tot een negatief saldo van € 209.067 over het jaar 2018.

Cijfermatige aansluiting met programmabegroting, begrotingswijzigingen en resultaat

Tabel ontwikkeling van het saldo 2018

Omschrijving	Resultaat 2018 in €
Totaal saldo baten en lasten (mutaties jaarrekening)	€ 2.828.075
Mutaties reserves jaarrekening	€ -2.619.008
Jaarrekening incl. beginstand t/m begrotingswijziging 7	- € 209.067

In onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van de Algemene reserve in 2018 weergegeven.

Stand Algemene reserve per 1-1- 2018	5.375.269
Doorschuif PvA aanwijzing BPL	5.200
Doorschuif inhuur KCC	3.500
Doorschuiven budget klimaat- energieopgave	30.000
Doorschuiven budget verduurzaming gebouwen	66.000
Doorschuiven budget bestuurlijke samenwerking	10.000
Doorschuiven bewegwijzering gemeentehuis naar 2019	20.000
Asfalteren voorterrein gemeentewerf	-12.467
Cittaslowdag raadsleden en supporters	-5.000
Constructieve veiligheid bruggen	-20.000
Cultuureducatie met kwaliteit	-230
Cultuurimpuls	-22.083
Energievisie	-43.716
Extra kosten dienstverleningsmodel	-8.937
Instandhouding skaterrouthenetwerk (10 jr t/m 2024)	-10.665
Inzet trainees en leerarbeidsplaatsen	-70.000
Motie lokaal onderwijsbeleid	-10.000
Onderwijs kinderen statushouders	-10.000
Realisatieplan informatievoorziening en digitalisering	-36.158
Strandgoed respijtzorg H4 pilot	-25.000
Urgentie, decentralisatie beschermd wonen/OGGZ/bemoeizorg	-16.030
Village Fleuri	-14.882
Poldergesprekken invulling bijz. prov. Landschap	-4.330
Deklaag Kwakelweg t.b.v. skaterrouthenetwerk	-40.000
Corrosievorming tribune SV Den Hoorn	-45.150
Subsidie Scouting Maasland	-49.525
Parkeerverharding bij Schipluiden	-10.706
Visie Centrumontwikkeling Maasland	-29.931
Energievisie (Amendement A begr. 2016)	-7.860
Uitgaven afkoopsom BHP	-16.372
Kosten Trekvaart	-13.642
Energievisie Midden-Delfland	-83.400
Inhuur BAG	-18.699
Inhuur omgevingswet	-160
Ambtelijke en juridische begeleiding Abtswoude 52	-30.000
Ambtelijke inzet uitwerking Centrum Maasland	-79.203
Inhuur ambtelijke begeleiding kleine projecten	-75.000
Inhuur omgevingswet	-100.000
Meldpunt leefomgeving/duurzame inzetbaarheid medewerker	-46.900
Keenenburg 6 huisvesting statushouders	-12.967
Resultaat voorjaarsnota	-322.140
Nadelig saldo periodieke begrotingswijziging II	-370.875
Terugdraaien onttrekking Zuidhoornseweg	1.000.000
Nadelig saldo periodieke begrotingswijziging III	-845.175
Stand Algemene reserve 31 december 2018	4.002.766

Het saldo van de Algemene reserve is in vergelijking met de Jaarrekening 2017 met € 3 mln. afgenomen. Desondanks leidt de stand per 31 december 2018 tot een weerstandsratio van 2,7 en verdient daarmee de aanduiding 'ruim voldoende' (zie voor nadere toelichting de Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing).

Het hierboven gespecificeerde verloop van de Algemene reserve is gebaseerd op besluiten van de gemeenteraad, die direct of indirect hebben bijgedragen aan de instandhouding en verdere ontplooiing van onze gemeente.

Er zijn diverse cijfermatige analyses wettelijk voorgeschreven. De eerste analyse verklaart het verschil tussen de werkelijke en de begrote baten en lasten voor 2018. De tweede analyse verklaart het verschil tussen de werkelijke baten en lasten uit 2018 ten opzichte van de werkelijke baten en lasten uit 2017. De derde analyse geeft een verklaring voor de afwijking van de werkelijke kapitaallasten ten opzichte van de begrote kapitaallasten.

1. Analyse resultaat 2018 werkelijkheid versus begroot

Hieronder worden de belangrijkste oorzaken die hebben geleid tot een negatief resultaat van € 209.067 aangegeven (V= voordelig, N= nadelig).

Progr. 1:	Midden-Delfland	€	119.444	V
	Mutatie reserves	€	33.118	N
Progr. 2:	Bestuursorganen	€	65.261	V
	Burgerzaken	€	176.766	V
	Openbare orde en veiligheid	€	19.248	V
	Mutatie reserves	€	152.813	N
Progr. 3:	Wegen	€	1.929.081	V
	Openbaar groen	€	26.332	V
	Begraafplaatsen	€	46.787	V
	Milieubeheer	€	402.867	V
	Riolering	€	29.510	V
	Mutatie reserves	€	2.402.728	N
Progr. 4:	Huisvesting basisonderwijs	€	37.471	V
	Gemeensch. baten/lasten onderwijs	€	46.689	V
Progr. 5:	Wmo	€	205.541	V
	Jeugd-en jongerenwerk	€	85.097	N
	Openbare gezondheidszorg	€	34.499	V
	Sport	€	150.692	V
	Kunst	€	23.424	V
	Mutatie reserves	€	243.339	N
Progr. 6:	Handel, Ambacht en Industrie	€	13.030	N
	Bijstand	€	127.791	V
	Werkgelegenheid	€	47.979	N
	Minimabeleid	€	29.344	N
	Participatiefonds	€	45.346	V
	Mutatie reserves	€	75.522	N
Progr. 7:	Ruimtelijke ordening	€	383.281	V
	Grondexploitaties	€	922.190	V
	Mutatie reserves	€	1.345.106	N
Alg.dek.	Algemene uitkering	€	138.077	V
	OZB	€	54.662	V
Overhead	Overhead DC&I	€	126.411	V
	Overhead ambtelijke organisatie	€	799.017	N
	Mutatie reserves	€	87.673	N
	Diverse kleine verschillen	€	5.671	N
Totaal		€	209.067	N

Bij de verantwoording van de zeven programma's wordt specifiek ingegaan op de onder- en overschrijdingen. In de programma's worden bij de W-vraag 'Wat heeft het gekost?' de verschillen (vanaf € 25.000) tussen de begrote en werkelijke baten en lasten toegelicht.

2. Analyse verschil jaarrekening 2017 versus jaarrekening 2018

Het nadelig resultaatverschil tussen 2017 en 2018 bedraagt € 10.935 nadelig. Onderstaand worden de belangrijkste afwijkingen aangegeven.

Progr. 1:	Midden-Delfland	€	119.444	V
	Mutatie reserves	€	88.520	V
Progr. 2:	Bestuursorganen	€	107.565	N
	Burgerzaken	€	35.746	N
	Openbare orde en veiligheid	€	19.248	V
	Mutaties reserves	€	8.063	N
Progr. 3:	Wegen	€	1.816.537	V
	Openbaar groen	€	55.162	N
	Begraafplaatsen	€	15.785	N
	Speelvoorzieningen	€	51.794	N
	Afvalverwijdering- en verwerking	€	35.552	N
	Riolering	€	190.091	V
	Milieubeheer	€	5.143	N
	Mutatie reserves	€	2.229.629	N
Progr. 4:	Huisvesting basisonderwijs	€	276.236	N
	Gemeensch. baten/lasten onderwijs	€	191.366	V
Progr. 5:	Wmo	€	156.358	N
	Wmo en jeugd	€	339.944	N
	Sport	€	31.360	N
	Jeugd- en jongerenwerk	€	209.332	N
	Kinderopvang	€	52.658	V
	Vreemdelingen	€	72.416	V
	Kunst	€	23.424	V
	Oudheidkunde/monumenten	€	61.958	N
	Openbare gezondheidszorg	€	16.779	N
	Mutatie reserves	€	80.643	V
Progr. 6:	Handel en ambacht	€	13.030	N
	Werkgelegenheid	€	47.979	N
	Bijstand	€	127.791	V
	Minimabeleid	€	247.094	N
	Participatiefonds	€	45.346	V
	Mutatie reserves	€	20.101	V
Progr. 7:	Ruimtelijke ordening	€	26.550	N
	Grondexploitaties	€	1.355.897	V
	Mutatie reserves	€	765.608	N
Alg.dek.	Algemene uitkering	€	9.736	N
	OZB	€	760.923	V
Overh.	Overhead DC&I	€	89.934	V
	Overhead ambtelijke organisatie	€	585.774	N
	Mutatie reserves	€	144.167	N
	Diverse kleine verschillen	€	5.959	N
Totaal		€	427.964	N

1.5 Controleverklaring

Deze ruimte is gereserveerd voor de controleverklaring van de accountant.

2. JAARVERSLAG

2.1 Programmaverantwoording

Leeswijzer

In dit hoofdstuk wordt per programma aangegeven

- De doelstelling 'Wat willen we bereiken?' binnen het betreffende beleidsveld, zoals deze is opgenomen in de begroting 2018.
- In het onderdeel 'Wat gaan we ervoor doen?' de specifieke voornemens voor 2018.
- De gerealiseerde voornemens in 2018 in het onderdeel 'Wat is er bereikt/uitgevoerd?'.
 - De financiële tabellen in het onderdeel 'Wat mag het kosten?/heeft het gekost?' bestaan uit
 - Kolom 1: de gerealiseerde baten of lasten in het voorgaande jaar
 - Kolom 2: de primitieve programmabegroting
 - Kolom 3: de programmabegroting (inclusief begrotingswijzigingen) in het verantwoordingsjaar
 - Kolom 4: de werkelijk gerealiseerde baten of lasten in het verantwoordingsjaar
 - Kolom 5: het verschil tussen de werkelijk gerealiseerde baten/lasten en de begroting inclusief wijzigingen.
- Onder het kopje toelichting financiële afwijkingen worden (waar nodig) de verschillen groter dan € 25.000 uit kolom 5 toegelicht.

Een samenvattend overzicht van alle programma's is opgenomen in hoofdstuk 3.2 (Overzicht baten en lasten).

2.1.1 Programma 1 : Vitale Dorpen in Midden-Delfland®2025

Beleidsdoel

Het behouden en versterken van het open agrarisch cultuurlandschap van Midden-Delfland.
Het behouden en versterken van de kwaliteiten van de vitale dorpen en buurtschappen in Midden-Delfland.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Midden-Delfland is nu en in 2025 een vitaal landschap, met een agrarisch en recreatief karakter. De 'koe in de wei' is en blijft het symbool voor een grondgebonden veehouderij, de 'Grutto in de wei' staat voor een natuurlijk landschap met kansen voor weidevogels. Uit allerlei studies, waaronder die van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) blijkt dat het kwaliteitslandschap 'Central Park Midden-Delfland' een belangrijke pijler is voor het economisch draagvlak van de regio. Het landschap van Midden-Delfland draagt daarnaast een steentje bij aan de regionale economie in de vorm van voedselproductie, een steeds verder ontwikkelde sector van 'hospitality' en andere vormen van dienstverlening aan het stedelijk gebied. In de visie *Midden-Delfland® 2025* zijn de centrale thema's al vastgelegd. Landschappelijke kwaliteit, rust, stilte en natuurbehoud zijn centrale kenmerken van ons gebied, gedragen door bedrijvigheid die 'brood ziet' in weidevogelbeheer, voedselproductie voor de stad ('korte ketens') en bij het gebied passende recreatieve voorzieningen (horeca, hippische sport etc.).

Het inspelen op de economische uitdagingen en de veranderende behoeften vanuit de steden binnen de MRDH vraagt van het gebied, de ondernemers – zeker van de veehouders – en ons bestuur een grote flexibiliteit. Het gemeentelijk (investerings)beleid draagt hieraan bij door de ontwikkelingen actief te volgen, actoren in het gebied waar nodig steun te geven om zich aan te passen aan de veranderende vraag en de noodzakelijke publieke investeringen mogelijk te maken. Midden-Delfland werkt, o.a. met het geld dat is ontvangen ter compensatie van de aanleg van de A4, aan optimalisering van de eigendommen in het buitengebied (grondruil), aan verbetering van de landschapskwaliteit en aan bedrijfsmatige vernieuwing (innovatie) die inspeelt op de economische kansen voor Midden-Delfland. Samenwerking en draagvlak zijn daarbij belangrijk. Bestuurders uit de regio, maatschappelijke organisaties, ondernemers, inwoners en onderwijs 'dragen' met hun plannen en inzet Midden-Delfland en werken hierbij mee aan het realiseren van de toekomst van het landschap. Zeker stellen van draagvlak is mede daarom een voortdurend aandachtspunt voor het gemeentebestuur.

De inwoners van de dorpen Den Hoorn, Maasland, Schipluiden en de buurtschappen vormen met elkaar een gemeenschap waar persoonlijk contact centraal staan. Een dynamische en gastvrije gemeenschap die levenskracht uitstraalt en waar ondernemers een belangrijke plek innemen en bezoekers van harte welkom zijn. De dorpen beschikken over basisvoorzieningen op de terreinen van wonen, zorg en welzijn.

Midden-Delfland is lid van de internationale beweging Cittaslow die nadruk legt op de authentieke waarden van de aangesloten gemeenten, op aandacht voor de kwaliteit van leven en voor goed en gezond voedsel. Lid zijn van Cittaslow betekent voor Midden-Delfland een oriëntatie op lokale kracht, fijschaligheid en de eigen authentieke waarden. De komende jaren wordt meer ingezet op de samenwerking met Cittaslow-netwerk in onze gemeente en op de 'branding' van Midden-Delfland als een 'slow' en vooral 'bijzonder provinciaal landschap'.

In het kader van het behouden en versterken van de kwaliteiten van de vitale dorpen en buurtschappen in Midden-Delfland wordt de ontwikkeling van de 3 centrumplannen voortgezet. Dit houdt in uitvoeren van het bestemmingsplan Den Hoorn en zorgen voor een goede verkeersafwikkeling, in Schipluiden voortgaan met de structuurvisie en in Maasland ontwikkelen van een plan rond het gemeentehuis, Kerkplein en nabij Veldesteijn.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Midden-Delfland® 2025 en *Behoud door ontwikkeling* is het fundament van Cittaslow in Midden-Delfland. Beide visies sluiten naadloos aan op de filosofie van deze beweging. Deze filosofie refereert aan drie mondiaal bestaande factoren die de kwaliteit van leven negatief kunnen beïnvloeden, te weten armoede, de energiecrisis en voedselcrisis. Gemeenten kunnen vanuit de filosofie van Cittaslow proactief maatregelen nemen en gemeenschappen ondersteunen om de kwaliteit van leven te verbeteren. Zij doen dit door bewustwording en uit te gaan van de kracht van de lokale samenleving. Fijschaligheid en veerkracht van deze lokale gemeenschappen worden lokaal ondersteund.

Wat gaan we ervoor doen?

<p>Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken</p>	<p>De concrete doelen in dit programma zijn direct gerelateerd aan het behoud en versterken van het groene landschap van Midden-Delfland. In de Gebiedsvisie Midden-Delfland® 2025 zijn voor 2025 de volgende operationele doelen vastgelegd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het Landschapsontwikkelingsplan 2. Relatie stad-platteland 3. Identiteit 4. Instrumenten 5. Een blijvende bestuurlijke, juridische en financiële verankering.
<p>Concrete doelen/acties voor 2018</p>	<p>In juni 2016 is het Uitvoeringsprogramma Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 door de gemeenteraad vastgesteld. Dat programma bevat diverse projectvoorstellen en concrete uitvoeringsacties voor de komende jaren. De vijf doelen van de Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 zijn vertaald in het uitvoeringsprogramma in vier opdrachten met bijbehorende actiepunten. Hierbij zijn ook onderwerpen genoemd die een langere looptijd kennen. Veel ontwikkelingen in het gebied Midden-Delfland kennen voor de realisatie een meerjarig traject.</p> <p>Opdracht A: Kwaliteit, Landschap van Stand; Opdracht B: Betrokken en duurzaam beheer; Opdracht C: Ontmoeting tussen stad en land; Opdracht D: Het A-merk Midden-Delfland®</p> <p><i>Ad A Kwaliteit, Landschap van Stand</i> Het authentieke agrarisch landschap is groen, weids en waterrijk. Met koeien in de wei, monumentale boerderijen en goed verzorgde erven. In het agrarisch landschap kunnen rust en weidsheid ten opzichte van de stad ervaren worden. Versterking van de ruimtelijke kwaliteit is van belang voor de toekomst van Midden-Delfland. Dit geldt voor de veenweiden en cultuurhistorische (lint)bebouwing. Het authentieke veenweidelandschap is kwetsbaar. Ontwikkeling is nodig om dit landschap in stand te houden. Bij nieuwe ontwikkelingen staat kwaliteit voorop. Centraal bij deze opdracht staan draagvlak en bestuurlijke bescherming. Draagvlak voor de bewustwording bij inwoners, gebruikers en andere overheden. Een betere borging van de kwaliteiten van het bijzondere landschap van Midden-Delfland.</p> <p><i>Actiepunten opgave A:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Nader uitwerken van het ontwikkelperspectief en uitvoeringsprogramma voor het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland - Afronden van de 'poldergesprekken' met input voor de gemeentelijke Omgevingsvisie; - Gedurende gehele jaar inzetten van een Polderarchitect, die gevraagd en ongevraagd advies geeft aan gemeente en andere publieke en private partijen over het vergroten van de ruimtelijke kwaliteit van plannen, projecten en beleid - Aanwijzen van een weidevogelkernegebied van 15-20 hectare vanuit het Weidevogelpact en voorbereiden van de inrichting van dit gebied - Optimaliseren van de kwaliteit van de leefomgeving voor de weidevogels door maatregelen, zoals bevorderen kruidenrijk grasland, aanleg plasdras en het kappen van bomen - Biodiversiteit vergroten door onder andere het toepassen van ecologisch bermbeheer en aanleg van natuurvriendelijke oevers - Kwaliteitsversterking landschap, waaronder voortgang problematiek saneren verspreid liggend glas en saneren dioxinepolders - Vaststellen van het definitief ontwerp voor aanpassing van de N223 en de N211 - Vaststellen van het definitief ontwerp voor de ecologische verbindingzone tussen de Vlietlanden en de Akerdijkse Plassen - Verlichten doven - Voorlichting onderhoud particuliere monumenten <p><i>Ad B Betrokken duurzaam beheer</i> Centraal in deze opdracht staat het vergroten van de betrokkenheid van ondernemers, agrarisch en niet-agrarisch, en gebruikers bij het beheer van het landschap. Het beheer van het gebied Midden-Delfland is van directe invloed op de kwaliteitsbeleving door inwoners van onze gemeente en omliggende gemeenten en overige recreanten. Boeren zijn van cruciaal belang voor het beheer en onderhoud</p>

<p>Concrete doelen/acties voor 2018</p>	<p>van het landschap. Samen met andere overheden en gebiedsorganisaties zorgt de gemeente voor een betere afstemming tussen de vraag en het aanbod. Het betrekken van lokale partijen bij beheer en onderhoud is het uitgangspunt.</p> <p><i>Actiepunten opgave B:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vaststellen van een nieuwe (ecologische) beheervisie voor de gronden van het voormalig recreatieschap - Verder uitvoering geven aan het project Grondinstrument, met de onderdelen ruilverkaveling, grondruilbank, kwalitatieve verplichtingen en innovatie - Verder uitvoering geven aan het Meerjarenprogramma Duurzaam Boer Blijven in Midden-Delfland 2016-2020. Gezamenlijke inspanning is gericht op studiegroepen kringlooplandbouw, korte ketens, jonge boeren (pijler A) en op het innovatienetwerk Midden IN Delfland (Pijler B) waaronder valt de uitwerking van innovatie experimenten en initiatieven - Ondersteunen oprichting Maatschappelijke Venootschap - Ondersteunen pilot beheer gericht op samenwerking gebiedsorganisaties en veehouderij - Permanente aandacht voor mogelijkheden nieuwe en aanvullende financiering in stand houden landschap Midden-Delfland - Opzetten pilot dynamisch peilbeheer op basis van de uitkomst van het onderzoek naar versnelde bodemdaling - Onderzoeken van de te verwachte bodemdaling en opstellen van een handelingsperspectief om versnelde bodemdaling tegen te gaan <p>Ad C Ontmoeting tussen stad en land</p> <p>In deze opgave staat centraal de doelstelling dat de stedeling makkelijker en vaker het gebied Midden-Delfland kan bezoeken en beleven. Deze beleving vraagt een gedoseerde groei om de kwaliteiten rust en ruimte in stand te houden. Het gebied kan beter ontsloten worden door recreatieve (fiets)verbindingen te verbeteren en te realiseren tussen de stadscentra en groengebieden. De poorten zijn startpunten voor een bezoek, waar informatie verkrijgbaar is. Daarnaast is een verbetering van waterverbindingen nodig met als uitgangspunt een doorvaart van 1,80 meter. Ondernemers en natuurorganisaties verzorgen de beleving, waarbij lokaal, eerlijk en duurzaam geproduceerd voedsel een volwaardige plek heeft.</p>
<p>Concrete doelen/acties voor 2018</p>	<p><i>Actiepunten opgave C:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - In stand houden en uitbreiden fietsverbindingen, bijvoorbeeld via aansluiting Hollandse Banen Vervoersautoriteit MRDH - Ondernemers ondersteunen en informatieverstrekking stimuleren voor het realiseren van sterke poorten - Verder verdichten en variëren recreatieve verbindingen - Aanleg nieuwe ruitpaden - Ondersteunen aanleg pluktuin/voedselbos/hoogstamboomgaard (fruitbos) naast het vrachtwagenparkeerterrein in Schipluiden - Ondernemers stimuleren realiseren verkooppunt A4/ pop-up store voor lokale producten en korte ketens - Verder verbeteren vaarroutes, zoals ondersteunen initiatieven Rondje Maasland en ondersteunen voorzieningen waterrecreatie Vlietland/Foppenplas - Gezamenlijke belangenbehartiging recreatie en handhaving - Ondersteunen initiatieven realisatie Historische scheepswerf - Ondersteunen en subsidiëren maatschappelijke initiatieven gericht op cultuur en culturele evenementen - Uitvoering update paardenbeleid inclusief economische ondersteuning hippische sector en Equestrum <p>Ad D Het A-merk Midden-Delfland@2025</p> <p>Centraal bij deze opgave is een eenduidige branding van het 'product' Midden-Delfland, gebaseerd op de kwaliteit van het landschap, de producten en evenementen. Branding is hierbij geen doel op zich, maar een middel om de opgaven te realiseren. Een eenduidige communicatie wekt verwachtingen bij de recreanten over de kwaliteiten, die vervolgens ook zijn waar te maken bij een bezoek aan het gebied.</p>

Concrete doelen/acties voor 2018	<p><i>Actiepunten opgave D:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Eenduidige communicatie gericht op branding en bekendheid van het merk/ landschap Midden-Delfland - Ondersteuning ondernemersinitiatief Portal Midden-Delfland - Ondersteunen initiatieven recreatieve sector gericht op uitbreiding fijschalige voorzieningen voor inwoners en omliggende steden en activiteiten gericht op verdere verbinding tussen bedrijven en initiatieven - Versterking kwaliteit Oostgaag-Westgaag - Belevenisboerderij/Boerderij van de toekomst - Opstellen inrichtingsplan buitenplaats Koningsrust
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - LOP Midden-Delfland® 2025 (gemeentelijke structuurvisie voor het buitengebied) - Stichting Groenfonds Midden-Delfland - Bestemmingsplannen, met name buitengebied Gras (inclusief update 2017) en Glas - Visie <i>Behoud door ontwikkeling</i> (Vitale Dorpen) - Lidmaatschap Cittaslow, inclusief kennisuitwisseling binnen landelijk netwerk - Beleidskader toerisme en recreatie - EGTS Cittaslow - Plan van aanpak Saneren verspreid liggend glas - Plan van aanpak Duurzaam boer blijven in Midden-Delfland - Evaluatie en uitvoeringsvoorstel Grondinstrument december 2015 - Uitvoeringsprogramma Gebiedsvisie Midden-Delfland® 2025 - Uitvoeringsprogramma Hof van Delfland - Paardennota - Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland

Wat hebben we bereikt?

Bijzonder provinciaal landschap	Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland (BPL): Het BPL is geïntegreerd in de Gebiedstafel Central Park. Het uitwerken van een ontwikkelperspectief (visie) en uitvoeringsprogramma wordt hier verder opgepakt. In 2018 is hier een begin mee gemaakt. In 2019 wordt dit afgerond. Het uitvoeringsprogramma is tevens input voor de Landschapstafel, voor de nieuwe subsidieperiode van de groengelden van de provincie.
Poldergesprekken	Poldergesprekken: In 2018 hebben de poldergesprekken geen vervolg gehad. Deze worden gekoppeld aan het proces van de Omgevingsvisie en in 2019 vervolgd. Het budget hiervoor is bij de technische begrotingswijziging overgeheveld naar 2019.
Weidevogels	In de Commandeurspolder is een gebied van 23 ha in eigendom van de gemeente ter beschikking gesteld voor de realisatie van een weidevogelkerngebied. In het najaar van 2018 is de inrichting gestart Dit wordt voor het broedseizoen van 2019 afgerond. Voor de inrichting is door de provincie POP3-subsidie toegekend. De economische afwaardering van de grond wordt voor de helft gesubsidieerd uit het Omgevingsfonds voor Groen Ondernemen. Dit is het restant van de bijdrage die in 2010 door het Recreatieschap Midden-Delfland is toegezegd via het IODS-kwaliteitsproject, pilot Groen ondernemen, een nieuwe landbouw. Voor het optimaliseren van de kwaliteit van de leefomgeving voor de weidevogels zijn in 2018 onder andere een bosje langs het Kralingerpad gekapt en zijn bomen op het vlietland bij de Woudse berging teruggezet naar hakhout. Tevens zijn er verspreid in het landelijk gebied een stuk of tien zonnepompen geplaatst. Hiermee is "plasdras" gerealiseerd op agrarische gronden en in natuurgebieden. Voor het bevorderen van kruidenrijk grasland is een informatieavond georganiseerd. In 2019 komt hier een vervolg op. Daarnaast zijn door de gemeente en het Agrarisch Collectief Midden-Delfland POP3-aanvragen ingediend met diverse maatregelen voor de weidevogels. Beide aanvragen zijn door de provincie gehonoreerd. Een deel van de maatregelen is nog in 2018 uitgevoerd, de rest volgt komende jaren.
Natuurvriendelijke oevers	In 2018 is een POP3-subsidie toegekend, waar in verschillende projecten natuurvriendelijke oevers worden aangelegd. Dit draagt positief bij aan het vergroten van de biodiversiteit in het gebied. De kansen voor ecologisch bermbeheer worden in 2019 nader in beeld gebracht.
Ecologische zone Vlietlanden	Staatsbosbeheer heeft subsidie aangevraagd voor het vervolgtraject van de inpassing van de ecologische verbindingzone tussen de Vlietlanden en Akerdijkse plassen. In 2018 is in afwachting hiervan nog geen inhoudelijke voortgang gerealiseerd.

Abtswoude 52	Het perceel Abtswoude 52 en omliggende landerijen zijn in 2018 aangekocht. De opstallen zijn daarna door de gemeente gesaneerd en gesloopt. De bodem is door de Provincie Zuid-Holland gesaneerd door het aanbrengen van een leeflaag. Het faillissementsproces van de eigenaar is in 2018 afgerond. De werkzaamheden om de ruimtelijke kwaliteit te herstellen via een ecologisch en recreatieve inrichting van het voormalig erf worden in 2019 uitgevoerd.
Dioxinepolders	Kwaliteitsversterking landschap: Alle aanvragen voor sanering van dioxinepolders zijn in 2018 afgerond. In 2019 wordt een voorstel opgesteld voor besteding van het restant budget.
Saneren verspreid liggend glas	In 2018 saneerden wij een kas aan de Westgaag van circa 6.000m2. Verder voerden wij in 2018 gesprekken met enkele andere ondernemers over de aankoop en sanering van verspreid liggend glas, waarvan wij verwachten dat in 2019 de koopovereenkomst gesloten wordt.
Inpassing N223 en N211	Het voorlopig ontwerp N223 is na overleg met de gemeente door de provincie aangepast, waarbij rekening is gehouden met de ruimtelijke kwaliteit van het landschap. Voor de N211 is de inpassing gerealiseerd met een aanpassing van de oorspronkelijke variant, waarbij nu meer aandacht is voor de leefkwaliteit van bewoners en de ruimtelijke inpassing. Het convenant hiervoor is op 8 maart 2019 getekend door de provincie en de gemeenten Westland en Midden-Delfland.
Voorlichting monumenten	Voor eigenaren van monumenten is een aparte informatiepagina beschikbaar op de gemeentelijke website. In 2018 is extra aandacht besteed aan de cultuurhistorische trekvaartroute.
Beheervisie recreatieschap	Een startbijeenkomst voor het ontwikkelen van een beheervisie voor de recreatiegebieden in Midden-Delfland heeft plaatsgevonden.
Grondinstrument Duurzaam boer blijven	Halverwege 2018 heeft de kavelruilcoördinator zijn rapportage opgeleverd. Dit vormt de basis voor de nadere uitwerking van de vrijwillige ruilverkaveling in 2019 en verder. In 2018 zijn de BBL-percelen aangekocht en zijn enkele gemeentelijke landbouwpercelen verkocht aan agrariërs. Vanuit het innovatiebudget heeft financiële ondersteuning plaats gevonden van het Innovatienetwerk Midden In Delfland en het Jonge Boeren netwerk.
Duurzaam Boer Blijven	Over de voortgang van Duurzaam Boer Blijven in Midden-Delfland is de gemeenteraad in maart 2019 geïnformeerd over de behaalde resultaten in 2018.
Maatschappelijke vennootschap	Dit is een maatschappelijk initiatief dat is opgenomen in het Uitvoeringsprogramma 2015 Midden-Delfland®2025. Mede door juridische belemmeringen is hier door de initiatiefnemers geen vervolg aan gegeven.
Pilot beheer groen	De pilot wordt gerealiseerd in samenwerking met de groene gebiedsorganisaties, Ondernemersfederatie Midden-Delfland en de Gebiedscoöperatie Schiepolders.
Financiering	Voor de financiering van het in stand houden van het landschap zijn in 2018 diverse acties uitgevoerd. Vanuit de opheffing van het Recreatieschap Midden-Delfland komen reserves voor concrete projecten beschikbaar, bij de provincie is een POP3 subsidie aangevraagd en ontvangen voor een groot aantal projecten, subsidie is ontvangen voor het in standhouden van cultureel erfgoed (Trekvaartroute en Trambrug). Via de Landschapstafel Hof van Delfland is ANBI-status toegekend aan de Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland. Met deze middelen kunnen de komende jaren diverse projecten binnen het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland mede bekostigd worden.
Pilot dynamisch beheer	Deze pilot is niet in 2018 gestart. Hiervoor bleek nog meer informatie en kennis nodig te zijn. Daar wordt in 2019 verder aan gewerkt.
Bodemdaling	Het onderzoek naar versnelde bodemdaling is in 2018 afgerond. Vervolgstappen om tot een handelingsperspectief te komen worden in 2019 opgepakt.
Fietsverbindingen	Een inventarisatie van ontbrekende schakels in het recreatief fietsnetwerk heeft plaatsgevonden. De landschapstafel Hof van Delfland heeft hierin het initiatief. De gemeente Midden-Delfland vervult ambtelijk een trekkersrol. Het definitieve rapport is in het 2 ^e kwartaal 2019 gereed. Adviezen over de ontbrekende schakels worden omgezet in projecten, zodat deze in de uitvoeringsagenda van de Landschapstafel Hof van Delfland/Gebiedstafel Bijzonder Provinciaal Landschap (groen subsidie provincie) en de fietsplannen provincie en MRDH opgenomen kunnen worden.
Poorten	Met de sloop van de kistenfabriek heeft de planontwikkeling van de Maaslandse Poort een nieuwe impuls gekregen. De ontwikkelingsmogelijkheden worden met ondernemers in kaart gebracht.
Recreatieve verbindingen	De recreatieve verbinding door de Groeneveldsepolder is opgeleverd. De oplevering van dit project is de afronding van het project Zwethzone. Het ruiterroutenetwerk is opgeleverd op 14 september. Met de oplevering van dit routenetwerk geeft het Recreatieschap Midden-Delfland invulling aan het

	<p>routestructuurplan in het kader van IODS. De oprichting van de stichting men- en ruiterpaden heeft plaats gevonden met steun van de gemeente Midden-Delfland.</p> <p>Na de oplevering van het vaarroutenetwerk Westland-Midden-Delfland is zichtbaar dat steeds meer vaarrecreanten het gebied beter weten te vinden.</p>
Pluktuin, voedselbos	In 2018 is POP3-subsidie toegekend voor dit project. Een ontwerp voor de inrichting van het terrein naast het vrachtwagenparkeerterrein is ontwikkeld. Een tweetal vrijwilligers wil het beheer van de pluktuin ter hand nemen.
Verkooppunt A4	Streven is om aandacht voor de verkoop van streekproducten mee te nemen in de diverse horeca-ontwikkelingen binnen het Bedrijfschap Harnaschpolder.
Recreatie – handhaving en samenwerking	<p>Na de opheffing van het Recreatieschap Midden-Delfland nemen de betrokken gemeenten toezicht en handhaving in de recreatiegebieden zelf ter hand. Onderlinge afstemming vindt plaats.</p> <p>De samenwerking tussen Vlaardingen, Maassluis en Midden-Delfland is goed voorbeeld waarbij met inzet van burgerparticipatie de trekvaartroute is vormgegeven. Het gaat hierbij om concrete en zichtbare activiteiten zoals het varen met de trekschuit, informatiezuilen, een 'jaagbrug' en het plaatsen van 'rolpalen'.</p>
Historische scheepswerf	Het initiatief voor een historische scheepswerf voor de trekvaart wordt ondersteund. Onderzoek door de initiatiefnemers vindt plaats naar de financiering en meest geschikte fysieke locatie.
Update paardenbeleid	De update van het paardenbeleid is in 2018 afgerond. Dit heeft geleid tot een wijziging in de herziening van het bestemmingsplan Buitengebied voor de regels over paardenbakken. Voor de locatie van Equestrum is een locatie aangewezen aan de rand van het gebied. De randen van het Bijzonder Provinciaal Landschap zijn geschikt voor de hippische sport, waarmee die sector kan uitgroeien tot één van de aanvullende dragers van het gebied. De melkveehouderij met koe in de wei is en blijft de belangrijkste drager van het gebied.
Branding	Samen met recreatieondernemers, voedselproducten, melkveehouders en gebiedsorganisaties is de gemeente gestart met een proces dat moet leiden tot een breed gedragen gebieds- en productmarketing van Midden-Delfland. Daarnaast wordt er ook aan een duurzaam organisatiemodel gewerkt.
Portal Midden-Delfland	In samenhang met de branding wordt een portal voor Midden-Delfland ontwikkeld. Beide activiteiten worden in 2019 met ondersteuning van de gemeente via MIND door de initiatiefnemers verder uitgewerkt.
Oostgaag-Westgaag	<p>Om het lint Oostgaag-Westgaag te versterken is een kas aan de Westgaag van circa 6.000 m² gesaneerd. Daarnaast is met betrokken partijen en gebruik makend van een subsidie van Staatsbosbeheer een onderzoek gedaan naar de mogelijkheid tot het terugbrengen van een cultuurhistorische buiten aan de Westgaag (Koningsrust). Dit traject is door het ontbreken van draagvlak bij de directe bewoners/ ondernemers beëindigd.</p> <p>Voor het verplaatsen van een solitair niet agrarisch bedrijf sloten is eind 2018 een koop-/ erfpachtovereenkomst afgesloten. Hierdoor is verplaatsing voor de ondernemer gemakkelijker gemaakt en kan de locatie die na verplaatsing achterblijft groen worden ingericht.</p> <p>In 2018 is voor de Maaslandse Dam voortgang bereikt, waardoor de eerste fase van het project in 2019 kan worden afgerond.</p>
Boerderij van de toekomst	In 2017 zijn in de Zuidbuurt BBL-percelen aangekocht. Begin 2018 in aanvulling hierop van particulieren ongeveer 13 ha grond aangekocht. In maart is een startbijeenkomst geweest en is een ontwikkelgroep met gebiedspartijen aan de slag gegaan met het opstellen van een ambitiedocument voor de ontwikkeling van de Boerderij van de Toekomst. Dit document hebben is eind 2018 opgeleverd. Hierin staan de kansen, uitdagingen en randvoorwaarden beschreven die volgens de ontwikkelgroep noodzakelijk zijn om een boerderij met neventak te kunnen vestigen in de Zuidbuurt. In 2019 komt een vervolg van dit project.
Koningsrust	Dit initiatief bleek in de praktijk niet te realiseren. Het project is stop gezet.

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

<p><i>Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland</i></p>	<p>Deelname aan de stichting heeft als doel om in samenwerking met andere overheden en gebiedsorganisaties de financiële ondersteuning van het beleid tot behoud, versterking en verdere ontwikkeling van de groene landschappen efficiënt te reguleren. De rechtsvorm van de stichting wordt hierbij gebruikt om middelen te werven en ondersteuning te bieden aan projecten die:</p> <ol style="list-style-type: none"> De kwaliteiten van de open groene landschappen behouden en versterken; De gebruiks- en belevingswaarden van natuur, recreatie, (cultuur)historie en agrarisch cultuurgebruik of een combinatie van deze gebruiksbestemmingen behouden en versterken; De gebruiks- en belevingswaarden voor de inwoners van het omliggend stedelijk gebied vergroten door meer inhoud te geven aan de relatie stad en land.
<p><i>Stichting groenfonds</i></p>	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> De doelstellingen van de Stichting Groenfonds Midden-Delfland sluiten aan op de gemeentelijke missie, zoals ook vastgelegd in Midden-Delfland® 2025. De pijler van het open groene agrarische cultuurlandschap, de melkveehouderij, staat onder druk. Door middel van groene diensten (middels een puntensysteem) wordt gewerkt aan de doelen van de stichting, te weten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - instandhouding van het open agrarisch cultuurlandschap - verbetering van de relatie stad en platteland. <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u> Zorgen voor continuering van de activiteiten zoals de stichting deze ontwikkelt. Dit houdt in: beloning van groene diensten op het gebied van natuur en landschap (doelstelling 1) en educatie en recreatie (doelstelling 2). Ook wordt er gewerkt aan de vervaardiging van producten van het agrarisch cultuurlandschap.</p>

Wat heeft het gekost?

	Beschikbare middelen	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Vershil
Lasten:	Midden-Delfland en Vitale dorpen	1.848.321	521.162	2.841.584	3.009.275	-167.691
	Toerisme en recreatie	43.509	81.645	81.645	80.474	1.1171
Baten:	Midden-Delfland en Vitale dorpen	1.315.130	33.999	2.368.776	2.655.911	-287.135
	Toerisme en recreatie	0	0	0	0	0

Toelichting financiële afwijkingen

Midden-Delfland en Vitale dorpen

Overschrijding lasten € 167.691

De overschrijding op dit taakveld wordt voornamelijk veroorzaakt door de kosten binnen enkele projecten die gedekt worden uit externe middelen. Voor de gemeentebegroting zijn deze budgettair neutraal. In de jaarrekening verantwoordt wij 'slechts' de werkelijke lasten en baten die voor die projecten in het betreffende jaar zijn gerealiseerd. Een restantsaldo van externe middelen (veelal subsidies) presenteren en verantwoordt wij in de balans (onder overlopende passiva).

Het betreft hier:

- De oplossing van de dioxineproblematiek (€ 14.821)
- De IODS-kwaliteitsprojecten Duurzaam Boer Blijven en Grondinstrument (€ 66.597)
- Het project Impuls aan het weide- en vogellandschap Midden-Delfland (€ 52.602). Voor dit project hebben wij een subsidie ontvangen vanuit de "POP3 Regeling Niet-productieve investeringen weidevogels, biodiversiteit en landschap Zuid-Holland 2017".

Daarnaast is er een overschrijding van de lasten die verband houdt met de kosten voor de landschapstafel Hof van Delfland (€ 30.658). Aangezien de landschapstafel geen aparte entiteit is, zijn wij belast met de administratieve ondersteuning ervan. De uitgaven en opbrengsten (deelnemer- en subsidiebijdragen) verantwoordt wij daarom in onze administratie. Hier staan dus ook hogere baten tegenover.

Overschrijding baten € 287.135

De overschrijding op de baten van dit taakveld houdt grotendeels verband met de projecten die gedekt worden uit externe middelen (zie ook lasten). Op deze projecten hebben we meer uitgegeven dan geraamd en daardoor onttrekken we ook meer baten dan geraamd aan de betreffende middelen (veelal subsidies). In totaal gaat het hier om € 152.847.

Daarnaast vallen onder deze overschrijding de baten (deelnemer- en subsidiebijdragen) voor onze inzet t.b.v. Hof van Delfland (€ 30.658).

Tot slot waren de pachtopbrengsten voor de graslanden die wij in eigendom hebben (vanuit het project Saneren verspreid liggend glas) niet volledig geraamd. Dit leidt tot een overschrijding van de baten van € 99.035.

Mutaties reserve

Mutaties reserves programma 1	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Verschil
Lasten:	30.126	128	35.328	35.328	0
Baten:	104.677	33.000	82.330	49.212	33.118

Onderschrijding baten € 33.118

De onderschrijding wordt veroorzaakt door niet invullen van het Economisch beleidskader (€ 15.000) en een onderschrijding op de lasten van Village Fleuri (€ 18.118).

Investeringen

Omschrijving investering	Begroot 2018	Werkelijk 2018	Restant krediet	Afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Grondruilbank	6.241.378	6.414.207	-172.829	Nee	De werkzaamheden grondinstrument zijn onderdeel van een meerjarig programma vanuit het IODS-programma. De inkomsten zijn gelijkgesteld aan de uitgaven omdat op termijn de aangekochte grond ook weer verkocht wordt.
Grondruilbank inkomsten	-8.120.000	-798.558	-7.321.442	nee	Zie boven.
Sanering verspreid liggend glas	-178.500	227.994	-406.494	Nee	Het budget is gereserveerd voor aankoop van bedrijfslocaties gericht op het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit in het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. De overschrijding op uitgaven wordt veroorzaakt door de aankoop van Westgaag 18b in 2017 en Westgaag 88 in 2018. In besluit 2013-06488 is sprake van een bedrag voor verspreid liggende glastuinbouw van totaal € 7,2 miljoen. De boekwaarde van dit krediet is nu € 1,5 miljoen.
Sanering verspreid liggend glas inkomsten	1.116.052	-91.903	-1.024.149		Zie boven.
Aankoop BBL-gronden perceel 3, 6, 24 en 37	55.235	55.235	0	Ja	De aankoop is gelieerd aan de liquidatie Recreatieschap Midden Delfland.

2.1.2 Programma 2 : Bestuur en veiligheid

Beleidsveld bestuurlijke organisatie

Beleidsdoel

Het doel van het beleid is dat we een herkenbaar en toegankelijk bestuur hebben.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Met dit bestuur willen wij bereiken dat er aandacht is voor het behoud en de versterking van de identiteit van de gemeente Midden-Delfland, haar dorpen en gemeenschappen.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Wensen en ideeën vanuit de lokale samenleving vormen de identiteit van gemeenschappen. Bij de voorbereiding van de visies *Midden-Delfland*®2025 in 2005 en *Behoud door ontwikkeling* in 2007 werd de lokale gemeenschap nauw betrokken. Het authentieke veenweidelandschap bepaalt de identiteit van de gemeente Midden-Delfland. Behouden en versterken van de kwaliteit van het landschap is een kernopgave.

De identiteit vanuit de dorpen is het behoud van het goede, zoals het sociale klimaat en de cultuurhistorie. Citaat *Behoud door ontwikkeling*: 'Wij streven naar vitale dorpen met een menselijk gezicht, dorpen waarin de bewoners centraal staan en zij samen een dynamische en betrokken gastvrije gemeenschap vormen die levenskracht uitstraalt, dorpen waarin ondernemers een belangrijke plek innemen.'

Kenmerkende elementen die voortvloeien uit Cittaslow en identiteit zijn kwaliteit, sociale cohesie, duurzaamheid, cultuurhistorie, gastvrijheid en ondernemerschap. Deze algemene onderwerpen beïnvloeden in belangrijke mate de keuzes binnen de andere beleidsvelden van deze programmabegroting.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Burgerparticipatie en co-creatie is voor veel ontwikkelingen waar de gemeente bij betrokken is de norm geworden. De organisatie gaat zich daar in 2018 op aanpassen. Dit betekent dat het betrekken van inwoners bij deze ontwikkelingen geen afweging behoeft, maar een gewoonte wordt. De gemeenteraad wordt over de concrete stappen in dit veranderproces geïnformeerd. De verwachting is dat deze ontwikkeling in de nieuwe coalitieperiode doorgezet mag worden.
Concrete doelen/acties voor 2018	We hebben voor de uitvoering van dit beleidsonderdeel voor 2018 geen nieuwe specifieke doelen opgesteld. Het opstellen van nieuwe doelen is een taak voor de gemeenteraad in nieuwe samenstelling, die wordt vormgegeven op basis van een raads- of collegeprogramma voor de periode 2018-2022.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none">- Inspraakverordening- Klachtenverordening- Reglement van orde voor de raadsvergaderingen (spreekrecht)- Verordening op de commissies (spreekrecht)- Beleidskader communicatie- Nota burgerparticipatie- Social Media

Wat heeft het gekost?

	Beschikbare middelen	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Vershil
Lasten:	Bestuurlijke samenwerking	105.005	123.977	126.477	120.785	5.692
	Bestuursondersteuning raad	159.697	178.675	183.675	208.439	-24.764
	Bestuursorgaan	490.474	482.687	603.041	538.580	64.461
	Burgerzaken	755.024	796.429	952.679	798.215	154.464
	Raad en raadscommissie	208.673	232.920	292.920	284.674	8.246
Baten:	Bestuurlijke samenwerking	44.059	0	2.000	2.000	0
	Bestuursondersteuning raad	0	0	0	0	0
	Bestuursorgaan	18.100	17.900	17.900	18.700	-800
	Burgerzaken	418.366	387.957	377.657	399.960	-22.303
	Raad en raadscommissie	0	0	0	2.828	-2.828

Toelichting financiële afwijkingen

Bestuursorgaan

Onderschrijding lasten € 64.461

Deze onderschrijding komt voornamelijk door een lagere dotatie aan de voorziening Pensioenen en wachtgeld (voormalig) wethouders. Eens per jaar wordt er een actuariële berekening gemaakt voor de toekomstig te betalen pensioenen.

Burgerzaken

Onderschrijding lasten € 154.464

Er is €150.000 begroot voor het opzetten van een geografische informatievoorziening (GIS). De realisatie is niet gestart omdat eerst onderzocht is of een intern goedkoper alternatief afdoende zou zijn; dat bleek niet het geval. Daaropvolgend zijn wensen en de structuur voor een GIS-pakket bepaald en zijn gesprekken met ICT en mogelijke leveranciers gestart.

Het project is inmiddels weer stopgezet als mogelijke besparing om de kosten voor de jeugdhulp te dekken.

Beleidsveld openbare orde en veiligheid

Beleidsdoel

Het doel van het beleid is dat de gemeente Midden-Delfland een veilige gemeente is om in te wonen, te werken en te recreëren.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Wij willen bereiken dat inwoners, ondernemers en bezoekers zich veilig voelen in Midden-Delfland. Als er een incident, ramp of crisis is of deze zich dreigt voor te doen, merken inwoners dat de gemeente dit adequaat oppakt.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Een goede en veilige leefomgeving is een basisvoorwaarde bij de beleving van de kwaliteit van leven in een gemeente. Om de kwaliteiten van de gemeenten te borgen moeten we voldoen aan de regelgeving, onder meer op het terrein van milieu en ruimtelijke ordening. Daarnaast besteedt Cittaslow bij de fysieke leefomgeving aandacht aan herstel en herbesteding van vervallen locaties, leegstaande panden en handhaving van het landbouwareaal.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	We continueren het behaalde veiligheidsniveau. We zetten lopende activiteiten voort. De meeste aandacht gaat uit naar de veiligheidsaspecten die we noemen in het geldende actieprogramma veiligheid. Het operationele doel staat eveneens in dit actieprogramma.
Concrete doelen/ acties voor 2018	In de Nota Integraal Veiligheidsbeleid Midden-Delfland 2015-2018 staan voor de periode van 2015-2018 de volgende prioriteiten: <ul style="list-style-type: none"> - Woninginbraken - Verkeersveiligheid - De snelle aanpak van kleine ergernissen - Analyseren en inspelen op nieuwe ontwikkelingen, instroom nieuwe inwoners - Het meer en meer langer zelfstandig laten wonen van kwetsbare groepen. - Jeugdoverlast en -criminaliteit - Geweld - Overlast en maatschappelijke onrust - Ondernijning <p>Als er een incident, ramp of crisis is of deze zich dreigt voor te doen, pakken we dit adequaat op.</p>
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Handhavingsbeleid en uitvoeringsprogramma - Algemene Plaatselijke Verordening Midden-Delfland 2010 - Evenementenbeleid - Horecabeleid - Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Haaglanden - Regionaal Crisisplan

Wat hebben we bereikt?

	<p>Ook in 2018 is uitvoering gegeven aan de acties en prioriteiten uit het integraal veiligheidsbeleid. Het veiligheidsniveau is nog steeds hoog en dus bestendig.</p> <p>In 2018 hebben wij – met onze maatschappelijke partners zoals politie, OM, brandweer en lokale organisaties – uitvoering gegeven aan het integraal veiligheidsbeleid:</p> <p>Het operationele doel is op hoofdlijnen gehaald. Het veiligheidsniveau is nog steeds hoog en dus bestendig. De activiteiten genoemd in het actieprogramma zijn voor het overgrote deel opgepakt en verder gebracht.</p>
1.	Meer inzet heeft plaatsgevonden op het asociaal gedrag van motorrijders. De speedvisor is ingezet en snelheidscontroles hebben plaatsgevonden. Verkeersveiligheid blijft aandacht behouden.
2.	Het recreatieteam van de politie heeft meer ingezet op de overlast op het water, waaronder asociaal gedrag op 'zuipschuiten'. Parkeeroverlast heeft overeenkomstig het actieprogramma de nodige aandacht gekregen. Via campagnes, waarschuwingen en het boete-instrument is tegen ergernis nummer 1, hondenpoep, opgetreden.
3.	In aansluiting op gehouden wijkscans, en een reeks van kleinere en grotere incidenten rond een complex, is in 2018 in één gebied een gerichte aanpak gevoerd op de veiligheid en leefbaarheid. Lopende 2018 is gekomen tot een stabilisering van de situatie. Borging van de aanpak vindt plaats in 2019.
4.	Het aantal geweldsincidenten in onze gemeente bleef stabiel. De focus van de gemeente is vooral gericht op het aspect huiselijk geweld. Dat is een thema waar de gemeente en zorgpartners meer invloed op hebben, dan op andere vormen van geweld. De veiligheidskamer van onze gemeente is ingezet om enkele casussen van (dreigend) huiselijk geweld te begeleiden.
5.	Met betrekking tot ondernijning kan worden gemeld, dat in onze gemeente in het verslag jaar opgetreden is tegen de vestiging van een ondernijnende motorclub.
6.	Eind 2018 is gestart met de pilot BuurtVeiligBus. De aanpak richt zich op het in contact brengen van de hulpverleners (politie, brandweer en gemeente) met de inwoners en op het tegengaan van onveiligheidsgevoelens. In een gemeente met meerdere kernen, maar zonder politiebureau, hebben burgers het gevoel dat de overheid er niet meer is op het gebied van veiligheid en daar willen wij met onze BuurtVeiligBus verandering in brengen door (wijk)agenten, partners, gemeente en burgers op een laagdrempelige wijze met elkaar in contact te laten komen. De BuurtVeiligBus is inmiddels 28 keer ingezet bij verschillende preventieacties, specifieke acties (bij klachten uit de wijk bijvoorbeeld) en diverse activiteiten.

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

<p><i>Stadsgewest Haaglanden</i></p>	<p>Per 1 januari 2015 is het Stadsgewest Haaglanden in liquidatie. In 2016 zijn 'oude' verplichtingen afgehandeld ten aanzien van (nationale) subsidies jeugdzorg en Luchtkwaliteit en regionale subsidies Fonds Groen Haaglanden en regeling Zwethzone. Hiermee zijn alle beleidsmatige taken van het Stadsgewest Haaglanden in liquidatie afgerond.</p> <p><i>Afronding liquidatie</i> Laatste onderdeel voordat tot opheffing kan worden overgegaan zijn de afronding van enkele personele aangelegenheden en de BTW-claim op de huur van het pand. Door de verhuurder van het voormalig kantoorgebouw is een BTW-claim neergelegd van € 1.575.730. De juridische grondslag en onderbouwing van deze claim zijn nog niet bekend. Indien de claim geheel of gedeeltelijk terecht is, komt dit ten laste van het liquidatiesaldo. Na afwikkeling van deze claim kan de liquidatie van het Stadsgewest Haaglanden afgerond worden. De kosten van liquidatie en afronding van het Sociaal Statuut komen nog ten laste van het liquidatiesaldo.</p> <p><i>Liquidatiesaldo</i> Bij aanvang van het liquidatieproces in 2015 is € 4,5 miljoen van het berekend positief saldo uitbetaald aan de deelnemende gemeenten. Een eventueel restant liquidatiesaldo wordt na afronding van het proces uitgekeerd. Voor Midden-Delfland is het percentage ongeveer 1,75%. De gemeente Zoetermeer wikkelt de liquidatie af.</p>
<p><i>Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)</i></p>	<p>De beleidsmatige uitgangspunten zijn gebaseerd op de Strategische bereikbaarheidsagenda Vervoersautoriteit en de Agenda Economisch Vestigingsklimaat. Het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit 2017 is onderdeel van de begroting 2018 en hieraan als vaste bijlage toegevoegd. Het Werkplan van de MRDH is met ingang van 2017 geïncorporeerd in de begroting. Op basis van het advies van professor Tordoir zijn vier kernopgaven benoemd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Metropolitane verbindingen: verbetering interne en internationale verbindingen - Economische vernieuwing - Transitie naar toonaangevende duurzaamheid - Attractiviteit
<p><i>Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)</i></p>	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling willen wij bereiken dat efficiënt en doelmatig invulling wordt gegeven aan de wettelijke en eventueel extra taken die genoemd zijn in de Wet Veiligheidsregio's c.a., waarvoor onze gemeente (mede) verantwoordelijk is, waaronder taken op het gebied van de brandweezorg, incidentmanagement, rampenbestrijding, crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening. Aan de gemeenschappelijke regeling nemen de gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer deel.</p> <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u> De Veiligheidsregio streeft naar, nu de regionalisering een feit is, naar een efficiënte werkwijze waardoor de veiligheid in de regio ten minste op peil blijft, maar bij voorkeur toeneemt en verder dat met minder of geen meerkosten nieuw (nationaal) beleid ingevoerd kan worden. De beleidsvoornemens zijn onder meer vastgelegd in het Regionaal Beleidsplan 2015-2018 van de VRH en de beleidsnota Koersen op 2020.</p> <p><u>Wat is er bereikt?</u> De VRH heeft haar ambities waargemaakt. De afgelopen jaren heeft zij de bestuurlijke opdracht om ingaande 2015 structureel 10% goedkoper te zijn waar gemaakt. Daarbij is de veiligheid niet in het geding gekomen. Met de inzet van flexibele eenheden is de paraatheid op orde. De aanrijtijden worden ruimschoots gehaald. Diverse werkprocessen zijn geregionaliseerd. Het personeelsbestand is afgenomen. Bij de brandweezorg is de informatievoorziening verder verbeterd en geïntegreerd.</p>

Wat heeft het gekost?

	Beschikbare middelen	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Verschil
Lasten:	Brandweer en rampenbestrijding	1.029.707	1.082.091	1.082.091	1.069.700	12.391
	Overige openbare orde	355.125	354.477	354.477	352.767	1.710
Baten:	Brandweer en rampenbestrijding	0	0	0	0	0
	Overige openbare orde	15.308	23.541	23.541	41.079	- 17.538

Mutatie reserves

Mutaties reserves programma 2	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Verschil
Lasten:	44.059	0	13.500	13.500	0
Baten:	203.480	17.000	161.750	8.937	152.813

Onderschrijding baten € 152.813

Het opzetten van geografische informatievoorziening is niet uitgevoerd.

Investerings

Niet van toepassing

2.1.3 Programma 3 : Beheer, verkeer en milieu

Beleidsveld beheer openbare ruimte

Beleidsdoel

Het leveren van een kwalitatieve bijdrage aan de aanleg, de verbetering en de instandhouding van de boven- en ondergrondse infrastructuur, de leefbaarheid van de woonomgeving en de natuurontwikkeling.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Handhaving van een onderhoudsniveau van de openbare ruimte waarbij inwoners zich prettig voelen.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De inrichting van de openbare ruimte draagt bij aan de beleving van de kwaliteit van de dorpen en het landschap. Cittaslow ondersteunt bewustwording van de inrichting van die ruimte, waarbij rekening wordt gehouden met de directe omgeving. Een historische omgeving vraagt om een ander bestratingmateriaal, inrichtingselementen zoals openbare verlichting dan een nieuwbouwwijk. In het open veenweidegebied wordt rekening gehouden met zichtlijnen en het voorkomen van lichtvervuiling door bijvoorbeeld groene Ledverlichting toe te passen. Aandacht voor duurzaamheid door het gebruik van milieuvriendelijke materialen, hergebruik van bestratingmateriaal en relinen riolering zijn binnen dit terrein belangrijke aspecten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wegen, kunstwerken en openbare verlichting

<p>Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken</p>	<p><i>Wegen</i> In 2015 is een overstap gemaakt van profielbreed onderhoud naar wegvakonderdeel gericht onderhoud¹. De financiële middelen worden doelgericht ingezet op de wegvakonderdelen die onvoldoende scores. Het in 2015 vastgestelde doel was om in 2020 94% van ons wegenareaal op beeldkwaliteitsniveau A en B (voldoende volgens de CROW-norm) te brengen. Door de extra bezuinigingen in de afgelopen jaren komt in 2018 naar verwachting 88% op beeldkwaliteit A en B (dus 12% onvoldoende).</p> <p>¹Bij profielbreed onderhoud worden naast elkaar gelegen wegvakonderdelen in een werk hersteld (een goed of matig onderdeel wordt ook meegenomen). Bij wegvakonderdeel gericht onderhoud wordt alleen het onvoldoende scorende wegvakonderdeel hersteld.</p> <p><i>Kunstwerken</i> Alle kunstwerken (bruggen, duikerbruggen, tunnels en duikers) die in eigendom en/of onderhoud zijn van de gemeente zijn in 2014 geïnspecteerd. Deze geactualiseerde gegevens en onderhoudsacties zijn verwerkt in het beheerplan 2015-2019. Het doel van dit beheerplan is het inzichtelijk maken van de huidige en gewenste kwaliteit van de kunstwerken in de openbare ruimte en de daarvoor benodigde maatregelen en financiële middelen. In het beheerplan is een aantal onderhoudsvarianten opgenomen. De gemeenteraad heeft onderhoudsvariant 2 vastgesteld. Deze variant gaat uit van onderhoud van de karakteristieke en beeldbepalende kunstwerken op kwaliteitsniveau A+ en de overige kunstwerken op kwaliteitsniveau A. In 2019 vindt de actualisatie plaats van het beheerplan voor de periode 2020-2025.</p> <p><i>Openbare verlichting</i> In 2013 is door de VNG het energie akkoord getekend. Dit akkoord vormt de basis voor de gemeentelijke 'keuzenotitie openbare verlichting 2015'.</p> <p>Het Energieakkoord gaat uit van een energiebesparing op de openbare verlichting van 20% in 2020 ten opzichte van 2013. Dit sluit aan op het Europees Convenant of Mayors dat de gemeente Midden-Delfland ook heeft ondertekend. In 2018 gaan wij door met het toepassen van aanvullende technieken binnen de openbare</p>
--	--

	<p>verlichtingsinstallatie. De 'keuzenotitie openbare verlichting 2015' beschrijft de maatregelen. Aan de hand van deze notitie wordt het meerjaren onderhoudsplan uitgevoerd.</p> <p>Om de (inter)nationale en gemeentelijke ambities te realiseren is in dit plan meer aandacht gegeven aan energiezuinige oplossingen. Onze doelstelling is dat de openbare verlichting conform de Richtlijn voor Openbare Verlichting ROVL-2011 in een goede staat van onderhoud blijft. Waar mogelijk zorgen wij voor verbetering en een nog energiezuinigere openbare verlichting. Het streven blijft om in 2020 het doel van 20% besparing op energie binnen de openbare verlichting te behalen.</p>
Concrete doelen/acties voor 2018	<p><i>Wegen</i></p> <p>Vanaf 2011 zijn structurele bezuinigingen doorgevoerd op het budget voor wegonderhoud. Deze bezuiniging is verwerkt in het beheerplan wegen 2015 – 2020. Om de wegen op een verantwoord kwaliteitsniveau te behouden (beeldkwaliteit A en B, voldoende volgens de CROW-norm), zijn we overgestapt op een andere onderhoudswijze. Van profielbreed naar wegvakonderdeel gericht (¹. Zie voor uitleg vorige pagina).</p> <p>De verwachting is dat in 2018 voor ca. 88% van het wegenareaal de CROW-norm A en B (voldoende) beeldkwaliteit haalbaar is. Belangrijkste doelen/acties om dit in 2018 te realiseren zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – reconstructie Kruispunt Oude Veiling en Maassluiseweg (zie ook verkeer); – reconstructie Hof van Delftstraat (in synergie met verkeer en centrumplan); – reconstructie Rijksstraatweg (gelegen tussen de Hoornsewal en Zuidhoornseweg); – onderhoud asfaltwegen conform operationeel jaarplan op basis van wegvakonderdeel gericht onderhoud; – onderhoud elementverharding conform operationeel jaarplan op basis van wegvakonderdeel gericht onderhoud; – bij iedere reconstructie of onderhoudsklus op basis van technische levensduur mogelijkheid hergebruik van materialen in dat plan bepalen. Indien hergebruik ter plaatse niet mogelijk is, deze materialen als grondstof voor funderingen af te voeren. <p><i>Kunstwerken</i></p> <p>In 2015 is het beheerplan bruggen 2015-2019 vastgesteld. Het beheerplan geeft inzicht in het kwaliteitsniveau van de kunstwerken, doelstellingen en hiervoor benodigde middelen. De vastgestelde doelstellingen voor deze planperiode zijn als volgt:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Extra uitlichten karakteristieke en/of beeldbepalende kunstwerken door onderhoud op kwaliteitsniveau A+; – De overige kunstwerken onderhouden op kwaliteitsniveau A. <p>In 2017 is een calamiteit opgevangen binnen het exploitatiebudget. Het betreft het vervangen van het betonnen dek van de Kwakelwegbrug door een tijdelijk stalen dek. De kosten van circa €90.000,- zijn gedekt binnen het exploitatiebudget. Wij verwachten deze extra kosten door doelmatige uitvoering van het onderhoud op te kunnen vangen zonder concessies te doen aan de doelstellingen in het beheerplan 2015-2019 gestelde doelstellingen.</p> <p>Naast het reguliere onderhoud wordt de renovatie van de Trambrug in 2018 uitgevoerd.</p> <p><i>Openbare verlichting</i></p> <p>De lichttechnische kwaliteit scoort gemiddeld gezien steeds beter. Door het vervangen van afgeschreven openbare verlichting verbetert de lichttechnische kwaliteit zonder extra milieubelasting. Door te kiezen voor de juiste verlichtingstechniek wordt energie bespaard. Belangrijkste doelen/acties in 2018 zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – afgeschreven armaturen vervangen en verbeteren; – conform de keuzenotitie energie- en CO2-besparende maatregelen uitvoeren in de vorm van dimmers, Telemangement units en het toepassen van (groene) ledverlichting; – verlichten van achterpaden (sociale veiligheid).
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> – beheerplan wegen 2015 - 2020 – keuzenotitie openbare verlichting 2015 – baggerbeheerplan – beheerplan civiele kunstwerken 2015-2019 – gladheidsbestrijdingsplan – waterplan

Wat hebben we bereikt?

Wegen	<p>Vanaf 2011 zijn structurele bezuinigingen doorgevoerd op het budget voor wegonderhoud. Deze bezuiniging is verwerkt in het beheerplan wegen 2015 – 2020. Om de wegen op een verantwoord kwaliteitsniveau te behouden (beeldkwaliteit A en B, voldoende volgens de CROW-norm), zijn we overgestapt op een andere onderhoudswijze. Van profielbreed naar wegvakonderdeel gericht.</p> <p>In 2018 is voor ca. 86% van het wegenareaal de CROW-norm A en B (voldoende) beeldkwaliteit beoordeeld. Belangrijkste uitgevoerde doelen/acties in 2018 zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reconstructie Plantage; - reconstructie achterste deel Kwakelweg; - reconstructie Wilgenlaan; - onderhoud asfaltwegen conform operationeel jaarplan op basis van wegvakonderdeel gericht onderhoud; - onderhoud elementverharding conform operationeel jaarplan op basis van wegvakonderdeel gericht onderhoud; - bij iedere reconstructie of onderhoudsklus op basis van technische levensduur mogelijkheid hergebruik van materialen in dat plan bepalen. Indien hergebruik ter plaatse niet mogelijk is, deze materialen als grondstof voor funderingen af te voeren.
Openbare verlichting	<p>Door het vervangen van afgeschreven openbare verlichting verbetert de licht technische kwaliteit zonder extra milieubelasting. Door te kiezen voor de juiste verlichtingstechniek wordt energie bespaard. Belangrijkste uitgevoerde doelen/acties in 2018 zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - afgeschreven armaturen vervangen en verbeteren; - renovatie en verbetering klassieke armaturen in de dorpskernen; - conform de keuzenotitie energie- en CO2-besparende maatregelen uitvoeren in de vorm van dimmers, Telemangement units en het toepassen van (groene) ledverlichting; - verlichten van achterpaden (sociale veiligheid).

Wat heeft het gekost?

	Beschikbare middelen	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Vershil
Lasten:	Wegen	2.334.488	2.136.071	3.178.411	1.184.968	1.993.443
	Binnenhavens en waterwegen	113.768	104.550	104.550	125.537	-20.987
	Waterkering, afwatering en landaanwinning	104.584	161.798	125.503	119.387	6.116
Baten:	Wegen	124.439	160.126	534.126	469.764	64.362
	Binnenhavens en waterwegen	7.351	3.600	3.600	6.630	-3.030
	Waterkering, afwatering en landaanwinning	0	0	0	0	0

Toelichting financiële afwijkingen

Wegen

Onderschrijding lasten € 1.993.443

De voornaamste oorzaak voor deze onderschrijding is dat het extra budget voor de herinrichting centrum Den Hoorn € 1.847.604 nog niet is uitgegeven.

In 2017 en 2018 is een schetsontwerp en een voorlopig ontwerp opgesteld voor de herinrichting openbare ruimte van het centrum van Den Hoorn.

Er is vertraging ontstaan doordat de gemeente op dit moment in afwachting is van een uitspraak van de Raad van State als gevolg van een bezwarenprocedure tegen het bestemmingsplan.

Momenteel werkt de gemeente het voorlopig ontwerp uit tot een definitief ontwerp. Het definitief ontwerp is in 2019 gereed. Er is nog geen concrete planning voor de uitvoering bekend. Na de uitspraak wordt in overleg met betrokkenen de vervolgstappen bepaald.

Onderschrijding baten € 64.362

Er is minder schade verhaald dan waar rekening mee is gehouden.

De begroting is gebaseerd op de omvang van verhaalde schades in afgelopen jaren; de realisatie in 2018 wijkt daarvan af.

Wat gaan we er voor doen?

Groen

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	In stand houden en ontwikkelen van een hoogwaardige groenstructuur met de daarin passende functies en het bevorderen van een aantrekkelijke woon-, werk- en recreatieomgeving als karakteristieke kwaliteit van de gemeente Midden-Delfland. Invulling geven aan geformuleerde doelen in het Groenbeleidsplan Midden-Delfland 2007-2022 en bomenbeleidsplan.
Concrete doelen/ acties voor 2018	<ul style="list-style-type: none"> - voortzetten terugbrengen aantal onderhoudscontracten (groenbestekken). - verkoop van percelen snippergroen/ gemeentegrond. - toepassen bomenbeleid bij herinrichtingen van straten. - afronden inventarisatie waardevolle bomen in buitengebied.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - groenbeleidsplan Midden-Delfland 2007-2022 - bomenbeleidsplan Midden-Delfland 2009

Wat hebben we bereikt?

Onderhoudscontracten	De resultaten van de marktconsultatie gebruiken wij om verder te gaan met de voorbereidingen van de nieuwe onderhoudscontracten. De nieuwe onderhoudscontracten zijn in het najaar van 2019 klaar voor aanbesteding.
Snippergroen	Op verschillende plekken in de dorpen gebruiken bewoners openbaar groen. Soms onderhouden zij dit alleen, soms is het bij de tuin getrokken, al dan niet met een huurovereenkomst met de gemeente. We brachten de locaties van dit gebruik in kaart. Gebruikers kregen een brief met het verzoek om een overeenkomst te ondertekenen. Volgens de overeenkomst kunnen zij de grond kosteloos blijven gebruiken. Hieraan verbonden wij een aantal voorwaarden. Eventuele huurovereenkomsten werden beëindigd. Een aantal gebruikers gaf aan interesse te hebben om de grond te kopen. In 2019 krijgt dit project een vervolg.
Bomenbeleid	Bij herinrichting van straten houden wij rekening met de ruimte die bomen nodig hebben zowel boven de grond als onder de grond. Daarom kiezen we voor passende boomsoorten. In sommige gevallen betekent dit dat de nieuwe bomen kleiner zijn dan de bomen die weg gingen. Een voorbeeld is de Plantage in Maasland. Hier kwamen kleinere bomen terug.
Inventarisatie waardevolle bomen buitengebied	Vrijwilligers van verschillende gebiedspartijen ronden een inventarisatie af van waardevolle bomen in het buitengebied. De gegevens werden feestelijk overhandigd tijdens een bijeenkomst in het Tramstation Schipluiden. De gegevens worden ingevoerd in ons beheersysteem. In 2019 vertalen we de gegevens in de kapregelgeving.
Aantasting bomen	Op verschillende plekken werden wij verrast door aantastingen bij beeldbepalende bomen. Zo moesten wij een kastanje weghalen aan de Burgemeester Musquetiersingel in Schipluiden. Twee grote populieren aan de Meester Postlaan / Kluisgade in Maasland bleken niet langer veilig te behouden en werden verwijderd.
Droogte	De extreme droogte in de zomermaanden zorgde voor veel vocht en hittestress bij de bomen in de verharding. De schade door de droogte is pas in seizoen 2019 goed zichtbaar. De droogte maakte dat wij de jonge bomen extra vaak water moesten geven.
Ecologisch groen	Aan de rand van Schipluiden maakten wij natuurvriendelijke oevers beter. De oevers zijn flauwer gemaakt zodat hier nog meer bloeiende oeverplanten kunnen groeien.

Wat heeft het gekost?

	Beschikbare middelen	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Vershil
Lasten:	Openbaar groen	1.205.048	1.247.387	1.313.605	1.287.748	25.857
	Begraafplaatsen	146.408	166.609	155.816	159.113	- 3.297
Baten:	Openbaar groen	67.255	279.324	58.855	59.330	-475
	Begraafplaatsen	159.099	99.011	99.011	149.095	-50.084

Toelichting financiële afwijking

Begraafplaatsen

Overschrijding baten € 50.084

De opbrengsten zijn afhankelijk van het "aanbod". Dit wordt bepaald door het aantal overledenen dat begraven wordt in de gemeente. Daarbij is de keuze voor een eigen graf of een huurgraaf van invloed op de ontvangen begrafenisrechten.

Openbaar groen

Onderschrijding lasten € 25.857

Er worden een aantal renovatiewerkzaamheden uitgevoerd in 2019. Daarnaast zijn er nog niet veel kosten geweest voor het onderhoud Harnaschpolder.

Wat gaan we daarvoor doen?

Speelvoorzieningen

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	In overleg met inwoners, ouders en kinderen een evenwichtig gespreid patroon van speelvoorzieningen realiseren. De actieradius van de leeftijdsgroepen is basis voor de spreiding van de speelvoorzieningen. De gemeente beheert de voorzieningen op adequate wijze en speelt in op toekomstige ontwikkelingen. Het beleid is gericht op het in stand houden van speelvoorzieningen die voldoen aan de landelijke veiligheidsnormen. Speeltoestellen verouderen en zijn in principe na twaalf jaar afgeschreven. Door het opstellen en bijhouden van een beheer-, vervangings- en een onderhoudsprogramma blijven de speelterreinen kwalitatief in goede conditie. De speeltoestellen voldoen aan recente veiligheidseisen. Invulling geven aan de doelen die genoemd zijn in het speelplaatsen beleidsplan.
Concrete doelen/ acties voor 2018	<ul style="list-style-type: none"> - in stand houden bestaande voorzieningen en uitvoeren renovaties. - doorvoeren speelplaatsenbeleid.
Instrumenten	Beleidsplan speelplaatsen.

Wat hebben we bereikt?

in stand houden speelplekken	In 2018 voerden wij geen herinrichtingen uit. Bestaande plekken hielden wij in stand. Waar nodig voerden wij reparaties uit.
Nieuwe speelplekken	In de Egmondland in Lookwest-Noord maakten wij een nieuwe speelplek. De plek richt zich op kinderen van 4 tot 12 jaar. De toestellen zijn van robiniahout en staan op een ondergrond van houtsnippers. De snippers zijn een restproduct dat ontstaat bij het verwerken van oude pallets. Aan De Herenwei in Maasland maakten wij een kleine speelplek. Hier is maar beperkte ruimte beschikbaar.
Natuurspeelplaats De Keen	In Schipluiden startten wij in oktober met de aanleg van natuurspeelplaats De Keen. Kinderen uit het dorp droegen zelf ideeën aan voor deze speelplaats. De plek wordt in het voorjaar van 2019 opgeleverd.

Wat heeft het gekost?

	Beschikbare middelen	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Vershil
Lasten:	Speelvoorzieningen	88.025	116.777	110.315	132.443	- 22.128
Baten:	speelvoorzieningen	0	0	0	0	0

Beleidsveld verkeer

Beleidsdoel

Het hoofddoel van het verkeersbeleid blijft het terugdringen van de overlast van het gemotoriseerde verkeer in de dorpen. Dit doen we via drie routes:

- het actief ontmoedigen van het gebruik van de wegen in Midden-Delfland voor doorgaand verkeer;
- het verbeteren van de alternatieve vervoersmogelijkheden, zoals openbaar vervoer, fiets en wandelen;
- verduurzamen van het wagenpark door het aanleggen en faciliteren van oplaadpunten voor elektrische voertuigen.

Wat willen we bereiken?

- verbeteren voorzieningen voor fietsers en wandelaars;
- realisatie van de Zuidhoornseweg;
- verbeteren verkeerssituatie Oude Veiling-Maassluiseweg;
- monitoren verkeerssituatie N468/A4/Woudseweg/polderwegen na openstelling A4 en Blankenburgtunnel.

Gewenst maatschappelijk effect

De afwikkeling van het verkeer op een zodanige wijze organiseren dat voor de inwoners geen of beperkte overlast wordt veroorzaakt.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Stimuleren van alternatieve vervoersmethoden vloeit voort uit de uitgangspunten van Cittaslow. Binnen de dorpen wordt rekening gehouden met veilige routes voor fietsers en voetgangers. Fietsroutes zijn beschikbaar voor recreatie en woon-werkverkeer. De gemeente beheert 28 kilometer vrij liggend fietspad, ongeveer 15% van het totale beheerareaal. Binnen de MRDH is een actieve inzet om voor fietsverkeer 'Hollandse Banen' (Slowlanes) te creëren; deze 'Hollandse Banen' vormen op verschillende locaties in het gebied Midden-Delfland doorgaande routes voor recreanten en woon-werkverkeer. De Route Den Haag-Delft-Rotterdam is de eerste pilot. Verder werken wij aan Hollandse banen Delft-Den Hoorn- De Lier en Delft-Schipluiden-Maasland-Maassluis.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	In stand houden van het openbaar vervoer in Midden-Delfland, verbeteren van de verkeersveiligheid, terugdringen van verkeersoverlast en zorgdragen voor goede fiets- en voetgangersvoorzieningen.
Concrete doelen/acties voor 2018	<p><u>Kortetermijnmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Maaslandse Poort: Verbeteren verkeerssituatie Oude Veiling-Maassluiseweg; – vaststellen vervoerplan 2017/2018 voor regionaal Openbaar Vervoer na openstelling Hoekselijjn; – deelnemen aan voorbereiding/beoordeling aanbestedingsprocedure bus concessie Haaglanden Streek (2019-2030); – besluitvorming en planprocedures N223, N211 en N468 van de provincie; – het aanpassen van fietsbewegwijzering bij het openstellen van nieuwe fietsroutes; – verbeteren parkeersituatie en verkeercirculatie in het centrum van Den Hoorn.

	<ul style="list-style-type: none"> - onderzoeken en monitoren verkeerssituatie; N468/A4/Woudseweg/A20/Polderwegen na de recente openstelling A4 en in de toekomst de Blankenburgtunnel; - participatieproces/voorbereiding herinrichting centrum Den Hoorn. <p><u>Langetermijnmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - terugdringen van doorgaand verkeer door de dorpen; - actualisatie parkeerbeleid Midden-Delfland; - uitvoering centrumplan Den Hoorn; - aanleg van de Zuidhoornseweg in Den Hoorn; - verbeteren van fietspaden en fietsroutes en oplossen van knelpunten en barrières.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - breed verkeersonderzoek Maasland – kaderstellende notitie; - onderzoek verkeersafwikkeling aansluiting 6 en 7 op de A20; - verkeersplan Den Hoorn 2016; - nota parkeernormen 2012; - routestructuurplan (Recreatieschap Midden-Delfland); - structuurschets Harnaschpolder e.o. 2002; - bestuurlijke overeenkomst IODS; - uitvoeringsagenda Bereikbaarheid MRDH 2016-2025; - regionaal Investeringsprogramma; - Green Deal Laadinfrastructuur; - plan van aanpak 'inrichting en beheer N468 na openstelling A4 Delft-Schiedam'; - verkeersmodel MRDH. - uitvoeringsagenda bereikbaarheid MRDH

Wat hebben we bereikt?

Verkeer	<p>In 2018 is verder gegaan met de uitwerking van verkeersmaatregelen in het centrum van Den Hoorn. De uitvoering moet vanaf 2019 gaan plaatsvinden. Met verschillende partijen werken we aan een structuurvariant voor de bereikbaarheid van de Maaslandse Poort. De gemeente heeft deelgenomen aan overleggen over de aanpassingen aan de N211, N223, N468 en de A4. Daarbij is nadrukkelijk gekeken naar de consequenties voor het onderliggende wegennet. De bus concessie is in 2018 door de MRDH aanbesteed. De nieuwe concessiehouders gaat in 2019 aan de slag. De in gebruik name van de Hoekselijn is ook in 2018 verstraagd.</p>
---------	---

Wat heeft het gekost?

	Beschikbare middelen	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Verschil
Lasten:	Parkeren	9.600	9.791	9.791	12.836	- 3.045
Baten:	Parkeren	4.380	4.623	4.623	4.713	- 90

Beleidsveld milieu

Beleidsdoel

Het behouden en versterken van een veilige, gezonde en aangename leefomgeving zoals omschreven in de wet Milieubeheer. Het versterken van duurzaam wonen en werken in Midden-Delfland en het realiseren van 30% minder CO₂-uitstoot in 2020 ten opzichte van 2010.

Wat willen we bereiken?

Het realiseren en in stand houden van een veilige, gezonde en aangename leefomgeving en bijdragen aan een duurzaam Midden-Delfland.

In het investeringsoverzicht zijn voorstellen opgenomen die bijdragen aan het behoud en ontwikkelen van een goed milieuniveau. De inhoudelijke uitwerking van de wettelijke verplichtingen en de verplichtingen voortvloeiend vanuit het COM (Convenant of Mayors) zijn vastgelegd in het Duurzaam Energie Actieplan en uitvoeringsprogramma's.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Duurzaamheid is één van de basisprincipes van Cittaslow. Hierbij gaat het om handhaving van de minimale regelgeving op deze terreinen en zorgen voor bewustwording, zodat inwoners en bedrijven meer maatregelen treffen dan wettelijk moet. Hierdoor zijn inwoners en bezoekers zich meer bewust dat zij zich bevinden in een groen landschap van hoge kwaliteit. Voorbeelden hiervan zijn de 'supporters van Cittaslow Midden-Delfland' die bewust met hun bedrijfsvoering bezig zijn en zorgen voor het terugdringen van de milieubelasting van de 'ecologische voetafdruk'. Veel maatregelen op het terrein van duurzaamheid vallen binnen andere beleidsvelden, zoals groene Ledverlichting, zonnepanelen bij melkveehouderijen.

Gebruik en afhankelijkheid van fossiele brandstoffen zijn belangrijke factoren bij het bepalen van de 'ecologische voetafdruk'. Maatregelen om minder energie te gebruiken en meer duurzame energiebronnen te gebruiken sluiten nauw aan bij Cittaslow. Cittaslow is supporter van het Europese Convenant of Mayors, waar Midden-Delfland deelnemer van is. Uitvoering van het Duurzaam Energie Actieplan zorgt dat de gemeenschap van Midden-Delfland nog duurzamer wordt. Bovendien vormt de vastgestelde Energievisie een kader voor maatregelen. Met deze maatregelen ondersteunen en stimuleren wij de verdere energietransitie van fossiele brandstoffen naar duurzaam opgewekte energie. Doelstelling daarbij is dat Midden-Delfland in 2040 CO₂ neutraal is.

Een belangrijke factor op de leef- en woonkwaliteit is geluidhinder. Door de provincie zijn voor grote delen van Midden-Delfland gebieden aangewezen als stiltegebied. Ook daarbuiten wordt soms overlast ervaren door geluid. Ook als de geluidsproductie binnen de wettelijke grenzen blijft is de overlast soms schadelijk voor het gebied. Om die reden onderzoeken wij of er mogelijkheden bestaan om aanvullend op het provinciaal stiltebeleid een eigen gemeentelijk stiltebeleid op te stellen. Afvalbeleid is een ander onderdeel dat binnen dit beleidsveld en Cittaslow belangrijk is. Cittaslow roept op tot voorkomen van verspilling, preventie op het ontstaan van afval en bij het ontstaan van afval zoveel mogelijk gescheiden verwerken. In 2012 was de emissie CO₂ per inwoner met 0,23 ton lager dan het landelijk gemiddelde van 0,25 ton.

Wat gaan we daarvoor doen?

<p>Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken</p>	<p>De Wet milieubeheer legt de gemeente een aantal verplichtingen op. Deze verplichtingen zijn uitgewerkt in operationele plannen en kaarten die aansluiten bij de Wet milieubeheer. Op basis van die plannen en kaarten zijn per beleidsveld operationele doelen vastgesteld en kosten inzichtelijk gemaakt. De bestaande plannen en kaarten hebben betrekking op de volgende milieuthema's:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Riolering - Afval - Handhaving en vergunningverlening (jaarplan ODH, bestemmingsplannen) - Bodem (Bodemfunctiekaart/Bodemkwaliteitskaart) - Water - Geluid (Geluidsactieplan/Geluidskaart) - Luchtkwaliteit - Externe Veiligheid - Klimaat (Duurzaam energie actieplan) - Energie (Energievisie) - Groen/Natuur - Stiltebeleid <p>Via gerichte investeringen worden impulsen gegeven aan projecten die voortvloeien uit deze plannen en kaarten.</p>
<p>Concrete doelen/ acties voor 2018</p>	<p>Bij de realisatie van de plannen is sprake van een directe relatie en overloop tussen de verschillende operationele doelen. Tegelijkertijd kennen de verschillende projectonderdelen een meerjarige looptijd en betrokkenheid van een groot aantal partijen, zoals gebiedsorganisaties en andere overheden. In verband hiermee is een beschrijving opgenomen van acties die ook weer in 2018 uitgevoerd worden, maar hun oorsprong vinden in eerdere besluitvorming.</p> <p><u>Afval/contract Avalex</u></p> <p>De zes aangesloten gemeenten en Avalex onderzoeken de mogelijkheden om te komen tot een hogere afvalscheiding. De minister heeft aangegeven dat in 2025 een afvalscheiding van het huishoudelijk afval van 75% wordt bereikt. Het onderzoek dat momenteel gestart is draagt de naam 'Van Afval Naar Grondstof 2020 (VANG2020). Een van de scenario's hierbij is het omgekeerd inzamelen met</p>

nascheiding. De fracties die geld waard zijn worden aan huis opgehaald en de restfractie moet weggebracht worden naar een ondergrondse container. De glaszameling blijft zoals die nu is, via ondergrondse containers. Bij dit scenario gaat de grijze minicontainer dienstdoen als minicontainer voor kunststof, drankenverpakkingen en blik.

Handhaving en vergunningverlening

Met bestemmingplannen stelt de gemeenteraad vast waar welk type bedrijfsactiviteit plaats mag vinden. Vervolgens worden de individuele benodigde bedrijfsactiviteiten getoetst aan het bestemmingsplan. Daarnaast worden de bedrijfsactiviteiten door de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) getoetst en gecontroleerd aan de Wet milieubeheer en andere milieuregelgeving. De gemeenteraad geeft jaarlijks een zienswijze af op de operationele begroting van de ODH. Het werkplan van de ODH is jaarlijks onderwerp van besluitvorming voor het college.

Bodem

Met het vaststellen van de bodemfunctiekaart is gekozen voor het stand-still beginsel. Dit houdt in dat de bodem in Midden-Delfland niet vuiler mag worden. De bodemfunctiekaart maakt de gewenste bodemkwaliteit inzichtelijk. Dat geeft duidelijkheid bij grondophogingen. Voor de Harnaspolder is een aparte bodemkwaliteitskaart vastgesteld.

Geluid

Uitgangspunten:

- voldoen aan de wettelijke verplichtingen voor omgevingslawaai en geluid belaste woningen.
- ondersteunen van het provinciale beleid voor stiltegebieden en houden daar rekening mee met de vergunningverlening.
- Geen nieuwe overlast gevende activiteiten zoals helikoptervluchten.
- Onderzoek naar mogelijkheden voor het opstellen van een stiltebeleid om geluid ook via andere juridische mogelijkheden (APV, verkeersmaatregelen en dergelijke) te beperken.

Europese richtlijn omgevingslawaai (Actieplan Geluid)

Het Actieplan Geluid is een wettelijke verplichting van de Europese commissie. Het gemeentelijk actieplan bestaat uit een geluidskaart en een actieplan voor de aanpak van de knelpunten. Het is een verplichting die iedere vijf jaar terugkeert. Het huidige actieplan is vastgesteld in 2013. In 2017 wordt het actieplan geluid geactualiseerd. Voorafgaand daaraan wordt de erbij behorende geluidskaart geactualiseerd.

Nieuwe situaties toetsen wij aan de Wet geluidhinder en worden in de vorm van voorwaarden/maatregelen volgens de wettelijke voorschriften opgenomen in de omgevingsvergunning.

Luchtkwaliteit

Uitgangspunten:

In het kader van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) monitoren wij jaarlijks of de luchtkwaliteit voldoet aan de wettelijke norm. Bij nieuwe planontwikkelingen nemen wij het aspect luchtkwaliteit mee. Wij ondersteunen regionale plannen die de luchtkwaliteit verbeteren. Het voornemen van de Staatsecretaris van I en M is het NSL te verlengen tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Zowel onder het verlengde NSL als onder de Omgevingswet wordt de luchtkwaliteit gemonsterd.

Externe Veiligheid

Uitgangspunten:

- Binnen de mogelijkheden, situaties voorkomen die kunnen leiden tot een verhoogd extern veiligheidsrisico.
- Risicovolle bedrijven en activiteiten weren uit woonomgevingen en verplaatsten waar mogelijk.
- Voorbereid blijven op risico's.
- Jaarlijks actualiseren van het rampenplan.
- Structurele borging van externe veiligheid in beleid ruimtelijke ordening en milieu.

	<ul style="list-style-type: none"> - Vergroting van de bestuurlijke bewustwording voor de externe veiligheidsaspecten en –verantwoordelijkheden. - Behoud en beheer van kennis, data, netwerk en samenwerking. <p><u>Klimaatbeleid</u> De gemeentelijke doelstelling is om in 2020 in totaal 30% CO₂-uitstoot te besparen ten opzichte van 2010. Daarvoor is een Duurzaam Energie Actieplan.</p> <p>Daarnaast heeft de gemeenteraad in 2016 de Energievisie 'Samen naar een CO₂-neutraal Midden-Delfland' vastgesteld. Daarin worden de mogelijkheden verkend om te komen tot een CO₂-neutrale gemeente in 2040. Aan dit plan is een uitvoeringsprogramma gekoppeld, waarvan de uitvoering in 2017 is gestart.</p> <p>Het Duurzaam Energie Actieplan en de Energievisie met het uitvoeringsprogramma zijn de pijlers van ons klimaatbeleid.</p> <p>Wij richten ons op het saneren van verspreid liggend glas, aardwarmte, warmte-koude opslag, zonne-energie (regionaal project Haaglanden) en energiebesparing als middelen om onze doelstelling te halen. Het plaatsen van bijvoorbeeld grote windmolens steunen wij niet omdat deze landschapsvervuilend zijn. Niet-duurzame energiewinning ondersteunen wij niet.</p> <p><u>Groen/natuur</u> Ons natuurbeleid is verwoord in programma 1. Daarnaast voeren we de volgende zaken uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Waar mogelijk ecologisch beheer van wegkanten en oevers. - Toetsen van omgevingsvergunningen aan de wet Flora en Fauna. <p><i>Overige concrete acties</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Interne en externe communicatie over het milieu. - Opstellen/actualiseren en uitvoeren van de bovengenoemde plannen. - Waar mogelijk subsidie aanvragen ter ondersteuning van projecten. - Participatie in een regionaal project om emissie van meststoffen en bestrijdingsmiddelen naar het oppervlaktewater door de glastuinbouwsector te verminderen.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Wet Milieubeheer - Duurzaam Energie Actieplan - Energievisie 'samen naar een CO₂-neutraal Midden-Delfland' - LOP Midden-Delfland® 2025 - Bestemmingsplan Buitengebied Gras - Visie <i>Midden-Delfland</i>® 2025 (Vitale Dorpen) - Lidmaatschap Cittaslow, inclusief kennisuitwisseling binnen landelijk netwerk - Plan van aanpak Saneren verspreid liggend glas - Plan van aanpak Duurzaam boer blijven in Midden-Delfland - Plan van aanpak grondinstrument - De omgevingsvergunning - Regionaal bodembeleid Zuid Holland

Wat hebben we bereikt?

Handhaving en vergunningverlening	<p><i>Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)</i> De ODH voert taken voor ons uit op het gebied van milieutoezicht, handhaving, toetsing en vergunningverlening.</p> <p><i>Toezicht en handhaving</i> In 2018 zijn door de ODH 58 planmatige integrale controles uitgevoerd. Ook zijn 19 inventariserende controles uitgevoerd (bijvoorbeeld afvalstoffen) en een aantal administratieve controles. E zijn 14 controles uitgevoerd in het kader van de Wet bodembescherming. In totaal zijn 64 hercontroles uitgevoerd. In 2018 is in de glastuinbouwsector bij toezicht samengewerkt met het Hoogheemraadschap. Daar waar nodig is ook gezamenlijk gecommuniceerd en opgetreden.</p>
-----------------------------------	--

	<p>In 2018 zijn bij de ODH 8 overlast meldingen in behandeling genomen afkomstig van drie bedrijven. Daarvan was 68 % geluid gerelateerd, 23 % geur gerelateerd en 4 % licht gerelateerd en 5 % overigen.</p> <p>Er is 18 maal een voornemen tot het opleggen van een last onder dwangsom verstuurd. Dit heeft geleid tot 7 daadwerkelijke lasten onder dwangsom. In geen van de gevallen is overgegaan tot invordering van een dwangsom. Er zijn 13 lasten onder dwangsom ingetrokken omdat alsnog voldaan werd aan de regelgeving.</p> <p>Vergunningverlening In 2018 is een milieu neutrale veranderingsvergunning afgehandeld door de ODH. Ook zijn er 10 maatwerkvoorschriften opgelegd. Daarnaast zijn 31 meldingen in het kader van het Activiteitenbesluit afgehandeld.</p> <p>De ODH heeft diverse inhoudelijke WM-adviezen verstrekt in het kader van ruimtelijke projecten.</p>
Bodem	<p>In het kader van het Besluit bodemkwaliteit zijn door de ODH 57 meldingen afgehandeld. Daarnaast zijn 98 bodemrapporten getoetst en 31 bodemadviezen afgegeven. In het kader van het Besluit lozingen buiten inrichtingen zijn 5 meldingen van een gesloten bodemenergiesysteem behandeld.</p>
Geluid	<p><i>Geluidsrapporten</i> In 2018 heeft de ODH 13 geluidsrapporten beoordeeld en 3 maal een advies afgegeven in het kader van lucht, geluid of externe veiligheid.</p> <p><i>Actieplan geluid</i> In 2018 is gewerkt aan het actieplan geluid. Dit actieplan heeft betrekking op geluid door wegverkeer en railverkeer.</p> <p>Het aspect geluid is betrokken bij het opstellen van nieuwe bestemmingsplannen en ontwikkelingen. Daarnaast is het aspect geluid getoetst bij relevante omgevingsvergunningen-bouw.</p>
Luchtkwaliteit	<p>In 2018 is de luchtkwaliteit in Midden-Delfland langs wegen gemonitord. Dit is een onderdeel van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit. De periode waarvan de luchtkwaliteit is bepaald, is van het voorgaande jaar (2017). Er zijn geen knelpunten gesignaleerd.</p> <p>Daarnaast is in 2018 het aspect luchtkwaliteit betrokken bij het opstellen van nieuwe bestemmingplannen en ontwikkelingen.</p>
Externe Veiligheid	<p>Externe veiligheid gaat over het beheersen van risico's bij de productie, opslag en transport van gevaarlijke stoffen. De aard en hoeveelheid van de gevaarlijke stoffen is daarbij bepalend.</p> <p>In 2018 is bij diverse ruimtelijke procedures en bij diverse ontwikkelingen aandacht besteed aan dit thema.</p>
Klimaatbeleid	<p>In 2018 zijn veel projecten uitgevoerd in het kader van het thema klimaatbeleid. In de raadsinformatiebrief van 5 maart 2019 is over de voortgang van de projecten uit de Energievisie en het Duurzaam Energie Actieplan gerapporteerd.</p>
Intern en externe communicatie over milieu	<p>Om onze inwoners te informeren en bewust te maken van het belang van energiebesparing, heeft de gemeente publicaties verzorgd. Daarnaast wordt de duurzaamheidspagina van de gemeentelijke website gebruikt om inwoners te informeren.</p> <p><u>Regionaal energieloket</u> De samenwerking met het regionale energieloket de WoonWijzerWinkel is voortgezet. Bij dit energieloket kunnen inwoners informatie krijgen over energiebesparende maatregelen en het opwekken van duurzame energie. Het digitale loket wordt ondersteund door een fysieke tentoonstellingsruimte waar allerlei maatregelen op het gebied van energiebesparing en het opwekken van duurzame energie bekeken kunnen worden. Ook kunnen daar adviseurs vragen van geïnteresseerden beantwoorden.</p>

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

<i>Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex</i>	Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de wettelijke verplichtingen op het gebied van afvalinzameling. Daarbij maken het bedrijf en de deelnemers toetsbare afspraken over de omvang en kwaliteit van de te leveren producten en diensten, evenals de daarbij behorende kosten. Deze afspraken worden jaarlijks neergelegd in een Dienst Verlening Overeenkomst (DVO).
---	--

Wat heeft het gekost?

	Beschikbare middelen	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Vershil
Lasten:	Afvalverzameling en –verwerking	2.117.479	2.270.122	2.270.122	2.186.374	83.748
	Riolering	1.616.496	1.593.938	1.639.088	1.613.004	26.084
	Milieubeheer	792.290	817.453	1.264.423	857.926	406.497
Baten:	Milieubeheer	14.750	15.230	15.230	11.600	3.630
	Baten afvalstoffenheffing	2.574.619	2762.425	2.762.425	2.662.173	100.252
	Baten rioolheffing	1.860.867	1.852.219	1.852.219	1.855.645	- 3.426

Toelichting financiële afwijking

Afvalverzameling en –verwerking

Onderschrijding lasten € 83.748

De invoering van het Nieuwe Inzamelen in Maasland leidt tot lagere kosten van Avalex dan verwacht. De omvang van groenafval is niet scherp in te schatten; in 2018 minder groenafval afgevoerd dan geprognostiseerd.

Tot slot hebben wij ook minder inzet van mensuren en vrachtwagenuren nodig gehad dan begroot voor de reinigingstaak.

Milieubeheer

Onderschrijding lasten € 406.497

Ecoloss is een bedrijf dat wordt ingezet als er olie lekkages zijn op het wegdek, of illegale dumpingen van gevaarlijk afval. De hoogte van deze post is nooit vooraf goed in te schatten. De inzet van Ecoloss is afhankelijk van het aantal calamiteiten en illegale dumpingen van gevaarlijk afval dat per jaar in onze gemeente plaatsvindt.

Door gebrek aan capaciteit voor het starten van extra projecten en gebrek aan projecten van inwoners/bedrijven die wij kunnen faciliteren is er minder uitgegeven dan verwacht.

Daarnaast zijn er in 2018 minder eigen gebouwen verduurzaamd. Tot slot zijn er minder subsidies aangevraagd voor het verduurzamen van vastgoed van verenigingen.

Riolering

Onderschrijding lasten € 26.084

Het nieuwe riolsysteem in de Harnaschpolder en omgeving kon met minder kosten op orde worden gehouden dan begroot.

Baten afvalstoffenheffing

Onderschrijding baten € 100.252

Er zijn minder lasten geweest, waardoor er minder is onttrokken aan de voorziening.

Mutaties reserves

Mutaties reserves programma 3	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Vershil
Lasten:	102.883	242.959	207.542	139.517	68.025
Baten:	303.857	93.209	1.897.776	-572.977	2.470.753

Onderschrijding lasten € 68.025

Dit wordt veroorzaakt door lagere uitgaven op het krediet Reconstructie Oude veiling. Hierdoor is € 68.025 minder in de dekkingsreserve gestort.

Onderschrijding baten € 2.470.743

- Asfalteren voorterrein gemeentewerf: de rekening is € 4.033 lager dan begroot.
- Deklaag Kwakelweg t.b.v. Skaterouten netwerk: hiervoor was € 50.000 begroot met begrotingswijziging 2 en € 50.000 met begrotingswijziging 5, er is € 40.000 geboekt t.b.v. het Skaterouten netwerk, een onderschrijding van € 60.000.
- Het budget parkeerplaatsen centrumplan Den Hoorn van € 14.297 is nog niet uitgegeven.
- Het totaal budget afkoopsommen onderhoud Bedrijvenschap Harnaschpolder is met € 113.932 onderschreden.
- Het totaalbudget energievisie met € 123.084 onderschreden.
- Fietsbewegwijzering: het totale budget is onderschreden, daarom is de geplande € 20.000 niet onttrokken aan de reserve.
- Reconstructie Oude Veiling Maasland: Dit wordt veroorzaakt door lagere uitgaven op het krediet Reconstructie Oude veiling. Hierdoor is € 68.025 minder onttrokken aan de Investeringsreserve (.
- Centrumplan Den Hoorn: De onderschrijding is € 1.781.207. Het gaat hier om een meerjarig project wat nog niet afgerond is.
- Duurzaamheid gebouwen: Van dit budget is € 286.165 nog niet uitgegeven.

Investeringen

Omschrijving investering	Begroot 2018	Werkelijk 2018	Restant krediet	Afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Gesloten bestelwagen	35.217		35.217	nee	De aankoop van de bestelwagen wordt voorbereid.
reconstructie kruispunt Oude Veiling	118.582	50.557	68.025	nee	Het restant kan ingezet worden voor de aanpassingen aan de Maassluiseweg.
Toegankelijkheid OV-haltes Midden-Delfland	-153.000	0	-153.000	nee	Het project is afgerond. Na de subsidievaststelling door de MRDH volgt de uitkering.
Projecten ontwikkeling Zwethzone uitvoering	668.430	671.311	-2.881	nee	De werkzaamheden zijn uitgevoerd, de provincie keert binnenkort het restant van de subsidieaanvraag toe.
Projecten ontwikkeling Zwethzone inkomsten	-62.185	-20.000	-42.185	nee	Zie boven.
Vervanging Stakenbrug	59.147	40.515	18.632	nee	De laatste werkzaamheden moeten nog worden uitgevoerd.
Aanleg Zuidhoornseweg Hoopolder	9.214.294	5.076.179	4.138.115	nee	De werkzaamheden zijn nog niet afgerond, het krediet doorschuiven naar 2019.
Aanleg Zuidhoornseweg Hoopolder inkomsten	-8.983.015	-9.403.885	420.870	nee	Zie boven.
Reconstructie Veenakkerweg	34.723		34.723	nee	Doorschuiven naar 2019.

Reconstructie Plantage	204.177	214.814	-10.637	nee	In verband met klimaataanpassingen waren aanvullende maatregelen nodig en is meerwerk ontstaan. In 2019 krijgen we nog een laatste factuur, dit wordt in 2019 bijgeraamd.
Reconstructie Burg. v.d. Lelijkade	23.820	21.945	1.875	nee	Een gedeelte van het krediet is doorgeschoven naar 2019, het restant hieraan toevoegen.
Reconstructie Lijsterbesstraat	12.000	1.804	10.197	nee	Een gedeelte van het krediet is doorgeschoven naar 2019, het restant hieraan toevoegen.
Vervangen brug Barch-Ingeland M028	15.875	100	15.775	nee	Dit werk is in voorbereiding, het wordt in 2019 afgerond.
Reconstructie Commandeurskade	60.576	5.008	55.568	nee	Dit werk is in voorbereiding, het wordt in 2019 afgerond.
Reconstructie Boezemkade /Kwakelweg	550.000	134.664	415.336	nee	Dit werk is in voorbereiding, het wordt in 2019 afgerond.
Reconstructie Boezemkade /Kwakelweg inkomsten		-20.164	-20.164	nee	Zie boven.
Reconstructie Wilgenlaan	42.000	132.295	-90.295	nee	Een deel van dit krediet is al doorgeschoven naar 2019, de werkzaamheden zijn eerder uitgevoerd dan gepland. De afronding vindt plaats in 2019.
Reconstructie Kerkweg	20.000	3.000	17.000	nee	Het werk is in voorbereiding en start binnenkort.
Reconstructie Kluisgade	90.792	581	90.211	nee	Het werk is in voorbereiding en wordt in 2019 afgerond.
Reconstructie Kluisgade inkomsten		-2.350	2.350	nee	Zie boven.
Vervangen lichtmasten 2017	143.200	135.757	7.443	nee	Het werk wordt in 2019 afgerond.
Extra maatregelen OV 2017	15.500	3.208	12.292	nee	Het werk is in voorbereiding en wordt in 2019 afgerond.
Reconstructie Trambrug Schipluiden	505.000	160.478	344.522	nee	Het werk is in voorbereiding en start binnenkort, de subsidie is al ontvangen.
Reconstructie Trambrug Schipluiden inkomsten	-585.000	-613.766	28.766	nee	Zie boven.
Vervangen lichtmasten 2018	162.500	22.037	140.463	nee	Het werk is in voorbereiding en wordt in 2019 afgerond.
Verkeersmaatregelen Zouteveenseweg	60.000		60.000	nee	Het werk is in voorbereiding en wordt in 2019 uitgevoerd.
Parkeerplaats Centrum Maasland	400.000	97.280	302.720	nee	Het werk is in uitvoering en wordt in 2019 afgerond.
Vervanging beschoeiing damwanden 2014	14.483	14.200	283	ja	De werkzaamheden zijn afgerond.

Vervangen Beschoeiing Dorpsstraat	11.890		11.890	nee	Een deel moet nog worden uitgevoerd. Wij zoeken hierbij samenwerking met Delfland.
Herinrichting openbaar groen	25.000		25.000	nee	Het werk is in voorbereiding en wordt in 2019 uitgevoerd.
Fietsenstalling Maaslandse Poort	50.000		50.000	ja	Dit is al afgerond.
Vervangen beschoeiingen /damwanden 2015	0	89.903	-89.903	Ja	Dit krediet is bij de begroting doorgeschoven naar 2019, de werkzaamheden zijn toch eerder uitgevoerd dan gepland.
Vervangen beschoeiing Kerkweg	200.000	166.844	33.156	nee	Het werk is onderhanden.
Vervangen beschoeiingen /damwanden 2017	0	68.500	-68.500	Nee	Dit krediet is bij de begroting doorgeschoven naar 2019, de werkzaamheden zijn toch eerder uitgevoerd dan gepland.
Herinrichting openbaar groen 2018	25.000		25.000	nee	Dit schuift door naar 2019.
Vervangen beschoeiingen /damwanden 2018	20.000		20.000	nee	Dit schuift door naar 2019.
Aankoop perc. 10 Zuidrand Schipluiden volkstuinen	628.500	628.500	0	ja	Het perceel is aangekocht.
Reconstructie speelvoorzieningen 2016	36.153	8.421	27.732	nee	Het restant wordt in 2019 ingezet voor valondergronden.
Vervanging pompen hoofdgemalen GRP'14	40.127	14.428	25.700	nee	Dit krediet wordt gebruikt voor komende vervangingstrajecten.
Vervanging pompunits drukriolering GRP 2015	110.737	97.317	13.420	nee	Dit krediet wordt gebruikt voor komende vervangingstrajecten.
Vervanging pompen hoofdgemalen GRP '15	22.461	22.461	0	ja	De werkzaamheden zijn uitgevoerd, het krediet kan afgesloten worden.
Vervangen pompen hoofdgemalen GRP'16	109.325	19.153	90.172	nee	Dit krediet wordt gebruikt voor komende vervangingstrajecten.
Vervangen vrijvervalriolering 2016 (GRP 2016)	21.090	20.282	808	ja	De werkzaamheden zijn uitgevoerd, het krediet kan afgesloten worden.
Vervangen pompen hoofdgemaal Kerkpolder	34.751		34.751	ja	Kan worden afgesloten
Vervangen pompen hoofdgemalen (GRP) '17	68.239		68.239	nee	Dit krediet wordt gebruikt voor komende vervangingstrajecten.
Niet geprognosticeerde rioolvervanging	200.000		200.000	nee	Dit krediet is gereserveerd voor calamiteiten.
Vervangen vrijvervalriolering 2017	230.087	169.535	60.552	nee	Dit krediet wordt gebruikt voor komende vervangingstrajecten.
Vervangen pompunits drukriolering 2018	104.000		104.000	nee	Dit krediet wordt gebruikt voor komende vervangingstrajecten.

Vervangen pompen hoofd-gemalen 2018	49.000		49.000	nee	Dit krediet wordt gebruikt voor komende vervangingstrajecten.
Vervangen vrijvervalriolering 2018	230.000	58.684	171.316	nee	Dit krediet wordt gebruikt voor komende vervangingstrajecten.
Uitbreiding begraafplaats Schipluiden 2014	48.671		48.671	nee	De uitbreiding van de urnenmuur en aanpassen van de paden is in voorbereiding.
Uitbreiding Algemene begraafplaats Maasland	6.976		6.976	ja	Het werk is afgerond
Opwaarderen aula begraafplaats Maasland	29.540	47.916	-18.376	ja	Het werk is afgerond

2.1.4 Programma 4 : Onderwijs

Beleidsdoel

Passend onderwijs voor alle jongeren. Dat is wat wij nastreven in Midden-Delfland. Dat kan zowel in Midden-Delfland zijn als daarbuiten, in de regio. Zo ondersteunen wij de optimale ontwikkeling van jongeren.

Voor actieve deelname aan de maatschappij en de arbeidsmarkt hebben jongeren bij het verlaten van het onderwijs een startkwalificatie nodig. De gemeente zet zich in, dat zoveel mogelijk jongeren, het onderwijs verlaten met een startkwalificatie.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Optimale deelname aan de maatschappij en de arbeidsmarkt.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De mogelijkheid om onderwijs te volgen en daarmee kansen op de arbeidsmarkt te vergroten is een toetsingscriterium van Cittaslow. De percentages achterstandskinderen en jeugdwerkloosheid zijn in Midden-Delfland lager dan het landelijk en regionaal gemiddelde.

Niet het bepalen van de keuzes van mensen, maar mensen bewust te maken van de gevolgen van hun eigen keuzes is onderdeel van de filosofie van Cittaslow. Doel is een gedragsverandering te laten ontstaan waardoor energiegebruik verminderd, lokaal en seizoensgebonden producten worden gebruikt en de kracht van de gemeenschap wordt benut. Onderwijs aan kinderen vervult hierin een rol, bijvoorbeeld door specifieke lessen over het klimaat, onderwijs in smaak of de aanleg van 'schooltuinen'.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	De gemeente, kinderopvang en scholen hebben afspraken gemaakt over voor- en vroegschoolse educatie. Alle jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten, krijgen een oproep voor een gesprek. Dit gesprek moet leiden tot een passend aanbod.
Concrete doelen/acties voor 2018	<ul style="list-style-type: none">- Uitvoeren van de Lokaal Educatieve Agenda (LEA). De LEA is een landelijk richtinggevend instrument voor een plaatselijk onderwijs- en jeugdbeleid. De gemeente voert hierbij de regie. Uiteraard gebeurt dit in overleg met de besturen voor onderwijs en kinderopvang (kinderdagverblijven, peuteropvang en buitenschoolse opvang).- Overleg met de samenwerkingsverbanden over de invulling van het passend onderwijs en de uitvoering van de ondersteuningsplannen. De Wet passend onderwijs is vanaf 1 augustus 2014 in werking getreden. De gemeente Midden-Delfland is ingedeeld bij vier verschillende regionale samenwerkingsverbanden; twee voor het primaire en twee voor het voortgezet onderwijs.- Afstemming met de RMC-regio (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt) over de aanpak van voortijdig schoolverlaten.- In overleg met de schoolbesturen de onderwijshuisvesting (blijven) bespreken.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none">- Integraal Huisvestingsplan- Huisvestingsverordening onderwijs- Verordening leerlingenvervoer- Jaarlijks huisvestingsprogramma (B&W)- Leerplichtverslag- Overeenkomst LEA- Wet passend onderwijs- Wet Educatie en Beroepsonderwijs

Wat hebben we bereikt?

Uitvoeren van de LEA	In 2018 heeft 3x onder regie van de gemeente overleg plaats gevonden tussen de onderwijsbesturen, houders van kinderopvang en gemeente ten behoeve van de uitvoering van de LEA.
Voorkomen en bestrijden onderwijs-achterstanden	In 2018 is met een werkgroep van beleidsmedewerkers en houders gewerkt aan nieuw VVE beleidskader (besluitvorming 2019).
Invulling onderwijs statushouders	Via het LEA is in 2018 beleid vastgesteld voor kinderen van statushouders uit Maasland. Zij kunnen vanaf groep 3 deelnemen in de schakelklas in Maassluis omdat dit betere resultaten oplevert dan onderwijs in een reguliere klas. Dit beleid is aanvullend op de regeling nieuwkomers in het basisonderwijs. 4x per jaar vindt tevens regionaal overleg plaats over onderwijs aan kinderen van statushouders om instroom/doorstroom te monitoren en problemen te voorkomen.
Invulling passend onderwijs	Maandelijks overleg met de samenwerkingsverbanden PPO Delflanden en VO Delflanden over de invulling van het passend onderwijs en voortgang van de ondersteuningsplannen. 6x per jaar overleg samenwerkingsverband Schiedam/Vlaardingen/Maassluis. 1x per jaar bestuurlijke afstemming voortgang / besluiten in OOGO voor beide samenwerkingsverbanden.
Aanpak voortijdig schoolverlaten	Regionale afstemming over verdeling, inzet en aanpak RMC/VSV-middelen. In Midden – Delfland zitten we ruim onder het landelijk gemiddelde. Aanpak verzuim en arbeidsmarkt oriëntatie loopt goed. Deelname aan pro-vso-overleg.
Onderwijshuisvesting	Met de gemeenten Delft en Rijswijk vindt zowel ambtelijk als bestuurlijk overleg plaats over de situatie rond de onderwijshuisvesting in het gebied Lookwest/Harnaschpolder. Doel is om te komen tot een evenwichtige verdeling van de leerlingen over de scholen in dat gebied.

Wat heeft het gekost?

	Beschikbare middelen	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Verschil
Lasten:	Huisvesting onderwijs	1.043.697	1.079.692	903.779	898.392	5.387
	Gemeenschappelijke baten/lasten onderwijs	550.693	572.963	511.0801	462.904	48.897
Baten:	Huisvesting onderwijs	313.953	173.274	173.274	205.358	- 32.084
	Gemeenschappelijke baten/lasten onderwijs	61.422	87.160	62.914	60.407	2.208

Toelichting financiële afwijking

Gemeenschappelijke baten/lasten onderwijs

Onderschrijding lasten € 48.897

Periodiek worden de vervoerscontracten regionaal aanbesteed. De nieuwe vervoerscontracten geven een positief gevolg te zien op de uitgaven ten opzichte van voorgaande jaren en ten opzichte van de begroting.

Huisvesting onderwijs

Overschrijding baten € 32.084

Er bestond geruime tijd onduidelijkheid over een afrekening van energiekosten van MFA Het Lint. In 2018 is hierover overeenstemming bereikt met het schoolbestuur, hetgeen heeft geleid tot een onverwachte opbrengst.

Mutaties reserves

Mutaties reserves programma 4	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Verschil
Lasten:	35.717	0	0	0	0
Baten:	407.154	272.842	222.928	222.928	0

Investerings

Omschrijving investering	Begroot 2018	Werkelijk 2018	Restant krediet	Afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Aanpak klimaatprobleem MFA Onderwijs	72.395	0	72.395	nee	De (vm.) wethouder heeft aan de raad aangegeven dit budget te willen reserveren voor verduurzamingsmaatregelen in de MFA.
Aanpak klimaatprobleem MFA kinderopvang	-7.570	0	-7.570	Ja	Dit is feitelijk één krediet met Aanpak klimaatproblemen MFA-onderwijs. Dit deel kan afgesloten worden.

2.1.5 Programma 5: Sociaal domein en Welzijn

Beleidsveld sociaal domein

Per 1 januari 2015 heeft de gemeente via decentralisaties diverse nieuwe wettelijke taken gekregen, die we clusteren binnen het programma sociaal domein.

Beleidsdoel

Met dit programma trachten we iedere inwoner zoveel mogelijk – zelfstandig- te laten participeren in de maatschappij, gebruik makend van de eigen kracht en dat van het eigen netwerk.

Voor dit programma staat de komende jaren de realisatie van de Transformatie centraal.

Beleidsveld sociaal domein

- a. Wmo
- b. (Nieuwe) Jeugdtaken
- c. Participatiewet

Voor de uitvoering van de Participatie verwijzen wij naar programma 6.

Wat willen we bereiken?

- Iedereen neemt deel aan de samenleving.
- Inwoners kunnen zo lang als mogelijk zelfstandig thuis (blijven) wonen
- Ondersteuning van de zelfredzaamheid en participatie van onze inwoners

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Midden-Delflanders zijn gewend om binnen hun eigen omgeving naar oplossingen te zoeken en maken daarbij veelal gebruik van de algemene maatschappelijke voorzieningen die aanwezig zijn. Deze houding is de identiteit van de inwoners en past goed in de beleidsdoelen binnen het sociaal domein. We willen dat inwoners vanuit hun eigen kracht handelen en wanneer inwoners daar ondersteuning bij kunnen gebruiken, organiseren wij met één plan maatwerk dicht bij de (sociale) omgeving van de inwoners. De inwoner houdt daarbij zelf de regie in handen en zet in op zijn aanwezige kwaliteiten. Op deze manier maken wij gebruik van de ondernemende identiteit van de inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationele doelen om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Ondersteuning van de zelfredzaamheid en participatie van onze inwoners
Concrete doelen/acties voor 2018	<p><u>Algemeen (2 of 3D):</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Nieuw 3D Beleidsplan sociaal domein 2017-2018.- Ontwikkeling programma 'langer zelfstandig wonen' (LZW).- Doorontwikkeling van programma voor preventie.- Doorontwikkeling van het Maatschappelijk Team.- Doorontwikkeling onafhankelijke cliëntondersteuning en inzet gedragswetenschapper. <p><u>Wmo:</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Verder ontwikkelen van de nieuwe taak Wmo-begeleiding en de inkoop daarvan- Doorontwikkeling van de voorziening Huishoudelijke hulp en de inkoop daarvan- Bijstelling verordening en beleidsregels.- Uitvoering van activiteitenprogramma t.b.v. de –op termijn- efficiëntere inrichting van het vervoer binnen het sociaal domein.- Professionalisering uitvoering woningaanpassingen.- Doorontwikkeling arbeidsmatige dagbesteding.

	<p><u>Jeugd:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkelen van een nieuwe Regionale Beleidsvisie 2018-2020 op jeugdhulp in Haaglanden om daarmee verder vorm te geven aan de transformatie. - Verder ontwikkelen van de inkoop van jeugdhulp en de samenwerking met inkoop Wmo. - Participatie in regionale samenwerking, onder andere in het project Sturing in de Jeugdhulp. - Mogelijke bijstelling van de beleidsregels en/of het besluit. - Verdere doorontwikkeling/ aanpassing van uitvoeringsorganisaties als Veilig Thuis, STOJAH en het H10 Inkoopbureau. - Regionale ontwikkeling van een nieuwe samenwerkingsovereenkomst met stichting Jeugdgezondheidszorg (JGZ).
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - De inzet van maatschappelijke verenigingen, organisaties en maatschappelijke partners om de gemeentelijk beleidsdoelen te bereiken - 3D beleidsplan sociaal domein - Verordening Jeugdhulp & beleidsregels en besluit - Verordening Wmo & beleidsregels en besluit - Regionaal Transitiearrangement (RTA) Jeugdhulp Haaglanden 2015 tot en met 2017 - Regionaal Inkoopkader Jeugdhulp Haaglanden 2016-2017 - Inkoopplan Wmo (H4) - Lokaal Inkoopplan Jeugdhulp Midden-Delfland 2017 - Regiovisie Huiselijk geweld en Kindermishandeling - Calamiteitenprotocol sociaal domein Midden-Delfland - Beleidsnota Privacy in het sociaal domein - Besluit doorontwikkeling van het Maatschappelijk Team - Algemene Subsidieverordening (ASV) - Beleidsnota Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)

Wat hebben we bereikt?

Jeugd	<p>Sinds de zomer van 2018 moeten wij vaststellen de jeugdhulp kosten ook in onze gemeente aanzienlijk zijn toegenomen. De gemeenteraad is over deze kostenstijging geïnformeerd bij de derde begrotingswijziging 2018. Om zowel lokaal als regionaal tot een betere kostenbeheersing van de jeugdhulp te komen is eind 2018/begin 2019 een lokaal plan van aanpak kostenbeheersing opgesteld.</p>
	<p>In de regio Haaglanden is het inkooptraject 2020-2024 gestart; er vinden lokale en regionale sessies plaats. 2018 en 2019 zijn overgangsjaren waarin de huidige afspraken grotendeels intact blijven, waar mogelijk met innovatie De nieuwe inkoopstrategie is voorgelegd aan de raden. In 2018 en 2019 vindt de lokale voorbereiding op het resultaatgericht werken plaats. Eind 2018 is een QuickScan uitgevoerd ten behoeve van de lokale implementatie van deze nieuwe werkwijze.</p>
	<p>We hebben deelgenomen aan diverse regionale werkgroepen, zoals de regionale verwijsindex, beleidsoverleg jeugd, visietraject inkoop jeugdhulp 2020-2024, contactmanagementoverleg jeugd- en opvoedhulp en LVB, samenwerking met JeugdBeschermingsTafel en samenwerking met JGZ. Op H4 niveau wordt deelgenomen aan het Kernteam jeugd & jongeren waarin met de ZEL en DSW wordt samengewerkt.</p>
	<p>Het project jeugdhulp in gezinsvormen is begin 2018 gestart. Voor Midden-Delfland wordt met name ingezet op het actiepunt alternatieve woonvoorzieningen. Wethouder Hans Horlings is bestuurlijk boegbeeld van dit regionale project.</p>
	<p>Het lokaal en regionaal contractmanagement wordt in 2018 en 2019 verder geoptimaliseerd, onder andere in het kader van het lokaal plan van aanpak kostenbeheersing jeugdhulp.</p>
	<p>De nieuwe beleidsregels jeugdhulp zijn medio 2018 vastgesteld.</p>
	<p>In 2018 is een begin gemaakt met het in kaart brengen van alle preventieve activiteiten die vanuit de gemeente georganiseerd worden. Aan de hand van de eventuele witte plekken/overlap volgt in 2019 een advies voor eventuele doorontwikkeling van het preventief jeugdbeleid. Hierbij wordt aansluiting gezocht met de ontwikkelingen in het kader van het Plan van Aanpak kostenbeheersing jeugdhulp.</p>
	<p>In 2018 is gewerkt aan een nieuw VVE-beleidskader en aan de verdeling van de OAB-middelen voor 2019. Dit proces loopt nog.</p>

Wat heeft het gekost?

	Beschikbare middelen	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Vershil
Lasten:	Maatschappelijk team	94.127	116.061	116.061	119.985	-3.924
	Vreemdelingen	152.290	61.074	66.831	62.787	4.044
	WMO	2.519.140	2.817.134	2.990.940	2.774.375	216.565
	Jeugd	1.592.682	1.805.105	3.479.774	3.564.871	-85.097
	WMO en jeugd	1.939.265	1.895.469	1.932.706	2.086.346	-153.640
	Overig sociaal-cultureel werk	11.608	6.105	6.105	2.659	3.446
	Kinderopvang	223.992	136.606	162.116	176.795	-14.679
	Openbare gezondheidszorg	185.929	250.562	229.562	195.063	34.499
	Jeugdgezondheidszorg	397.882	407.706	407.706	401.060	6.646
Baten:	Maatschappelijk team	0	0	0	0	0
	Vreemdelingen	73.470	42.050	0	0	0
	WMO	295.467	343.976	284.501	273.477	11.024
	Jeugd	0	0	0	0	0
	WMO en jeugd	441.099	0	26.000	187.308	-161.308
	Overig sociaal-cultureel werk	6.113	6.258	6.258	6.196	62
	Kinderopvang	0	0	66.000	75.199	-9.199
	Openbare gezondheidszorg	50.092	15.200	15.200	15.200	0
	Jeugdgezondheidszorg	0	0	0	0	0

Toelichting financiële afwijking

WMO

Onderschrijding lasten € 216.565

Er is in 2018 een onderschrijding op maatwerkvoorzieningen hulp bij het huishouden (HbH) van € 181.000. Daarnaast blijkt ook op WMO PGB een onderschrijding van € 62.000. ZIN en PGB staan voor zorg in natura en persoonsgebonden budget.

De gerealiseerde kosten van HbH zijn lager dan begroot terwijl het proces in 2018 niet is veranderd; ook de begroting 2018 is verder gelijk aan die van voorgaande jaren. Er is bij de WMO ZIN en PGB ten opzichte van voorgaand jaar sprake van een dalende trend. Een deel van de dalende trend kan verklaard worden vanuit een betere sturing op de afgrenzing tussen de WMO welke voor rekening van de gemeente komt, en de WLZ welke voor rekening van het Rijk komt. Door die betere sturing zijn het afgelopen jaar met name zwaardere klanten uitgestroomd naar WLZ. Verder wordt de omvang van de WMO bepaald door externe factoren waar de gemeente geen invloed op heeft, zoals toename vitaliteit oudere inwoners of overlijden.

Jeugd

Overschrijding lasten € 85.097

Jeugdhulpkosten voor zorg in nature (ZIN) nemen sterk toe en zijn moeilijk te voorspellen. Dat komt doordat vraag naar jeugdhulp bepaald wordt door diverse externe factoren zoals de intensiteit van de jeugdhulp en de mate waarin huisartsen en specialisten doorverwijzen naar specialistische instellingen. Verder worden de kosten beïnvloed door de mate waarin zorginstellingen hun administratie op orde hebben. De op 1 januari 2015 doorgevoerde decentralisatie is daardoor op dit moment nog geen stabiel proces.

Openbare gezondheidszorg

Onderschrijding baten € 34.499

Er zijn minder kosten gemaakt voor de kwetsbare burgers. Daarnaast zijn de kosten lokale taken GGD voor Sociaal Medische Advisering en Schoolgezondheidsbeleid lager uitgevallen dan begroot.

WMO en jeugd

Overschrijding lasten € 153.640

De overschrijding op deze post komt deels voort uit een hogere inzet van externe ondersteuning in het maatschappelijk team dan begroot. De extra inzet op het maatschappelijk team was noodzakelijk om werkdruk en wachtlijsten te beperken. Daarnaast zijn diverse kosten voorgefinancierd door de Gemeente Midden-Delfland. Met de doorbelasting van deze kosten is in de begroting geen rekening gehouden.

Overschrijding baten € 161.308

De kosten voor de projectleider handhaving WMO en Jeugd is voorgefinancierd door de Gemeente Midden-Delfland. Met de doorbelasting van deze kosten is in de begroting geen rekening gehouden. Ook met opbrengsten van de doorbelasting van twee gedetacheerde medewerkers aan de H4 is geen rekening gehouden.

Beleidsveld welzijn

Beleidsdoel

De bedoeling is dat iedere inwoner de kans krijgt zichzelf optimaal te ontwikkelen en te ontplooiën, zodat hij volwaardig aan de maatschappij kan deelnemen. Het behoud van ons erfgoed draagt bij aan het behoud van de eigen identiteit en de beleving van de dorpen en het buitengebied en daarmee ook aan het welzijn van de inwoners.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De identiteit van een gemeenschap vloeit voor een belangrijk deel voort uit de gezamenlijke historie. Het beleefbaar maken van de historie maakt inwoners bewust van hun geschiedenis. Voorbeelden zijn de aanwijzing van beschermde monumenten, publicatie van de historie van gebouwen en locaties, de provinciale aanwijzing van de erfgoedlijn 'trekvaartroute', straatnamen die verwijzen naar de historie van een gebied. Cittaslow erkent de Kindermonumentendag als een goed voorbeeld. Een 'levende' geschiedenis ondersteunt het besluitvormingsproces om landschapselementen, zoals het verkaveling patroon van het veenweidegebied te handhaven. Daarnaast vraagt Cittaslow specifiek aandacht voor het behoud van de culturele lokale evenementen en toegang tot maatschappelijke voorzieningen zoals een bibliotheek. Binnen de dorpen hebben de evenementen een groot draagvlak bij inwoners. Behoud door ontwikkeling richt zich in belangrijke mate op het behoud en versterken van maatschappelijke voorzieningen en de lokale cultuurhistorie.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Om iedere inwoner mee te kunnen laten doen in de maatschappij is het belangrijk dat alle doelstellingen van de Wmo gerealiseerd worden. De programmaonderdelen voor welzijn leveren hier een positieve bijdrage aan.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel welzijn om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	<ul style="list-style-type: none">- In Den Hoorn is de hoofdvestiging van de bibliotheek. In Schipluiden en Maasland zijn doelgroepenbibliotheken voor kinderen tot 12 jaar en ouderen.- Veel inwoners zijn lid van een culturele vereniging, sportvereniging of andere lokale maatschappelijke organisatie.- De aangewezen monumenten zijn in 2025 nog als monument aanwezig.
Concrete doelen/acties voor 2018	<ul style="list-style-type: none">- Nieuwe Algemene Subsidieverordening en bijbehorende subsidieregeling.- Prestatieafspraken met de grote gesubsidieerde organisaties als de stichting Welzijn Midden-Delfland en de ketenpartners van het Maatschappelijk Team- Uitvoering geven aan het derde jaar van de cultuurimpuls.- Uitwerken en uitvoeren van speerpunten vanuit lokaal gezondheidsbeleid- Mogelijke aanpassing van financiering en subsidiëring van de peuteropvang (afhankelijk van aanpassing in wet- en regelgeving).- Het oppakken van diverse accommodatievraagstukken in verband met diverse ontwikkelingen in de bevolkingssamenstelling (bijvoorbeeld vergrijzing, ontgroening) en het voeren van een kostenefficiënt beleid hierin.- Zorgen dat sport en andere maatschappelijke organisaties voor iedereen bereikbaar blijven en gebruik van deze organisaties wordt gestimuleerd.- Aanpak laaggeletterdheid

	<ul style="list-style-type: none"> - De open monumentendag en de Kindermonumentendag worden georganiseerd met partners, in samenwerking met de gemeente. - Uitvoering van de Agenda Erfgoed 2014-2018.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Maatschappelijke verenigingen en organisaties - Subsidieverordening (raad), subsidieregelingen (college) - Uitvoeringsprogramma's/samenwerkingsovereenkomsten rond subsidiëring - Bestrijding laaggeletterdheid door activiteiten Taalhuis en Taalmeter - Recreatieschap Midden-Delfland - Erfgoedverordening - Gecombineerde commissie erfgoed en monumenten - Werkgroep Erfgoed - De historische verenigingen - Voorlichting richting eigenaren (en bewoners/gebruikers) van monumenten over rechten en plichten - Handboek Erfgoed - Open monumentendag en Kindermonumentendag - Beleidskader kunst en cultuur - Regionale Agenda Samenleving -programma Haaglanden. - Gemeentelijke agenda erfgoed - Monumentschildjes - Meerjarenprogramma Delflandse Trekvaarten

Wat hebben we bereikt?

Aanpak laaggeletterdheid	De aanpak van laaggeletterdheid is uitgebreid door het realiseren van Taalcafe's in samenwerking met de Stichting Welzijn Midden-Delfland.
Scouting	Na de scouting Den Hoorn is ook aan de scouting Maasland een investeringssubsidie verstrekt om hun clubgebouw deels te renoveren en deels uit te breiden.
promotieboekje sport, cultuur en scouting	Ook in 2018 is het promotieboekje sport, cultuur en scouting voor de basisschoolleerlingen in Midden-Delfland uitgebracht. Uit de nog steeds toenemend gebruik van de mogelijkheden die het Jeugdfonds sport & cultuur biedt blijkt het nu en de noodzaak om te blijven aansluiten bij dit fonds.
Bibliotheek	De gemeente ondersteunt de schaalvergroting van de bibliotheekorganisatie. De fusie met Vlaardingen heeft in verband met het besluitvormingsproces in die gemeente vertraging opgeleverd. De planning is nu een fusie per januari 2020. Met de bibliotheek Maassluis/Midden-Delfland zijn prestatieafspraken gemaakt als onderdeel van de subsidie 2018. Bij plannen rond centrumontwikkelingen wordt ook de vraag en mogelijkheden tot het realiseren van maatschappelijke organisaties meegenomen.
Cultuureducatie met Kwaliteit	We hebben deelgenomen aan de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit. In dit kader is in samenspraak met scholen een cultuurmenu opgesteld voor alle klassen in het basisonderwijs.
Cultuurimpuls	In het kader van de cultuurimpuls is gewerkt aan de totstandkoming van de gemeentelijke cultuurvisie. Door diverse partners is hiervoor input gegeven die is vastgelegd in een cultuurmanifest. Deze input is meegenomen in de visie. Besluitvorming staat gepland voor 2019.
Monumentendag	De open monumentendag en kindermonumentendag hebben plaatsgevonden.

Wat heeft het gekost?

	Beschikbare middelen	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Vershil
Lasten:	Openbaar bibliotheekwerk	436.821	436.920	436.920	436.861	59
	Sport	948.623	838.671	1.077.014	925.747	151.267
	Oudheidkunde/monumenten	143.110	142.622	159.399	174.143	- 14.744
	Kunst	150.646	152.320	149.554	120.867	28.687
	Volksfeesten	16.660	20.987	20.987	16.561	4.426
Baten:	Openbaar bibliotheekwerk	0	0	0	0	0
	Sport	206.152	202.497	202.497	201.922	575
	Oudheidkunde/monumenten	23.848	2.328	16.328	24.364	- 8.036
	Kunst	38.109	10.380	7.785	2.522	5.263
	Volksfeesten	0	0	0	0	0

Toelichting financiële afwijking

Kunst

Onderschrijding lasten € 28.687

De stimuleringssubsidie Kunst, Cultuur en Sociale samenhang is niet volledig benut en er is voor € 5.500 aan niet bestede subsidie teruggevorderd. Er is veel tijd besteed aan de totstandkoming van de cultuurvisie met partners en daarom iets minder aan activiteiten. Kosten voor Cultuureducatie met Kwaliteit mogen over 4 jaar verspreid worden.

Sport

Onderschrijding lasten € 151.267

Aan de scoutingorganisaties in Den Hoorn en Maasland is een investeringssubsidie verleend in verband met (gedeeltelijke) nieuwbouw van hun clubgebouw. In verband met het feit dat fondsen duidelijkheid willen hebben dat ook de gemeente meebetaalt aan deze kosten is het besluit om de investeringssubsidies beschikbaar te stellen genomen vooruitlopend op de daadwerkelijke uitvoering van de plannen. Dit betekent dat een deel van de beschikbare investeringssubsidies nog niet is uitbetaald. De (gedeeltelijke) nieuwbouw van de scouting Maasland is bijna gereed en de scouting Den Hoorn start na afronding van de benodigde (ruimtelijke) procedures binnenkort met de nieuwbouw. De verwachting is dan ook dat de bedragen die verband houden met deze investeringssubsidies nog in het jaar 2019 worden uitbetaald.

Mutaties reserves

Mutaties reserves programma 5	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Vershil
Lasten:	384.204	1.670	14.851	14.851	0
Baten:	690.317	437.124	1.346.105	1.102.766	243.339

Onderschrijding baten € 243.339

- Cultuurimpuls is met € 7.917 onderschreden
- De investeringssubsidie voor Scouting Den Hoorn van € 100.000 is nog niet verstrekt.
- De investeringssubsidie voor Scouting Maasland is voor de helft verstrekt, dit geeft een onderschrijding van € 49.525.
- Voor Urgentie, decentralisatie beschermd wonen/OGGZ/bemoeizorg is € 3.970 minder uitgegeven dan begroot.
- Voor kosten trekvaartroute is € 1.635 minder uitgegeven dan begroot.
- Het budget Gezondheidssituatie/gezondheidsmonitor van € 7.368 is niet gebruikt.
- Van het budget Ondersteuning 4 implementatietrajecten is € 35.825 nog niet gebruikt.
- Op het budget preventieactiviteiten is een kleine onderschrijding van € 2.853.
- Het budget vervoer, was en koffie is met € 7.245 onderschreden.

- De subsidie voor formatie-uitbreiding stichting Welzijn van € 27.000 is niet verstrekt.

Investerings

Omschrijving investering	Begroot 2018	Werkelijk 2018	Restant krediet	Afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Aankoop perceel 9 IJsbahn Schipluiden	454.998	454.989	9	Ja	Het perceel is aangekocht, krediet kan afgesloten worden
Uitbreiding SV Den Hoorn	198.263	28.760	169.503	nee	Aangezien het, gelet op de kosten nog onzeker is of de uitbreiding van de voetbalaccommodatie doorgaat is dit deel van het krediet nog niet benut.

2.1.6 Programma 6: Economische- en Sociale zaken

Beleidsdoel

Versterking van de economische structuur van de gemeente en optimalisering van de gemeentelijke inzet.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Versterking van de gebiedskwaliteiten (open en groen landschap, A-kwaliteit) en het behoud van de vitaliteit van het gebied (economische dynamiek, leefbaarheid). Via deelname aan de Metropoolregio Rotterdam Den Haag versterken van het regionaal vestigingsklimaat, waardoor ook de lokale economie versterkt wordt.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De mogelijkheden voor overheden om de economie te beïnvloeden, zijn beperkt. De auditcriteria sluiten aan op de uitgangspunten van de 'derde industriële revolutie'. Het gaat hierbij om een economie die minder of niet afhankelijk is van fossiele brandstoffen, korte ketens van voedselproductie, producten waarvan bekend is waar die vandaan komen, productie gebaseerd op 'oude' technieken die innovatief zijn doorontwikkeld en herstel en behoud van duurzame landbouwgebieden voor biodiversiteit en voedselproductie.

Bedrijven die werken volgens de principes van maatschappelijk verantwoord ondernemen kunnen zich als 'Supporter Cittaslow Midden-Delfland' onderscheiden van concurrenten. Op die manier dragen zij ook bij aan een verdere bewustwording van de maatschappelijke waarden van Cittaslow.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Leidraad voor het opereren van de gemeente op het terrein van economische zaken is het door de raad in 2012 vastgestelde Economisch Beleidskader 2012-2016 'Samen werken aan een duurzame economie'. Het doel is om de thema's werken, wonen en landschap in Midden-Delfland vanuit economisch perspectief te versterken.
Concrete doelen/acties voor 2018	Het economisch beleidskader formuleert de gemeentelijke opgaven. Het beleidskader onderscheidt de drie thema's werken, wonen en landschap.
<i>Thema werken</i>	Opgaven bij het thema 'werken': <ul style="list-style-type: none">- Voorzien in duurzame werklocaties (duurzame glastuinbouwclusters, bedrijventerreinen, dorpen, agrarisch kerngebied en Poorten);- Voorzien in goede bereikbaarheid;- Voorzien in maatschappelijk verantwoord ondernemen;- Voorzien in goede dienstverlening. Acties bij het thema 'werken': <ul style="list-style-type: none">- Verder invullen bedrijventerrein Harnaschpolder waarmee we werkgelegenheid creëren aansluitend op het arbeidsaanbod in de regio;- Invullen locatie Maaslandse Poort;- Handhaven teeltareaal duurzaam bestemd glastuinbouw;- Verder ondersteunen ontwikkeling Kralingerhoek;- Ondersteunen ontwikkeling Equestrum en hippische sector;- Ondersteunen initiatieven verkorten ketens, zoals duurzame veehouderij, distributie streekproducten;- Onderzoek mogelijkheid deelname SOB (Samenwerking Onderwijs Bedrijven) en bijdragen aan Westland on Stage en Delft on Stage.
<i>Thema wonen</i>	Opgaven bij het thema 'wonen': <ul style="list-style-type: none">- Voorzien in kwalitatieve en kwantitatieve woningbehoefte en hoogwaardige leefomgeving;- Bieden van mogelijkheden voor voorzieningen.

<p><i>Thema landschap</i></p>	<p>Acties bij het thema 'wonen':</p> <ul style="list-style-type: none"> - De Woonvisie vertalen in de gemeentelijke bouwprojecten, zodat het vestigingsklimaat van ondernemers verbeterd en dat er voldoende financiële draagkracht is om goede (detailhandel)voorzieningen te accommoderen; - Invullen centrum, winkelvoorzieningen en horeca Den Hoorn, Maasland en Schipluiden. <p>Opgaven bij het thema 'landschap':</p> <ul style="list-style-type: none"> - Behoud en versterken kwalitatief hoogwaardig landschap; - Toegankelijk en aantrekkelijk maken van het groene landschap als vestigingsfactor in de metropoolregio. <p>Acties bij het thema 'landschap':</p> <ul style="list-style-type: none"> - Landschap is onderdeel van het Uitvoeringsprogramma 2015-2015 Midden-Delfland® 2025 en opgenomen in programma 1; - Versterken economisch vestigingsklimaat MRDH door recreatie en toerisme als nieuwe economische drager voor het landelijk gebied te stimuleren; - Actief meewerken aan Werkplan MRDH versterken economisch vestigingsklimaat (onder andere landschap als vestigingsfactor); - Vanuit het doel om de landschappelijke kwaliteit te verbeteren ontwikkelingen ondersteunen die ondernemers ter plaatse of elders groeimogelijkheden bieden binnen de randvoorwaarden van het Landschapsontwikkelingsperspectief Midden-Delfland®2025; - Ondersteunen en samenwerken bij pilot 'beheer groen' door lokale ondernemers en organisaties, wat aansluit bij het versterken van het vestigingsklimaat door een goede samenwerking tussen ondernemers en lokale overheid; - Ondersteunen initiatief inrichting recreatieve 'portal' (website) gebied Midden-Delfland. <p>Overkoepelend boven deze thema's is het uitgangspunt voor ondernemers een toegankelijke gemeente te zijn. Beoordeling van initiatieven vindt plaats met een positieve intentie. De gemeente is faciliterend en heeft periodiek overleg met ondernemers om bijvoorbeeld op basis van praktijkervaringen inefficiënte procedures en regels aan te passen. Praktische onderwerpen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vast aanspreekpunt ambtelijke organisatie in de vorm van de bedrijfscontactfunctionaris; - Periodiek bestuurlijk overleg vertegenwoordigers ondernemersorganisaties en RECER; - Digitaal ondernemersloket en gebruik maken van E-herkenning voor bedrijven.
<p>Instrumenten</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Economisch beleidskader Midden-Delfland 2012-2016; - Midden-Delfland® 2025, inclusief uitvoeringsprogramma 2015-2025; - Visie behoud door ontwikkeling (vitale dorpen) 2025; - IODS: Kringlooplandbouw en Grondinstrument; - Toeristisch-recreatief beleidskader Midden-Delfland; - Ondernemersmanifestatie, inclusief het uitreiken van de Ondernemersaward Cittaslow Midden-Delfland; - Werkbezoek portefeuillehouder Economie bij individuele bedrijven; - Werkbezoek portefeuillehouder sociaal domein bij bedrijven in relatie tot mensen met afstand tot werk; - Organisatie Beursvloer, overeenkomst Delftse uitdaging en bijdrage matchbijeenkomsten en foundersoverleg; - Ontbijtsessies met ondernemers in samenspraak met Kamer van Koophandel; - Bestemmingsplannen, onder andere Buitengebied gras en glas; - Standplaatsenbeleid; - Gemeenschappelijke Regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH); - Agenda Detailhandel 2016-2021 (MRDH); - Werklocaties MRDH/provinciale behoefteeraming bedrijventerreinen; - Rapportage OESO (OECD Metropolitan Review Rotterdam The Hague) - Roadmap Next Economy (MRDH-provincie); - Regionaal Investeringsprogramma MRDH-provincie (http://investeringsprogramma.nl); - Gemeenschappelijke regeling Bedrijvenschap Harnaschpolder; - Stichting Businesspark Haaglanden;

	<ul style="list-style-type: none"> - Stichting Greenport Oostland Westland; - Greenportvisie 2030 Mondiale tuinbouwkern voor voedselvoorziening, gezondheid en welbevinden; - Aandeelhouderschap Westland Infra; - Aandeelhouderschap Waterbedrijf Evides.
--	--

Wat hebben we bereikt?

Harnaschpolder	In 2018 gaf het Bedrijvenschap Harnaschpolder (BHP) 14 hectare uit. Eind 2018 was 27,5 hectare van de 55 hectare bedrijfsgrond uitgegeven. Er vonden drie grote uitgiftes in 2018 plaats, waarvan twee voor een Distributie Centrum en één voor een grote bouwmarkt. Vanaf 2018 stelt BHP de grondexploitatie per 1 juli vast. Hiermee zorgt het BHP ervoor dat de grondexploitatie goed aansluit op de termijnen van de jaarrekening. De grondexploitatie van 1 juli 2018 gaat ervan uit dat op 31 december 2023 het bedrijventerrein Harnaschpolder gereed is. De nieuwe ontsluiting van de Harnaschdreef in Den Hoorn richting de A4 werd in 2018 in gebruik genomen. Daarmee is de hoofdontsluiting van de Harnaschpolder definitief.
Bedrijfsterrein 't Ambacht	Door gebruik te maken van een provinciale subsidie zijn op het bedrijfsterrein 't Ambacht in Maasland diverse duurzaamheidsmaatregelen getroffen.
Maaslandse Poort	Het terrein van de kistenfabriek is na sanering definitief verworven en sinds eind 2018 in bezit van de gemeente Het gebied krijgt een tijdelijke groene inrichting en wordt omheind. Met potentiële investeerders en/of ondernemers wordt gezocht naar een mogelijke invulling, passend bij de toeristisch recreatieve bestemming van het gebied. Er is ingezet op verbetering van de recreatieve verbindingen binnen en aansluitend op de Maaslandse Poort. Naast de wandel- en fietsroutes richten we ons met name op de kansen voor versterking van de waterverbindingen. Gesprekken over dit onderwerp worden o.a. met de gemeente Maassluis gevoerd. Vanuit de liquidatie van het Recreatieschap Midden-Delfland komt naar verwachting een budget van 1,4 miljoen euro beschikbaar om de waterrecreatie in dit gebied in combinatie met de verdere ontwikkeling van de Monstersche Sluis (Maassluis) een extra impuls te geven.
Greenport/ Teeltareaal	Triple helix samenwerking binnen de Stichting Greenport West-Holland is versterkt, mede op basis van evaluatie samenwerking. Opgeleverd zijn de Roadmap Next Economy Greenport en het Innovatiepact. Het Energieakkoord is in uitvoering genomen met ondersteuning door programmaregisseur. Een gezamenlijke waterambitie is vastgesteld, gericht op de Kaderrichtlijn Water per 2027.
Equestrum	Binnen Lentiz Maasland is gestart met de mbo-topsportopleiding voor de hippische sector. Voor het internationaal kennis- en innovatiecentrum Equestrum is een voorlopige fysieke locatie aangewezen in Den Hoorn.
Korte Ketens	In 2018 hebben korte ketens structureel aandacht gekregen binnen het Innovatienetwerk Midden IN Delfland (MIND). Diverse initiatieven zijn inhoudelijk en financieel ondersteund. Zuivel Van Winden, de Delflandse Vleesmeesters, gebiedscoöperatie Delflandshof en de mobiele zuivel rondom de biologische boeren timmeren aan de weg. Farm I See ontwikkelt zich verder als centraal verkooppunt en heeft intussen ook contacten met een groothandel (Hanos) en catering (Cormet) voor meer grootschalige levering aan bedrijfskantines (o.a. Provinciehuis, TU Delft). Professionalisering van de distributie is een aandachtspunt en vanuit het MIND netwerk krijgt dit aandacht en ondersteuning.
Aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt	Via de MRDH en het EBZ (Economic Board Zuid-Holland) is aangesloten bij de human capital agenda, de regionale fieldlabs en campusontwikkeling. Vanuit de MRDH en provincie is voor de campusontwikkeling Equestrum subsidie toegezegd. Tevens is voor de campusontwikkeling subsidie toegekend voor diverse ontwikkelingen binnen de Greenport West-Holland.
Delft en Westland On stage	Via Delft en Westland On Stage worden vmbo-leerlingen ondersteund bij het maken van hun beroepskeuze. De gemeente verstrekt een subsidie en is aanwezig geweest op de beurzen. De ondersteuning is gericht op het bestendigen van de lokale economische vitaliteit en het opleiden van gekwalificeerd personeel voor de lokale bedrijvigheid.

Delftse Uitdaging	De gemeente is één van de partners van de Delftse Uitdaging. Dit is een beursvloer waar een match tussen bedrijven en maatschappelijke initiatieven wordt gemaakt. Deelname stimuleert de vitaliteit binnen de dorpen.
<i>Thema wonen</i> Woonagenda	De Woonagenda 2016-2020 geeft de prioriteiten voor de kwalitatieve invulling van de woningbouwambitie.
Centrumvoor- zieningen en horeca - Den Hoorn - Maasland - Schipluiden	Voor het centrumplan Den Hoorn heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State een (tussen)uitspraak gedaan. Hierbij is toepassing gegeven aan de 'bestuurlijke lus'. In afwachting van de uitkomst van de juridische procedure is de inhoudelijke voortgang vertraagd. Het centrum van Maasland heeft potentie om zich te ontwikkelen tot een sterker dorpscentrum. Hiervoor is gewerkt aan de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit, verkeer en parkeren. Tevens wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor een grotere diversificatie van functies. Voor het centrum van Schipluiden zijn diverse initiatieven in ontwikkeling. Speerpunten zijn woningbouw met een interessant programma en het zichtbaar en beleefbaar maken van de historie van het gebied. Het tramstation kan zich mede dankzij een gemeentelijke bijdrage ontwikkelen tot een fijnschalig bezoekerscentrum voor het centrum
<i>Thema landschap</i>	Zie ook voor relatie met landschap programma 1, waarin o.a. over Duurzaam Boer Blijven en Innovatienetwerk MIND is gerapporteerd.
Recreatie en toerisme (incl. portal, gebieds- en product- marketing)	<i>Gebieds- en productmarketing</i> Samen met recreatieondernemers, voedselproducten, melkveehouders en gebiedsorganisaties is de gemeente gestart met een proces dat moet leiden tot een breed gedragen gebieds- en productmarketing van Midden-Delfland. Daarnaast wordt er ook aan een duurzaam organisatiemodel gewerkt.
Landschap als vestigingsfactor	De MRDH is gestart met het proces om te komen tot een 4-jarige strategische agenda. Landschap als economische vestigingsfactor is hier onderdeel van. Gewerkt wordt aan een tweede aanvullende economische pijler, de vrije tijdsconomie (VTE) gericht op de omliggende steden. Het rapport Spot On 'Het landschap als economische vestigingsfactor' van de Vereniging Deltametropool is bij het opstellen van deze strategische agenda betrokken.
Pilot beheer groen	De pilot is ontwikkeld in samenwerking met de groene gebiedsorganisaties, Ondernemersfederatie Midden-Delfland en de Gebiedscoöperatie Schiepolders. Het Ackerdijkse Bos is gebruikt als onderzoekslocatie. Het onderzoek leverde meerdere positieve resultaten die een meerwaarde hebben voor het beheer onze omgeving. De aanpak kan dienen als een concreet voorbeeld voor de aanpak van het beheer in het landschap van Midden-Delfland, die bovendien kostenbesparend is en betrokkenheid van de omgeving oplevert. Door de inzet van plaatselijke ondernemers, Staatsbosbeheer en KNNV zijn nieuwe inzichten over samenwerking ontstaan.
Delflandse Trekvaarten	Sinds 2016 werken de gemeenten Midden-Delfland, Vlaardingen en Maassluis samen aan het verbeteren van de beleefbaarheid en kwaliteit van de Delflandse Trekvaarten. De aantrekkelijkheid van het landschap van Midden-Delfland verbetert, nieuwe stad-landverbindingen ontstaan en vraagstukken als klimaatadaptatie en energietransitie krijgen een verbinding met het trekvaartverleden. Op basis van het in 2015 gezamenlijk vastgestelde beleid in de Notitie Delflandse Trekvaarten is een succesvol samenwerkingsverband gerealiseerd. Verschillende stakeholdersbijeenkomsten hebben plaatsgevonden waardoor een stevig netwerk is ontstaan. De Provincie Zuid-Holland is enthousiast en roemt de samenwerking als goed voorbeeld voor burgerparticipatie. In 2018 heeft dit geresulteerd in de toekenning van subsidies voor de restauratie van de trambrug Schipluiden en voor het ontwikkelen van een arrangement waarmee de trekschuit weer kan varen in Midden-Delfland. Informatiezuilen, een jaagbrug met ongelijke leggers en rolpalen laten bezoekers het trekvaartverleden beleven.
Supporters Cittaslow	Het aantal supporters is in 2018 met 6 nieuwe supporters uitgebreid en kent nu in totaal 60 supporters.
Ondernemers- manifestatie	Tijdens 'De dag van de ondernemer' op 16 november 2018 werd er voor de vijfde keer een Ondernemersmanifestatie georganiseerd. Het thema was 'van groen naar kleurrijk ondernemen'. De dag werd gestart met een eerlijk en gezond

	streekontbijt in combinatie met duurzame inspiratie voor een betere wereld. Na het ontbijt met pitches van startups opende duurzaam ondernemer Deborah Post met haar verhaal over de Honey Highway. Zij liet aanwezigen zien dat duurzaam groen én heel kleurrijk kan zijn. Lodewijk Hoekstra, bekend van Eigen Huis & Tuin en de Grote Tuinverbouwing, vertelde vervolgens zijn ideeën over actuele groene thema's zoals ondernemen met oog voor klimaatverandering en circulaire economie.
Cittaslow ondernemers-award	In aanwezigheid van 160 ondernemers werd door Lodewijk Hoekstra en de Rabobank de Ondernemersaward uitgereikt aan Welvreugd B.V. Het Cittaslow-gedachtegoed zit bij Welvreugd in het DNA. De jury zag dat terug in innovatief, sociaal en duurzaam ondernemerschap. Dat blijkt onder andere uit de manier waarop Welvreugd verenigingen en festivals ondersteunt. 'Dat doen ze niet met geld, maar met inzet en het beschikbaar stellen van materiaal. Zo maken ze op interactieve wijze deel uit van maatschappelijke initiatieven'. De jury, bestaande uit ondernemersverenigingen en de Rabobank, was vooral onder de indruk van de lokale oriëntatie en de maatschappelijk bewuste werkwijze van Welvreugd. 'Het familiebedrijf investeert in duurzame relaties.

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

<i>B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)</i>	De Drinkwaterwet versterkt de publieke verankering van drinkwaterbedrijven, stelt eisen aan het opereren van deze bedrijven en voorziet in een vorm van financiële regulering van de drinkwateractiviteiten. <u>Wat willen wij bereiken?</u> Wij verwachten dat er altijd schoon en hoogwaardig drinkwater geleverd wordt en dat er continu industriewater beschikbaar is dat aan strenge normen voldoet. Daarnaast verwachten wij een rendement op onze investering te ontvangen door goede bedrijfsvoering.
<i>N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)</i>	<u>Wat willen we bereiken?</u> Deze deelneming is een duurzame belegging. BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
<i>Juva N.V.</i>	<u>Wat willen we bereiken?</u> Met de deelname in Juva N.V. is een ongestoorde levering van gas en elektriciteit aan burgers en bedrijven binnen de gemeente gegarandeerd. Juva N.V. opereert volgens de vastgestelde Netbeheer+ strategie. Netbeheer+ houdt in dat de kerncompetenties die in de organisatie aanwezig zijn om de wettelijke, gereguleerde taken van de netbeheerder op een goede wijze uit te voeren, ook worden ingezet voor activiteiten in de vrije markt. Dit zijn de zogenoemde 'nevenactiviteiten'. De nevenactiviteiten zijn een integraal onderdeel van het netwerkbedrijf. De nevenactiviteiten zorgen voor extra inkomsten en ook voor extra dekking van kosten die de netbeheerder voor het uitvoeren van zijn wettelijke taken moet maken. De nevenactiviteiten zorgen voor een klantgerichte- en dynamische omgeving en voor prikkels tot productontwikkeling en innovatie. Dit beleid wordt door de aandeelhouders onderschreven.

Wat heeft het gekost?

	Beschikbare middelen	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Vershil
Lasten:	Handel, ambacht en industrie	341.716	300.138	437.553	414.846	22.707
Baten:	Handel, ambacht en industrie	212.575	331.097	261.212	225.475	35.737

Toelichting financiële afwijking

Onderschrijding baten € 35.737

De bouw van de reclamemast ondervindt vertraging doordat de gecontracteerde exploitant niet volgens planning aan zijn verplichting tot feitelijke realisering van de mast heeft voldaan. De reclamemast is daardoor ook nog niet door het Bedrijfschap Harnaspolder overgedragen aan de gemeente. Door het Bedrijfschap zijn inmiddels juridische stappen ondernomen.

Beleidsveld participatiewet en minimabeleid

Beleidsdoel

Iedereen doet mee in Midden-Delfland. De inwoner die in staat is om betaalde arbeid te verrichten zo snel mogelijk doorgeleiden naar de reguliere arbeidsmarkt, al dan niet met ondersteuning. De inwoner die (nog) niet in staat is om te werken participeert naar vermogen in de samenleving. De inwoner die niet in staat is om zelfstandig in het inkomen te voorzien (bij voorkeur tijdelijk) ondersteunen. Het voorkomen en/of het bestrijden van armoede onder onze inwoners. De stijging van het uitkeringenbestand stoppen/ombuigen door het voeren van een effectief re-integratiebeleid in combinatie van het streng handhaven van de wet- en regelgeving.

Wat willen we bereiken?

- Zoveel mogelijk inwoners van Midden-Delfland voorzien in hun eigen onderhoud door middel van werk. De inwoner die (nog) niet in staat is om te werken participeert naar vermogen in de maatschappij.
- Zo min mogelijk inwoners van Midden-Delfland leven in armoede.
- De stijgende lijn van het uitkeringenbestand doorbreken.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Bestrijding van de sociale armoede is een belangrijk uitgangspunt van de filosofie van Cittaslow. Een eigen inkomen en maatschappelijke participatie dragen bij aan het vergroten van de kwaliteit van leven en de sociale cohesie. Het percentage uitkeringen en kinderen die leven in een 'uitkeringsgezin' is in Midden-Delfland lager dan het landelijke en regionaal gemiddelde, tegelijkertijd is sprake van een hoger besteedbaar inkomen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	<p>Het uitkeringenbestand stijgt sinds de tweede helft van 2015, onder andere door de extra instroom van statushouders in de gemeente en de gevolgen van de recessie van de afgelopen jaren. Met extra (formatie)inzet op bemiddeling naar werk, ondersteunen bij re-integratie en het streng handhaven van de wet- en regelgeving willen we deze stijgende lijn doorbreken.</p> <p>Werk en participatie draagt bij aan het verbeteren op alle leefgebieden. Bij de inzet van middelen gaan we daarom uit van wat nodig is om onze inwoners te laten werken en/of hun participatie te vergroten, zonder de eigen kracht van de inwoner uit het oog te verliezen.</p>
Concrete doelen/acties voor 2018	<ul style="list-style-type: none">- Implementatie uitvoeringsprogramma Werk en Inkomen door middel van actieplan versterken van de uitstroom naar werk, 'Iedereen werkt of werkt mee in Midden-Delfland'- Implementatie integraal armoedebeleid- Doorontwikkeling en implementatie Beschut Werk- Doorontwikkeling dienstverlening nieuwe doelgroepen Participatiewet- Sturing op actieve werkgeversdienstverlening richting Midden-Delflandse ondernemers- Actualiseren bestaande verordeningen en beleidsregels
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none">- Uitvoeringsprogramma Werk en Inkomen 2017-2019- Actieplan versterken van de uitstroom naar werk- Uitgangspuntennota Participatiewet- Re-integratieverordening en beleidsregels re-integratie- Maatregelenverordening- Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive- Handhavingplan

	<ul style="list-style-type: none"> - Handhavingverordening - Verificatieplan - Verordening individuele inkomenstoeslag - Verordening individuele studietoelage - Beleidsplan armoede - Beleidsregels bijzondere bijstand - Jeugdsportfonds/ Jeugdcultuurfonds - Collectieve Aanvullende Verzekering - Regeling compensatie eigen risico zorgkosten - Verordening kinderopvang - Beleidsplan en verordening Wet Inburgering - Beleidsplan, beleidsregels en preventieplan schuldhulpverlening
--	--

Wat hebben we bereikt?

Implementatie uitvoeringsprogramma Werk en Inkomen	<ul style="list-style-type: none"> - Team werk en inkomen biedt waar nodig dienstverlening bij het vinden van werk aan alle werkzoekenden die een uitkering aanvragen met als doel instroom in de uitkering voorkomen; - Met alle uitkeringsgerechtigden met perspectief op werk of participatie zijn afspraken over de eigen inzet en deelname aan een traject voor het vergroten van kansen voor werk of een zinvolle bijdrage anderszins; - Werkzoekenden nemen deel aan wekelijkse loopbaanafels gericht op activeren, aanbod versterken en het vinden van werk. Ook niet-uitkeringsgerechtigde inwoners kunnen deelnemen. - In de eigen gemeente zijn 4 werkervaringsplaatsen voor werkzoekenden met een afstand tot de arbeidsmarkt gerealiseerd. 3 van de kandidaten hebben inmiddels betaald werk; - De vacatures zijn breed in beeld bij alle betrokkenen: team werk en inkomen, werkzoekenden en partners; - In 2018 is een pilot gestart gericht op bemiddeling en begeleiding bij werk bij bedrijven in Midden-Delfland; - De inzet op handhaving van de verplichtingen is versterkt, o.a. door inzet van een parttime handhaver.
Implementatie Integraal armoedebeleid	<ul style="list-style-type: none"> - Er heeft een globaal onderzoek plaatsgevonden naar de mogelijkheden voor een kortingspas voor minima; - Het bijzondere bijstandsbeleid is geactualiseerd; - Folder 'Krap bij Kas' is geactualiseerd; - De inwoners zijn tijdig geïnformeerd over de wijzigingen in de CAV Midden-Delfland 2019;
Doorontwikkeling en implementatie Beschut Werk	<ul style="list-style-type: none"> - Beleidsregels Beschut werk zijn vastgesteld - Eerste 2 plaatsingen zijn gerealiseerd, er zijn eind 2018 geen kandidaten met een indicatie beschut werk op de wachtlijst
Doorontwikkeling dienstverlening nieuwe doelgroepen Participatiewet	<ul style="list-style-type: none"> - Aanbod voor de bestaande en nieuwe doelgroepen door middel van de loopbaanafels, dienstverlening Work8 en onderwijs zijn gerealiseerd. - Statushouders zijn in beeld en hebben passende dienstverlening naar werk of opleiding naast het volgen van inburgeringstraject. - Afstemming dienstverlening t.a.v. statushouders met de partners binnen het sociaal domein vindt plaats.
Sturing op actieve werkgevers-dienstverlening	<ul style="list-style-type: none"> - Naast vacatures WSP ook werkgeversdienstverlening via Work8, o.a. gericht op de lokale werkgevers.
Actualiseren bestaande verordeningen en beleidsregels	<ul style="list-style-type: none"> - Beleidsregels bijzondere bijstand geactualiseerd; - Beleidsregels beschut werk (nieuw); - Beleidsregels bestuurlijke boete (nieuw); - Beleidsregels vrijlating inkomsten en giften (nieuw).

Wat heeft het gekost?

	Beschikbare middelen	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Verschil
Lasten:	Bijstand	2.571.776	2.855.412	2.825.412	2.648.057	177.355
	Sociale werkvoorziening	65.524	171.891	82.891	130.870	- 47.979
	Minimabeleid	760.777	662.591	679.210	719.039	- 39.829
	Participatiefonds	225.646	218.620	156.620	214.182	- 57.562
Baten:	Bijstand	2.065.386	2.076.035	2.207.535	2.157.971	49.564
	Sociale werkvoorziening	0	0	0	0	0
	Minimabeleid	111.874	31.000	31.000	41.485	- 10.485
	Participatiefonds	0	0	20.560	123.468	- 102.908

Toelichting financiële afwijking

Bijstand

Onderschrijding lasten € 177.355

Door de versterkte Focus op werk en de inzet van Work8 zijn de bijstand uitgaven meer gedaald dan verwacht.

Onderschrijding baten € 49.564

Door de daling in de bijstand uitgaven is het tekort op de BUIG over 2018 lager. De Rijksbijdrage uit de Vangnetregeling wordt hierdoor ook lager.

Sociale werkvoorziening

Overschrijding lasten € 47.979

De Wsw is een aflopende voorziening. Het aantal inwoners dat gebruik maakt van deze voorziening neemt geleidelijk af. De overheadkosten stijgen hierdoor, terwijl de Rijksbijdrage gelijk blijft. Het verschil tussen de kosten en de baten in 2018 was hierdoor hoger dan verwacht.

Minimabeleid

Overschrijding lasten € 39.829

De overschrijding op de post minimabeleid kent meerdere oorzaken zoals iets hogere uitgaven bijzondere bijstand, een hoger aantal aanvragen en toekenningen kwijtschelding gemeentelijke belastingen en een lichte stijging op de uitvoeringskosten schuldhulpverlening. De hoogte van het budget is gebaseerd op de ervaring uit voorgaande jaren. De realisatie in het huidige jaar is afhankelijk van externe factoren die de gemeente niet direct kan beïnvloeden.

Participatiefonds

Overschrijding lasten € 57.562

In 2018 is meer inzet gepleegd op de re-integratie van uitkeringsgerechtigden om de daling van het bijstandsbestand te bewerkstelligen.

Overschrijding baten €102.908

Op de balans stond nog een te betalen post voor het participatiefonds 2013 en 2014. Deze posten zijn echter al in het verleden verrekend. Door de vrijval op de balans ontstaat er een opbrengst.

Mutaties reserves

Mutaties reserves programma 6	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Verschil
Lasten:	0	0	0	0	0
Baten:	20.657	25.000	186.919	111.397	75.522

Onderschrijving baten € 75.522

- Van de begroting voor de Ambtelijke inzet uitwerking Centrum Maasland van € 100.000 is € 79.203 uitgegeven, een onderschrijving van € 20.797.
- Uit de reserve Urgente noden zijn de werkelijke kosten voor subsidies armoedebestrijding onttrokken. De onderschrijving is € 54.725.

Investeringsen

Niet van toepassing

2.1.7 Programma 7: Ruimtelijke Ordening, Ontwikkeling en Volkshuisvesting

Beleidsveld ruimtelijke ordening

Beleidsdoel

In de ruimtelijke ordening spelen diverse belangen en ontwikkelingen. Deze hebben invloed op de bestaande en toekomstige leefomgeving van de inwoners van onze gemeente. Wij willen mede met participatie van onze inwoners ruimtelijke projecten tot ontwikkeling brengen. Op deze wijze streven wij een groter maatschappelijk draagvlak na voor de ontwikkelingen van woningbouwlocaties en bedrijfsterreinen. Daarnaast biedt het ruimtelijk beleid, dat is vastgelegd in bestemmingsplannen en beleidsnota's zoals het Landschapsontwikkelingsperspectief, handvatten voor het bestuur om tot goede belangenafwegingen te komen. Verder vormt dit beleid een praktisch toetsingskader voor planvorming, vergunningverlening en handhaving. In aansluiting en vooruitlopend op de invoering van de Omgevingswet in 2019 is alle ontwikkeling gericht op een goede ruimtelijke kwaliteit.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect.

Het ruimtelijk ordeningsbeleid is ondersteunend aan de missie van de gemeente en de gebiedsvisie Midden-Delfland® 2025 en Vitale dorpen in 2025. We ordenen ruimte zodanig dat de gebruikers ervan zich maximaal kunnen ontplooiën. Daarnaast hebben we respect voor de medegebruiker en nemen we eenieder verantwoordelijkheid voor de wet in acht (ruimte maken en ruimte delen). Ook willen we komen tot een harmonieuze, evenwichtige, duurzame en leefbare samenleving. De componenten wonen, werken, verzorgen, recreëren, verkeer, natuur en milieu moeten ieder voor zich en in gezamenlijkheid de juiste aandacht krijgen.

De regering wil het stelsel van het omgevingsrecht ingrijpend veranderen met de invoering van de Omgevingswet (verwachte inwerkingtreding is 2019). Het omgevingsrecht dient eenvoudiger, sneller en overzichtelijker te worden. Er moet ruimte komen voor een meer integrale benadering van de fysieke leefomgeving en intensievere samenwerking met betrokken partijen moet leiden tot meer lokaal maatwerk. Het verder ontwikkelen van deze aspecten past in het door ons ingezette organisatie ontwikkelingsproces. De invoering vergt de komende 2 jaar de nodige aandacht. Daar waar mogelijk worden actuele ontwikkelingen in de herziening van de bestemmingsplannen Buitengebied Gras en Glastuinbouwgebieden opgenomen in het licht van de nieuwe Omgevingswet.

Beleid van andere overheden zoals Rijk en Provincie beoordelen we in het kader van gewenst maatschappelijk effect voor onze gemeente. Doel is het realiseren van een zo hoog mogelijke ruimtelijke kwaliteit.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Cittaslow richt zich op behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit. Het gaat hierbij om handhaving van natuur en agrarische gronden, tegengaan en herbestemmen van leegstaande gebieden en gebouwen en een kwalitatieve inrichting van de openbare ruimte. De visies Midden-Delfland®2025 en Behoud door ontwikkeling kennen een belangrijke ruimtelijke component. Deze bestaat uit bescherming via het bestemmingsplan, herontwikkeling via een grondexploitatie en aanpak van vervallen of leegstaande locaties.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	De gemeente beschikt over actuele bestemmingsplannen (jonger dan 10 jaar) voor het totale grondgebied.
Concrete doelen/ acties voor 2018	<ul style="list-style-type: none">- Voorbereiding invoering Omgevingswet- Vaststellen van veegplannen voor bestemmingsplannen Buitengebied Gras en Glastuinbouwgebieden en vaststellen van enkele kleine postzegelbestemmingsplannen voor individuele percelen- Vervolg centrumplan Den Hoorn- Actualisering of continuering bestemmingsplan Kern Schipluiden

	<ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkeling centrum Maasland - Actualisering of continuering bestemmingsplan Kern Maasland - Actualisering en continuering bestemmingsplannen Zuidrand en Keenenburg V - Vaststellen van het uitwerkingsplan Woningbouw Woudselaan - Begeleiden van uitgebreide procedures voor aanvragen omgevingsvergunning en projecten - Opstellen en beoordelen van ruimtelijke onderbouwingen - Het voeren van verweer in beroep op de diverse vastgestelde bestemmingsplannen - Het faciliteren van kleinere plannen en projecten - Oplossingsgerichte uitvoering van het handhavingbeleidsplan.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Gebiedsvisie Midden-Delfland® 2025 - Grondbeleid - Bestemmingsplannen - Grondinstrument (in ontwikkeling) - Stichting Groenfonds Midden-Delfland - Structuurvisies inclusief uitwerking dorpskernen (nog vast te stellen) - Ontheffingenbeleid - Beeldkwaliteitsplannen - Landschapsontwikkelingsperspectief - Ruimtelijke Visie Hof van Delfland - Provinciaal beleid - Handhavingsbeleidplan

Wat hebben we bereikt?

Bestemmingsplan Buitengebied partiële herziening	Het ontwerp bestemmingsplan lag voor zienswijzen ter inzage. De zienswijzen zijn van een reactie voorzien. De raad stelde het bestemmingsplan op 26 maart 2019 (gewijzigd) vast.
Omgevingswet	De voorbereidende werkzaamheden zijn begonnen in 2018.
Actualisering bestemmingsplannen	Op 1 juli 2018 is de Wet actualiseringsplicht bestemmingsplannen en beheerverordeningen in werking getreden. Daarmee is de actualisatieplicht vervallen. In principe is er geen aanleiding voor integrale bestemmingsplannen voor beide gebieden. De bestemmingsplannen nemen wij op bij het opstellen van het omgevingsplan.
Bestemmingsplan Keenenburg V	Het ontwerpbestemmingsplan Keenenburg V, fase 2 met bijbehorende exploitatieplan lag vanaf 16 november 2018 voor 6 weken ter inzage. De ingekomen zienswijzen zijn van een reactie voorzien. Het bestemmingsplan stelde de gemeenteraad op 26 maart 2019 vast.
Bestemmingsplan Zuidrand	De planontwikkeling en het overleg met de Provincie nemen meer tijd in beslag dan verwacht. Het bestemmingsplan stellen wij op nadat het bouwplan definitief is.
Uitwerkingsplan Woudselaan	Het uitwerkingsplan wordt opgesteld nadat het bouwplan, en afspraken over de planontwikkeling definitief is. Op het moment dat hierover en ander ontwikkelingen duidelijkheid bestaat kan de eigenaar een uitwerkingsplan laten opstellen.

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

<i>Gemeenschappelijke regeling archeologie Midden-Delfland</i>	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u></p> <p>Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke wettelijke verplichtingen op het gebied van archeologisch onderzoek en het scheppen van de mogelijkheid om vondsten uit opgravingen in een eigen depot onder te brengen.</p> <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u></p> <p>Door de benoeming van de archeoloog van Delft tot archeoloog van de gemeente Midden-Delfland en het creëren van een depot voor de vondsten uit opgravingen, is invulling gegeven aan de doelstelling van de deelname aan de gemeenschappelijke regeling met Delft. Op basis van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg doet de gemeente een beroep op de capaciteit van de archeologische dienst van Delft voor met name bouwplannen gesitueerd in het buitengebied, waarvoor archeologisch onderzoek nodig is.</p>
--	---

<p><i>Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)</i></p>	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> We willen bereiken dat de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) op een efficiënte wijze milieutaken uitvoert voor de gemeente Midden-Delfland. De ODH is opgezet als een regionale uitvoeringsdienst voor de uitvoering van de vergunningverlening en handhavingstaken gerelateerd aan diverse milieuwetten en de groene wetgeving. De doelstelling van de ODH is om bij de uitvoering van de genoemde taken te voldoen aan de landelijke kwaliteitscriteria, te zorgen voor specialismenvorming op inhoud en een bijdrage leveren aan een constante en eenduidige taakuitvoering.</p>
--	--

Wat heeft het gekost?

	Beschikbare middelen	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Verschil
Lasten:	Ruimtelijke ordening	645.046	495.294	969.937	617.787	352.150
Baten:	Ruimtelijke ordening	101.475	7.889	7.889	39.020	-31.131

Toelichting financiële afwijking

Onderschrijding lasten € 352.150

Het blijkt dat de onderschrijding van het lastenbudget RO voornamelijk veroorzaakt wordt doordat er geen uitgaven zijn gedaan voor het woonrijp maken (riolering, leidingen) van Tiny Houses in de Den Hoorn. De ontsluiting van het terrein bleek problematisch omdat de doortogang voor bouwverkeer over privé-terreinprivéterrein niet mogelijk bleek.

Verder zijn er geen uitgaven gedaan voor de herinrichting van het centrum Schipluiden. Dit betrof een bedrag van €100.000. De plannen en het budget dateren uit 2016.

Overschrijding baten € 31.131

De hogere baten RO komen voort uit een onverwachte bijdrage aan de gemeente van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu voor de verkoop van grond voor de aanleg van de A4.

Beleidsveld volkshuisvesting

Beleidsdoel

Wij stemmen de woningvoorraad af op de behoefte van de inwoners. De Woonagenda 2016-2020 laat zien dat het accent per dorp verschilt. Dit beleidsveld heeft een sterke relatie met Welzijn (onder andere Wmo, statushouders, voorrangverklaringen, langer zelfstandig wonen, sociale cohesie en veilige woonomgeving), Locatieontwikkeling en Ruimtelijke ordening (randvoorwaarden nieuwe woningbouwlocaties).

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Een woningvoorraad en woningtoewijzing die past binnen de Woonagenda 2016-2020 en daarmee binnen het streefbeeld Vitale dorpen in 2025. Een belangrijk gewenst maatschappelijk effect daarbij is voldoende aanbod van betaalbare woningen in de drie dorpen.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De kwaliteit van leven en wonen liggen in elkaars verlengde. Vanuit Cittaslow gaat het bij dit beleidsveld om een kwalitatieve inrichting van de woon- en leefomgeving. Het lokaal beleid is gericht op de persoonlijke omstandigheden van inwoners en verschillende doelgroepen in de gemeente. Bij de planvorming voor woningbouw zijn duurzaamheid, veiligheid en de bijdrage aan de vitaliteit van de dorpen belangrijke beleidsonderdelen. Het bouw- en woningtoezicht is gericht op het voorkomen van verpaupering van de leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

<p>Operationeel doel om het beoogde</p>	<p>De door de raad vastgestelde Woonagenda 2016-2020 geeft richting aan het woonbeleid, waarmee we vitale dorpen beogen door meer diversiteit te brengen in het woningaanbod en doorstroming te bevorderen.</p>
---	---

maatschappelijk effect te bereiken	
Concrete doelen/ acties voor 2018	<p>Wij werken aan de doelen die zijn gesteld in de Woonagenda 2016-2020 en in de prestatieafspraken. We werken nauw samen met de lokale woningcorporatie Wonen Midden-Delfland.</p> <p>Ook blijven we samenwerken met de gemeenten binnen de woningmarktregio Haaglanden.</p> <p>De bebouwingsmogelijkheden in de dorpen zijn beperkt. Op basis van de woonagenda maken we daarom in overleg met de gemeenteraad afgewogen keuzes, voor welke doelgroep we woningen toevoegen. Tegelijkertijd werken we in elk dorp aan het bevorderen van doorstroming uit de bestaande eengezinswoningen.</p>
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Woonagenda Midden-Delfland 2016-2020 - Woonvisie Midden-Delfland 2010-2025 - Visie Vitale Dorpen 2025 - Nieuwe huisvestingsverordening Midden-Delfland 2015 - Regionale prestatieafspraken - Prestatieafspraken met Wonen Midden-Delfland - Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de voorzieningen die daarop gebaseerd zijn

Wat hebben we bereikt?

Woonagenda 2016-2020	<p>De Woonagenda geeft het kader voor de kwalitatieve invulling van de ambitie van het collegewerkprogramma om ruim 700 woningen te realiseren.</p> <p>In februari 2018 heeft de woningcorporatie 21 appartementen van de nieuwbouw Julianahof in Den Hoorn opgeleverd. Op andere locaties zijn voorbereidingen voor woningbouw in zowel de huur- als in de koopsector in diverse stadia.</p>
Huisvestingsverordening	<p>In 2018 hebben we gewerkt aan het concept van een nieuwe huisvestingsverordening om deze vastgesteld te kunnen hebben per 1 juli 2019. De concepttekst is opgesteld in regionale samenwerking. Raadsleden zijn geïnformeerd over de nieuwe verordening tijdens een informatiebijeenkomst op 14 februari 2019.</p>

Wat heeft het gekost?

	Beschikbare middelen	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Vershil
Lasten:	Bouw- en woningtoezicht	848.321	830.531	827.140	816.186	10.954
Baten:	Bouw- en woningtoezicht	474.970	631.836	797.859	797.730	129

Beleidsveld grondzaken

Beleidsdoel

De gemeente wil een regierol vervullen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Het grondbeleid is in het bijzonder ondersteunend aan de beleidsvelden Midden-Delfland® 2025 en Vitale Dorpen in 2025.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Het beschikbaar hebben van gronden, tegen (maatschappelijk) acceptabele kosten, voor de doeleinden van andere programma's.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Het beleidsveld grondzaken heeft een indirecte relatie met Cittaslow. De grondexploitatie is gericht op het realiseren van voorafgaand geformuleerde doelstellingen vanuit andere beleidsvelden. Daarbij zijn

de waarden van Cittaslow uitgangspunt, zoals het betrekken van inwoners, een hoogwaardige inrichting van de openbare ruimte, sociale woningbouw en duurzaam bouwen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Het volgens planning beschikbaar hebben van gronden voor de doeleinden van andere programma's, zoals onderwijs en welzijn. De planningen zijn onderdeel van de door het college van B&W vastgestelde projectplannen. In 2016 heeft de raad de woonagenda en de hieruit voortkomende woningbouwprogrammering 2016-2020 vastgesteld. In de woningbouwprogrammering is aangegeven dat we de raad nader informeren over de (financiële) haalbaarheid van de doelstellingen bij de vertaling in de bouwprojecten. Deze verdere uitwerking kan leiden tot aanpassingen in de uitgangspunten van bouwprojecten en dus de beoogde woningbouwprogrammering.
Concrete doelen/ acties voor 2018	In de woningbouwplanning is voor 2018 opgenomen dat 243 woningen gerealiseerd worden. Hiervan vallen 60 woningen binnen de sociale sector. Deze aantallen zijn onder andere afhankelijk van de wijze waarop we invulling geven aan de woonagenda en de woningbouwprogrammering.
Instrumenten	Nota Grondbeleid en jaarlijkse herziening grondexploitaties. Onder deze laatste vallen ook de bijbehorende risicoanalyse en het meerjarenprogramma grondexploitaties (ontwikkeling reserve grondexploitaties).

Wat hebben we bereikt?

Uitgeven voor 243 woningen	In 2018 is grond uitgegeven voor 47 woningen in de gemeente, waarvan 21 binnen de sociale sector.
----------------------------	---

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

<i>Bedrijvenschap Harnaschpolder</i>	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> Beoogd wordt de werkgelegenheid en de lokale en regionale economie een impuls te geven, een kwalitatieve invulling te geven aan het bedrijventerrein en zorg te dragen voor de beleidsmatige afstemming met de woningbouw in de Harnaschpolder. De gemeente Midden-Delfland is een volwaardig partner bij de ontwikkeling, waarmee een externe oriëntatie vanuit de gemeente Midden-Delfland is gewaarborgd. Binnen de bestuurlijke en ambtelijke organisatie is sprake van een functiescheiding om te zorgen dat de algemene publieke taken vergunningverlener-toezichthouder onafhankelijk en objectief worden uitgevoerd ten opzichte van de rollen deelnemer en eigenaar van de gemeenschappelijke regeling.</p> <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u> Via de deelname aan het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur geven wij invulling aan de bovengenoemde uitgangspunten. Daarnaast stelt de gemeentelijke organisatie capaciteit beschikbaar om de genoemde doelstellingen te bereiken (via detachering).</p>
--------------------------------------	---

Wat heeft het gekost?

	Beschikbare middelen	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Vershil
Lasten:	Grondexploitaties	3.180.976	6.359.050	9.163.519	2.776.042	6.387.477
Baten:	Grondexploitaties	3.324.202	6.830.684	8.914.041	3.448.754	5.465.287

Toelichting financiële afwijking

Erfpacht

In de begroting is rekening gehouden dat er in de loop van 2018 de gronden in erfpacht uitgegeven worden in de Vastgoedzone. Dit zou canonopbrengsten opleveren. De planvorming voor met name het voorziene hotel vergt echter meer voorbereidingstijd. De uitgifte in erfpacht heeft daardoor niet in 2018 plaats kunnen vinden. De uitgifte en de ontvangst van canons is daardoor verschoven naar 2019.

Grondexploitaties

Bij zowel de uitgaven als de inkomsten is de feitelijke uitvoering van grondexploitaties sterk afhankelijk van procedures die doorlopen moeten worden en de momenten waarop kavels grond (kunnen) worden afgenomen. Inhoudelijke wijzigingen in de plannen worden aan de raad voorgelegd middels de jaarlijkse herzieningen van de grondexploitatieberekeningen (grexen). De hierna genoemde grote verschillen betreffen mede daarom vooral verschuivingen van uitgaven en inkomsten in de tijd.

De grootste verschuivingen bij de lasten zijn:

- De activiteiten voor het bouwrijp maken van de Vastgoedzone zijn later gestart, evenals de planbegeleiding (tezamen circa € 1,8 miljoen);
- De bedrijfsterreintjes Hooipolder waren in 2018 nagenoeg nog geen activiteiten voor bouw- en woonrijp maken, evenals de personele inzet (€ 0,4 miljoen);
- Het woonrijp maken van het laatste stukje van Lookwest-Noord is vanwege uitstel van de oplevering van de laatste woning deels verschoven naar 2019 (€ 0,2 miljoen);
- Diverse kosten die verband houden met de planvoorbereiding van Centrum Den Hoorn vonden door de vertraging in de procedures niet in 2018 plaats (circa € 0,5 miljoen lagere lasten);
- De Maaslandse Dam heeft een beoogde grondverwerving in 2018 niet plaatsgevonden en is er sprake van een verschuiving van personele inzet en bouw- en woonrijp maken van 2018 naar latere jaren (€ 0,4 miljoen); De activiteiten voor bouwrijp maken Kreekzone zijn later gestart en is ook een stuk planbegeleiding c.a. doorgeschoven naar de toekomst (tezamen circa € 2 miljoen).

De grootste verschuivingen bij de baten zijn:

- De vrije kavels in de Maaslandse Dam was de uitgifte van 7 kavels in 2018 voorzien, terwijl dat er 4 zijn geworden (circa € 1,3 miljoen minder baten);
- Commandeurspolder IV was uitgifte van alle 4 de kavels voorzien in 2018, hetgeen niet is gelukt (€ 0,8 miljoen minder baten);
- Centrum Den Hoorn hebben de voorziene gronduitgiften niet volledig in 2018 plaatsgevonden (€0,1 miljoen);
- De bedrijfsterreintjes aan de Hooipolder vond de voor 2018 voorziene gronduitgifte nog niet plaats (€0,2 miljoen).

Mutaties reserves

Mutaties reserves programma 7	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Vershil
Lasten:	975.441	15.515	212.645	636.541	-423.896
Baten:	1.405.059	705.950	1.191.004	269.794	921.210

Toelichting financiële afwijking

Overschrijding lasten €423.896

- Winst- en verliesnemingen en de egalisatie van reserve compensatie dividenden en huuropbrengsten is niet begroot (- € 406.000).
- Winstnemingen en terugdraaien verliezen grondexploitaties (€ 500.747).
- Storting negatieve boekwaarde Keenenburg III (€ 142.007).
- Storting afkoopsom sociale woningbouw (€ 17.956).
- Storting opbrengsten in reserve Opstartkosten particuliere bouwinitiatieven (€ 2.520).
- Storting van de bijdrage van Bedrijvenschap Harnaschpolder in de Risicoreserve erfpachtgronden (€ 166.667).

Onderschrijding baten € 921.210

- Voor herinrichting Centrum Schipluiden zijn nog geen uitgaven gedaan (€ 100.000).
- Onderschrijding uitgaven voor Keenenburg 6, huisvesting statushouders (€ 10.746).
- Onderschrijding op kosten inhuur omgevingswet (€ 22.176).
- Vervolgtraject visie Centrumontwikkeling Maasland is nog niet afgerond (€ 26.093).
- Wensen omwonenden zuidrand Schipluiden is nog niet uitgevoerd (€ 24.500).
- Voor subsidies monumenten zijn de werkelijke uitgaven onttrokken (€ 18.814).
- Winst- en verliesnemingen egalisatie van reserve compensatie dividenden en huuropbrengsten zijn niet begroot (€ 406.000).

- Startings in voorziening tekort Bedrijvenschap Harnaschpolder was te hoog begroot, het beginbedrag is hoger dan genoemd in de rapportage (€ 460.000).
- Het terugdraaien van de winst Maaslandse Dam is niet begroot (-€ 323.000).
- Voor Tiny Houses Woudselaan zijn geen uitgaven op budget gedaan (€ 200.000).
- Uit de reserve Opstartkosten particuliere bouwinitiatieven is € 24.120 gehaald voor kosten.

Investerings

Omschrijving investering	Begroot 2018	Werkelijk 2018	Restant krediet	Afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Erfpacht v.d. Windt / Paardekooper (overname BHP)	1.930.475	0	1.930.475	Nee	Krediet doorschuiven naar 2019 in verband met betaling 2e fase.
Afkoop rentever schillen v.d. Windt /Paardekooper	406.965	0	406.965	Nee	Krediet doorschuiven naar 2019 in verband met betaling 2e fase.
Erfpacht grond Harnaschpolder Holding BV	6.751.680	6.751.680	0	Ja	De grond is aangekocht, het krediet kan afgesloten worden.
Afkoop rentever schillen Harnaschpolder Holding BV	2.381.266	2.381.266	0	Ja	Het bedrag is betaald, het krediet kan afgesloten worden.
Erfpacht Caprev Den Hoorn s.a.r.l.	19.339.684	19.339.684	0	Nee	We zijn in 2018 juridisch eigenaar van de grond geworden, het nog te betalen bedrag wordt in 2019 voldaan.
Erfpacht Caprev Den Hoorn s.a.r.l. inkomsten	-3.356.474	-3.356.474	0	Nee	Zie boven.
Erfpacht Verboon Maasland	1.621.575	1.621.605	-30	Ja	De grond is aangekocht, het krediet kan afgesloten worden.
Grond in erfpacht	5.052.162	931.500	4.120.662	Nee	Restant krediet doorschuiven, dit is een doorlopend proces.
Particulier initiatief Scharnier		13.706	-13.706	Nee	Dit wordt in 2019 gewijzigd in Grondexploitatie Woudselaan.
Particulier initiatief Scharnier inkomsten		-1.012.500	1.012.500	Nee	Zie boven.
Aankoop locatie Oude Veiling 2 & 3	46.835	0	46.835	Nee	Er rest nog een onverwachte sanering van een oude olietank, het gebied wordt op hoogte gebracht met schone grond en ingezaaid.

2.2 Overzicht van algemene dekkingsmiddelen

Het overzicht algemene dekkingsmiddelen is geen (beleid)programma en heeft daardoor een aparte plaats. De financiële middelen in al hun verschijningsvormen zijn dienstbaar aan het beleid. Tegelijkertijd zijn de financiële middelen de randvoorwaarden voor het te voeren beleid. Daarbij wordt een evenwicht gezocht tussen ambities en mogelijkheden. De voorschriften en regelgeving met betrekking tot het financiële beleid nemen ieder jaar toe. Hierdoor wordt de financiële ruimte beperkt maar tegelijkertijd wordt voorkomen dat onverantwoorde toepassingen worden gekozen.

In algemene termen kan gesteld worden dat het financiële beleid erop gericht is op korte en lange termijn te voorzien in voldoende financiële middelen om mogelijkheden en ambities met elkaar in evenwicht te houden. Omdat de voorgeschreven meerjarencijfers niet verder gaan dan het begrotingsjaar en de drie daaropvolgende jaren is een financieel perspectief opgesteld voor de langere termijn (zie hoofdstuk 3). Op deze manier wordt bereikt dat het korte termijnbeleid past in en bijdraagt aan de noodzakelijke aanpassingen op langere termijn.

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen. Onder de tabel worden de onderdelen toegelicht.

Heffing vennootschapsbelasting

Om een gelijk speelveld te krijgen tussen particuliere ondernemingen en overheidsbedrijven is in mei 2015 het wetsvoorstel Vpb-plicht overheidsbedrijven aangenomen. Vanaf 1 januari 2016 is de gemeente vennootschapsplichtig. Dit betekent dat voor elke activiteit van de gemeente beoordeeld wordt of er aan de ondernemingscriteria volgens deze wet wordt voldaan. Als dit het geval is, wordt de gemeente per activiteit door de belastingdienst aangeslagen voor 25% van het saldo batig (uitgaven minus inkomsten).

De (mogelijk) grootste omvang daarbij gaat over de grondexploitaties. Daarnaast zijn er diverse activiteiten met een kleine omvang. Voor zowel de grondexploitaties als de andere (kleinere) activiteiten is inmiddels informatie verzameld, welke is getoetst aan de criteria van de nieuwe belastingwetgeving. De toets wijst uit dat zowel de grondexploitatie als de kleinere activiteiten niet belastingplichtig zijn. Bij deze toets vormt het beogen/maken van winst het belangrijkste criterium. Naast een externe toets wordt nog een bevestiging van de belastinginspecteur gevraagd. Voorlopig is de conclusie dat het verschuldigde bedrag aan vennootschapsbelasting is nihil.

Onvoorzien

De raming van de post onvoorzien is bedoeld voor de dekking van niet voorzienbare uitgaven. Bij gemeenten die een sluitende begroting hebben, is de post onvoorzien meestal het positieve begrotingsaldo dat door de raad als dekkingsmiddel kan worden ingezet. In Midden-Delfland is dat zoals bekend niet het geval. In onze begroting is een bedrag voor onvoorzien uitgaven opgenomen van € 20.000 voor 2017. Dit is € 1,05 per inwoner.

Wat heeft het gekost?

	Beschikbare middelen	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Vershil
Lasten:	Treasury	128.038	94.902	265.902	278.072	- 12.170
	Algemene baten en lasten	0	16.000	16.000	0	16.000
	OZB niet woning	230.592	240.056	241.406	239.357	2.049
	OZB woning	128.653	128.134	126.044	103.388	22.656
Baten:	Treasury	2.909.800	2.818.797	3.085.797	3.095.714	- 9.917
	Algemene baten en lasten	13.376.434	13.849.448	14.166.315	14.304.392	- 138.077
	Uitk. Deelfonds sociaal domein	3.482.265	3.469.653	3.543.939	3.543.939	0
	OZB niet woning	663.336	1.370.414	1.370.414	1.448.757	- 78.343
	OZB woning	2.676.842	2.842.712	2.852.712	2.804.326	48.386

Toelichting financiële afwijking

Algemene uitkering

Overschrijding baten € 138.077

De algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt in het jaar t+2 definitief beschikt. Gedurende deze tijd is de uitkering onderhevig aan wijzigingen door het beschikbaar komen van nieuwe gegevens. Daarnaast worden er via de mei-, september- en decembercirculaire wijzigingen in de uitkering doorgegeven door het rijk. De gemeenteraad is op hoofdlijnen geïnformeerd over de effecten van deze circulaire.

OZB niet woning

Overschrijding baten € 78.343

Voor het begroten van de te verwachten opbrengst wordt rekening gehouden met de te verwachten waardeontwikkeling van de objecten. Ook wordt ingeschat wat er aan areaalontwikkeling te verwachten is. Omdat er voor de niet-woningen ook een gebruikersbelasting OZB is, wordt er ook een inschatting gemaakt van de leegstand. Wanneer de areaalontwikkeling meer waarde vertegenwoordigt dan verwacht, de leegstand minder is dan ingeschat of de waardeontwikkeling groter is dan waar rekening mee werd gehouden zorgt dit voor een meeropbrengst. De meeropbrengst over 2018 is een combinatie van deze factoren.

OZB woning

Onderschrijding baten € 48.386

Voor het begroten van de te verwachten opbrengst wordt rekening gehouden met de te verwachten waardeontwikkeling van de objecten. Ook wordt ingeschat wat er aan areaalontwikkeling te verwachten is. Wanneer de areaalontwikkeling minder waarde vertegenwoordigt dan verwacht, of de waardeontwikkeling lager is dan waar rekening mee werd gehouden zorgt dit voor een minderopbrengst.

Mutaties reserves

Mutaties reserves algemene dekkingsmiddelen	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Verschil
Lasten:	5.374	5.377	5.377	5.377	0
Baten:	837.006	15.000	1.538.190	1.538.190	0

Toelichting financiële afwijking

Niet van toepassing

Investeringen

Niet van toepassing

2.3 Overzicht van overhead

In het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) worden baten en lasten van de overhead niet meer onder de afzonderlijke programma's geregistreerd, maar centraal onder een afzonderlijk taakveld. Hiermee vervalt de noodzaak van een complexe en veelal ondoorzichtige kostentoekening aan alle gemeentelijke taken en activiteiten.

Hiermee wint de begroting en verantwoording aan transparantie. De gemeenteraad kan beter sturen op de bedrijfsvoering. Bovendien kan door het hanteren van een eenduidige systematiek een betere vergelijking worden gemaakt met andere gemeenten.

Om te voorkomen dat er verschillen gaan optreden in de wijze van toerekening van overhead is een algemene definitie van overhead voorgeschreven:

Alle bedrijfskosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Uitgangspunt van deze definitie is dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten.

Volgens deze nieuwe methodiek wordt in de begroting en verantwoording niet meer gerekend met de integrale kostprijs. In een aantal gevallen speelt het hanteren van een integrale kostprijs nog wel een rol. Dit om te voorkomen dat dit voor deze gevallen leidt tot een tekort in de begroting. Als voorbeelden kunnen worden genoemd: de grondexploitaties, investering en andere (subsidie)trajecten, die gepaard gaan met activering en afschrijving, waar vaak specifieke dekkingsposten voor bestaan. Voor deze gevallen is het toerekenen van overhead en (eventueel) rente wel toegestaan.

Ten aanzien van taken/activiteiten en daarmee samenhangende diensten waarvoor kostendekkende tarieven berekend mogen worden (bijvoorbeeld afval en riolering), geldt dat het niet meenemen van overhead betekent dat voor die producten een positief resultaat kan ontstaan. Dit komt doordat gemeenten overhead wel mogen meenemen in de berekening van de tarieven. Om die reden is in het gewijzigde BBV de verplichting opgenomen om in de paragraaf lokale heffingen toe te lichten hoe de algemene overhead zich verhoudt tot taken/activiteiten/heffingen volgens een nader omschreven systematiek. Deze verplichte toelichting is nog niet in de paragraaf lokale heffingen in deze begroting opgenomen. Wij informeren u hierover separaat bij de aanbidding van de verordeningen voor 2018.

Hieronder volgt in lijn met het format van onze begroting het overzicht van de overhead:

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Gemeenschappelijke regeling archiefbeheer Midden-Delfland	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u></p> <p>Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke verplichtingen als bedoeld in de Archiefwet 1995.</p> <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u></p> <p>Door gebruik te maken van de archiefbewaarpplaats van de gemeente Delft, wordt voldaan aan de doelstelling van de deelname aan de gemeenschappelijke regeling. De archivaris van Delft is ook aangewezen als archivaris van de gemeente Midden-Delfland. Er zijn verder geen beleidsvoornemens op dit gebied. De verwachting is dat in 2018 deze gemeenschappelijke regeling wordt herzien.</p>
---	--

Wat heeft het gekost?

	Beschikbare middelen	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Vershil
Lasten:	Overhead ambtelijke organisatie	7.172.310	5.930.301	6.809.294	7.572.764	- 763.470
	Overhead voorlichting en informatievoorziening	786.331	1.099.172	1.102.651	969.688	132.963
	Overhead buitendienst	174.955	203.173	213.920	197.728	16.192
	Overhead bestuursondersteuning	50.552	270.056	296.556	278.252	- 8.696
Baten:	Overhead ambtelijke organisatie	258.297	101.758	310.431	274.444	35.987
	Overhead voorlichting en informatievoorziening	10.037	0	8.600	2.047	6.553
	Overhead buitendienst	4.167	0	10.201	10.201	0
	Overhead bestuursondersteuning	0	0	0	0	0

Toelichting financiële afwijking

Overhead ambtelijke organisatie

Overschrijding lasten € 763.470

De kosten op overhead ambtelijke organisatie zijn overschreden. De overschrijding bestaat uit twee componenten. De eerste betreft de post "inhuur derden", de tweede betreffen de posten salarissen, opleidingen en diverse toelagen.

De post inhuur derden is overschreden in 2018 met 3 ton. De dekking van deze post wordt gevormd door de inzet van vacaturegelden (bespaard salaris), het doorrekenen van kosten aan GREX-en en in een enkel geval vanuit een incidentele dekking. Gedurende het jaar komen deze middelen dus beschikbaar. De kosten ontstaan door het inhuren bij vacatures en bij ziektes of door het inhuren van specifieke expertise die wij niet regulier in huis hebben. De kosten en de dekking zijn dus niet 1 op 1 aan elkaar verbonden. Daardoor kunnen verschillen ontstaan. In de meeste jaren waren de verschillen gunstig. Dit jaar is er bijna drie ton teveel uitgegeven. De reden is dat in een aantal gevallen de gewerkte uren zijn toegenomen ten opzichte van de opdracht. Er is dus reden om hier gedurende het jaar al meer inzicht in te verkrijgen. De daarvoor benodigde actie is ondernomen.

Vanaf 2019 zijn we voor het inhuren gaan werken via Flextender. Dat systeem monitort onze uitgaven en relateert dit aan het budget zoals dat in de oorspronkelijke opdracht is bepaald. Hiermee hebben wij beter zicht op elk afzonderlijke opdracht. Voorafgaand aan een overschrijding van het afgesproken budget worden wij geïnformeerd. Hierdoor ontstaat er eerder inzicht in de kosten en kan nadrukkelijk worden afgewogen of een overschrijding vermijdbaar is.

De tweede component betreffen voornamelijk de salariskosten die geboekt zijn op overhead. Die kosten zijn afwijkend van de begroting. Hier worden voornamelijk de salariskosten op geboekt. Dit zijn kosten die op basis van de Cao worden gemaakt. De keuzevrijheid hierin is beperkt. In 2019 wordt de werkwijze zodanig aangepast dat gedurende het jaar hierop bijgestuurd kan worden. Voor 2020 zijn maatregelen getroffen om de ramingen beter te laten aansluiten op de kosten.

Onderschrijding baten € 35.987

Er zijn minder kosten verhaald op het uitgeleende geld.

Overhead voorlichting en informatievoorziening

Onderschrijding lasten € 132.963

Het digitaliseren van de archieven van Locatieontwikkeling was wel geraamd voor 2018, maar is niet uitgevoerd. Verder is er minder uitgegeven aan contracten en onderhoud en zijn bepaalde uitgaven gedaan vanuit de investeringen/kredieten in plaats van de exploitatie/budgetten.

Mutaties reserves

Mutaties reserves overhead	Werkelijk 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting incl. wijzigingen 2018	Werkelijk 2018	Vershil
Lasten:	0	0	20.000	20.000	0
Baten:	1.265.296	899.427	841.548	753.875	87.673

Toelichting financiële afwijking

Onderschrijding baten € 87.673

- Dienstverlening I-projecten staat samen op het budget met realisatieplan informatievoorziening, er is éénmaal budget uitgegeven en onttrokken (€ 40.000).
- Op diverse onderzoeken automatisering, geen uitgaven voor dit doel gedaan (€ 32.000).
- Friciekosten zijn afgeraamd in de begroting (€ 11.831).
- Realisatieplan informatievoorziening en digitalisering heeft een kleine onderschrijding (€ 3.842).

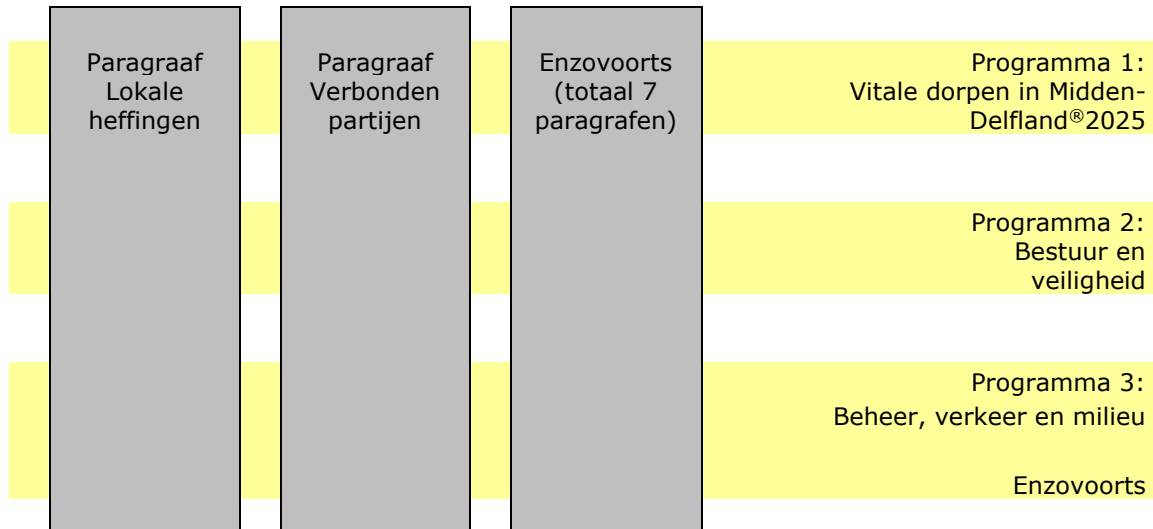
Investeringen

Omschrijving investering	Begroot 2018	Werkelijk 2018	Restant krediet	Afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Informatiebeleidsplan 2016	31.116	5.225	25.891	ja	Dit krediet kan afgesloten worden, het restant toevoegen aan krediet informatiebeleidsplan 2019
Informatiebeleidsplan	40.000	0	40.000	nee	Dit budget overhevelen naar 2019
Implementatie DMS 2017	30.000	5.923	24.077	nee	Overhevelen naar 2019 t.b.v. de overstap naar het zaakstelsel.
Aanbrengen ontgasser gemeentehuis	80.000	72.367	7.633	nee	Dit is nog onderhanden, wordt afgerond in 2019.
Kosten zonwering in de zijgevel gemeentehuis	45.000		45.000	nee	Dit wordt voorbereid, de kosten worden gemaakt in 2019.
Kosten verbetering luchtvochtigheid gemeentehuis	36.000		36.000	nee	Dit wordt voorbereid, de kosten worden gemaakt in 2019.
Camerabeveiliging gemeentehuis	37.500		37.500	nee	Dit is onderhanden, de kosten worden gemaakt in 2019.
Vervanging hardware automatisering 2014	69.382	70.563	-1.181	ja	De kosten zijn gemaakt, het budget is licht overschreden.
Uitbreiding MID office	49.100	48.422	678	ja	Dit is afgerond.
BAG-WOZ koppeling	6.995	2.407	4.588	nee	Dit budget overhevelen naar 2019
Basisregistratie grootschalige topografie	47.942	1.055	46.887	nee	Dit budget overhevelen naar 2019
Vervangen Kernapplicaties 2014	33.025	36.361	-3.336	ja	Dit is afgerond met een lichte overschrijding.
Aanschafkosten CMS	39.908	9.627	30.281	nee	Overhevelen naar 2019 Hieruit is tot op heden het nieuwe social Intranet uit betaald. Het restant moet beschikbaar blijven voor uitbreiding van de huidige website/overgang naar een andere leverancier.

2.4 Paragrafen

Dit onderdeel van het jaarverslag geeft een dwarsdoorsnede van het gevoerde beleid en het daarmee samenhangende financiële beheer gezien vanuit een bepaald perspectief. In onderstaand overzicht is dit visueel weergegeven.

Relatie paragrafen en programma's

De paragrafen geven ieder vanuit een eigen invalshoek specifieke informatie over een bepaald onderwerp. Deze informatie staat los van de programma's. Het is dus niet zo dat in de paragraaf over lokale heffingen dit onderwerp daarin per programma wordt beschreven. Integendeel, het gaat er daarbij juist om het beleid met betrekking tot lokale heffingen voor de gemeente als geheel te belichten. Dit geldt eveneens voor de overige paragrafen.

2.4.1 Lokale heffingen

Inleiding

De gemeentelijke belastingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. Van de lokale heffingen die bij de algemene dekkingsmiddelen horen, is de onroerendezaakbelasting (OZB) de belangrijkste. Daarnaast zijn er heffingen die niet tot de algemene dekkingsmiddelen behoren. De belangrijkste hiervan zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Nota lokale heffingen Midden-Delfland 2016

De raad stelde op grond van de 'Financiële verordening gemeente Midden-Delfland' op 26 april 2016 de nota Lokale heffingen Midden-Delfland 2016 vast. Deze nota beschrijft de samenstelling van de gemeentelijke belastingen en heffingen. Maar ook andere zaken die nauw samenhangen met de heffing en inning van gemeentelijke belastingen en heffingen. De nota wordt ten minste eenmaal in de vier jaar aangeboden. In deze paragraaf beschrijven wij de actuele stand van zaken.

Onroerendezaakbelastingen

OZB-tarieven	2016	2017	2018
Tarief eigenaren woningen	0,1205%	0,1205%	0,1205%
Tarief eigenaren niet-woningen	0,2267%	0,2267%	0,2267%
Tarief gebruikers niet-woningen	0,1627%	0,1627%	0,1627%
Opbrengst OZB	Werkelijk 2017	Begroot 2018	Werkelijk 2018
Woning	€2.665.634	€2.842.712	€2.804.326
Niet-woning	€663.336	€1.370.414	€1.448.757
Totale opbrengst OZB	€3.328.970	€4.213.126	€4.253.083

De verklaring voor het verschil in opbrengst is te vinden bij de Algemene dekkingsmiddelen.

Afvalstoffenheffing

Uitgangspunt van de afvalstoffenheffing is de kosten van de afvalinzameling voor 100% te dekken door de opbrengst van de afvalstoffenheffing. Dit wordt bereikt door enerzijds kostenreductie en anderzijds verhoging van de afvalstoffenheffing. In 2018 zijn dezelfde tarieven gehanteerd als voor 2017. Voor 2018 bedraagt het tarief afvalstoffenheffing voor een eenpersoonshuishouden € 238,56. Voor een meerpersoonshuishouden is het tarief € 318,00. Het uitgangspunt voor de komende jaren blijft een kostendekking van 100%.

Tarieven afvalstoffenheffing	2016	2017	2018
Eenpersoonshuishouden	€238,68	€238,56	€238,56
Meerpersoonshuishouden	€318,00	€318,00	€318,00
Opbrengst afvalstoffenheffing	Werkelijk 2017	Begroot 2018	Werkelijk 2018
Afvalstoffenheffing	€2.269.694	€2.323.419	€2.298.605

Het overschot of tekort op het onderdeel afvalstoffenheffing wordt gestort in of onttrokken aan de egalisatievoorziening. De onttrekking aan de egalisatievoorziening was begroot op € 282.229 terwijl de werkelijke onttrekking € 175.091 bedraagt. Het verschil wordt veroorzaakt door lagere kosten. Per 31 december 2018 is de egalisatievoorziening (positief) € 65.544.

Rioolheffing

De opbrengsten van deze heffing dekken de lasten van het rioolstelsel. De kosten van de uitvoering van het gemeentelijke rioleringsplan en het daarmee samenhangende investeringsschema zijn verwerkt in programma 3 Beheer, Verkeer en Milieu. De raad heeft tijdens haar vergadering van september 2016 het verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan 2016-2020 vastgesteld. Daarbij is voor de tarieven voor de rioolheffing gekozen om voor 2017 tot met 2020 een tarief van € 227,64 te hanteren.

Tarieven rioolheffing	2016	2017	2018
Rioolheffing	€274,20	€227,64	€227,64
Opbrengst rioolheffing	Werkelijk 2017	Begroot 2018	Werkelijk 2018
Rioolheffing	€1.784.138	€1.821.120	€1.808.229

Kostendekking en egalisereserve rioolheffing

Het overschot op het onderdeel riolering wordt gestort in de egalisatievoorziening. De storting in de egalisatievoorziening was begroot op € 401.000 terwijl in de jaarrekening een storting van € 475.704 opgenomen is. Het verschil wordt veroorzaakt door hoger uitgevallen lasten voor de riolering. Per 31 december 2018 is de egalisatievoorziening positief € 6.536.822.

Vergelijking van de tarieven met omliggende en vergelijkbare gemeenten

Tarieven 2018 omliggende gemeenten	OZB woning	OZB woning waarde € 280.000	Afvalstoffenhef. Mph	Rioolheffing	Totaal
Midden-Delfland	0,1205%	€ 337,00	€ 318,00	€ 227,64	€ 882,00
Delft	0,14069%	€ 393,00	€ 347,85	€ 219,98	€ 960,00
Vlaardingen	0,1482%	€414,00	€ 325,14	€ 157,80	€ 896,00
Maassluis	0,1446%	€404,00	€ 321,00	€ 174,00	€ 899,00
Lansingerland	0,1319%	€ 369,00	€ 171,93	€ 241,08	€ 782,00
Westland	0,1215%	€ 340,00	€ 213,84	€ 235,60	€ 789,00
OZB-aanslag en totaal afgerond naar beneden op hele euro's / mph = meerpersoonshuishouden					
grondslag rioolheffing	Midden-Delfland	gebruik woning			
	Vlaardingen	eigendom woning			
	Delft	eigendom woning € 171,78 gebruik woning € 48,20			
	Lansingerland	€ 241,08 tot 500m ³ waterverbruik			
	Maassluis	eigendom woning			
	Westland	eigendom woning 0,0226% van de WOZ-waarde + gebruik woning € 172,32			

Tarieven 2018 vergelijkbare gemeenten	OZB woning	OZB woning waarde € 280.000	Afvalstoffenhef. Mph	Rioolheffing	Totaal
Midden-Delfland	0,1205%	€ 337,00	€ 318,00	€ 227,64	€ 882,00
Nieuwkoop (SVHW)	0,1340%	€ 375,00	€ 303,24	€ 207,48	€ 885,00
Zoeterwoude	0,1171%	€ 327,00	€ 126,00	€ 260,00	€ 713,00
Bodegraven-Reeuwijk (BSGR)	0,1485%	€ 415,00	€ 225,72	€ 228,60	€ 869,00
OZB-aanslag en totaal afgerond naar beneden op hele euro's / mph = meerpersoonshuishouden					
grondslag rioolheffing	Midden-Delfland	gebruik woning			
	Nieuwkoop	gebruik woning			
	Zoeterwoude	gebruik woning			
	Bodegraven-Reeuwijk	Vast tarief van € 122,88 + variabel tarief van minimaal € 105,72 bij verbruik tot 50m ³ . Dit loopt op per 50m ³ extra gebruik.			
opmerking afvalstoffenheffing	Zoeterwoude	€ 126,00 per belastingjaar + € 0,24/kg aangeboden restafval.			

Kwijtscheldingsbeleid

Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente voert een actief kwijtscheldingsbeleid. Op het aanslagbiljet staat informatie over de kwijtscheldingsmogelijkheid en de procedure voor het verkrijgen van kwijtschelding. Beoordeling van een verzoek gebeurt op basis van het vermogen en het netto besteedbare inkomen van de volledige huishouding.

Voor belastingplichtigen die daar toestemming voor geven, worden relevante gegevens automatisch getoetst bij de Belastingdienst, het Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen (UWV) en de Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW). Blijkt uit deze toetsing dat belastingplichtige in aanmerking komt voor kwijtschelding, dan krijgt hij dat meteen. Het invullen van een kwijtscheldingsformulier is dan niet nodig. Kwijtschelding kan tot 100% worden toegekend voor de afvalstoffen- en de rioolheffing.

Lasten kwijtscheldingsbeleid in €	Werkelijk 2017	Begroot 2018	Werkelijk 2018
Gemeentelijke heffingen	97.840	101.184	106.117

Opbrengst leges en belastingen

Overzicht geraamde inkomsten	Werkelijk 2017	Begroot 2018	Werkelijk 2018
Burgerlijke stand	50.780	65.757	61.964
Rijbewijzen en reisdocumenten	343.185	296.002	321.247
Leges gehandicaptenparkeerkaarten	6.457	6.007	4.294
BRP	4.510	6.510	8.358
Leges vergunningen ligplaatsen	0	1.308	0
Monumenten	4.048	1.270	2.057
Huisvestingsvergunning	51	100	101
Algemeen plaatselijke verordening	13.507	14.350	14.079
Bijzondere transporten	2.088	476	1.893
Afvalstoffenheffing	2.269.694	2.323.419	2.298.605
Rioolheffing	1.784.138	1.821.120	1.808.229
Bouwvergunningen	436.799	731.360	719.017
OZB	3.328.970	4.223.126	4.253.083

2.4.2 Verbonden partijen

Deze paragraaf geeft een overzicht van derde rechtspersonen waarmee de gemeente bestuurlijke en/of financiële banden heeft. Deze rechtspersonen worden de verbonden partijen genoemd. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Financieel belang wil zeggen dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld. De gemeente kan deze middelen kwijtraken als de verbonden partij failliet gaat of als financiële problemen van de verbonden partij op de gemeente worden verhaald.

Deze paragraaf is om de volgende twee redenen van belang voor de raad:

- De verbonden partijen voeren vaak beleid uit dat de gemeente in beginsel zelf kan doen. De gemeente blijft verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. De raad heeft een kaderstellende en controlerende taak over die programma's.
- Het budgettaire beslag en de financiële risico's die de gemeente met de verbonden partijen kan lopen, en de daaruit volgende budgettaire gevolgen.

Overzicht verbonden partijen

1. Gemeenschappelijke regelingen
 - Stadsgewest Haaglanden
 - Bedrijvenschap Harnaschpolder
 - Metropoolregio Rotterdam – Den Haag
 - Veiligheidsregio Haaglanden
 - Gemeentelijke Gezondheidsdienst Haaglanden
 - Regionaal Inkoopbureau H-10
 - Recreatieschap Midden-Delfland
 - Gemeenschappelijke regeling Archiefbeheer Midden-Delfland
 - Gemeenschappelijke regeling Archeologie Midden-Delfland
 - Omgevingsdienst Haaglanden
 - Regionaal reinigingsbedrijf Avalex
 2. Vennootschappen en coöperaties
 - A. Besloten vennootschappen
 - B.V. Evides
 - B. Naamloze vennootschappen
 - NV Bank Nederlandse Gemeenten
 - NV Juva
 - C. Coöperatieve vereniging
 - Coöperatief beheer groengebieden Midden-Delfland U.A.
 3. Stichtingen en verenigingen
 - A. Stichtingen
 - Stichting Groenfonds
 - Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland
1. Gemeenschappelijke regelingen

Naam	Stadsgewest Haaglanden
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling Regionaal Openbaar Lichaam
Activiteiten	In 2014 is het proces tot liquidatie van het Stadsgewest Haaglanden gestart. Relevante besluitvorming over liquidatie van Haaglanden en oprichting van de Metropoolregio heeft plaatsgevonden in de raadsvergadering van 23 september 2014.
Financieel belang gemeente	In de gemeentebegroting is het niet noodzakelijk voor het Stadsgewest Haaglanden in liquidatie uitgaven of inkomsten te ramen.
Vermogenspositie	Prognose van het liquidatiesaldo per 26 januari 2019 is € 1.558.615.
Bestuurlijk belang gemeente	Het Stadsgewest Haaglanden in liquidatie vervult geen functie meer. Belang gemeente beperkt zich nog tot een zorgvuldige liquidatie. Het proces van liquidatie is vertraagd als gevolg van een BTW-claim die door de verhuurder van het voormalig kantoor van het Stadsgewest Haaglanden is ingediend.
Eventuele risico's	Voor de btw-claim is voor het gehele bedrag een voorziening opgesteld. Uit extern juridisch advies blijkt dat de claim te hoog is ingediend en na afronding van de gerechtelijke procedure lager uitvalt.

De verplichtingen die voortvloeien uit de liquidatie ten aanzien van personeel en afrekening subsidies zijn volledig afgerond per 31 december 2017. Er wordt vanuit gegaan dat de afwikkeling van de liquidatie binnen de begroting en reserve(s) van de gemeenschappelijke regeling eind 2019 wordt opgevangen. Deze datum is afhankelijk van de voortgang van de juridische procedure.

Naam	Bedrijvenschap Harnaschpolder		
Vestigingsplaats	Schipluiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financieel belang gemeente	De gemeenten Midden-Delfland en Den Haag participeren beiden risicodragend. Een tekort wordt verdeeld in de verhouding 15% (Midden-Delfland) en 85% (Den Haag). De laatst vastgestelde grondexploitatieberekening is van prijspeil 01-07-2018. Na correcties voor aanpassing naar de peildatum 1-1-2019 wordt het tekort door het Bedrijvenschap op dit moment geschat op € 17.534.000. Dit betekent een benodigde voorziening van € 2.630.100. Binnen de gemeentebegroting is een voorziening van ruim € 2,8 mln. opgenomen. Daarnaast draagt de gemeente zorg voor het afdekken van haar aandeel van 15% van de risico's en kansen.		
Bestuurlijk belang gemeente	Lid van het Algemeen Bestuur zijn de portefeuillehouders: H.H.V. Horlings, S. Smit en W. Renzen; De heer Horlings is ook lid van het Dagelijks bestuur. Het voorzitterschap rouleert jaarlijks tussen beide gemeenten. De portefeuillehouder van de gemeente Midden-Delfland is in 2019 voorzitter van het DB en AB.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	Eigen vermogen	€ - 17.534.000	€ - 18.815.000
	Vreemd vermogen	€ 106.012.000	€ 117.394.000
Eventuele risico's	De meest actuele grondexploitatieberekening is van prijspeil 1-7-2018. Daarin wordt het tekort geraamd op (netto contante waarde) € 17,5 miljoen.		
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> Met de deelname wordt onder meer beoogd de werkgelegenheid en de lokale en regionale economie een impuls te geven, een kwalitatieve invulling te geven aan het bedrijventerrein en zorg te dragen voor de beleidsmatige afstemming met de woningbouw in de Harnaschpolder. Verder is de gemeente Midden-Delfland een volwaardig partner bij de ontwikkeling, waarmee een sterke externe oriëntatie vanuit de gemeente Midden-Delfland is gewaarborgd. Binnen de bestuurlijke en ambtelijke organisatie is sprake van een functiescheiding om te zorgen dat de algemene publieke taken vergunningverlener-toezichthouder onafhankelijk en objectief worden uitgevoerd ten opzichte van de rollen deelnemer en eigenaar van de gemeenschappelijke regeling.</p> <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u> Via de deelname aan het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur geven wij invulling aan de bovengenoemde uitgangspunten. Daarnaast stelt de gemeentelijke organisatie capaciteit beschikbaar om de genoemde doelstellingen te bereiken (via detachering).</p> <p><u>Wat is er bereikt?</u> In 2018 heeft het Bedrijvenschap 14 ha aan gronden uitgegeven.</p>		

Naam	Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Activiteiten	<p>Bij de MRDH zijn betrokken de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Delft, Den Haag, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Leidschendam-Voorburg, Maassluis, Midden-Delfland, Nissewaard, Pijnacker-Nootdorp, Ridderkerk, Rijswijk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Wassenaar, Westland, Westvoorne en Zoetermeer.</p> <p>Centrale doelstelling van de MRDH is het versterken van de regionale economie. De MRDH werkt met de 23 gemeenten, de provincie Zuid-Holland, diverse samenwerkingsverbanden, kennisinstellingen en bedrijfsleven aan het versterken van het economisch vestigingsklimaat.</p>

	Tweede belangrijke opdracht voor de MRDH zijn de taken op het terrein van verkeer en vervoer, benoemd als Vervoersautoriteit. De Vervoersautoriteit verricht taken op het terrein van het openbaar vervoer en verbetering van de bereikbaarheid en verkeerskundige ontsluiting van de regio en aansluiting op het aangrenzend wegennetwerk.		
Financieel belang gemeente	<p><i>Totale omvang begroting</i> De totale omvang van de begroting is € 666.745.017. Hiervan is bestemd voor verkeer en openbaar vervoer enerzijds € 400.232.145 en voor de programma's exploitatie en infrastructuur € 255.981.072. Het programma economisch vestigingsklimaat is begroot op € 4.820.600.</p> <p><i>Vervoersautoriteit</i> De MRDH heeft twee permanente inkomstenbronnen. Voor de taken Economisch vestigingsklimaat is dat de inwonersbijdrage. Voor de taken op het terrein van verkeer en openbaar vervoer ontvangt het rechtstreeks vanuit het Rijk budget, genaamd BDU (brede doeluitkering) verkeer en vervoer. Per 1 januari 2018 is vanuit de harmonisatie van beleid tussen de voormalige Stadsregio Rotterdam en het Stadsgewest Haaglanden de inwonersbijdrage voor het Mobiliteitsfonds Haaglanden vervallen.</p> <p><i>Versterken economisch vestigingsklimaat</i> Dit programma wordt volledig gefinancierd vanuit de gemeentelijke bijdragen. Het aandeel van Midden-Delfland is ongeveer 1%. De inwonersbijdrage 2018 is € 2,51. Deze bijdrage is bestemd voor de gezamenlijke activiteiten gericht op het versterken van het regionaal economisch vestigingsklimaat.</p>		
Vermogenspositie		<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	Eigen vermogen	€ 15.361.457	€ 7.425.581
	Vreemd vermogen	€ 1.543.298.267	€ 1.348.170.234
Bestuurlijk belang gemeente	<p>Wethouder Horlings is door de gemeenteraad benoemd als lid van het Algemeen Bestuur. Op basis van zijn portefeuille in het college is hij in de hoedanigheid van lid van de Vervoersautoriteit en de Bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat.</p> <p>De raadsleden mevrouw E. de Jong-Hoogendoorn en de heer A.J. Plooi zijn benoemd in de Adviescommissie economisch vestigingsklimaat. De dames A.C. Kardol-Westein en E.C. Snethlage-Barnard zijn benoemd in de adviescommissies Vervoersautoriteit.</p> <p>Het raadslid de heer J.G. Jongsma is benoemd in de Rekeningencommissie. Na de raadsverkiezingen is de personele invulling gewijzigd. Lid Algemeen Bestuur is burgemeester Rodenburg. Wethouder Horlings is lid van de Bestuurscommissies Vervoersautoriteit (Va) en Economisch Vestigingsklimaat (EV). De raadsleden A. Buitelaar en D. Langeveld zijn lid van de adviescommissie Va en de raadsleden A.J. Gebben en E.C. Snethlage-Barnard zijn lid van de adviescommissie EV. Het raadslid R.H.P. Ringeling is lid van de Rekeningencommissie</p>		
Eventuele risico's	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.		
Overige informatie	<p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u></p> <p><i>Doelstelling</i> Centrale doelstelling van de MRDH is het versterken van de regionale economie. De MRDH werkt met de 23 gemeenten aan het versterken van het economisch vestigingsklimaat. Tweede belangrijke opdracht voor de MRDH zijn de taken op het terrein van verkeer en vervoer, benoemd als Vervoersautoriteit. De Vervoersautoriteit verricht taken op het terrein van openbaar vervoer en verbetering van de bereikbaarheid en verkeerskundige ontsluiting van de regio.</p> <p><i>Missie en ambitie</i> De missie van de MRDH is het werken aan een duurzame internationale Metropoolregio waarin bewoners en bedrijven zich optimaal kunnen ontplooiën, internationale bezoekers zich welkom voelen en belangrijke bestemmingen eenvoudig en prima bereikbaar zijn. De ambitie van de MRDH om in 2025 internationaal marktleider te zijn in ontwerpen, ontwikkelen, maken en vermarkten van oplossingen op het gebied van duurzaam leven in een sterk verstedelijkte deltaregio. In de regio worden samenhangende oplossingen bedacht, getest en geproduceerd voor mondiale</p>		

logistieke, energie-, voedsel- en veiligheidsvraagstukken. De regio is beter bereikbaar en het daily urban system is versterkt.

Wat is er bereikt?

Voor het taakveld bereikbaarheid wordt verwezen naar programma 3.

Roadmap Next Economy

De RNE benoemt 5 transitiepaden, te weten 'smart digital delta', 'smart energy delta', 'circular economy', 'entrepreneurial region' en 'next society'. De Economic Board Zuid-Holland, een samenwerking van overheden, ondernemers en kennisinstellingen is bestuurlijk verantwoordelijk voor de RNE. De uitvoering hiervan is overgedragen aan InnovationQuarter. Hiermee is meer samenhang gecreëerd om het proces om te komen tot een innovatieve circulaire economie met toepassing van 'the internet of things'. Binnen dit proces bestaat nadrukkelijk aandacht voor de sociale aspecten die het gevolg zijn van de economische transformatie. Een voorbeeld hiervan zijn de agenda 'human capital'.

De MRDH is hier namens de regiogemeenten een actieve deelnemer van. Via subsidies en het versterken van de cross overs tussen sectoren wordt de transformatie naar een circulaire economie gestimuleerd en ondersteund. Belangrijke sector voor Midden-Delfland is de Greenport. Tegelijkertijd past de ontwikkeling van de Kringlooplandbouw binnen dit concept.

Zo is in 2018 de structuur van de fieldlabs verder versterkt met programma's zoals SMITZH (Smart Manufacturing Industriële Toepassing in Zuid-Holland) en de campusontwikkeling. Midden-Delfland heeft hieruit subsidie ontvangen voor de ontwikkeling van Internationale kennis- en innovatiecentrum Equestrum. Binnen deze structuur zijn ook de Food Inspiration Academy (Vlaardingen) en het World Horti Centre (Naaldwijk) belangrijke ontwikkelingen.

Werklocaties

Een strategie voor de werklocaties 2019-2030 is vastgesteld. De strategie stuurt op kwaliteit van de werklocaties, marktevenwicht in vraag en aanbod naar werklocaties en verduurzaming. Daarnaast staan in het plan concrete acties waar de 23 gemeenten de huidige bestuursperiode mee aan de slag gaan. Voor het eerst zijn detailhandel, kantoren en bedrijventerreinen in één visie op werklocaties opgenomen. Deze gezamenlijke visie is tot stand gekomen naar aanleiding van het verzoek van de provincie om een nieuwe visie bedrijventerreinen op te stellen, en de kantorenvisie te actualiseren.

Vrije tijdseconomie

Landschappen binnen de sterk verstedelijkte zuidwestelijke Randstad zijn van groot belang voor het economisch vestigingsklimaat. Dit is onder andere bevestigd in het rapport van de Deltametropool 'Spot On'. Dit onderzoeksrapport is mede tot stand gekomen door inzet van de MRDH en de gemeente Midden-Delfland. De eerste drager voor de instandhouding van het landschap is in Bijzonder Provinciaal Landschap de melkveehouderij. De toeristische sector heeft potentie om een tweede belangrijke pijler voor het landschap te worden. Het gaat hierbij dan om het recreatieve voorzieningenniveau voor de omliggende steden. De gemeente Maassluis is trekker van een project om de vrije tijdseconomie in de regio en het landschap van Midden-Delfland verder te versterken. Dit project is in 2018 gestart en wordt in 2019 verder vervolgd.

Automatisch vervoer op de last mile (AVML)

Primair is dit project opgestart vanuit bereikbaarheid. Binnen de regio is sprake van diverse innovatieve ontwikkelingen, waardoor deze nieuwe sector kan uitgroeien tot een nieuwe bedrijfstak in de regio. Vanuit Va en EV wordt gewerkt aan de realisatie van nieuwe concepten. Hierbij is ook een koppeling met de MIRT-gebiedsuitwerking Greenport 3.0 in Westland, waar de gemeente Midden-Delfland vanuit het cluster Greenport is betrokken (projecttrekkers zijn de provincie Zuid-Holland en de gemeente Westland). Met innovatieve (digitale) mobiliteitsontwikkeling wordt gestuurd op het verbeteren van de bereikbaarheid en ontsluiting van de Greenport. De ontwikkeling van 5G en

digitale connectiviteit zijn hiervoor in de toekomst noodzakelijk. In 2019 wordt dit onderwerp daarom ook binnen de MRDH-regio gezamenlijk opgepakt.

Innovatieprogramma energie en klimaat

Eind 2018 is gestart met een regionaal innovatieprogramma energie en klimaat. Dit innovatieprogramma ondersteunt ondernemers om met nieuwe technologieën en in samenwerking met fieldlabs, producten te ontwikkelen die een bijdrage leveren aan een duurzame energievoorziening en klimaatadaptatie in de regio. De uitvraag naar innovatieprojecten met cofinanciering vanuit ondernemers heeft 29 projectvoorstellen opgeleverd. Aan acht projecten is subsidie toegekend. In 2019 volgen naar verwachtingen nog enkele projecten.

Governance

Een tussentijdse evaluatie van de gemeenschappelijke regeling is in 2017 uitgevoerd. Op hoofdlijnen is met de aanbevelingen ingestemd. In 2018 is gestart met de implementatie van de aanbevelingen. Zo zijn de werkwijze binnen de adviescommissies gewijzigd, is spreekrecht voor inwoners ingevoerd, is de wijze van deelname van de provincie geformaliseerd en is budget beschikbaar gesteld voor de ondersteuning van de vergaderstructuur. In de strategische agenda is meer aandacht voor de breedte van de regionale opgaven, waarbij ook de verstedelijkingsopgave wordt meegenomen in relatie tot wonen, ruimtelijke ordening en landschap. Dit biedt perspectief dat de MRDH zich op de taken die niet formeel tot de regeling behoren ontwikkelt tot een netwerkorganisatie.

Strategische agenda

In de gemeenschappelijke regeling is de opdracht opgenomen iedere nieuwe raadsperiode een strategische agenda voor vier jaar op te stellen. Dit proces is in 2018 gestart. Hierbij is gewerkt vanuit een bottom-up benadering. In de regio zijn verschillende bijeenkomsten met raadsleden, bestuurders en ambtenaren gehouden. Deze input is verwerkt in de bestaande vier hoofdthema's vernieuwen economie, vernieuwen verbindingen, vernieuwen energie en vernieuwen stad en omgeving. De strategische agenda brengt samenhang tussen de doelstellingen van MRDH, de kaders van de provincie en de gemeentelijke thema's. Vaststelling van deze strategische agenda is na het doorlopen van een zienswijzeprocedure voorzien in juli 2019.

Naam	Veiligheidsregio Haaglanden
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling Regionaal Openbaar Lichaam
Activiteiten	<p>In de gemeenschappelijke regeling is ten aanzien van de doelstelling het volgende opgenomen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De Veiligheidsregio behartigt de belangen van de gemeenten op het gebied van brandweezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing, en geneeskundige hulpverlening. 2. Aan het Algemeen Bestuur zijn de taken overgedragen genoemd in artikel 10 van de Wet veiligheidsregio's. Dit zijn: <ul style="list-style-type: none"> - het inventariseren van risico's van branden, rampen en crises; - het adviseren van het bevoegd gezag over risico's van branden, rampen en crises in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen alsmede in de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald; - het adviseren van het college van burgemeester en wethouders over de taak, bedoeld in artikel 3, eerste lid (brandweezorg); - Het voorbereiden op de bestrijding van branden en het organiseren van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing; - Het instellen en in stand houden van een brandweer; - Het instellen en in stand houden van een GHOR; - Het voorzien in de meldkamerfunctie; - Het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel; - het inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio en tussen deze diensten en de andere diensten en organisaties die betrokken zijn bij de onder d, e, f, en g genoemde taken.

Financieel belang gemeente	De Veiligheidsregio stelt jaarlijks een begroting op die door het Algemeen Bestuur wordt vastgesteld. Voorafgaand kan de raad haar zienswijze uitbrengen op de ontwerpbegroting. Ongeveer 86% van de inkomsten van de VRH wordt ingebracht door de deelnemende gemeenten. Van deze totale gemeentelijke bijdrage neemt Midden-Delfland 1,25% voor haar rekening. In 2018 is de bijdrage van de gemeente Midden-Delfland €1.035.000.		
Bestuurlijk belang gemeente	De burgemeester is lid van het Algemeen Bestuur. De burgemeester van Midden-Delfland is door het Algemeen Bestuur benoemd tot lid van het Dagelijks Bestuur.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	Eigen Vermogen	€ 6.630.000	€ 6.302.000
	Vreemd Vermogen	€ 112.007.000	€ 111.933.000
Eventuele risico's	De ratio van het weerstandsvermogen is voldoende.		
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling willen wij bereiken dat efficiënt en doelmatig invulling wordt gegeven aan de gemeentelijke taken op het gebied van de brandweezorg, het ambulancevervoer, de rampenbestrijding en de geneeskundige hulpverlening bij rampen. Aan de gemeenschappelijke regeling nemen de gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer deel.</p> <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u> De Veiligheidsregio streeft naar efficiencyverbetering waardoor de veiligheid in de regio toeneemt en voorts dat met minder of geen meerkosten nieuw (nationaal) beleid ingevoerd kan worden. De VRH voert haar taken nog steeds uit overeenkomstig de eerder geformuleerde ambities. Met die ambities hebben de gemeenten ingestemd. De afgelopen jaren heeft zij de bestuurlijke opdracht om ingaande 2015 structureel 10% goedkoper te zijn waar gemaakt. Op dat niveau is de VRH in 2018 gebleven. Daarbij is de veiligheid niet in het geding gekomen. Met de inzet van flexibele eenheden is de paraatheid op orde.</p>		

Naam	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Haaglanden (GGD) en Veilig Thuis (VT)
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	De Gemeenschappelijke regeling GGD en VT Haaglanden is sinds 1/1 2018 van kracht. De GGD en VT zijn als organisatie ondergebracht bij de gemeente Den Haag. Het Algemeen Bestuur van de GR GGD en VT Haaglanden stelt voor negen gemeenten in Haaglanden het takenpakket vast. Dit takenpakket bevat zowel wettelijke als regionale taken.
Financieel belang gemeente	De gemeente draagt bij in de wettelijke en regionale taken op basis van een bedrag per inwoner. Daarnaast wordt voor lokale taken een apart bedrag betaald.
Bestuurlijk belang gemeente	De wethouder Jeugdzorg, WMO en Volksgezondheid is lid van het Algemeen Bestuur en de bestuurlijke adviescommissies van de GR GGD en VT Haaglanden. Het Algemeen Bestuur monitort de efficiency en effectieve uitvoering van de taken.
Vermogenspositie	De vermogenspositie is moeilijk te bepalen. Het betreft werkzaamheden die door Den Haag worden uitgevoerd op basis van een bedrag per inwoner.
Eventuele risico's	Er zijn geen risico's op de bedrijfsvoering, om dat er sprake is van een dienstverleningsmodel. De jaarrekening van de gemeenschappelijke regeling is gelijk aan de begroting. Dit tenzij er, in het geval van de GGD, sprake is geweest van extra taken (zoals grootschalige vaccinatie ter afwendig van een infectieziekte-epidemie) of dat er meer of minder is afgenomen van producten die per prestatie worden afgerekend (zoals kinderopvanginspecties). Voor veilig Thuis hangt de jaarrekening af van het daadwerkelijk te verwerken aantal meldingen of adviezen per jaar. De begroting is gebaseerd op een t-2 systematiek.
	Het bestuur van de gemeenschappelijke regeling toetst jaarlijks de geleverde prestaties in relatie tot het afgesproken volume en kwaliteitsniveau.

Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname aan de GR bereiken?</u></p> <p>De belangrijkste taak van de GGD Haaglanden is het bewaken, bevorderen en beschermen van de publieke gezondheid van de inwoners van de negen gemeenten in de regio Haaglanden. In het regionale takenpakket zijn alle wettelijke taken opgenomen.</p> <p><u>De (wettelijke) taken van VT Haaglanden zijn:</u> Verzorgen van voorlichting, vergroten van kennis en signalering door professionals;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het bieden van advies en ondersteuning bij (vermoeden van) huiselijk geweld en kindermishandeling; - Meldingen in behandeling nemen en opstellen van veiligheidsplannen; - Coördineren huisverbod(en). <p><u>Wat waren de beleidsvoornemens voor 2018?</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sturen op uitvoering van taken van Veilig Thuis Haaglanden conform de nieuwe GR. 2. Sturen op uitvoering van de regionale taken van GGD Haaglanden conform de nieuwe GR. 3. Sturen op de uitvoering van de lokale taken conform de lokale Dienst Verlening Overeenkomsten. 4. Formuleren kernboodschappen (op basis van een nieuwe gezondheidsmonitor) ten behoeve van toekomstig lokaal gezondheid beleid. <p><u>Wat is er bereikt?</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Regionale taken Veilig Thuis Haaglanden zijn conform de Gemeenschappelijke Regeling uitgevoerd. Vanaf het eerste kwartaal is er echter een explosieve toename van het aantal meldingen en adviezen waargenomen. Deze, landelijke trend, heeft ervoor gezorgd dat het AB tussentijds besloten heeft dat VT de bestaande capaciteit mocht uitbreiden met een, deels, flexibele schil. Dit zodat zoveel mogelijk binnen de wettelijke termijnen gewerkt kon blijven. Helaas is er toch een achterstand in werkzaamheden opgetreden. Extra maatregelen zijn in voorbereiding om dit op te vangen. Via de jaarrekening 2018 wordt de extra inzet door de deelnemende gemeenten gefinancierd. 2. Regionale taken GGD zijn conform de Gemeenschappelijke Regeling uitgevoerd. 3. Lokale taken zijn conform afspraken uitgevoerd. Hieronder vielen de activiteiten rondom de thema's: <ul style="list-style-type: none"> - Genotmiddelenpreventie onder jongeren; - Gezondheidsbevordering via de gezonde school; - Ondersteuning bij het opzetten van de lokale alliantie "Ouderen in veilige handen". 4. Op basis van de gegevens van de gezondheidsmonitor zijn er vier nieuwe kernboodschappen geformuleerd voor de gemeente, te weten: <ul style="list-style-type: none"> - Een rookvrije generatie en verantwoord omgaan met alcohol en drugs; - Mediagebruik door de jeugd; - Leefomgeving, beweging en voeding; - Eenzaamheid. <p>De kernboodschappen wordt verder uitgewerkt in een gezondheidsvisie. Deze wordt verwerkt in de nog op te stellen preventienota op basis van positieve gezondheid.</p>
--------------------	--

Naam	Inkoopbureau H-10
Vestigingsplaats	Zoetermeer
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling in de rechtsvorm van een bedrijfsvoering organisatie met één verantwoordelijk bestuur.
Financieel belang gemeente	De gemeente draagt bij in de regionale taken op basis van een bedrag per inwoner.
Bestuurlijk belang gemeente	Zie art. 5 Nieuwe Gemeenschappelijke regeling. Midden-Delfland heeft bestuurlijk belang in H4 verband. Burgemeester en wethouders van de

	gemeenten Delft, Midden-Delfland, Rijswijk en Westland wijzen samen uit hun midden één lid en één plaatsvervangend lid van het bestuur aan.	
Vermogenspositie	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
Eigen vermogen	€ 4.282	€ -41.756
Vreemd vermogen	€ 1.616.927	€ 257.006
Eventuele risico's	<p>Er zijn geen risico's op de bedrijfsvoering, omdat er sprake is van een dienstverleningsmodel. De jaarrekening van het Regionaal Inkoopbureau is gelijk aan de begroting. Dit tenzij er sprake is geweest van extra taken. Uit het geheel van bedrijfs- en bestuursrisico's worden in de begroting van het inkoopbureau de hiernavolgende specifiek benoemd. Dit zijn dus niet uitputtend alle risico's, maar wel die risico's die de afgelopen jaren specifieke aandacht hebben gevraagd bij vergelijkbare organisaties als het Inkoopbureau H-10 en die zouden kunnen leiden tot (financiële) gevolgen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Te grote variëteit in wensen van deelnemers waardoor niet de gewenste noodzakelijke efficiency wordt bereikt. - Terugtrekkende deelnemers en/of het niet doorzetten van de GR per 1 januari 2018 hebben een risico voor de continuïteit van het Inkoopbureau H-10 - Risico's die voortvloeien uit rechtsgedingen als gevolg van handelen van het Inkoopbureau H-10 (reguliere taakuitvoering). - Technische incidenten zoals gebouwen, ICT, administratieve organisatie, archief e.d. - Gedragsrisico's: integriteit, fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik van bevoegdheden rechtmatigheid. - Externe onvoorziene ontwikkelingen: benodigde investeringen vanwege wettelijke ontwikkelingen. - Onvoorziene omstandigheden als gevolg van de opbouwfase van het Inkoopbureau H-10 zoals archiefvorming en ICT die niet in beginsel was voorzien. - Het risico van extra dan wel hogere kosten i.v.m. noodzakelijke aanpassing hard- en software die in de opstartfase niet is voorzien. - Het risico dat de werkzaamheden meer personele capaciteit vragen dan vooraf ingeschat. - Wijzigingen (per 1 januari 2016) van de Wet bescherming persoonsgegevens en Wet meldplicht dataplekken. - Implementatie nieuwe (ICT) softwarepakketten. - Uitvoering nieuwe cao voor de gemeenten en hun gemeenschappelijke regelingen. <p>De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, op te kunnen vangen. Tot de aanwezige weerstandscapaciteit van het Inkoopbureau H-10 kunnen twee posten worden gerekend:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Reserves -Post onvoorzien <p>Na uitputting van deze capaciteit is het Inkoopbureau H-10 op de bijdrage van de deelnemers aangewezen.</p>	
Overige informatie	<p><i>Wat willen we met de deelname bereiken?</i> De algemene doelstelling van het Inkoopbureau is het behartigen van de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken op taakonderdelen binnen het sociaal domein. Een daaruit vloeiende doelstelling is om door gezamenlijke inkoop en afhandeling van de facturering efficiency voordelen (door synergie-effecten) te behalen.</p> <p><i>Wat zijn de beleidsvoornemens?</i> Ter behartiging van de in artikel 3 genoemde belangen is het Inkoopbureau H-10 belast met de volgende taken:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. uitvoering van de gezamenlijke inkoop en contractering (dat wil zeggen het bepalen van de wijze van inkoop, de inkoopprocedure en het contract- en leveranciersmanagement) b. het op verzoek namens gemeenten optreden richting leveranciers om de voorwaarden en eisen, waaronder de overeenkomsten worden afgesloten te harmoniseren (gecombineerde inkoop) 	

c. het op verzoek van een individuele (of cluster van) gemeente(n) contracteren met leveranciers (individuele inkoop en contractering). In de dienstverleningsovereenkomst worden samenwerkingsafspraken vastgelegd met betrekking tot de financiering en af te nemen diensten van het Inkoopbureau H-10. De uit te voeren diensten zien op het aangaan en beëindigen van inkoopcontracten en contractmanagement met derden ter uitvoering van de taken in de Jeugdwet en voor een deel van de taken op basis van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015. De dienstverleningsovereenkomst loopt tot 1 januari 2018; voorgesteld is de overeenkomst met twee jaar te verlengen tot 1 januari 2020 aangezien de definitieve besluitvorming over de toekomstige samenwerking binnen de h10 twee jaar later plaatsvindt.

Wat is er bereikt?

Zorg is ingekocht en contracten zijn gesloten met zorgaanbieders m.b.t. het jaar 2018 en 2019. Voorbereidingen ten behoeve van inkoop 2020-2024.

Naam		Recreatieschap Midden-Delfland	
Vestigingsplaats	Schiedam		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financieel belang gemeente	Gemeente draagt voor 2% bij in het nadelig saldo.		
Bestuurlijk belang gemeente	<p>De portefeuillehouder Buitengebied is lid van het dagelijks bestuur (secretaris) en de Midden- Delflandraad. Raadslid de heer F.J. van Lier is lid van de Midden-Delflandraad.</p> <p>Bij het Recreatieschap Midden-Delfland zijn de gemeenten Delft, Vlaardingen, Schiedam, Maassluis, Westland, Midden-Delfland en de provincie Zuid-Holland betrokken. Door de deelnemers van het Recreatieschap Midden-Delfland is besloten over te gaan tot opheffing van de gemeenschappelijke regeling. Deze is per 1 januari 2017 formeel in liquidatie. Opheffing van de regeling is pas mogelijk nadat alle verplichtingen zijn afgehandeld.</p> <p>Het inhoudelijk belang voor de gemeente Midden-Delfland is zorgen voor een vlot proces van liquidatie van deze gemeenschappelijke regeling. Hierbij is het uitgangspunt dat het beheer van de groene gebieden wordt overgedragen aan de coöperatieve vereniging "Coöperatief Beheer groengebieden Midden-Delfland u.a.", met als doelstelling de kwaliteit van het groenbeheer te verbeteren. Bij de liquidatie van het Recreatieschap Midden-Delfland worden de vrijkomende (pacht)gronden en financiële reserves behouden voor het gebied van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland.</p>		
Vermogenspositie		<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
	Eigen vermogen	€ 10.931.312	€ 9.503.845
	Vreemd vermogen	€ 5.595.062	€ 9.066.060
Eventuele risico's	Risico's bij de liquidatie van het Recreatieschap Midden-Delfland zijn relatief beperkt. De reserves van het schap zijn op basis van de jaarstukken hoog genoeg voor het uitvoeren van het liquidatieproces.		
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u></p> <p>Doel van het Recreatieschap Midden-Delfland is in onderlinge samenhang de bovengemeentelijke belangen van openluchtrecreatie en - van natuurbescherming te behartigen. Daarnaast is het bewaren en bevorderen van het natuur- en landschapsschoon een belangrijke doelstelling. Dit doel is in lijn met wat de Cittaslow Midden-Delfland wil bereiken, zoals vastgesteld in Midden-Delfland® 2025. Een landschap met A-kwaliteit, dat gastvrij is voor inwoners en bezoekers wordt daarmee bewerkstelligd.</p> <p><u>Transitie</u></p> <p>De afgelopen jaren is gewerkt aan de transitie van het Recreatieschap Midden-Delfland (RMD) naar de Coöperatie Coöperatief beheer groengebieden Midden-Delfland (CBG). Medio 2019 vindt de liquidatie van het RMD plaats. Voor het beheer van de recreatiegebieden is de CBG opgericht. Nieuwe recreatieve ontwikkelingen worden gecoördineerd via de gebiedstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Central Park (onderdeel Landschapstafel Hof van Delfland). De</p>		

gronden die in vol eigendom zijn van het RMD gaan over naar de gemeenten op wiens grondgebied deze gronden liggen.

Voor de gronden die in erfpacht zijn uitgegeven door het RMD, moest een aparte stichting opgericht worden. Deloitte heeft een fiscaal onderzoek verricht om de risico's op een aanslag in het kader van vennootschapsbelasting te voorkomen. Vanaf 1 januari 2017 is het RMD-formeel in liquidatie. In 2018 is de liquidatie niet afgerond in verband met Het Recreatieschap Midden-Delfland was in 2018 verantwoordelijk voor de fiscale risico's. In 2018 zijn beheer, exploitatie en onderhoud door het RMD beleidsarm gecontinueerd.

Wat is er bereikt?

De overdracht van de gronden in vol eigendom van het RMD heeft plaats gevonden. Op basis van het fiscaal onderzoek blijkt een mitigatie van de risico's op vennootschapsbelasting mogelijk te zijn. Een tweetal maatregelen is getroffen. Het bestuur van de CBG heeft daarom een Stichting Erfpachtrechten Groengebieden Midden-Delfland (SEG) opgericht. De tweede maatregel is het verdelen van de reserves en voorzieningen over de gemeenten naar rato van de lidmaatschapsbijdrage. Deze overdracht van de gelden vindt in 2019 plaats.

Ruiterpaden

Het ruiternetwerk is opgeleverd op 14 september. Met de oplevering van dit routenetwerk geeft het RMD invulling aan het routestructuurplan in het kader van IODS. De overige routenetwerken voor wandelen, skaten, mountainbiken en varen zijn de voorgaande jaren al opgeleverd.

Onze gemeente heeft de oprichting van de stichting men en ruiterspaden ondersteund met een bijdrage. Deze stichting zet zich in voor het beheer van de men- en ruiterspaden in Midden-Delfland. Ook komt de stichting op voor de belangen van de ruiters in de recreatiegebieden van Midden-Delfland. De stichting heeft een signaalfunctie richting Staatsbosbeheer (SBB). SBB is voert het beheer van de ruiterspaden uit.

Uitvoering beheer

Met ingang van 2018 is SBB formeel de uitvoeringsorganisatie voor het beheer in de recreatiegebieden. Het RMD is de opdrachtgever in 2018. De Agrarische Natuurvereniging Vockestaert vervult een rol bij de uitvoering van het beheer in de zuidrand van Midden-Delfland.

Vanwege de bureaucratische structuur is het lastig voor Staatsbosbeheer om maatwerk te leveren bij de uitvoering van het beheer. Op diverse dossiers wordt mede hierdoor geen voortgang geboekt, terwijl dit voor de ruimtelijke kwaliteit van het Bijzonder Provinciaal Landschap wel noodzakelijk is. In de diverse regionale overleg neemt onze gemeente dan ook een kritisch standpunt in over de samenwerking. Een langjarige samenwerking is daarom niet vastgesteld. Resultaat van de liquidatie moet ook zijn dat een slagvaardige uitvoeringsstructuur ontstaat. Vooralsnog hebben het RMD en de CBG besloten de samenwerking voor 2019 ongewijzigd te verlengen op de afspraken over 2018. Een evaluatie van de inzet van SBB bij het beheer van de recreatiegebieden moet uitwijzen of sprake is van kwaliteitsverbetering. Eind 2019 besluit het bestuur van de CBG over de vervolgoedracht.

Voor een kwalitatief goed beheer van de 600 ha gronden die SBB in bloot eigendom heeft is onvoldoende budget beschikbaar. Vanwege klachten van recreanten en eigen constatering over achterstallig onderhoud op deze gronden heeft onze gemeente een brief gestuurd aan SBB. Naar aanleiding van de brief vindt in 2019 regionaal bestuurlijk overleg plaats over de mogelijkheden voor de aanpak van het financieel tekort.

Naam	Gemeenschappelijke regeling archiefbeheer Midden-Delfland
Vestigingsplaats	Delft
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Financieel belang gemeente	Voor het beheer en het beschikbaar stellen van de overgebrachte archieven draagt de gemeente per m ¹ bij aan de gemeente Delft. De te verwachten kosten voor 2018 bedragen € 29.500.

Bestuurlijk belang gemeente	Vóór 1 mei van elk jaar informeert het gemeentebestuur van Delft het gemeentebestuur van Midden-Delfland over de uitvoering van de regeling.
Vermogenspositie	De vermogenspositie is in dit geval moeilijk te bepalen. Het zijn werkzaamheden die door gemeente Delft worden uitgevoerd. Er is niet een aparte entiteit voor gecreëerd.
Eventuele risico's	Op dit moment zijn er geen risico's bekend.
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke verplichtingen als bedoeld in de Archiefwet 1995.</p> <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u> Door gebruik te maken van de archiefbewaarpplaats van de gemeente Delft, waarbij de archivaris van Delft tevens is aangewezen als archivaris van de gemeente Midden-Delfland, is invulling gegeven aan de doelstelling van de deelname aan de gemeenschappelijke regeling. Verdere beleidsvoornemens zijn er op dit gebied niet.</p>

Gemeenschappelijke regeling archeologie Midden-Delfland	
Naam	Gemeenschappelijke regeling archeologie Midden-Delfland
Vestigingsplaats	Delft
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Financieel belang gemeente	De gemeente draagt jaarlijks een vast bedrag bij in de kosten van de archeoloog van de gemeente Delft. Dit bedrag wordt jaarlijks proportioneel verhoogd aan de hand van de toepasselijke salarisverhoging voor gemeenteambtenaren. De bijdrage voor 2018 bedraagt ongeveer € 20.000.
Bestuurlijk belang gemeente	Jaarlijks informeert het gemeentebestuur van Delft het gemeentebestuur van Midden-Delfland over de uitvoering van de regeling.
Vermogenspositie	De vermogenspositie is in dit geval moeilijk te bepalen. Het zijn werkzaamheden die door gemeente Delft worden uitgevoerd. Er is niet een aparte entiteit voor gecreëerd.
Eventuele risico's	Op dit moment zijn er geen risico's bekend.
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke verplichtingen op het gebied van archeologisch onderzoek en het scheppen van de mogelijkheid om vondsten uit opgravingen in een eigen depot onder te brengen.</p> <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u> Door de benoeming van de archeoloog van Delft tot archeoloog van de gemeente Midden-Delfland en het creëren van een depot voor de vondsten uit opgravingen, is invulling gegeven aan de doelstelling van de deelname aan de gemeenschappelijke regeling met Delft. Vanwege de inwerkingtreding van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg is de verwachting dat de gemeente een groter beroep moet doen op de capaciteit van de archeologische dienst van Delft.</p>

Omgevingsdienst Haaglanden										
Naam	Omgevingsdienst Haaglanden									
Vestigingsplaats	Den Haag									
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling									
Financieel belang gemeente	De ODH stelt jaarlijks een begroting op die door het Algemeen Bestuur wordt vastgesteld. Voorafgaand kan de raad kan haar zienswijze uitbrengen op de ontwerpbegroting. Vaststelling van de begroting gebeurt uiterlijk op 1 juli in het jaar voorafgaande aan het begrotingsjaar. De vorming van de Omgevingsdienst Haaglanden vindt budgetneutraal plaats. De gemeente draagt jaarlijks bij aan de exploitatiekosten. De eerste drie jaren is dit bedrag gebaseerd op de inbreng van de gemeenten. Na 2015 is dit bedrag gebaseerd op de omvang van de afgenomen diensten									
Bestuurlijk belang gemeente	Midden-Delfland levert een lid voor het algemeen bestuur. Een wethouder van Midden-Delfland is benoemd tot lid van het dagelijks bestuur.									
Vermogenspositie	<table border="0"> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;"><u>31-12-2018</u></td> <td style="text-align: center;"><u>31-12-2017</u></td> </tr> <tr> <td>Eigen Vermogen</td> <td style="text-align: right;">€ 1.334.186</td> <td style="text-align: right;">€ 1.609.295</td> </tr> <tr> <td>Vreemd Vermogen</td> <td style="text-align: right;">€ 16.163.304</td> <td style="text-align: right;">€ 14.142.832</td> </tr> </table>		<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>	Eigen Vermogen	€ 1.334.186	€ 1.609.295	Vreemd Vermogen	€ 16.163.304	€ 14.142.832
	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>								
Eigen Vermogen	€ 1.334.186	€ 1.609.295								
Vreemd Vermogen	€ 16.163.304	€ 14.142.832								

Eventuele risico's	In het Bedrijfsplan ODH is een gewenst weerstandsvermogen van 5% van de lasten bepaald. De concept 'Nota weerstandsvermogen', gaat uit van een maximale waarde van het weerstandsvermogen van 5%.
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> We willen bereiken dat de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) op een efficiënte wijze milieutaken uitvoert voor de gemeente Midden-Delfland. De ODH is opgezet als een regionale uitvoeringsdienst voor de uitvoering van de vergunningverlening en handhavingstaken gerelateerd aan diverse milieuwetten en de groene wetgeving. De doelstelling van de ODH is om bij de uitvoering van de genoemde taken te voldoen aan de landelijke kwaliteitscriteria, te zorgen voor specialismenvorming op inhoud en een bijdrage leveren aan een constante en eenduidige taakuitvoering.</p> <p><u>Wat is er bereikt?</u> In 2018 heeft de Omgevingsdienst Haaglanden inhoudelijk invulling gegeven aan de wettelijke milieutaken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Deze taken zijn uitgevoerd volgens het milieuwerkplan van onze gemeente.</p>

Naam		Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex	
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financieel belang gemeente	Jaarlijks wordt ca. € 180 per aansluiting bijgedragen voor het geheel van afvalinzameling en -verwerking.		
Bestuurlijk belang gemeente	De portefeuillehouder Sonja Smit is lid van het Dagelijks Bestuur.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	Eigen vermogen	€ 6.590.000	€ 6.347.000
	Vreemd vermogen	€ 39.030.000	€ 45.439.000
Eventuele risico's	In de begroting van Avalex zijn de verwerkingskosten van het afval meegenomen. Als de te verwachten hoeveelheden afval (gft, Restafval en Grofvuil) in de begroting sterk afwijken van de werkelijke hoeveelheden aangeleverd afval dan kan dit een risico meebrengen. Dit geldt voor afwijkingen die hoger zijn dan begroot.		
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de wettelijke verplichtingen op het gebied van afvalinzameling. Daarbij maken het bedrijf en de deelnemers toetsbare afspraken over de omvang en kwaliteit van de te leveren producten en diensten, evenals de daarbij behorende kosten. Deze afspraken worden jaarlijks neergelegd in een Dienst Verlening Overeenkomst.</p> <p><u>Wat is er bereikt?</u> In 2018 is verder gewerkt aan de invoering van omgekeerd inzamelen in onze gemeente. In 2018 is het omgekeerd inzamelen in het dorp Maasland ingevoerd. Voor het dorp Den Hoorn heeft de bewonersbijeenkomst plaatsgevonden en is de plaatsingsprocedure doorlopen. In 2018 is gewerkt aan een nieuw model van kostentoekening. Hiervoor is een Producten en Diensten Catalogus opgesteld.</p>		

2.A. Besloten vennootschappen

Naam		B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)	
Vestigingsplaats	Rotterdam		
Rechtsvorm	Besloten vennootschap		
Financieel belang gemeente	B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides is gezamenlijk eigendom van 22 gemeenten in de provincie Zuid-Holland. De gemeente Midden-Delfland is in het bezit van 23.980 aandelen (1,3% van het totaal).		
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergaderingen vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Evides. Er is stemrecht naar rato van het aandelenkapitaal.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	Eigen Vermogen	€ 255,0 miljoen	€ 251,7 miljoen
	Vreemd Vermogen	€ 0 miljoen	€ 0 miljoen

Eventuele risico's	De gemeente Midden-Delfland heeft een risicodragend vermogen (aandelenkapitaal) van € 1 miljoen op de balans staan.
Overige informatie	<p><u>Wat willen we bereiken?</u></p> <p>Het altijd kunnen leveren van schoon en hoogwaardig drinkwater en het continu beschikbaar hebben van industriewater dat aan strenge normen voldoet.</p> <p><u>Wat is er bereikt?</u></p> <p>De deelnamen in de B.V. GBE heeft geresulteerd in een dividenduitkering over 2018 van € 17,7 miljoen. Hiervan ontvangt de gemeente Midden-Delfland op basis van haar deelnemingspercentage een bedrag van € 229.759.</p>

2.B.Naamloze vennootschappen

Naam	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Financieel belang gemeente	Eigenaar van de bank zijn gemeenten, Provincies en de Staat. De gemeente Midden-Delfland is in het bezit van 48.594 aandelen (0,087% van het totaal) de nominale waarde bedraagt € 2,50.		
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergaderingen vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Leefomgeving, Economie en Financiën. Er is stemrecht naar rato van het aandelenkapitaal.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	Eigen Vermogen	€ 4.991 miljoen	€ 4.687 miljoen*
	Vreemd Vermogen	€ 132.518 miljoen	€ 135.041 miljoen
	Achtergestelde schulden	€ 32 miljoen	€ 31 miljoen
	*m.i.v. 2018 rapporteert BNG Bank volgens IFRS9. Dat leidt tot een bijstelling van het eigen vermogen van – 266 miljoen		
Eventuele risico's	De gemeente Midden-Delfland heeft een risicodragend vermogen (aandelenkapitaal) van € 120.674 op de balans staan. De BNG Bank hoort tot de meest kredietwaardige banken ter wereld.		
Overige informatie	<p><u>Wat willen we bereiken?</u></p> <p>Deze deelneming is een duurzame belegging. BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.</p> <p><u>Wat is er bereikt?</u></p> <p>Over 2018 realiseerde BNG Bank een nettowinst na belastingen van € 337 miljoen (2017: € 393 miljoen).</p>		

Naam	N.V. Juva		
Vestigingsplaats	Poeldijk		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Financieel belang gemeente	N.V. Holding Westland Infra is gezamenlijk eigendom van de gemeenten Midden-Delfland en Westland. De gemeente Midden-Delfland is in het bezit van 272 aandelen (13,6% van het totaal).		
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergaderingen vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Leefomgeving, Economie en Financiën. Er is stemrecht naar rato van het aandelenkapitaal. De burgemeester is benoemd als commissaris van de N.V. De commissaris houdt toezicht op de directie en het beleid.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2017</u>
	Eigen vermogen	€ 134.015.000	€ 134.015.000
	Vreemd vermogen	€ 111.451.000	€ 111.451.000
	Deze vermogensposities zijn op basis van de geconsolideerde balans. De jaarrekening 2018 is niet tijdig ontvangen om te verwerken in onze jaarrekening 2018.		
Eventuele risico's	De gemeente Midden-Delfland heeft een risicodragend vermogen (aandelenkapitaal) van € 123.428 op de balans staan.		

Overige informatie	<p><u>Wat willen we bereiken?</u></p> <p>Met de deelname in N.V. Holding Westland Infra is een ongestoorde levering van gas en elektriciteit aan burgers en bedrijven binnen de gemeente gegarandeerd.</p> <p>Westland Infra opereert volgens de vastgestelde Netbeheer+ strategie. Netbeheer+ houdt in dat de kerncompetenties die in de organisatie aanwezig zijn om de wettelijke, gereguleerde taken van de netbeheerder op een goede wijze uit te voeren, ook worden ingezet voor activiteiten in de vrije markt. Dit zijn de zogenoemde 'nevenactiviteiten'. De nevenactiviteiten zijn een integraal onderdeel van het netwerkbedrijf. De nevenactiviteiten zorgen voor extra inkomsten en ook voor extra dekking van kosten die de netbeheerder voor het uitvoeren van zijn wettelijke taken moet maken. De nevenactiviteiten zorgen voor een klantgerichte- en dynamische omgeving en voor prikkels tot productontwikkeling en innovatie. Dit beleid wordt door de aandeelhouders onderschreven.</p> <p>Voor het grootste deel van haar inkomsten is Westland Infra afhankelijk van de gereguleerde netwerktarieven. Deze regulering is in handen van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa). Aangezien netbeheerders veelal investeringen moeten doen voor de lange termijn, is zekerheid over de ontwikkeling van de inkomsten op lange termijn belangrijk.</p>
--------------------	--

2.C. Coöperatieve verenigingen

Naam	Coöperatief Beheer groengebieden Midden-Delfland U.A.
Vestigingsplaats	Schipluiden
Rechtsvorm	Coöperatieve vereniging U.A.
Financieel belang gemeente	Het exacte financiële belang is niet in deze begroting aan te geven. Afspraak is dat de bijdragen die voor het Recreatieschap Midden-Delfland beschikbaar waren tot 2025 beschikbaar blijven voor de coöperatieve vereniging. Voor de gemeente Midden-Delfland zijn dat de inwonersbijdrage Recreatieschap Midden-Delfland en de pachtopbrengsten.
Bestuurlijk belang gemeente	Primaire doelstelling van deelname aan de coöperatieve vereniging is het creëren van een efficiënte en beleidsarme organisatie voor het beheer van gronden die bij de opheffing van het Recreatieschap Midden-Delfland in beheer of erfpacht aan de deelnemende gemeenten zijn overgedragen. Secundaire doelstelling is te komen tot een meer integraal beheer van alle groene gebieden binnen het gebied Midden-Delfland.
Eventuele risico's	Er is op dit moment geen risico bekend.
Vermogenspositie	Nog niet beschikbaar
Overige informatie	<p><u>Wat is er bereikt?</u></p> <p><i>Nieuwe organisatie</i></p> <p>De Coöperatie Coöperatief beheer groengebieden Midden-Delfland is opgericht op 1 januari 2018. Bestuurders zijn lid van de Algemene Deelnemersvergadering (ADV) en het Bestuur is ambtelijk ingevuld door de directeuren van de gemeenten Delft, Maassluis en Midden-Delfland.</p> <p><i>Nieuwe ontwikkelingen</i></p> <p>In 2018 zijn relevante risico's met opvolgmaatregelen gedefinieerd. De belangrijkste maatregelen zijn het beperken van het vermogen in de CBG en het overdragen van de erfpachtrechten van het RMD Stichting Erfpachtrechten Groengebieden Midden-Delfland (SEG). Deze Stichting is door de CBG opgericht op basis van een advies van Deloitte om de financiële risico's van de grondoverdracht te vermijden. De SEG heeft als doel het beheren van de erfpachtrechten en draagt de inkomsten daaruit af aan de CBG voor beheer en exploitatie van het gebied. De CBG heeft de SEG op 28 december 2018 opgericht en treedt op als bestuurder van de SEG. De drie CBG-bestuursleden vormen ook het SEG-bestuur.</p> <p>De diverse vermogensbestanddelen (reserves en voorzieningen) worden volgens een gestructureerde routing in 2019 overgedragen aan CBG en gemeenten. De CBG krijgt van het RMD alleen voor beheer en exploitatie noodzakelijke vermogensbestanddelen overgedragen.</p>

Op 1 januari 2019 heeft de CBG de verantwoordelijkheid voor beheer en exploitatie van de natuur- en recreatiegebieden van het RMD overgenomen. Dit wil niet zeggen dat daarmee de transitie is afgerond: de liquidatie van het RMD moet worden afgewikkeld en ook het opstarten en inrichten van de CBG vergt nog de nodige bestuurlijke en ambtelijke inzet.

Tijdens de Algemene Deelnemersvergadering van 7 december vond de besluitvorming over een aantal documenten plaats die van belang zijn voor de CBG. Dit zijn de deelnemersconvenanten per gemeente, de financiële overeenkomst van de CBG, de samenwerkingsovereenkomst tussen SBB en de CBG voor 2019 en stichtingsakte erfpachtposities zijn vastgesteld.

Een aantal bijeenkomsten heeft plaatsgevonden om te onderzoeken hoe de CBG haar opdrachtgeversrol in de toekomst kan gaan invullen. Onderdeel hiervan zijn bijeenkomsten over het beheer, de grondposities en de financiën geweest. Staatsbosbeheer is als uitvoeringsorganisatie ook bij de bijeenkomsten aanwezig. Het opstellen van een gezamenlijk beheerplan voor alle recreatiegebieden wordt verder ter hand genomen. Uitgangspunten voor het op te stellen beheerplan zijn de Visie op kwaliteit van de landschapstafel Bijzonder Provinciaal Landschap waarbij wordt ingezet op ecologisch beheer en het inzetten van boeren bij de uitvoering van het beheer.

3.A. Stichtingen

Naam	Stichting Groenfonds Midden-Delfland		
Vestigingsplaats	Midden-Delfland		
Rechtsvorm	Stichting		
Financieel belang gemeente	Bij de oprichting heeft de gemeente een startbedrag aan de stichting beschikbaar gesteld. Daarnaast draagt de gemeente voor elke op te leveren nieuwe woning in Look-West Noord € 1.361 bij aan het vermogen van de stichting. Voor de uitvoering heeft de stichting een contractrelatie voor periodes van 6 jaar met de Agrarische Natuurvereniging Vockestaert. De huidige periode loopt van 2018 tot en met 2023.		
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente Midden-Delfland levert de voorzitter van het bestuur van de stichting. Huidige voorzitter is Sonja Smit.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2017</u>
	Eigen vermogen	€ 10.273.657	€ 10.473.614
	Vreemd vermogen	€ 11.420	€ 4.691
	De jaarrekening 2018 is niet tijdig beschikbaar voor de positie per 31 december 2018.		
Eventuele risico's	Er is op dit moment geen risico bekend.		
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> De doelstellingen van de Stichting Groenfonds Midden-Delfland sluiten aan op de gemeentelijke missie, zoals ook vastgelegd in Midden-Delfland® 2025. De pijler van het open groene agrarische cultuurlandschap, de melkveehouderij, staat onder druk. Door middel van groene diensten (middels een puntensysteem) wordt gewerkt aan de doelen van de stichting, te weten</p> <ul style="list-style-type: none"> - instandhouding van het open agrarisch cultuurlandschap - Verbetering van de relatie stad en platteland. <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u> Zorgen voor continuering van de activiteiten zoals de stichting deze ontwikkelt. Dit houdt in: beloning van groene diensten op het gebied van natuur en landschap (doelstelling 1) en educatie en recreatie (doelstelling 2). Ook wordt er gewerkt aan de vervaardiging van producten van het agrarisch cultuurlandschap.</p> <p><u>Wat is er bereikt?</u> Door middel van groene diensten is er een bijdrage geleverd aan de doelstellingen door vergoedingen (aan boeren) ten behoeve van natuur en landschap. Te denken valt aan bijvoorbeeld instandhouding oud grasland, weidevogelbeheer, vliegende wandelpaden en lessen aan schoolkinderen op en rond de boerderij. De agrarische natuurvereniging Vockestaert is hiervoor de</p>		

intermediair tussen Groenfonds en boeren. In 2018 was het Groenfonds voor het eerst ook opengesteld voor Oude Leede conform het idee van het Bijzonder Provinciaal Landschap. Vooralsnog is dit voor 1 contractperiode. Daarnaast is er gewerkt aan de ontwikkeling van een betere vervaarding van de producten van het agrarisch cultuurlandschap. Dit wordt in 2019 vervolgd.

Naam	Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland
Vestigingsplaats	Schipluiden
Rechtsvorm	Stichting
Financieel belang gemeente	Aan deelname is geen gemeentelijk bijdrage gekoppeld. De stichting heeft geen winstoogmerk. De bestuurders ontvangen geen financiële vergoeding voor hun werkzaamheden.
Vermogenspositie	De burgemeesters van de gemeenten Maassluis, Midden-Delfland en Pijnacker-Nootdorp vormen het bestuur. In 2018 zijn geen financiële activiteiten verricht. Gewerkt is aan de administratief-bestuurlijke inrichting van de stichting. Het huishoudelijk reglement is vastgesteld. Aanmelding bij de Belastingdienst als ideële stichting vindt in de 1 ^e helft 2019 plaats na oplevering van de nieuwe website voor de Landschapstafel Hof van Delfland. Planning is de bestuurlijke opdracht aan de Stichting vanuit de Landschapstafel Hof van Delfland in de 1 ^e helft 2019 vast te stellen. Zwaartepunt komt te liggen bij het beheer van de provinciale subsidiegelden voor groenprojecten binnen het gebied van de Landschapstafel.
Bestuurlijk belang gemeente	Primaire doelstelling van deelname aan de stichting is het creëren van een efficiënte organisatie voor de financiële ondersteuning van de doelstelling behoud en versterken van het regionale landschap. Secundaire doelstelling op termijn is het vergroten van de kansen op externe fondsen of andere externe financiële middelen voor ontwikkeling en beheer van groene landschappen.
Eventuele risico's	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

2.4.3 Grondbeleid

Het grondbeleid heeft invloed op en een relatie met de realisatie van de vastgestelde programma's voor de ruimtelijke ontwikkeling, wonen en verkeer, cultuur, sport en recreatie en economische structuur. Daarnaast heeft het grondbeleid een grote financiële impact. Externe invloeden als marktomstandigheden en vertragingen bij de ontwikkelingen hebben invloed op de financiële positie van de gemeente.

Nota Grondbeleid

Het grondbeleid is vastgelegd in de Nota Grondbeleid 2015. In april 2019 heeft de raad hier een update op vastgesteld middels de Nota Grondbeleid 2019.

De Nota Grondbeleid vormt het beleidskader waarmee we richting geven aan de ontwikkeling van gronden in de gemeente Midden-Delfland. De nota verschaft inzicht in de wijze waarop de gemeente haar grondbeleid voert en zorgt tevens voor eenduidige kaders. Door middel van deze nota geeft de raad sturing aan het grondbeleid van onze gemeente.

De gemeente Midden-Delfland vormt voor de omliggende steden een aantrekkelijke, dichtbijgelegen ruimte om te recreëren, verblijven en sporten. Midden-Delfland is een gemeente met een uniek landschap dat behouden, beschermd en versterkt moet worden. Het is in het belang van de gehele regio dat dit gebied in de toekomst verder ontwikkelt en kan blijven fungeren als de groene binnentuin in een sterk verstedelijkte omgeving. De doelstellingen om dit te bereiken zijn opgenomen in de Gebiedsvisie Midden-Delfland® 2025 en de visie Vitale Dorpen 'Behoud door ontwikkeling'. De doelstellingen die de gemeente Midden-Delfland heeft vastgesteld, vragen meermaals om een actief grondbeleid.

Op basis van prioriteit, grondpositie, gemeentelijke doelstellingen en financieel risicoprofiel wordt in voorkomende gevallen bekeken of faciliterend grondbeleid of actief grondbeleid gewenst/nodig is.

De belangrijkste wijzigingen van de Nota Grondbeleid 2019 ten opzichte van de Nota Grondbeleid 2015 zijn:

- Door de economische ontwikkelingen is inzet van het instrument erfpacht voor woningbouw niet meer nodig om de uitgifte van gemeentelijke gronden te bevorderen. Voor bedrijven is erfpacht echter nog steeds een belangrijk instrument. In voorkomend geval blijft het instrument erfpacht voor bedrijven dan ook beschikbaar.
- Voor de plannen voor nieuwe woninglocaties wordt voorkeur gegeven aan het verlenen van medewerking voor realisatie aan ontwikkelaars (faciliterend grondbeleid). Zo nodig wordt echter ook actief grondbeleid toegepast.

De laatste jaren worden beleidsdoelstellingen op het gebied van onder andere duurzaamheid en energie (gasloos bouwen) nadrukkelijk meegenomen bij het realiseren van nieuwe bouwplannen. Extra kosten voor de openbare ruimte worden meegenomen in de grondexploitaties.

Informatievoorziening

Voor de gemeente is een grondexploitatie een bedrijfsmatige activiteit waarbij we risicodragend optreden. De herzieningen van de grondexploitatieprojecten met peildatum 1 januari 2019 zijn aan de raad aangeboden. Daarbij is ook (onder geheimhouding) een behorende risicoanalyse aangeleverd.

Hierbij onderscheiden we twee soorten grexen:

- De grexen van projecten waarbij de planvorming al vastgelegd is of waar al overeenstemming over is. Deze grexen aan de raad ter vaststelling aangeboden. Het college dient te handelen conform deze projectbegroting.
- De grexen van projecten waarbij de planvorming nog niet definitief is vastgelegd. Een grondexploitatie vastleggen zonder vastgesteld planologisch kader is niet wenselijk. Op deze projecten maken we echter al wel kosten. Vandaar dat deze concept grexen ter kennisname aan de raad aangeboden zijn. Hierdoor heeft de raad informatie om de ontwikkelingen van de grexen in onderling verband te volgen.

Van de volgende projecten zijn de herzieningen per 1 januari 2019 door de raad vastgesteld: Lookwest-Noord, bedrijfsterreintjes Hooipolder, Kreekzone, Centrum Den Hoorn, Keenenburg V, Commandeurspolder IV, Maaslandse Dam, Centrum Maasland en Vastgoedzone. Tevens is een nieuwe grondexploitatie vastgesteld voor het project Woudselaan.

Het is een doelstelling om jaarlijks de (herziening van de) grondexploitatie ter goedkeuring, dan wel ter kennisname aan de raad voor te leggen.

Voor alle grondexploitatie gezamenlijk voorzien wij nog uitgaven voor een totaalbedrag van circa € 24 miljoen, terwijl we de totale nog te realiseren opbrengsten ramen op circa € 41 miljoen. Een deel hiervan is overigens al vastgelegd in overeenkomsten.

In totaliteit laten de herzieningen per 1-1-2019 een overschot zien van € 3,8 miljoen. Dit is inclusief de winst- en verliesnemingen die thans worden vastgesteld.

Economische situatie

Na het dieptepunt in 2013 is landelijk het heersende sentiment dat de woningmarkt in toenemende mate herstelt. Het toenemende herstel geldt duidelijk ook voor de gemeente Midden-Delfland. De verwachting is dat de woningprijzen de komende jaren in de gemeente Midden-Delfland blijven stijgen.

Winst- en verliesnemingen

Op basis van de wet- en regelgeving moeten we voor grondexploitaties (hierna grexen) met een negatief exploitatieresultaat per 31-12-2018 verlies nemen. Ook moeten winstnemingen plaatsvinden wanneer daartoe aanleiding en ruimte bestaat. In het raadsvoorstel zijn de beoogde winst- en verliesnemingen vermeld.

De basis voor winst- en verliesnemingen vormen de herzieningen van de grexen per 1-1-2019. Het gaat om de grexen:

- Lookwest-Noord	winstneming	€ 102.000
- Keenenburg III	winstneming	€ 141.704
- Spreeuwenest	winstneming	<u>€ 42.043</u>
Totaal winstneming		€ 285.747
- Centrum Maasland	verliesneming	<u>€ 185.000</u>
Totaal verliesnemingen		€ 185.000

De grondexploitatie Spreeuwenest wordt met de winstneming afgesloten. Voor de grondexploitatie Lookwest-Noord vindt dat naar verwachting in 2019 plaats. Verliesnemingen worden niet afgeboekt op de boekwaarde van de grexen. Voor tekorten worden voorzieningen gevormd waaraan aan het eind van de grondexploitatie de tekorten worden onttrokken. Voor de grexen Kreekzone, Centrum Den Hoorn, Keenenburg V en Centrum Maasland is gezamenlijk per 31-12-2018 een voorziening aanwezig van € 1.143.000.

Ontwikkeling Reserve Grondexploitaties

De reserve grondexploitaties mag niet negatief zijn. Daarom onttrokken we in de jaarrekeningen van voorgaande jaren een bedrag van per saldo € 4,7 miljoen aan de Reserve compensatie dividenden en huuropbrengsten. Het saldo van de reserve grondexploitaties per 1-1-2019 is € 0.

Na het verwerken van toekomstige winst- en verliesnemingen neemt de reserve grondexploitaties toe tot € 3,8 miljoen positief na afsluiting van de laatste (bestaande) grex (Woudselaan). Dit verwachte saldo op termijn dekt de netto risico's uit de risicoanalyse.

De daadwerkelijke ontwikkeling van de reserve Grondexploitatie is uiteraard afhankelijk van de werkelijke kosten en opbrengsten, planaanpassingen, optimalisaties en de hoogte van de verliesnemingen. Gedurende het jaar wordt regelmatig gecontroleerd in hoeverre sprake is van afwijkingen en daarna gekeken wordt of er moet worden bijgestuurd.

Relatie met de begroting en de jaarrekening

De grondexploitaties die ter besluitvorming worden voorgelegd worden gekoppeld aan de begroting. De verwachte kosten en opbrengsten 2019 gebruiken we bij het controleren en zo nodig wijzigen van de ramingen voor de budgetten 2019. Dit verwerken wij in een begrotingswijziging 2019. De verwachte kosten en opbrengsten 2020 tot en met 2023 gebruiken we bij het opstellen van de meerjarenbegroting 2020 - 2023. Winst- en verliesnemingen van individuele projecten verwerken we bij de jaarrekening.

Risicoanalyse

Vanwege het risicodragende karakter en de grote omvang van de grondexploitaties vormt een risicoanalyse een wezenlijk onderdeel bij de beoordeling van de projecten en de informatievoorziening naar de raad. Een overzicht met een beschrijving van de algemene risico's van de projecten - en voor enkele projecten ook nog een aantal project specifieke risico's - is schriftelijk onder geheimhouding aan de raad voorgelegd.

Voor alle risico's zijn de financiële consequenties voor de grexen (gezamenlijk) berekend en is een inschatting gemaakt van de kans dat dit risico zich daadwerkelijk voordoet. Deze twee samen vormen een product waarbij in aanmerking wordt genomen bij de beoordeling of de risico's naar verwachting opgevangen kunnen worden binnen de reserve grondexploitaties. Nadrukkelijk wordt erop gewezen dat inschattingen of bepaalde ontwikkelingen die zich kunnen voordoen een subjectief karakter dragen. Het stil staan bij eventuele risico's zorgt ervoor dat deze risico's in ieder geval de aandacht krijgen. De ontwikkeling van deze risico's wordt periodiek gemonitord.

De absolute omvang van de risico's wordt bruto risico's genoemd. Als deze bruto risico's vermenigvuldigd worden met de kans dat ze optreden resteren de netto risico's. Het is wenselijk om financiële dekking te hebben voor de som van alle netto risico's. Deze dekking is aanwezig door de geprognosticeerde ontwikkeling van de reserve Grondexploitaties.

Bij de grexen per 1-1-2019 is een negatief (netto) risico gecalculeerd van € 1,6 miljoen. Het saldo van de reserve grondexploitatie wordt op termijn (31 december 2025) begroot op € 3,8 miljoen positief. De berekende en ingeschatte risico's kunnen daarom naar verwachting binnen de reserve opgevangen worden.

Conclusie

Uit de risicoanalyse blijkt dat de geraamde exploitatiesaldi en de geschatte risico's op langere termijn binnen de reserve Grondexploitatie opgevangen kunnen worden en dat er dus geen aanvullende middelen uit de gewone exploitatie nodig zijn.

Overzicht geprognosticeerde baten en lasten

Grondexploitatie	Boekwaarde 2018 (voor winstname)	Nog te realiseren kosten met index	Nog te realiseren opbrengsten met index	Looptijd	Saldo op eindwaarde
Vastgoedzone	-3.807.344	2.710.513	9.101.375	2021	2.583.519
Maaslandse Dam	-3.094.762	4.430.862	7.531.011	2022	5.386
Lookwest-Noord	172.734	113.961	46.250	2019	105.023
Kreekzone	-3.326.825	7.186.745	10.291.797	2024	-221.773
Keenenburg V	-527.791	4.182.752	4.600.983	2022	-109.560
Commandeurspolder IV	-408.736	164.122	768.614	2020	195.756
Centrum Den Hoorn	-1.244.612	2.406.356	3.024.515	2021	-626.453
Bedrijfsterreintjes Hoopolder	375.462	543.481	1.107.008	2020	938.989
Centrum Maasland	-95.131	393.400	303.926	2021	-184.604
Keenenburg III	-141.704	0	0	2019	-141.704
Spreeuwennest	-42.043	0	0	2019	-42.043

2.4.4 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In deze paragraaf gaan wij in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties voor kapitaalgoederen. Voor de inwoners is de kwaliteit van de openbare ruimte en hun leefomgeving belangrijk. Kapitaalgoederen kunnen hieraan bijdragen. Het gaat hierbij om wegen, riolering, groenvoorzieningen, speelplaatsen, verlichting, bruggen, beschoeiingen, gebouwen enzovoort. Het beheer en onderhoud van deze kapitaalgoederen is van cruciaal belang voor het functioneren van de gemeente op het terrein van wonen, vervoer, recreatie en dergelijke. De kwaliteit van de openbare ruimte en de directe leefomgeving is bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard voor de lasten. Om deze redenen vinden de instandhoudingskosten van de openbare ruimte hun weerslag in al vastgestelde of nog vast te stellen beheerplannen. Per onderdeel wordt ingegaan op drie vragen:

1. het beleidskader
2. de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties
3. de vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Het beleid voor het onderhoud van kapitaalgoederen is ten dele opgenomen in nota's en verordeningen:

Programma beheer openbare ruimte

Beleid/beheerplannen	Jaar van vaststelling	Gepland jaar van actualisatie
Wegen	2015	2020
Openbare verlichting	2015	2020
Kunstwerken	2015	2019
Gemeentelijk rioleringsplan	2016	2020
Groen beleid/beheerplan(nen)	2007	2022
Bomenbeleidsplan	2009	2025
Speelplaatsen	2017	2022

Beleids- en beheerplannen

De raad stelt diverse beheerplannen vast om de kwaliteit van de openbare ruimte op peil te houden. Ieder beheerplan werkt met een vastgesteld kwaliteitsniveau. Op basis van de gewenste kwaliteit zijn de ramingen opgesteld van het onderhoud. De keuze voor de dekking van de kosten is afhankelijk van het soort onderhoud.

In hoofdlijnen kan het beheer en onderhoud in de volgende soorten worden gesplitst:

- Nieuwe investeringen (activering, dekking kapitaallasten via exploitatie)
- Groot onderhoud (dekking via exploitatie)
- Klein (regulier) onderhoud (dekking via exploitatie).

De nota waarderings- en afschrijvingsbeleid 2015-2018 van de gemeente Midden-Delfland beschrijft onder andere de wijze van activering van de kapitaalgoederen. Deze nota is vastgesteld door de raad. In de nota is onderscheid gemaakt tussen activa met maatschappelijk nut, zoals wegen, en activa met economisch nut, zoals gebouwen en riolering. De notitie beschrijft hoe om te gaan met de activa. De herstelkosten van wegen en grotere vervangingsinvesteringen worden geactiveerd. Indien vervolgens groot onderhoud plaatsvindt, wordt dit ten laste gebracht van de exploitatie.

Wegen

Vanaf 2011 zijn structurele bezuinigingen doorgevoerd op het budget voor wegonderhoud. Deze bezuiniging is verwerkt in het beheerplan wegen 2015 – 2020. Om de wegen op een verantwoord kwaliteitsniveau te behouden (beeldkwaliteit A en B, voldoende volgens de CROW-norm), zijn we overgestapt op een andere onderhoudswijze. Van profielbreed naar wegvakonderdeel gericht.

In 2018 is voor ca. 86% van het wegenareaal de CROW-norm A en B (voldoende) beeldkwaliteit beoordeeld. Belangrijkste uitgevoerde doelen/acties in 2018 zijn:

- Reconstructie Plantage;
- Reconstructie achterste deel Kwakelweg;
- Reconstructie Wilgenlaan;
- Onderhoud asfaltwegen conform operationeel jaarplan op basis van wegvakonderdeel gericht onderhoud;

- Onderhoud elementverharding conform operationeel jaarplan op basis van wegvakonderdeel gericht onderhoud;
- Bij iedere reconstructie of onderhoudsklus op basis van technische levensduur mogelijkheid hergebruik van materialen in dat plan bepalen. Indien hergebruik ter plaatse niet mogelijk is, deze materialen als grondstof voor funderingen af te voeren.

Openbare verlichting

Door het vervangen van afgeschreven openbare verlichting verbetert de licht technische kwaliteit zonder extra milieubelasting. Door te kiezen voor de juiste verlichtingstechniek wordt energie bespaard. Belangrijkste uitgevoerde doelen/acties in 2018 zijn:

- Afgeschreven armaturen vervangen en verbeteren;
- Renovatie en verbetering klassieke armaturen in de dorpskernen;
- Conform e keuzenotitie energie- en CO2-besparende maatregelen uitvoeren in de vorm van dimmers, Telemangement units en het toepassen van (groene) ledverlichting;
- Verlichten van achterpaden (sociale veiligheid).

Bruggen (kunstwerken)

Het beheerplan 2015-2019 maakt inzichtelijk wat de huidige en de gewenste kwaliteit van de kunstwerken in de openbare ruimte is. Ook geeft het inzicht in de benodigde financiële middelen.

Onderstaand een overzicht van de belangrijkste acties in 2018:

Het uitvoeren van reguliere onderhoudsacties areaal conform vastgestelde doelstellingen planperiode 2015-2019.

Openbaar groen

De resultaten van de marktconsultatie gebruiken wij om verder te gaan met de voorbereidingen van de nieuwe onderhoudscontracten. De nieuwe onderhoudscontracten zijn in het najaar van 2019 klaar voor aanbesteding.

Speelvoorzieningen

In 2018 voerden wij geen herinrichtingen uit. Bestaande plekken hielden wij in stand. Waar nodig voerden wij reparaties uit.

In de Egmondland in Lookwest Noord maakten wij een nieuwe speelplek. De plek richt zich op kinderen van 4 tot 12 jaar. De toestellen zijn van robiniahout en staan op een ondergrond van houtsnippers. De snippers zijn een restproduct dat ontstaat bij het verwerken van oude pallets.

Aan De Herenwei in Maasland maakten wij een kleine speelplek. Hier is maar beperkte ruimte beschikbaar. In Schipluiden startten wij in oktober met de aanleg van natuurspeelplaats De Keen. Kinderen uit het dorp droegen zelf ideeën aan voor deze speelplaats. De plek wordt in het voorjaar van 2019 opgeleverd.

Riolering

Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)

Voor het beschermen van de volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van wateroverlast is een goede riolering een onmisbare voorziening. In het GRP zijn op hoofdlijnen de doelstellingen voor de rioleringszorg beschreven. In de GRP 2016-2020 wordt beschreven hoe invulling wordt gegeven aan alle waterzorgplichten (stedelijk afvalwater, regen- en grondwater) zodat daardoor sprake is van een verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP). Het vGRP is een strategisch en beleidsmatig planningsinstrument en is een belangrijk hulpmiddel bij de afweging van het te voeren rioleringsbeleid binnen onze gemeente. De gemeente voldoet met het vaststellen van dit plan aan haar wettelijke verplichting. Vanuit het vGRP wordt jaarlijks een operationeel programma rioleringszorg door het college vastgesteld. In dit jaarprogramma zijn de strategieën uitgewerkt naar concrete plannen voor aanleg, onderzoek, maatregelen, reparatie, vervanging en verbetering, inclusief de financiële consequenties. Achtereenvolgende operationele programma's geven een volledig beeld van alle activiteiten in de planperiode van het GRP.

Belangrijkste activiteiten die in 2018:

- In Den Hoorn zijn verschillende rioolstrengen in de Oranje Nassastraat en omgeving relined. In de Hoornsekade is de bestaande riolering vervangen;
- Bij verschillende rioolgemalen zijn pompen en/of gemaalcomputers vernieuwd.

- Regulier onderhoud aan riolering en gemalen;
- Optimalisatie lozingsgedrag op de drukriolering;
- Camera-inspecties in combinatie met rioolreiniging;
- Onderzoek functioneren riolering (meten aan de riooloverstorten);
- Meedraaien in optimalisatiestudie zuiveringsgebied Groote Lucht en Delft;
- Meedraaien in onderzoek naar mogelijkheden voor verdergaande samenwerking in de (afval)waterketen.

Meldingen Buitenruimte

Het onderhoud aan de openbare ruimte is voor de burger (inwoner, ondernemer, bezoeker) een van de meest zichtbare taken van de gemeente. Zij wonen, werken en recreëren er en zijn dus direct gebaat bij een goed onderhoud van die openbare ruimte.

Een van de mogelijkheden voor de burger om van zich te laten horen over wensen en ervaringen over de openbare ruimte is het digitale 'meldingssysteem Buitenruimte'. Een groot aantal van hen maakt gebruik van deze mogelijkheid om snel en gemakkelijk een melding achter te laten. Deze vorm van burgerparticipatie krijgt steeds meer de aandacht en het gemak om snel een melding te doen leidt ook tot meer meldingen: dat is zichtbaar in het aantal meldingen.

In 2005 is voor het eerst met een mogelijkheid voor meldingen in de openbare ruimte gestart: zgn. signaalbonnen. Toen werd 1263 keer een melding gemaakt. Vanaf 2014 worden meldingen via het meldingssysteem buitenruimte geregistreerd. Hiermee kan met de mobiele telefoon een melding worden ingediend via de speciale Mijn Gemeente app. Het meldingssysteem registreert alleen de meldingen over het beheer van de buitenruimte. Iedere melding die binnen komt krijgt een afhandeltermijn. Deze termijn is afhankelijk van het type melding. Voor bijvoorbeeld rioolstoringen of wegverzakkingen is de termijn korter dan voor een verzoek om een boom te snoeien. De tijd die nodig is om een melding op te lossen is van vele factoren afhankelijk. Voorbeelden hiervan zijn: de complexiteit van de melding, de beschikbaarheid van (bouw)materialen en middelen, en de beschikbaarheid van externe partijen en eigen medewerkers.

Overzicht vanaf 2016

Jaar	Aantal meldingen
2016	2344
2017	2474
2018	3186

Meldingen 2018

Categorie meldingen	Den Hoorn	Maasland	Schipluiden	Totaal
Straatmeubilair, verlichting en verkeerslichten	324	218	281	823
Wegen Bruggen en Gladheid	223	174	210	607
Groen	167	156	102	361
Afval en Reiniging	134	121	106	425
Verkeer en parkeren	147	126	65	338
Riolering	115	125	73	313
Dieren en ongedierte	39	42	44	125
Sloten, vijvers en singels	27	15	23	65
Speelvoorzieningen	26	22	14	62
Wijk in aanbouw	36	13	3	52
Begraafplaats	0	12	3	15

Gebouwen

In 2012 heeft de gemeenteraad het Meerjaren Onderhoud Plan (MOP) vastgesteld. Dit plan is de basis voor de onderhoudskosten aan gemeentelijke gebouwen in Midden-Delfland voor de periode 2011-2020. Met de vaststelling van het MOP heeft de gemeenteraad tevens een budget beschikbaar gesteld voor het wegwerken van achterstallig onderhoud.

2.4.5 Bedrijfsvoering

Algemeen

In de collegeperiode 2014-2018 investeren wij in de gemeentelijke organisatie. Wij zetten in op:

- kennisontwikkeling,
- Efficiënt, slimmer en beter werken,
- flexibele inzet van medewerkers & optimale inzet van kwaliteiten
- verjonging van de organisatie.

Doel hiervan is dat we:

- goed kunnen anticiperen en reageren op de continue verandering om ons heen.
- een cultuur hebben waarbij iedere medewerker bijdraagt aan het realiseren van de gemeentelijke missie en daar trots op is

We hebben de organisatieontwikkeling vormgegeven langs vijf pijlers. In 2016 zijn we gestart met de projecten Buitenstebinnen, Procesoptimalisatie, Resultaatgericht Werken en Managementontwikkeling. In 2017 zijn we verder gegaan met wat we in 2016 in gang hebben gezet. En we hebben dit uitgebreid met de pijler Jong Midden-Delfland.

Daarnaast hebben we in 2017 onderzocht welke structuur van de organisatie het best past bij de doelen die we willen bereiken als gemeente.

Het is belangrijk om te zorgen dat alle activiteiten, processen en projecten van de organisatieontwikkeling bijdragen aan bovengenoemd doel. En daarnaast dat medewerkers (in)zien dat alle stappen bijdragen aan het te bereiken doel. Wij zijn daarom op zoek gegaan naar een aanpak die onze ingezette ontwikkeling kan continueren, invulling geeft aan zowel dienstverlening als bedrijfsvoering en past bij de identiteit & Cittaslowkwaliteiten van onze gemeente.

Wij hebben gekozen voor de Hostmanship filosofie. In 2018 zijn we hiermee gemeentebreed aan de slag gegaan. De aanpak noemen wij Thuis! in Midden-Delfland. Deze aanpak geeft ons handvatten om onze positionering, gewenste ontwikkeling en dienstverlening beter in te vullen. Deze filosofie draagt veel elementen van Cittaslow in zich, waardoor we Cittaslow ook in de dienstverlening en in houding & gedrag beter kunnen "laden". Daarnaast verbindt Thuis! in Midden-Delfland de verschillende pijlers die wij in het kader van de organisatieontwikkeling hebben.

De structuur

In 2017 zijn we gestart om de structuur van de organisatie te herzien. In de vorige collegeperiode zijn de uitgangspunten bepaald en is de hoofdstructuur vastgesteld. De oude hoofdstructuur bestond uit 5 afdelingen met een afdelingshoofd en 2 directieleden (7 fte leidinggevendenden). Hieronder zaten 16 deeltijdcoördinatoren en teamleiders (4,27 fte).

De nieuwe hoofdstructuur bestaat uit 4 grotere afdelingen met elk een afdelingsdirecteur en enkele centrale aandachtsgebieden waar de gemeentesecretaris leiding aan geeft (5 fte) . Onder deze 5 leidinggevendenden komen nog 10 teamleiders (6 fte).

Eind 2018 is begonnen met het invullen van de functies van afdelingsdirecteuren. In 2019 worden de functies van teamleider ingevuld.

Door deze wijziging ontstaat er meer directe sturing op de diverse teams en zijn de afdelingsdirecteuren in staat om te sturen op de grotere projecten en de integraliteit van onze advisering. Het leiderschap wordt door deze structuur aanpassing duidelijker belegd in de organisatie. Deze structuur is ondersteunend aan wat we met de cultuur willen bereiken.

De cultuur

"Thuis in Midden-Delfland"!

We willen dat ieder zich thuisvoelt in Midden-Delfland. Deze korte slogan vat dat samen.

Deze zin is uitgewerkt in de volgende belofte aan de samenleving en aan onze medewerkers.

In de gemeente Midden-Delfland voel jij je begrepen, geholpen, betrokken en thuis.

Daar zorgen we voor door oprechte belangstelling te tonen en deskundig, gedreven en naar de bedoeling te handelen.

Mooie ronkende teksten. Waar waarschijnlijk niet veel aan is toe te voegen. Het doen is altijd de grote uitdaging en het volhouden al helemaal. Daar zetten we dus realistisch op in. We zijn dus met een grote groep van maar liefst 30 medewerkers enkele uren per kwartaal hiermee bezig. Daarbij delen we goede voorbeelden en stimuleren we elkaar om invulling te geven aan de belofte. Er zijn in de groep

medewerkers coaches (steviger rol) en ambassadeurs (lichtere rol) aangewezen. Deze medewerkers houden ons met passende acties, reflecties en kleine stimuleringen bij de les/belofte.

Personeel

Stand per 31-12-2018

	Aantal fte's					Salariskosten
	2014	2015	2016	2017	2018	2018
Totalen	136	136	138,3	138,7	140,8	€ 10.462.175

De salariskosten zijn ten opzichte van 2017 gestegen met ongeveer € 159.900. Dit is toe te schrijven aan de verhoging in fte.

Personeelsbeleid

Personeelsbeleid is geen doel op zich, maar dienstbaar aan het grote geheel: het realiseren van de missie van onze gemeente op het gewenste kwaliteitsniveau. Servicegerichtheid en integrale aanpak zijn belangrijke speerpunten in onze missie.

Omvang van de formatie, doeltreffendheid en goed rendement krijgen ook de komende jaren aandacht. Bij het organiseren van de werkzaamheden wordt niet alleen gekeken naar de eigen organisatie. Daar waar dit toegevoegde waarde heeft, wordt samenwerking gezocht met anderen. Soms betreft dat een andere gemeente in de regio, in andere gevallen gaat het om publiek-private samenwerking of het volledig uitbesteden van taken. Voorbeelden hiervan:

- Bij de gemeentelijke belastingen is taxatie van gebouwen uitbesteed aan een gespecialiseerd bureau.
- Bij ruimtelijke ordening is het opstellen van bestemmingsplannen uitbesteed aan een adviesbureau, de digitalisering van bestemmingsplannen wordt door de gemeente Vlaardingen voor ons verzorgd.
- Voor de openbare ruimte zijn de uitvoerende onderhoudswerkzaamheden in de groenvoorziening uitbesteed.
- De technische beheerstaken op het gebied van automatisering zijn ondergebracht bij de gemeente Westland

Wij zijn voortdurend alert op mogelijkheden tot vernieuwen door het toepassen van (technologische) ontwikkelingen op het gebied van personeel en organisatie; om de meest efficiënte inzet van ons personeel te waarborgen. Voorbeelden hiervan zijn het digitaliseren van de personeelsdossiers en digitaal verwerken van declaraties.

Inhuur

Uitgangspunt is dat vervanging van personeel bij ziekte of vacatures intern plaatsvindt. Er kunnen echter situaties ontstaan waarbij het onontkoombaar is om personeel extern in te huren. Dit kan zich bijvoorbeeld voordoen bij langdurige afwezigheid van personeel, door ziekte of het moeilijk kunnen vervullen van vacatures.

De tweede categorie inhuur betreft specialisten voor niet structurele werkzaamheden (voornamelijk op het terrein van grondexploitatie of projecten ter uitvoering van de prioriteiten van de gemeenteraad. Voor deze categorie is veelal een afzonderlijk krediet beschikbaar gesteld, waarvoor de gemeente zelf geen deskundigheid in huis heeft en gezien het incidentele karakter ook niet hoeft te hebben. De volgende inhuur heeft plaatsgevonden:

Categorie	Omvang (in fte op jaarbasis)		
	2016	2017	2018
Inhuur voor vervanging/onderste	4,25	9,6	8,6
Inhuur sociaal domein / inwonerszaken	1,5	8	6,1
Inhuur specialisten (Locatie Ontwikkeling)	7	6,4	3,8*

* bekend bij P&O

De totale kosten voor inhuur bedroegen in 2018 € 1.165.318.

Stagebeleid

In de loop van het jaar zijn twaalf studenten bij de gemeente stage gaan gelopen (combinatie van leren en werken) voor een kortere of langere periode.

Trainees

2018 was het eerste volledige jaar van ons traineeprogramma. De trainees hebben verschillende projecten opgepakt en afgerond. Zij zijn met name geschoold op vaardigheden en competenties en daardoor breed inzetbaar, twee van de drie trainees stromen met ingang van 1 januari 2019 in op een vaste functie in de gemeente.

Personeelwisselingen

Er zijn in 2018 zeventien vacatures geweest door uitstroom van medewerkers, sommigen vanwege pensionering. Negen medewerkers zijn in dienst gekomen van onze gemeente. Drie medewerkers zijn intern doorgestroomd naar een andere functie en twee medewerkers zijn (gedeeltelijk) doorgestroomd binnen de regio.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuimpercentage geeft inzicht in de omvang van het verzuim wegens ziekte, ongevallen, zwangerschaps- en bevallingsverlof. Uit onderstaand overzicht blijkt dat de omvang van het verzuim in 2017 vergelijkbaar was met het landelijk gemiddelde en over 2018 stabiel is gebleven.

	2014	2015	2016	2017	2018
Verzuimpercentage (excl. zwangerschap)	4,0%	3,9%	4,0%	5,5%	5,6%
Landelijke gemeenten 10.000 – 20.000 inwoners (excl. zwangerschap)	4,4%	3,9%	4,9%	4,8%	n.n.b.
Landelijk alle gemeenten (excl. zwangerschap)	5,1%	5,3%	5,6%	5,4%	n.n.b.

Integriteit

Medewerkers in dienst van de gemeente Midden-Delfland of personen die werkzaam zijn voor de gemeente Midden-Delfland hebben speciale verantwoordelijkheden, omdat zij werken voor een overheidsinstelling. De verantwoordelijkheden zijn beschreven in de Gedragscode integriteit voor medewerkers bij de gemeente Midden-Delfland.

Daarin staat onder andere:

Het handelen van medewerkers is altijd en volledig gericht op het belang van de gemeente en op de organisaties en burgers die daar onderdeel van uit maken.

Het handelen van medewerkers is transparant, opdat optimale verantwoording mogelijk is en de controlerende organen volledig inzicht hebben in het handelen van medewerkers en hun beweegredenen daarbij.

De gemeentelijke organisatie wil werken in een open klimaat, zich inzetten voor de belangen van de gemeente en het vertrouwen hebben van de burgers.

Bij in dienst treden ondertekenen nieuwe medewerkers de Integriteitverklaring. Dit heeft tot doel dat de medewerker zich bewust is van de speciale verantwoordelijkheden en dat hij/zij belooft zich daarnaar te gedragen.

Periodiek wordt het onderwerp integriteit besproken met de medewerkers in werkoverleg en functioneringsgesprekken.

Dienstverlening

Ons dienstverleningsmodel gaat uit van een betrouwbare, pro actieve, klantgerichte en vriendelijke dienstverlening waarbij inwoners en ondernemers zoveel mogelijk zelf de keuze krijgen op welke manier zij zaken willen doen met de gemeente. Daarnaast loopt een continue ontwikkeling dat we de vragen die veel voorkomen door het KCC (eerstelijns dienstverlening) laten afhandelen. Dit moet er voor zorgen dat mensen directer, zonder onnodige doorverwijzingen, worden geholpen. Goede dienstverlening betekent óók een heldere taakafbakening en goede communicatie over wat we wel doen en wat niet. Het is niet mogelijk en niet wenselijk om altijd alles op te pakken en voor iedereen te regelen.

In 2018 zijn we gestart met de voorbereidingen voor een nieuwe visie op dienstverlening. Hierbij passen we zowel intern als extern participatie toe. Ook hier hanteren wij de uitgangspunten van de

organisatieontwikkeling, het Cittaslow denken én de Hostmanship filosofie. Belangrijk is om te zorgen voor een welkome cultuur waar bekwame medewerkers werken. Medewerkers die weten hoe wetten, regels en systemen in elkaar zitten, waarom dat zo is. Zij zijndaardoor in staat om te werken volgens de bedoeling.

Naast de ontwikkelingen die eerder in gang zijn gezet, voerden we Klantreis-onderzoeken uit en gebruikersonderzoeken voor de website. Hierdoor weten we beter welke verwachtingen klanten hebben en kunnen we daarop inspelen. Via NPS (Net Promotor Score) meten we direct na de dienstverlening digitaal en telefonisch hoe inwoners de kwaliteit van onze dienstverlening ervaren en kunnen we snel verbeteringen doorvoeren.

Ook sluiten we steeds meer aan bij middelen die inwoners veel gebruiken. Sinds 2018 is het mogelijk om via Whatsapp te communiceren met de gemeente. En sinds september 2018 is het voor onze inwoners mogelijk om een reisdocument thuis of op het werk te laten bezorgen. Voor inwoners en bezoekers die op het gemeentehuis langskomen, zijn we een onderzoek gestart hoe we hen beter kunnen (be)geleiden in het gemeentehuis. Voor veel eerste bezoekers is het onduidelijk waar zij naar toe moeten en zijn bepaalde voorzieningen, zoals de lift, niet makkelijk vindbaar. In 2018 is dat onderzoek afgerond en in 2019 gaat we over tot uitvoering van de werkzaamheden. Hiermee willen we onze bezoekers ook fysiek meer welkom heten.

Naast verbetering van de online dienstverlening, werken we ook aan verbetering van de offline 'dienstverbetering dichtbij'. We organiseren regelmatig informatieavonden en participatiebijeenkomsten. Deze variëren van informatief voor een specifieke doelgroep tot participatief voor specifieke projecten.

Bij aanvragen om een vergunning, ontheffing of een voorziening, besteden we veel aandacht aan het vooroverleg. Enerzijds om het proces daarna te bespoedigen en anderzijds om contact tussen gemeente en inwoner te verbeteren. Zo zitten we steeds meer 'om de tafel' met de inwoner. Dit geldt voor WMO aanvragen, maar ook voor aanvragen van vergunningen of voor het aanvragen van reisdocumenten (bijvoorbeeld bij woonzorgcentrum Akkerleven). Aanvullend daarop hebben we besloten reisdocumenten thuis te bezorgen. Ook dit draagt bij aan 'dienstverlening dichtbij'.

Betrouwbare overheid

Goede dienstverlening vraagt goede kwaliteit en een betrouwbare gemeente.

Een correcte basisregistratie personen (BRP) is belangrijk en is vanwege informatie-uitwisseling met andere ketenpartners essentieel. De kwaliteit van de BRP is de basis van veel rechten en verplichtingen die mensen in Nederland hebben. Met ingang van 2014 is er geen driejaarlijkse audit meer, maar een jaarlijkse zelfevaluatie. Naast de zelfevaluatie voor de BRP, deden we in 2018 ook de jaarlijkse zelfevaluatie voor de reisdocumenten en rijbewijzen. Midden-Delfland scoort 'goed' bij beide zelfevaluaties. De norm voor het resultaat 'goed' is een score van 95% of hoger. Ook bij de controle van de gegevens in de BRP scoort Midden-Delfland in alle klassen boven de norm.

Adresonderzoeken dragen bij aan de kwaliteit van onze basisregistraties. Deze kwaliteit zorgt er enerzijds voor dat inwoners niet onjuist worden geadresseerd en anderzijds dat er geen onterechte toeslagen of subsidies worden uitgekeerd. Dus dat fraude minder makkelijk wordt.

Om adresfraude beter te kunnen bestrijden werken we mee aan het project 'Landelijke Aanpak Adreskwaliteit' (LAA). Dit is in samenwerking met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Medewerkers controleren aan de voordeur of de inschrijving zoals vermeld in de BRP klopt met de werkelijke bewoning. In 2018 hebben we het adresonderzoek verder geprofessionaliseerd. Zo zijn we nu ook bevoegd om achter de voordeur te kijken als dat nodig is en hebben we onze procedures opnieuw tegen het licht gehouden, aangescherpt en vastgelegd. In 2018 zijn via het LAA 18 huisbezoeken gedaan, en daarnaast 33 personen in onderzoek gezet. Ook schrijven we wekelijks personen aan waarvan de gegevens niet kloppen. In de meeste gevallen voldoen personen daarna aan hun verplichtingen, waardoor verder adresonderzoek niet nodig is.

Om de kans op misbruik van persoonsgegevens kleiner te maken, is ook een toenemend bewustzijn bij inwoners nodig. Daarom verstrekt de gemeente sinds enige jaren aan inwoners een gratis id-cover bij het afhalen van een reisdocument of rijbewijs. De gemeente Midden-Delfland was hiermee koploper. Daarnaast werken we sinds 2017 met software die documenten op echtheid controleert en gezichtsherkenning heeft.

Communicatie

De communicatiestrategie zetten we in om een moderne, doeltreffende en klantgerichte communicatie te bereiken. Wij stimuleren participatie van en samenwerking met inwoners, ondernemers en andere

spelers. De gemeente als gesprekspartner: dichtbij en aanspreekbaar. De communicatie is geen doel op zich, maar dienstbaar aan het realiseren van de gemeentebrede visie en missie.

De manier waarop wij communiceren, draagt ook bij aan hoe inwoners onze dienstverlening ervaren. Daarom hebben we gewerkt aan de kwaliteit van onze brieven door deze in meer begrijpelijke taal te schrijven. Doel hiervan is dat de boodschap helder, begrijpelijk en goed gemotiveerd is en de lezer centraal zet. Via schrijfcoaches in de organisatie en trainingen ondersteunen we dat. In 2018 lieten we een gemeentebrede steekproef doen naar de begrijpelijkheid en toegankelijkheid van onze brieven. De gemeentebrede totaalscore was een 6. Net een voldoende dus met mogelijkheden voor verbetering. In 2019 krijgen medewerkers extra tools om hun schrijfvaardigheid verder te verbeteren.

Website

Onze website is ingericht op basis van het zogenaamde toptaken principe. Dus niet zo veel mogelijk informatie geven, maar alleen de belangrijkste of de meest populaire producten en diensten tonen. Via het regelmatig uitvoeren van gebruikersonderzoeken en het analyseren van de webstatistieken, passen we de website nog verder aan de verwachtingen van inwoners aan.

Sociaal intranet

In 2018 hebben we een nieuw (sociaal) intranet voorbereid met het doel de interne communicatie en de onderlinge samenwerking naar een hoger plan te tillen. Het platform biedt de mogelijkheid om op interactieve wijze informatie uit te wisselen en kennis te delen. Hiermee vergroten we de betrokkenheid en verbondenheid bij de organisatie. Daarnaast biedt het platform de mogelijkheid om eenvoudig documenten en informatie te delen tussen en binnen teams, afdelingen en projectgroepen. Hierdoor verbetert de samenwerking.

Digitale nieuwsbrieven

De digitale nieuwsbrieven voor inwoners en ondernemers kregen in 2018 een nieuwe, meer overzichtelijke opmaak. Hiermee kunnen we de voornaamste highlights in één oogopslag overzichtelijk maken voor de lezer. De nieuwsbrief voor inwoners heeft inmiddels 520 abonnees, die voor ondernemers heeft er 151.

Social media

We sluiten steeds meer aan bij middelen die inwoners ook veel gebruiken. Daarom zetten we social media in als aanvulling op de traditionele media. We maken vooral gebruik van Facebook, Twitter en in mindere mate Instagram en LinkedIn. Per doel en doelgroep zetten we een doordachte mix in. Het voordeel van social media is dat interactie mogelijk is en daarmee dus ook meer maatwerk. Daarnaast is de communicatie via social media vaak wat informeler en daarmee toegankelijker.

Media en social media analyse

In 2018 hebben we de analyse van media en social media verder geprofessionaliseerd. Zo hebben we nog beter zicht op meningen en (opkomende) issues. We gebruiken hiervoor de analysetool Coosto. Hiermee konden we de slag maken van het volgen van social media, naar analyse en duiding. Dit is niet alleen van belang in crisissituaties maar ook om signalen te krijgen wat waar speelt in de samenleving en hoe er gesproken wordt over de gemeente (imago).

Events & organisatie

Naast reguliere communicatietaken, organiseert het team communicatie steeds vaker ook evenementen en bijeenkomsten. In 2018 zijn er net als voorgaande jaren de lintjesregen, 4 mei en de veteranenbijeenkomst geweest. Daar kwam het Varend Corso, de Ondernemersmanifestatie en Groen & Gezond bij.

Communicatie & participatietrajecten

De kerntaak van team communicatie is het adviseren over communicatie en in het verlengde daarvan participatie. Participatie - zowel burgerparticipatie als overheidsparticipatie - is een belangrijk onderwerp in het coalitieakkoord en in het collegewerkprogramma. Een sterkere focus hierop heeft ook geleid tot meer bijeenkomsten. In 2018 speelde een groot aantal projecten. Ook is nog steeds een toename van communicatie in samenwerkingsverbanden. Voorbeelden hiervan zijn Avalex, sociaal domein, communicatie in H10, samenwerking en crisiscommunicatie in Haaglanden verband. Hoewel het team communicatie ook adviseert over participatie, behoort participatie echter steeds meer logisch deel uit te maken van het vormen van beleid en het uitvoeren. Ook hier geldt dat 'meer doen of meer communiceren' niet per se betekent dat het niveau of de kwaliteit van communicatie en participatie stijgt. Daarom is het van belang om gericht te kiezen wat zich wel en wat ook helemaal niet voor (een

vorm van) participatie leent. Dit voorkomt teleurstelling (verwachtingen managen) en ook onnodig hoge kosten.

Digitalisering & informatievoorziening

De rol van ICT is cruciaal voor het uitvoeren van de gemeentelijke taken. Zonder ICT kunnen de gemeentelijke taken nauwelijks meer uitgevoerd worden. De digitalisering van de informatievoorziening en de (veranderende) dienstverlening aan burgers, bedrijven en andere belanghebbenden nemen een steeds grotere vlucht. Deze toenemende afhankelijkheid van ICT stelt ook steeds hogere eisen aan professionaliteit en kwaliteit van de ICT functie. En ook aan de digivaardigheid van medewerkers. Taken en werkzaamheden veranderen ook in rap tempo als gevolg van deze digitalisering.

Informatievoorziening

Voor een goede online en offline dienstverlening is het essentieel dat de kwaliteit en veiligheid van gegevens en gegevensuitwisseling goed zijn. Steeds meer ontwikkeling is gericht op digitalisering. In 2018 is een grootschalig project uitgevoerd waarbij we verouderde applicaties hebben vervangen door nieuwe versies zoals onder andere Microsoft Office 2016 en het DMS (documentmanagement systeem). Hierdoor gebruiken we nu software die veilig is en ondersteund wordt.

Samenwerking

Daarnaast is veel aandacht uitgegaan naar de samenwerking met de gemeente Westland. De afhankelijkheid van ICT heeft gevolgen voor de (informatie)veiligheid, bedrijfszekerheid en continuïteit. Een hoogwaardige, kwalitatieve en kwantitatieve, professionele ICT voorziening is noodzakelijk. Het ICT beheer van Midden-Delfland is per 1 december 2015 overgedragen aan de gemeente Westland. Het jaar 2018 was het derde volledige samenwerkingsjaar met de gemeente Westland. Deze samenwerking is gebaseerd op de overeenkomst die van kracht is voor de eerder tot stand gekomen samenwerking tussen Westland en Leidschendam-Voorburg. Het komen tot een goede samenwerking heeft veel tijd gevraagd. Bij aanvang van de samenwerking waren nog veel aangehouden projecten zoals de Microsoft Office-migratie en beide organisaties moesten wennen aan een nieuwe manier van werken. Het inlopen van alle aangehouden ict-projecten werkte door tot in 2018. Naast de technische (beheer) ICT samenwerking, onderzoeken we doorlopend de mogelijkheden om tot een samenwerking te komen op meer onderdelen. Dit heeft geresulteerd in regionale samenwerking op het gebied van inkoop van hardware en software. Daarnaast wordt ingezet op kennisdeling op ICT gebied, maar bijvoorbeeld ook regionaal op het terrein van informatiebeveiliging.

Informatiebeveiliging

Gemeentelijke organisaties hebben heel veel waardevolle informatie in het bezit. Denk hierbij aan persoonsgegevens van inwoners. Betrouwbare informatievoorziening is daarom essentieel. Informatieveiligheid is het proces dat deze betrouwbare informatievoorziening moet borgen. Het mag nooit zo zijn dat privacygevoelige informatie van de inwoners in verkeerde handen komt.

Ons gemeentelijk informatiebeveiligingsbeleid is actueel. We hebben ons geconformeerd aan het normenkader van de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG) en we zijn aangemeld bij de Informatiebeveiligingsdienst (IBD). We hebben een CISO (chief information security officer) benoemd en meerdere medewerkers zijn CISO opgeleid. Daarnaast hebben we een goed werkend incidentenprotocol (inclusief melding datalekken). We sluiten met leveranciers en dienstverleners verwerkersovereenkomsten of dataleveringsovereenkomsten af. Hierin zijn de verantwoordelijkheden voor de beveiliging van het gebruik van onze privacygevoelige gegevens geregeld. We hebben naast aan technische zaken, zoals beveiligde email oplossingen, structureel gewerkt aan bewustzijn. Bescherming van privacy gevoelige gegevens heeft net als informatiebeveiliging een grote 'houding en gedrag'- kant. In 2018 is vanwege de inwerkingtreding van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) veel gedaan op bewustwording op dit gebied. Eind 2018 heeft de rekenkamer onderzoek gedaan naar de 'privacy- volwassenheid' van de gemeente en geconstateerd dat de gemeente de goede stappen heeft gezet en nog steeds zet om privacy goed te verankeren in de organisatie.

De informatiebeveiligingsbeheerders op de afdelingen worden opgeleid door Fox IT om te zorgen dat hun kennis up to date is en blijft. Daarnaast leiden we ook privacyambassadeurs op.

Jaarverslag informatiebeveiliging

Met de VNG resolutie 'Informatieveiligheid, randvoorwaarde voor de professionele gemeente' van november 2013 hebben gemeenten afgesproken om de informatiebeveiliging op orde te krijgen en te houden. In deze resolutie is onder meer afgesproken dat de gemeente in het jaarverslag een onderdeel opneemt over informatiebeveiliging. Dit sturen we u toe als separate bijlage "Jaarverslag Informatiebeveiliging Midden-Delfland 2018".

2.4.6 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Bij de uitvoering van onze taken worden we geconfronteerd met risico's en ontwikkelingen die mogelijke nadelige (financiële) gevolgen kunnen hebben voor de gemeente. Het is daarom belangrijk dat we beschikken over een buffer van voldoende omvang om onverwachte tegenvallers op te kunnen vangen. Deze buffer wordt gevormd door het beschikbare weerstandsvermogen.

Minstens zo belangrijk is dat een goede sturing en beheersing van de risico's plaatsvindt. Risicomanagement geeft een organisatie inzicht. Daardoor kunnen gestructureerd acties worden ondernomen en wordt het mogelijk om genomen beslissingen aangaande risico's te verantwoorden. Risicomanagement en het weerstandsvermogen zijn daarmee onderling verbonden en vormen een belangrijk onderdeel van het (financiële) beleid.

Ook het belang van fraudebeheersing wordt onderkent. In de werkprocessen waren al diverse maatregelen getroffen ter voorkoming en detectie van fraude. Ter voorbereiding van de jaarrekeningcontrole 2018 is een frauderisicoanalyse uitgewerkt in het Risicoregister. Verder adviseert het Platform Rechtmatigheid Provincies en Gemeenten om Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O) beleid te ontwikkelen en dit door de raad vast te laten stellen. Dit staat voor 2019 op de planning.

Risicomanagement

Risicomanagement heeft een plek binnen de planning-en-control cyclus (p&c cyclus). Het is een continu proces. Bij alle p&c producten wordt hierover gerapporteerd. Risicomanagement is een manier van denken. Het dient als hulpmiddel bij het nemen van besluiten door zowel Raad als college. De 'Nota Risicomanagement Midden-Delfland' vastgesteld door de Raad. Met deze nota en nog belangrijker een actueel Risicoregister wordt het mogelijk een betrouwbaar oordeel over het benodigde weerstandsvermogen te geven. Dat leidt er uiteindelijk toe dat risico's zo weinig mogelijk effect hebben op de uitvoering van het lopende beleid en in stand houden van bestaande voorzieningen voor de lokale samenleving. De continuïteit van de bedrijfsvoering en de uitvoering van beleid wordt hiermee beter gewaarborgd.

In het risicoregister gaat het niet alleen om risico's met financiële gevolgen, maar ook om het inzicht in de niet financiële gevolgen (bijvoorbeeld op politiek-, imago-, milieu-, juridisch- of veiligheidsvlak). Een actueel risicoregister biedt de volgende voordelen:

- Een scherper beeld van het meest waarschijnlijke scenario voor het voorkomen of de afwikkeling van risico's
- Verhoogd (fraude) risicobewustzijn binnen alle lagen van de organisatie (verankering)
- Effectievere en efficiëntere bedrijfsvoering (prioriteit leggen bij de belangrijkste onderwerpen)
- Betere koppeling tussen beleid, uitvoering en bedrijfsvoering.

Het risicoregister wordt niet als bijlage gepubliceerd. Dit in verband met de vertrouwelijkheid. De belangrijke openbare risico's worden in deze paragraaf benoemd. Indien zich buiten de p&c cyclusmomenten om, ontwikkelingen voordoen (denk bijvoorbeeld aan risico's betreffende de grondexploitatie) dan geldt uiteraard een actieve informatieplicht.

Belangrijke grote risico's

Grondexploitatie

Door de omvang van de grondexploitatie vormt dit een risico voor de gemeente. Jaarlijks worden de grondexploitaties en de bijbehorende risicoanalyse geactualiseerd. De resultaten van de grondexploitatie komen ten gunste of ten laste van de reserve grondexploitaties. De laatste actualisatie geeft aan dat het resultaat van de reserve grondexploitaties op termijn een batig saldo laat zien. Dit batig saldo is overigens nodig om de geïnventariseerde risico's af te dekken.

Verbonden partijen

De gemeente neemt deel in zestien verbonden partijen. Veelal is dat een deelname of samenwerking met meerdere gemeenten. De afgelopen jaren is enkele malen gebleken dat hier behoorlijke financiële gevolgen uit voort kunnen vloeien (bijvoorbeeld GGD en Avalex). Stringente bewaking is noodzakelijk om problemen in de toekomst te voorkomen. De gemeenschappelijke regeling Bedrijvenschap

Harnaschpolder (BHP) kent een (risico)verdeling tussen de deelnemende gemeenten Den Haag en Midden-Delfland in de verhouding van 85/15. De gemeente Midden-Delfland beschikt over een 'Voorziening bijdrage tekort Bedrijvenschap' die tot doel heeft dit aandeel af te dekken.

Sociale Domein

Per 1 januari 2015 zijn de Participatiewet, de nieuwe Wmo 2015 en de nieuwe taken uit de Jeugdwet ingevoerd. Het uitgangspunt blijft dat de invoering budgettair neutraal voor de begroting verloopt. Het betreft voornamelijk nieuwe taken. Dit is een risico.

Risico's waardoor de dienstverlening en kwaliteit van de zorg in gevaar komen:

- Toename noodzakelijke zorg en onvoldoende deskundig personeel
- Veranderende wetgeving en jurisprudentie waardoor nieuw gemeentelijk beleid niet snel (genoeg) kan worden doorgevoerd.
- Door verschil van inzicht over de gewenste kwaliteit van de dienstverlening tussen gemeente en contractpartners bestaat de kans dat de dienstverlening niet de gewenste kwaliteit heeft waardoor ambities niet haalbaar zijn.
- Bij een moeizame samenwerking bestaat de kans dat inkoopvoordelen achterwege blijven, contractpartijen niet efficiënt werken en de kosten hiervoor doorberekenen aan de gemeente.
- Zonder maatregelen en wijzigingen in het rijksbudget is de kans dat het tekort uit 2018 zich ook in 2019 voordoet, zeer groot. Risico mitigerende maatregelen worden genomen op regionaal en lokaal niveau. Daarnaast vindt onder VNG-vlag het gesprek plaats met het rijk over afdoende macrobudget.

Garantstellingen en leningen

Midden-Delfland staat borg voor leningen van derden (voornamelijk ten behoeve van woningbouw). Hoewel hiervoor het Waarborgfonds Eigen Woningen in eerste aanleg wordt aangesproken is er ook voor de gemeente een risico.

Daarnaast heeft deze gemeentegaranties aan verenigingen en instellingen verstrekt, zodat zij financiering aan hebben kunnen trekken. Goede monitoring en terughoudendheid bij toekomstige aanvragen zijn noodzakelijk om het risico voor de gemeente te beperken.

Financiële positie Royal Bank of Scotland (RBS)

In 1988 heeft de voormalige gemeente Schipluiden een bedrag van 7,7 mln. uitgeleend aan de ABN-AMRO. De lening is later overgegaan naar de Royal Bank of Scotland (RBS).

De RBS is geen hele sterke bank en grotendeels in handen van de Britse overheid.

Deze RBS-lening is voor 50 jaar fixe en heeft een rente van 8,15% (€ 629.000 exploitatie inkomsten per jaar).

RBS gaat voor het eerst sinds het met Brits belastinggeld van de ondergang gered is weer winst uitkeren aan zijn aandeelhouders. De hervatting van winstuitkeringen betekent dat RBS interessanter wordt voor investeerders die een deel van het belang van de overheid kunnen overnemen. De gevolgen van een BREXIT zijn nog niet te overzien.

Renteontwikkelingen

Het zogenaamde renteomslagpercentage wordt gehanteerd voor berekeningen. Het renteomslagpercentage is een gemiddelde van de betaalde en ontvangen rente. Als gevolg van diverse ontwikkelingen zoals het verplicht schatkistbankieren, de lage marktrente, de nieuwe BBV-voorschriften en het beperkte aantal leningen is het omslagpercentage 0%. Per saldo is in 2018 sprake van een positief renteresultaat.

Financiële risico's

De Wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido) vormt, samen met de Regeling Uitzettingen en Derivaten Decentrale Overheden (Ruddo), het wettelijk kader voor het financieringsbeleid bij decentrale overheden. Het doel van de Wet is het bevorderen van een solide financiering en kredietwaardigheid, transparantie van het financieringsbeleid en het beheersen van de risico's die hiermee samenhangen. In het bijzonder om de risico's te kunnen beheersen, moet het financieringsbeleid in ieder geval voldoen aan twee belangrijke randvoorwaarden:

- Het opnemen en uitzetten van leningen en het verlenen van garanties is uitsluitend toegestaan voor de uitoefening van de publieke taak.
- Uitzettingen en het gebruik van derivaten dienen een doordacht karakter te hebben en mogen niet gericht zijn op het genereren van inkomsten waarbij de kans op overmatige risico's wordt vergroot.

Fraude risico's

Een van de bevindingen in de managementletter 2018 was dat de gemeente Midden-Delfland nog niet beschikt over een geformaliseerde frauderisicoanalyse. Natuurlijk wordt er van oudsher alles aan

gedaan om fraude te voorkomen. De frauderisicoanalyse is uitgewerkt en geformaliseerd in het Risicoregister ter voorbereiding van de jaarrekeningcontrole 2018.

Naast deze risico's zijn er nog vele andere onzekerheden waarmee alle gemeenten te maken hebben. In dit verband noemen wij calamiteiten (vrijkomen gevaarlijke stoffen of saneringen), dubieuze debiteuren, leegstand van gebouwen, schadeclaims en ook aanslagen. Indien de kosten die hiermee gemoeid zijn niet op derden verhaald kunnen worden of niet volledig worden gedekt door verzekeringen of voorzieningen moeten zij binnen de algemene middelen opgevangen worden.

Schades die voortvloeien uit de dagelijkse activiteiten hebben andere oorzaken en uitingvormen dan calamiteiten. Ze komen meestal frequenter voor en het schadebedrag per keer is kleiner. Deze structurele schades worden door de gemeente zelf beheerst door te investeren in de bedrijfsvoering. Dit kunnen preventieve maatregelen in de werkprocessen zijn, maar ook informatie en trainingen aan het personeel en bestuur om hun risicobewustwording te verhogen.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de middelen waarover de gemeente beschikt/kan beschikken om niet begrote kosten te dekken en ook de risico's waarvoor géén voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de gemeentelijke financiën. Voor structurele risico's wordt normaliter een voorziening gevormd.

Weerstandscapaciteit

Weerstandscapaciteit is de mate waarin de gemeente op dit moment financieel in staat is risico's af te dekken. Hieronder wordt ingegaan op enerzijds de benodigde weerstandscapaciteit ter afdekking van de hierboven beschreven risico's en anderzijds de werkelijk bij de gemeente aanwezige weerstandscapaciteit.

Doelstelling voor het hebben/aanhouden van weerstandsvermogen is dat er een buffer aanwezig is om financiële tegenvallers op te vangen zodra risico's werkelijkheid worden. Een algemeen aanvaarde normstelling voor de hoogte van het weerstandsvermogen is er niet. Het oordeel over de toereikendheid van de weerstandscapaciteit is afhankelijk van de financiële risico's. Een berekening van het 'ratio weerstandsvermogen' zoals hieronder toegelicht, geeft een goed inzicht.

Ratio weerstandsvermogen

Het 'ratio weerstandsvermogen' wordt als volgt berekend:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit (Nutsreserve)}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit = totaal risico's}}$$

De gemeente streeft ernaar zo min mogelijk risico te lopen en -mits financieel verantwoord- zoveel mogelijk risico's af te dekken. Acceptabel is een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4.

Waardering weerstandsvermogen	Ratio	Aanduiding
Groter dan	2,0	Uitstekend
Tussen	1,4 en 2,0	Ruim voldoende
Tussen	1,0 en 1,4	Voldoende
Tussen	0,8 en 1,0	Matig
Tussen	0,6 en 0,8	Onvoldoende
Lager dan	0,6	Slecht

Beschikbare weerstandscapaciteit

Alle risico's zijn tegen het licht gehouden en aangepast/aangevuld in het *Risicoregister*. Op basis van de huidige inzichten en de berekening in het Risicoregister blijkt dat een onderbouwde kans bestaat dat een bedrag van € 3,7 mln. noodzakelijk is om aan de zo reëel mogelijk ingeschatte financiële risico's weerstand te bieden.

Voor de weerstandscapaciteit is bij de begroting 2019 – 2022 de nutsreserve als weerstandsvermogen aangemerkt en bedraagt ruim 12,8 mln. per 31 december 2018. Dit geeft de gemeente voldoende weerstandscapaciteit om onvoorziene financiële tegenvallers op te vangen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen is } \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit} = \text{€ 12,8 mln.}}{\text{Totaal aan risico's} = \text{€ 3,7 mln.}} = 3,46$$

Het streven van de gemeente naar een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4 wordt hiermee ruimschoots gehaald.

Wij merken nog op dat in de vergadering van 25 juni 2019 aan de gemeenteraad wordt voorgesteld om een reserve weerstandscapaciteit in te stellen van € 4 miljoen. De middelen voor deze reserve komen beschikbaar door de aanwending van de Nutsreserve tot een gelijk bedrag.

Doorkijk naar de toekomst

De weerstandsratio is uitstekend. Dat betekent dat de gemeente in staat is om haar risico's op te vangen. Dit is positief voor de financiële positie. Maar desondanks zijn er nog steeds factoren die deze ratio direct negatief kunnen beïnvloeden. Denk hierbij aan afboekingen vanuit de grondexploitatie en overige incidentele risico's.

Overige kengetallen

Om de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten te verbeteren worden in de begroting en in de jaarstukken nog een aantal financiële kengetallen opgenomen. De kengetallen zijn weergegeven in het volgende model met daarbij de normen volgens de VNG.

provincie **HOLLAND**
ZUID

Financiële kengetallen jaarrekening

	gerealiseerd 2017	begroting 2018	gerealiseerd 2018
Netto schuldquote	23,64%	33,17%	88,25%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	19,62%	29,27%	84,65%
Solvabiliteitsratio	60,38%	56,86%	46,73%
Grondexploitatie	38,54%	41,86%	32,86%
Structurele exploitatieruimte	0,19%	-3,86%	-0,68%
Belastingcapaciteit	117,52%	79,56%	122,42%

Toelichting kengetallen:

Netto schuldquote

Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft dus een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig.

Conclusie op basis van kengetallen:

Het percentage van de netto schuldquote is verslechterd. Volgens de normen van de VNG is het nog steeds wel voldoende. Deze verslechtering komt door de grote geldleningen die nodig zijn voor de aankopen van de gronden in de Harnaschpolder. Deze gronden zijn in erfpacht uitgegeven en zorgen wel voor een structurele opbrengsten.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt dit kengetal zowel berekend inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Zo wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Hoe lager deze percentages, hoe beter.

Conclusie op basis van kengetallen:

De onzekerheid dat leningen die de gemeente Midden-Delfland heeft verstrekt niet (allemaal) worden terugbetaald is gering waardoor de norm ook hier "ruim" voldoende is. Daarom zijn er geen leningen geormerkt als dubieus.

Solvabiliteitsratio

Dit cijfer geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. Dit cijfer geeft dus een soort toekomstvisie weer.

Conclusie op basis van kengetallen:

47% van de balans van Midden-Delfland wordt gevormd door het eigen vermogen en is dus volgens de norm ruim voldoende.

Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Conclusie op basis van kengetallen:

De financiering van de grondpositie met eigen vermogen maakt onderdeel uit van de schuldpositie. De accountant heeft bij de controle van de jaarrekening de jaarlijkse actualisatie van de grondexploitatie beoordeeld. Jaarlijks neemt de boekwaarde van de voorraden grond af door verkopen. Nieuwe omvangrijke grondexploitaties zijn niet voorzien.

Structurele exploitatieruimte

Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

Conclusie op basis van kengetallen:

De structurele exploitatieruimte laat zien dat de structurele lasten, waaronder die samenhangend met de schuldenlast van de gemeente (rente en aflossing), volledig worden gedekt door structurele baten. Ook hier is de norm weer ruim voldoende.

Belastingcapaciteit

Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de riool- en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

Het streven van het college is de woonlasten laag te houden. Door een hoog gemiddelde WOZ-waarde van de woningen, de kostbare afvalstoffen- en rioolheffing door een groot gemeentelijk oppervlakte bewegen de woonlasten steeds meer naar het landelijk gemiddelde toe.

Conclusie op basis van kengetallen:

Het streven van het college is de woonlasten laag te houden. Een hoog gemiddelde WOZ-waarde van de woningen, de kostbare afvalstoffen- en rioolheffing door een groot gemeentelijk oppervlakte en lage woningdichtheid in het buitengebied zorgen voor meer dan gemiddeld hoge woonlasten. Voor de afvalstoffen- en rioolheffing geldt een 100% kostendekking. Daarbij is in het verleden besloten om de rioolheffing volledig bij de gebruiker op te leggen, waardoor de woonlasten hoger zijn dan in gemeenten waar deze heffing aan de eigenaar wordt opgelegd (waaronder woningbouwverenigingen). De woonlasten Midden-Delfland zijn ook daardoor mogelijk boven het landelijk gemiddelde.

2.4.7 Financiering

Inleiding

In de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO), zijn de kaders gesteld voor de inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden.

Onder de treasuryfunctie vallen o.a. het beheer van geldstromen, liquiditeit, renterisico's en de financiering van en in de gemeente (zowel lenen van gelden als het uitzetten).

De kaders hierbij zijn:

- Treasurystatuut. Een beleidsmatige financiële infrastructuur, waarin verantwoordelijkheden en spelregels voor de gemeentelijke treasury zijn opgenomen.
- Financieringsparagraaf die jaarlijks wordt aangeboden bij de begroting en het jaarverslag.

De risico's van lenen worden beperkt doordat gemeenten zich moeten houden aan de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Renterisico op kortlopende schuld (kasgeldlimiet)

De Wet Fido bevat instrumenten en regels die de risico's beperken die gemeenten lopen bij het lenen. De kasgeldlimiet (looptijd <1 jaar) zorgt ervoor dat niet te veel kortlopende leningen worden aangetrokken. De kasgeldlimiet geeft weer tot welk bedrag de gemeente maximaal in haar korte financieringsbehoefte mag voorzien.

Deze limiet is voor het begrotingsjaar gesteld op 8,5% van de totale omvang van de begroting per 1 januari. Op basis van deze norm is de kasgeldlimiet voor onze gemeente circa € 4,4 miljoen. Indien blijkt dat de kasgeldlimiet wordt overschreden, moet een deel van de kortlopende schuld omgezet worden in langlopende schuld (=lening). Als het kasgeldlimiet gedurende drie opeenvolgende kwartalen wordt overschreden moet Gedeputeerde Staten worden geïnformeerd.

Renterisico op langlopende schuld (renterisiconorm)

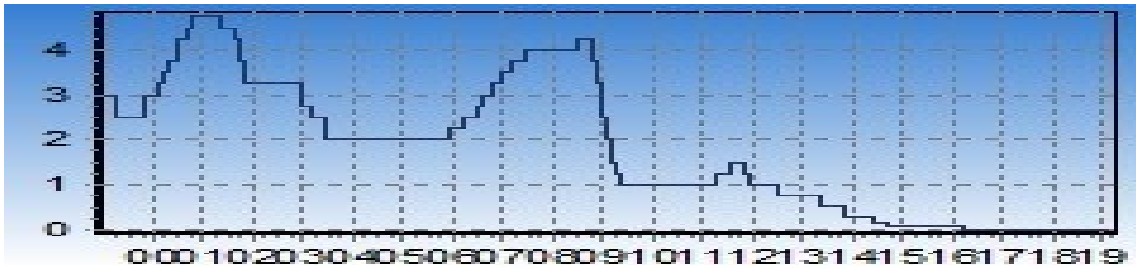
Op grond van de Wet Fido mag een gemeente van haar langlopende schulden (looptijd >1 jaar) in enig jaar maximaal 20% van het begrotingstotaal aflossen en/of herfinancieren, wat overeenkomt met een aflossingsperiode van ten minste vijf jaar. Dit is de zogenoemde renterisiconorm. Het doel van de renterisiconorm is de herfinanciering van leningen in omvang en tijd te spreiden waardoor de (eventuele) gevolgen van een rentestijging beperkt blijven en de (mogelijke) renterisico's worden ingeperkt. Voor onze gemeente bedraagt de renterisiconorm circa € 10,3 miljoen per jaar.

Renteontwikkeling

De rente op de geld- en kapitaalmarkt is in 2018 laag geweest. Dit komt voornamelijk door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Door uitspraken van ECB-vertegenwoordigers worden de eerste renteverhogingen van de ECB niet voor december 2019 verwacht.

De ECB heeft voor 2018 de reffirente op 0% handhaaft. De reffirente is de rente die banken elkaar onderling in rekening brengen (herfinancieringsrente). Daarnaast is de ECB het in 2014 gestarte opkoopprogramma van obligaties ook in 2018 blijven uitvoeren. Uitvoering van het opkoop-programma moet ertoe leiden dat er meer geld in de economie komt, wat resulteert in een hogere inflatie. Naast het beleid van de ECB zijn ook andere macro-economische effecten van belang voor de renteontwikkeling. Het beleid van de Verenigde Staten, China, Rusland, Noord-Korea en de stijgende rente in de Verenigde Staten zijn van belang. Maar bijvoorbeeld ook de uittreding van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie heeft effect op de rente.

De liquiditeitspositie van de gemeente Midden-Delfland is inmiddels minder sterk. Het beleid is erop gericht om de financieringsbehoefte af te dekken met kortlopende schulden omdat de rente op de kortlopende middelen in het algemeen lager is dan de rente op langlopende middelen. In 2018 zijn enkele leningen met een looptijd < 1 jaar aangetrokken met een negatieve rente van circa 0,3%. Hier is dus een vergoeding voor ontvangen.

Inzicht rentelasten/-baten

Op het gebied van de rente wordt er volgens de richtlijnen veel meer dwingend voorgeschreven dan voorheen. Enkele uitgangspunten zijn:

- Het aantrekken en verstrekken van een lening betreft een treasury activiteit. De met deze activiteit gepaarde rentelasten en rentebaten behoren op het taakveld Treasury.
- Aanbeveling is om geen rentevergoeding te rekenen over het eigen vermogen en de voorzieningen.
- Indien de werkelijke rentelasten in euro's die over een jaar aan taakvelden hadden moeten worden doorbelast, afwijken van de rentelasten in euro's die op basis van de voorgerekenelde renteomslag aan de taakvelden zijn toegerekend, dan kan de gemeente besluiten tot correctie. Correctie wordt verplicht gesteld indien deze afwijking groter is dan 25%.
- De commissie BBV adviseert het renteschema uit deze notitie in de paragraaf Financiering van de begroting en jaarstukken op te nemen. Hiermee wordt inzicht gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.
- Verder zijn wijzigingen voor de rente van het grondbedrijf doorgevoerd. Aan grondexploitaties mag alleen de rente van externe financiering worden doorberekend. Omdat er geen leningen voor grondexploitaties zijn aangetrokken betekent dit dat er geen rente wordt doorberekend naar het grondbedrijf.
- Via de kapitaallasten mogen alleen werkelijke rentelasten naar de taakvelden worden doorbelast over de boekwaarden van investeringen. Wanneer er geen leningen zijn aangetrokken dan mag er helemaal geen rente worden toegerekend aan de taakvelden. Dit houdt in dat er geen rente meer kan worden doorbelast. De kapitaallasten bestaan dan alleen nog uit afschrijvingen.

Toerekening rente

Indien de gemeente een geldlening aantrekt in het kader van projectfinanciering, wordt de werkelijk te betalen rente conform het BBV naar het desbetreffende taakveld doorbelast. Dit is van toepassing op de geldleningen voor de aankoop van erfpachtgronden. De rente van deze leningen moet rechtstreeks worden doorbelast naar het taakveld beheer overige gebouwen en gronden.

Financieringspositie en rentekosten

2018 is afgesloten met een financieringsoverschot. Hierbij is rekening gehouden met de boekwaarde van de activa en van de grondexploitatie, eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) en opgenomen vaste geldleningen.

Het renteresultaat 2018 is positief (meer rente ontvangen dan betaald).

Het zogenaamde omslagpercentage is gebruikt voor rentetoerekening over de boekwaarde van de vaste activa. Het rente omslagpercentage is een gemiddelde van de betaalde en ontvangen rente.

Als gevolg van diverse ontwikkelingen zoals het verplicht schatkistbankieren, de lage marktrente, BBV-voorschriften, het beperkte aantal uitstaande leningen in 2018 en de uitgezette geldleningen van onze gemeente is het omslagpercentage 2018 0%.

Positief renteresultaat:

Rentescema		
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	213.373
b.	De externe rentebaten (idem)	- 910.642
	Saldo rentelasten en rentebaten	- 697.268
c.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	0
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (rente aankoop gronden)	- 75.097
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	- 772.365
d1.	Rente over eigen vermogen	0
d2.	Rente over voorzieningen	0
	Totaal geraamde aan taakveld toe te rekenen rente	-772.365
e.	De aan taakvelden toe te rekenen rente (renteomslag)	0
f.	Renteresultaat op het taakveld Treasury	-772.365

Leningenportefeuille

Een belangrijk onderdeel van het financieerbeleid vormt de omvang, flexibiliteit, gemiddelde looptijd en rentegevoeligheid van de leningenportefeuille. De leningenportefeuille langer dan één jaar heeft per 31 december 2018 een omvang van € 18,9 miljoen. Het aantal langlopende leningen en het totale vreemde vermogen neemt vanaf 2018 aanzienlijk toe.

Te betalen rente en aflossing tot en met 2022

Jaar	Rente	Aflossing	Rente + aflossing	Restschuld
2017	54.465	136.134	190.599	9.939.031
2018	122.521	136.134	258.655	18.935.843
2019	288.968	136.318	425.286	41.404.494
2020	587.248	5.343.001	5.930.249	36.061.677
2021	593.345	345.083	938.428	35.716.778
2022	584.198	347.188	931.386	35.369.774

De reden van deze toename is een projectfinanciering. Aangekochte gronden Bedrijvenschap Harnaschpolder zijn en worden in erfpacht uitgegeven (zie raadsbesluiten 2015-23980 en 2016-32705). Voor deze (project)financiering van aankoop gronden en de betaling van de overeengekomen afkoopsommen voor renteversillen zijn in 2018 en volgende jaren leningen aangetrokken. Het financieel risico is beperkt omdat erfpachtinkomsten hoger zijn dan de rentekosten.

Overzicht van vaste schulden 2018 met looptijd langer dan één jaar

Omschrijving	Oorspronkelijke geldlening	Laatste aflossing	Rente %	Geldlening 1-1-2018	Rente 2018	Aflossing 2018	Geldlening 31-12-2018
<i>BNG:</i>							
40.89594	907.561	01-03-24	4,67	254.117	11.867	36.302	217.815
40.91485.01	408.402	26-10-25	3,47	217.815	7.558	27.227	190.588
40.92017	680.670	14-02-26	5,5	245.041	13.477	27.227	217.815
40.111437	7.429.045	02-07-29	1,245	7.429.045	66.138	0	7.429.045
40.111438	1.566.123	01-07-29	0,8	1.566.123	8.959	0	1.566.123
40.112090	6.751.680	01-07-52	1,77	0	0	0	6.751.680
40.112091	2.381.266	01-07-52	1,57	0	0	0	2.381.266
<i>NWB/Poseidon:</i>							
10014564	1.134.451	20-07-22	6,4	226.890	14.521	45.378	181.512
Totaal				9.939.031	122.521	136.134	18.935.843

Leasing

Voor vervoermiddelen, printers en een pasfotohok zijn leasecontracten afgesloten. Hiervoor wordt een rentebedrag betaald.

Uitgezette geldleningen

In 1988 heeft de voormalige gemeente Schipluiden een bedrag van € 7,7 mln. uitgeleend aan de ABN-AMRO. De lening is later overgegaan naar de Royal Bank of Scotland (RBS). De RBS is geen hele sterke bank en grotendeels in handen van de Britse overheid. Deze RBS-lening is voor 50 jaar fixe en heeft een rente van 8,15% (€ 629.000 exploitatie inkomsten per jaar).

Onderzocht is om te verkopen. De lening aan de RBS levert nu jaarlijks € 629.000 aan rente op. Het verstrekken van een lening brengt risico's met zich mee. Binnen ons huidige treasurybeleid past het verstrekken van een dergelijke lening niet. Op het moment van uitzetten van de lening was er nog geen sprake van een vastgesteld treasurybeleid. Op basis van de toen geldende beleid is een correcte afweging en besluit genomen. Mocht de RBS omvallen dan vervalt deze jaarlijkse rente en in het ergste geval de lening van € 7,7 miljoen. De vooruitzichten van de bank zijn inmiddels verbeterd, waardoor de noodzaak tot verkopen kleiner is geworden.

Wat levert de verkoop op?

Volgens de berekeningen van de contante waarden (lening + samengestelde rentebaten) is de hoofdsom inclusief rente € 18,2 miljoen waard. Een broker geeft aan dat het afkopen van de lening de gemeente Midden-Delfland in de markt indicatief maximaal tussen de € 13 en € 15 miljoen kan opleveren. Zelfs als € 15 miljoen ontvangen wordt kost het contant € 3,2 miljoen om het risico af te dekken.

Argumenten om (nog) niet te verkopen:

Omdat de RBS grotendeels in overheidshanden is en de resultaten inmiddels positief zijn. Met de accountmanager van de BNG zijn de risico's van het aanhouden van de RBS-lening besproken en het risico werd onderkent. Bij verkoop van de RBS-lening wordt er nu maximaal € 15 miljoen geïncasseerd. Dat bedrag wordt direct afgeroomd middels schatkist bankieren. Rendement is dan 0%. De exploitatie voor de komende 20 jaar mist hierdoor € 629.000. De RBS en de markt weten inmiddels dat de gemeente Midden-Delfland bereid zijn om de betreffende lening te verkopen, maar wel tegen de juiste prijs en niet tegen de indicaties die tot nu toe zijn aangegeven.

Kanttekening:

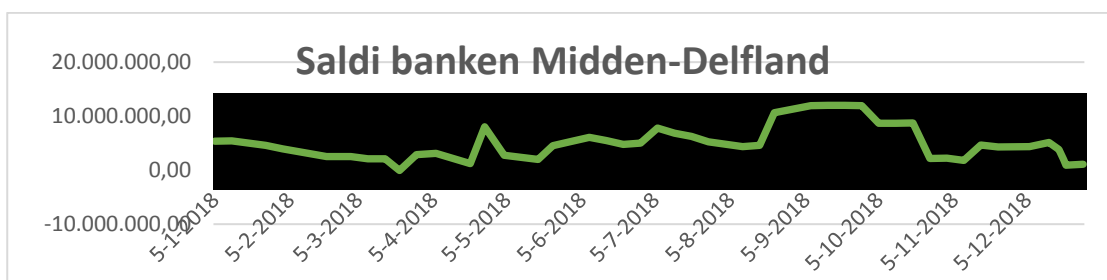
Bij een verkoop van de RBS-lening kan een gedeelte van gederfde rente-inkomsten worden opgevangen door aankoop gronden die in erfpacht worden uitgegeven. Afhankelijk van de erfpachtcondities die afgesproken worden kan een gedeelte van het gat van € 629.000 gedicht worden. De meest gunstige berekeningen tot nu toe levert nog steeds een nadelig resultaat tussen de € 100.000 en 150.000.

Bij de Nederlandse Waterschapsbank is voor € 1,4 miljoen uitgezet met een rente van 7% (€ 95.300 exploitatie-inkomsten per jaar tot 2043).

Omschrijving	Oorspronkelijke geldlening	Laatste aflossing	Rente %	Geldlening 1-1-2018	Rente 2018	Geldlening 31-12-2018
Royal Bank of Scotland (RBS)	7.714.264	01-07-38	8,15	7.714.264	628.712	7.714.264
Nederlandse Waterschapsbank (NWB)	1.361.341	01-09-43	7,0	1.361.341	95.294	1.361.341
Totaal				9.075.604	724.006	9.075.604

Liquiditeit

De liquiditeit geeft aan in welke mate de gemeente aan haar lopende betalingsverplichtingen kan voldoen, door het aantrekken of uitzetten van geldmiddelen tegen de meest gunstige condities.

Fluctuatie van de liquiditeitspositie heeft te maken met inning gemeentelijke belastingen, de algemene uitkering inkomsten van het Rijk, het ontvangen van subsidies, het aantrekken/aflossen van leningen en meer of minder exploitatie uitgaven in die periode.

Liquiditeitsplanning	2019	2020	2021	2022
<i>Prognose aan te trekken kasgeld</i>	€ 4.400.000	€ 4.400.000	€ 4.400.000	€ 4.400.000
<i>Minimaal aangetrokken langgeld</i>	€ 41.404.494	€ 36.061.677	€ 35.716.778	€ 35.369.774

Kredietrisico en garanties

Naast de eerder genoemde renterisico's heeft de gemeente ook te maken met kredietrisico's. Dit zijn de risico's die verband houden met de nakoming van de betalingsverplichting van rente en aflossing op eerder door de gemeente verstrekte geldleningen in het kader van de publieke taak en aanspraken op verleende gemeentegaranties.

Volgens de subsidieregeling zijn de verenigingen en maatschappelijke instellingen verplicht jaarlijks de begroting en jaarrekening in te dienen. Door deze maatregelen wordt de vinger aan de pols gehouden en kunnen risico's worden beperkt.

De aanspraken op verleende gemeentegaranties zijn onderverdeeld in enerzijds verleende garanties voor de bevordering van het eigen woningbezit (zowel particulieren als woningbouwcorporaties) en anderzijds garanties die zijn verstrekt voor geldleningen die zijn aangetrokken door maatschappelijke instellingen in onze gemeente, zoals (sport)verenigingen.

Voor hypotheek afgesloten na 1 januari 1995 met een zogenoemde Nationale Hypotheek Garantie (NHG) staat de stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) garant. De gemeente is door haar achtervang functie risicodragend voor hypotheek afgesloten met NHG in de periode tussen 1 januari 1995 en 31 december 2010.

Per 1 januari 2016 is de achtervang overeenkomst met de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) verlengd tot en met 31 december 2020. Voor woningcorporaties is het hierdoor mogelijk om tegen een redelijke rente geld aan te trekken, omdat het waarborgfonds geldverstrekkers de tijdige betaling garandeert van rente en aflossing van leningen aan te gaan door woningcorporaties. De gemeente en het Rijk vervullen daarbij een achtervang functie. Mocht in geval van aanspraak door geldgevers blijken dat het vermogen van het waarborgfonds ontoereikend is, dan bestaat de kans dat de gemeente op grond van deze achtervang overeenkomst (in de vorm van renteloze leningen) het vermogen van het waarborgfonds moet aanvullen. De kans dat dit gebeurt is gering, omdat de woningcorporaties in eerste instantie zelf financieel verantwoordelijk zijn voor de risico's in hun sector en hierop jaarlijks worden gecontroleerd en beoordeeld door het waarborgfonds.

Voor het uitoefenen van de publieke taak neemt de gemeente ook deel in het aandelenkapitaal van een aantal vennootschappen. Dit betreft aandelen van N.V. Bank Nederlandse Gemeenten, B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides en N.V. Holding Westland Infra. De gemeente ontvangt totaal € 2.120.373 dividend. Deze aandelen zijn in de balans opgenomen tegen nominale waarde. Doordat er een groot positief verschil bestaat tussen de werkelijke waarde en de nominale waarde is van een kredietrisico op deze aandelen geen sprake.

Relatiebeheer

Voor het reguliere betalingsverkeer maakt de gemeente gebruik van de diensten van de BNG Bank. Onderdeel van deze dienstverlening is een kredietfaciliteit van € 2 miljoen. Tot deze limiet kan de gemeente tegen een gunstig rentepercentage daggeld opnemen. Daarnaast is er nog een rekening bij de Rabobank.

3. JAARREKENING

3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

Voorliggende jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften die het BBV daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. De activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarden, tenzij bij de betreffende balanspost anders is vermeld.

Activa met een verkrijgingprijs van minder dan € 10.000 worden in het jaar van aanschaf direct ten laste van de exploitatie gebracht. Gronden en terreinen vormen hierop een uitzondering. Deze worden altijd geactiveerd, maar niet afgeschreven.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar worden opgenomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn.

Dividendopbrengsten en/of winstuitkeringen van deelnemingen worden als baat opgenomen in het jaar waarin het dividend door de algemene vergadering van aandeelhouders of het bestuur van de betreffende deelneming wordt vastgesteld en betaalbaar wordt gesteld. Extra winst die gedurende het jaar bekend wordt, wordt conform de afspraak met de raad toegevoegd aan de Algemene reserve.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. Echter als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten toegerekend aan het boekjaar waarin de uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode hiervoor is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er binnen de referentieperiode sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld reorganisaties) dient wel een verplichting te worden gevormd.

Vaste activa

Conform de voorschriften van het BBV heeft de raad op 16 december 2014 de Nota waarderings- en afschrijvingsbeleid 2015-2018 vastgesteld. De nota beoogt structuur te brengen in de financiële consequenties van investeringsuitgaven. Daarbij wordt gekeken naar de voorwaarden waaronder wel of niet geactiveerd moet worden, de waardering van de activa en de verschillende mogelijkheden van afschrijving. De nota beperkt zich tot de vaste activa. De vlottende activa worden buiten beschouwing gelaten.

Investeringsactiva waarop dit van toepassing is worden afgeschreven vanaf het boekjaar volgend op het jaar van ingebruikname. Dit betekent, dat uitsluitend wordt afgeschreven op basis van gerealiseerde investeringsbedragen.

In het jaar waarin een investering plaatsvindt, wordt geen rente toegerekend. Toerekening van rente vindt plaats met ingang van het tweede jaar en wordt berekend als percentage van de boekwaarde van het actief aan het begin van het tweede jaar.

Groot onderhoud van vaste activa wordt slechts geactiveerd indien dit leidt tot een nieuwe functionaliteit van het actief of een duidelijke technische verandering die leidt tot levensduurverlenging. In alle andere gevallen komt groot onderhoud ten laste van de exploitatie of een daartoe gevormde voorziening.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. De kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief worden in maximaal 5 jaar afgeschreven. De afschrijving van geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vindt plaats vanaf het jaar dat er uitgaven zijn gedaan (reeds het eerste jaar wordt een vol jaar afgeschreven). Afsluitkosten van opgenomen geldleningen en het saldo van (dis)agio worden niet afgeschreven maar direct ten laste van de exploitatie gebracht.

Geactiveerde bijdragen aan activa van derden zijn gewaardeerd op het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa

Artikel 59 van het BBV beschrijft het onderscheid tussen investeringen met een (beperkt) economisch nut en investeringen met uitsluitend maatschappelijk nut in de openbare ruimte. Investeringen die op enigerlei wijze kunnen leiden tot bijdragen aan het verwerven van inkomsten zijn investeringen met economisch nut. De vraag of de investering geheel kan worden terugverdiend, is niet relevant voor de classificatie.

- Investeringen met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Slijtende investeringen worden lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur vanaf het begin van het boekjaar volgend op het jaar van ingebruikname. Op grond van het voorzichtigheidsprincipe wordt de restwaarde van een actief gesteld op nihil. Voor de gehanteerde afschrijvingstermijnen wordt verwezen naar de Nota waarderings- en afschrijvingsbeleid. Bij de waardering van een actief wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

- Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Dit zijn investeringen met betrekking tot infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals wegen, pleinen, bruggen, viaducten en parken. De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd (en dus afgeschreven). Voor de afschrijvingstermijnen wordt verwezen naar de Nota waarderings- en afschrijvingsbeleid.

Financiële vaste activa

Leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Indien van toepassing wordt een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingprijs vindt afwaardering plaats. Tot dusver is een dergelijke afwaardering niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingprijs.

Vlottende activa

Vorraden

De bouwgronden in exploitatie zijn opgenomen als 'onderhanden werken' en gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken), de rentekosten en de administratie- en beheerskosten. Hierop worden ontvangsten uit grondverkopen en bijdragen van derden in mindering gebracht.

Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid (verwaarloosbaar risico) als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht. Voor zover uit de laatste kostprijsberekeningen (grexen) verliezen worden

verwacht, wordt een beroep gedaan op de Reserve Grondexploitaties. De boekwaarde van de gronden wordt in dat geval verlaagd met deze verwachte verliezen. Voor deze verwachte verliezen wordt een voorziening op eindwaarde gevormd. De grondexploitaties worden periodiek getaxeerd en herzien.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Er is een voorziening gevormd voor verwachte oninbaarheid van vorderingen op cliënten van sociale zaken, waaraan in het verleden leenbijstand is verstrekt. In de jaarrekening is het saldo van deze voorziening op de betreffende vorderingen in mindering gebracht. Oninbare vorderingen van overige debiteuren worden direct ten laste van de exploitatie gebracht behalve bij uitzonderingen (zie hieronder).

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden opgenomen tegen nominale waarde.

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen wordt gewaardeerd tegen nominale waarde. In 2015 heeft de raad een Nota reserves en voorzieningen 2015-2018 vastgesteld. In deze nota worden de spelregels voor de vorming en het gebruik van de reserves en voorzieningen aangegeven.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde of tegen contante waarde. In 2015 heeft de raad een Nota reserves en voorzieningen vastgesteld. In deze nota worden de spelregels voor de vorming en het gebruik van de reserves en voorzieningen aangegeven.

Voor de berekening van de hoogte van de voorzieningen voor pensioenen en wachtgeldten voor (voormalig) wethouders maken wij gebruik van een gespecialiseerd bureau. Eens per jaar ontvangen wij van hen een geactualiseerde stand van de gemeentelijke verplichting. Indien nodig passen wij de stand van de voorziening hierop aan.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar buiten telling opgenomen. Nadere informatie en een specificatie van de gewaarborgde schuldrestanten is opgenomen in de toelichting op de balans. In het verslagjaar zijn er geen betalingen gedaan als gevolg van de borgstellingen.

Resultaatbepaling

Algemeen

De wijzigingen in de BBV zijn meegenomen bij het opstellen van deze resultatenbepaling. Bij het samenstellen van de winst- en verliesrekening is een bestendige gedragslijn in acht genomen. Baten en lasten van het boekjaar worden in de jaarrekening opgenomen, ongeacht of zij tot ontvangsten of uitgaven in het boekjaar hebben geleid. De nagekomen baten en lasten worden, in zoverre mogelijk, op de desbetreffende posten verantwoord.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op materiële vaste activa worden gebaseerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Voor de gehanteerd afschrijvingstermijnen verwijzen wij u naar de Nota waarderings- en afschrijvingsbeleid 2015-2018.

3.2 Overige baten en lasten

Overzicht lasten en baten		Primitieve begroting 2018			begroting 2018 incl. wijzigingen		
Omschrijving programma	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland@2025	602.807	33.999	568.808	2.923.229	2.368.776	554.453	
02: Bestuur en veiligheid	3.251.256	429.398	2.821.858	3.595.360	421.098	3.174.262	
03: Beheer, verkeer en milieu	8.624.498	5.176.558	3.447.940	10.171.624	5.330.089	4.841.535	
04: Onderwijs	1.652.655	260.434	1.392.221	1.415.580	236.188	1.179.392	
05: Welzijn en Wmo	9.087.342	622.689	8.464.653	11.235.675	624.569	10.611.106	
06: Economische- en sociale zaken	4.208.652	2.438.132	1.770.520	4.181.686	2.520.307	1.661.379	
07: Ruimtelijke ordening, ontw. En volkshuisvesting	7.684.875	7.470.409	214.466	10.960.596	9.719.789	1.240.807	
Afronding decimalen							
Subtotaal programma's	35.112.085	16.431.619	18.680.466	44.483.750	21.220.816	23.262.934	
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen							
Lokale middelen, waarvan besteding niet gebonden	368.190	4.213.126	-3.844.936	367.450	4.223.126	-3.855.676	
Algemene uitkering	0	17.319.101	-17.319.101	0	17.710.254	-17.710.254	
Treasury	94.902	736.274	-641.372	265.911	965.867	-699.956	
Dividend		2.082.523	-2.082.523		2.119.930	-2.119.930	
Algemene baten en lasten (incl. onvoorzien)	16.000	0	16.000	16.000	0	16.000	
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	479.092	24.351.024	-23.871.932	649.361	25.019.177	-24.369.816	
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	
Overhead	7.502.702	101.758	7.400.944	8.395.421	329.232	8.066.189	
Gerealiseerde totaal saldo van lasten baten	43.093.879	40.884.401	2.209.478	53.528.532	46.569.225	6.959.307	
Toevoeging/onttrekking aan reserves							
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland@2025	128	33.000	-32.872	35.328	82.330	-47.002	
02: Bestuur en veiligheid	0	17.000	-17.000	13.500	161.750	-148.250	
03: Beheer, verkeer en milieu	242.959	93.209	149.750	207.542	1.897.776	-1.690.234	
04: Onderwijs	0	272.842	-272.842	0	222.928	-222.928	
05: Welzijn en Wmo	1.670	437.124	-435.454	14.851	1.346.105	-1.331.254	
06: Economische- en sociale zaken	0	25.000	-25.000	0	186.919	-186.919	
07: Ruimtelijke ordening, ontw. En volkshuisvesting	15.515	705.950	-690.435	212.645	1.191.004	-978.359	
Algemene dekkingsmiddelen	5.377	15.000	-9.623	5.377	1.538.190	-1.532.813	
Overhead	0	899.427	-899.427	20.000	841.548	-821.548	
Subtotaal mutaties aan reserves	265.649	2.498.552	-2.232.903	509.243	7.468.550	-6.959.307	
Gerealiseerde resultaat	43.359.528	43.382.953	-23.425	54.037.775	54.037.775	0	
Overzicht lasten en baten							
		Realisatie 2018			realiteitsafwijking 2018		
Omschrijving programma	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland@2025	3.089.749	2.655.911	433.838	-166.520	-287.135	120.615	
02: Bestuur en veiligheid	3.373.160	464.568	2.908.592	222.200	-43.470	265.670	
03: Beheer, verkeer en milieu	7.679.336	5.218.950	2.460.385	2.492.288	111.139	2.381.150	
04: Onderwijs	1.361.296	266.064	1.095.231	54.284	-29.876	84.161	
05: Welzijn en Wmo	11.058.120	786.189	10.271.931	177.555	-161.620	339.175	
06: Economische- en sociale zaken	4.126.994	2.548.398	1.578.597	54.692	-28.091	82.782	
07: Ruimtelijke ordening, ontw. En volkshuisvesting	4.210.015	4.285.504	-75.489	6.750.581	5.434.285	1.316.296	
Afronding decimalen			0	0	0	0	
Subtotaal programma's	34.898.670	16.225.584	18.673.086	9.585.080	4.995.232	4.589.848	
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen							
Lokale middelen, waarvan besteding niet gebonden	342.744	4.253.083	-3.910.338	24.706	-29.957	54.662	
Algemene uitkering	0	17.848.331	-17.848.331	0	-138.077	138.077	
Treasury	278.072	975.341	-697.268	-12.161	-9.474	-2.688	
Dividend		2.120.373	-2.120.373	0	-443	443	
Algemene baten en lasten (incl. onvoorzien)	0	0	0	16.000	0	16.000	
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	620.816	25.197.127	-24.576.310	28.545	-177.950	206.494	
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	
Overhead	9.018.431	287.132	8.731.299	-623.010	42.100	-665.110	
Gerealiseerde totaal saldo van lasten baten	44.537.918	41.709.843	2.828.075	8.990.614	4.859.382	4.131.232	
Toevoeging/onttrekking aan reserves							
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland@2025	35.328	49.212	-13.884	0	33.118	-33.118	
02: Bestuur en veiligheid	13.500	8.937	4.563	0	152.813	-152.813	
03: Beheer, verkeer en milieu	139.517	-572.977	712.494	68.025	2.470.753	-2.402.728	
04: Onderwijs	0	222.928	-222.928	0	0	0	
05: Welzijn en Wmo	14.851	1.102.766	-1.087.915	0	243.339	-243.339	
06: Economische- en sociale zaken	0	111.397	-111.397	0	75.522	-75.522	
07: Ruimtelijke ordening, ontw. En volkshuisvesting	636.541	269.794	366.747	-423.896	921.210	-1.345.106	
Algemene dekkingsmiddelen	5.377	1.538.190	-1.532.813	0	0	0	
Overhead	20.000	753.875	-733.875	0	87.673	-87.673	
Subtotaal mutaties aan reserves	865.114	3.484.122	-2.619.008	-355.871	3.984.428	-4.340.299	
Gerealiseerde resultaat	45.403.032	45.193.965	209.067	8.634.743	8.843.810	-209.067	

Begrotingsrechtmatigheid

Het door de raad vastgestelde controleprotocol schrijft voor dat moet worden getoetst in hoeverre eventuele begrotingsoverschrijdingen op de lasten worden gekwalificeerd als onrechtmatig. De programma's waarop een begrotingsoverschrijding heeft plaatsgevonden worden hieronder toegelicht. Per programma wordt hierna een toelichting op de overschrijdingen gegeven. Hierbij wordt tevens aangegeven of er sprake is van een onrechtmatige overschrijding en of deze meetelt in het oordeel van de accountant.

	Onrechtmatig (telt niet mee voor oordeel)	Onrechtmatig (telt mee voor oordeel)
<p><i>Programma 1 Vitale dorpen en Midden-Delfland @2025 (€ 166.520)</i> De overschrijding op dit taakveld wordt voornamelijk veroorzaakt door de kosten binnen enkele projecten die gedekt worden uit externe middelen. Voor de gemeentebegroting zijn deze budgettair neutraal. Het betreft hier:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De oplossing van de dioxineproblematiek (€ 14.821) - De IODS-kwaliteitsprojecten Duurzaam Boer Blijven en Grondinstrument (€ 66.597) - Het project Impuls aan het weide- en vogellandschap Midden-Delfland (€ 52.602). Voor dit project hebben wij een subsidie ontvangen vanuit de "POP3 Regeling Niet-productieve investeringen weidevogels, biodiversiteit en landschap Zuid-Holland 2017". <p>Daarnaast is er een overschrijding van de lasten die verband houdt met de kosten voor de landschapstafel Hof van Delfland (€ 30.658). Aangezien de landschapstafel geen aparte entiteit is, zijn wij belast met de administratieve ondersteuning ervan. De uitgaven en opbrengsten (deelnemer- en subsidiebijdragen) verantwoordt wij daarom in onze administratie.</p>	X	
<p><i>Overhead (€ 623.010)</i> De salariskosten en de kosten voor inhuur zijn overschreden. Deze overschrijding is als onrechtmatig aan te merken. Om dit in de toekomst te voorkomen is er een verbetertraject ingesteld.</p>		X
<p><i>Toevoeging/ onttrekking aan reserves (€ 423.896)</i> Een groot deel hiervan is de verliesname bij de grondexploitaties. Deze zijn op voorhand niet te voorzien. Hier is geen sprake van begrotingsonrechtmatigheid.</p>	X	

Gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Taakveld BBV	Omschrijving taakveld BBV	Bedrag werkelijk uitgaven	Bedrag werkelijk inkomsten
0.1	Bestuur	1.152.478	23.528
0.10	Mutaties reserves	744.967	3.462.522
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten		
0.2	Burgerzaken	742.853	399.960
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	310.739	445.656
0.4	Overhead	9.018.431	287.133
0.5	Treasury	278.072	3.095.714
0.61	OZB woningen	103.388	2.804.326
0.62	OZB niet-woningen	239.357	1.448.757
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		17.848.331
0.8	Overige baten en lasten		
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.069.700	
1.2	Openbare orde en veiligheid	352.767	41.079
2.1	Verkeer en vervoer	1.184.968	469.764
2.2	Parkeren	12.836	4.713
2.4	Economische havens en waterwegen	125.537	6.630
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	316.763	633.145
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	55.363	
3.4	Economische promotie	243.726	18.468
4.2	Onderwijshuisvesting	898.392	205.358
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	595.494	135.904
5.1	Sportbeleid en activering	320.182	35.716
5.2	Sportaccommodaties	605.565	166.206
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	137.429	2.522
5.4	Musea	90.011	
5.5	Cultureel erfgoed	84.132	24.364
5.6	Media	436.861	
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.548.852	2.715.241
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.195.723	193.505
6.2	Wijkteams	119.985	
6.3	Inkomensregelingen	3.131.924	2.199.455
6.4	Begeleide participatie	130.870	
6.5	Arbeidsparticipatie	214.182	123.468
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	640.996	12.115
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	2.243.449	261.362
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	3.487.067	
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	72.746	
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	77.804	
7.1	Volksgezondheid	596.123	15.200
7.2	Riolering	1.613.004	1.855.645
7.3	Afval	2.186.374	2.662.173
7.4	Milieubeheer	857.926	11.600
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	159.113	149.095
8.1	Ruimtelijke ordening	622.583	39.020
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.400.406	2.435.212
8.3	Wonen en bouwen	811.390	797.730
Samenvatting		45.230.528	45.030.619

3.2.1 Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Analyse begroting en realisatie

Programma 1

Overschrijding lasten € 167.691

De overschrijding op dit taakveld wordt voornamelijk veroorzaakt door de kosten binnen enkele projecten die gedekt worden uit externe middelen. Voor de gemeentebegroting zijn deze budgettair neutraal. In de jaarrekening verantwoorden wij 'slechts' de werkelijke lasten en baten die voor die projecten in het betreffende jaar zijn gerealiseerd. Een restantsaldo van externe middelen (veelal subsidies) presenteren en verantwoorden wij in de balans (onder overlopende passiva).

Het betreft hier:

- De oplossing van de dioxineproblematiek (€ 14.821)
- De IODS-kwaliteitsprojecten Duurzaam Boer Blijven en Grondinstrument (€ 66.597)
- Het project Impuls aan het weide- en vogellandschap Midden-Delfland (€ 52.602). Voor dit project hebben wij een subsidie ontvangen vanuit de "POP3 Regeling Niet-productieve investeringen weidevogels, biodiversiteit en landschap Zuid-Holland 2017".

Daarnaast is er een overschrijding van de lasten die verband houdt met de kosten voor de landschapstafel Hof van Delfland (€ 30.658). Aangezien de landschapstafel geen aparte entiteit is, zijn wij belast met de administratieve ondersteuning ervan. De uitgaven en opbrengsten (deelnemer- en subsidiebijdragen) verantwoorden wij daarom in onze administratie. Hier staan dus ook hogere baten tegenover.

Overschrijding baten € 287.135

De overschrijding op de baten van dit taakveld houdt grotendeels verband met de projecten die gedekt worden uit externe middelen (zie ook lasten). Op deze projecten hebben we meer uitgegeven dan geraamd en daardoor onttrekken we ook meer baten dan geraamd aan de betreffende middelen (veelal subsidies). In totaal gaat het hier om € 152.847.

Daarnaast vallen onder deze overschrijding de baten (deelnemer- en subsidiebijdragen) voor onze inzet t.b.v. Hof van Delfland (€ 30.658).

Tot slot waren de pachtopbrengsten voor de graslanden die wij in eigendom hebben (vanuit het project Saneren verspreid liggend glas) niet volledig geraamd. Dit leidt tot een overschrijding van de baten van € 99.035.

Mutatie reserve

Onderschrijding baten € 33.118

De onderschrijding wordt veroorzaakt door niet invullen van het Economisch beleidskader (€ 15.000) en een onderschrijding op de lasten van Village Fleuri (€ 18.118).

Programma 2

Bestuursorgaan

Onderschrijding lasten € 64.461

Deze onderschrijding komt voornamelijk door een lagere dotatie aan de voorziening Pensioenen en wachtgeld (voormalig) wethouders. Eens per jaar wordt er een actuariële berekening gemaakt voor de toekomstig te betalen pensioenen.

Burgerzaken

Onderschrijding lasten € 154.464

Er is €150.000 begroot voor het opzetten van een geografische informatievoorziening (GIS). De realisatie is niet gestart omdat eerst onderzocht is of een intern goedkoper alternatief afdoende zou zijn; dat bleek niet het geval. Daaropvolgend zijn wensen en de structuur voor een GIS-pakket bepaald en zijn gesprekken met ICT en mogelijke leveranciers gestart.

Het project is inmiddels weer stopgezet als mogelijke besparing om de kosten voor de jeugdhulp te dekken.

Openbare orde en veiligheid

Onderschrijding baten € 152.813

Het opzetten van geografische informatievoorziening is niet uitgevoerd.

Programma 3

Wegen

Onderschrijding lasten € 1.993.443

De voornaamste oorzaak voor deze onderschrijding is dat het extra budget voor de herinrichting centrum Den Hoorn € 1.847.604 nog niet is uitgegeven.

In 2017 en 2018 is een schetsontwerp en een voorlopig ontwerp opgesteld voor de herinrichting openbare ruimte van het centrum van Den Hoorn.

Er is vertraging ontstaan doordat de gemeente op dit moment in afwachting is van een uitspraak van de Raad van State als gevolg van een bezwarenprocedure tegen het bestemmingsplan.

Momenteel werkt de gemeente het voorlopig ontwerp uit tot een definitief ontwerp. Het definitief ontwerp is in 2019 gereed. Er is nog geen concrete planning voor de uitvoering bekend. Na de uitspraak wordt in overleg met betrokkenen de vervolgstappen bepaald.

Onderschrijding baten € 64.362

Er is minder schade verhaald dan waar rekening mee is gehouden.

De begroting is gebaseerd op de omvang van verhaalde schades in afgelopen jaren; de realisatie in 2018 wijkt daarvan af.

Begraafplaatsen

Overschrijding baten € 50.084

De opbrengsten zijn afhankelijk van het "aanbod". Dit wordt bepaald door het aantal overledenen dat begraven wordt in de gemeente. Daarbij is de keuze voor een eigen graf of een huurgraaf van invloed op de ontvangen begrafenisrechten.

Openbaar groen

Onderschrijding lasten € 25.857

Er worden een aantal renovatiewerkzaamheden uitgevoerd in 2019. Daarnaast zijn er nog niet veel kosten geweest voor het onderhoud Harnaschpolder.

Afvalverzameling en -verwerking

Onderschrijding lasten € 83.748

De invoering van het Nieuwe Inzamelen in Maasland leidt tot lagere kosten van Avalex dan verwacht.

De omvang van groenafval is niet scherp in te schatten; in 2018 minder groenafval afgevoerd dan geprognostiseerd.

Tot slot hebben wij ook minder inzet van mensuren en vrachtwagenuren nodig gehad dan begroot voor de reinigingstaak.

Milieubeheer

Onderschrijding lasten € 406.497

Ecoloss is een bedrijf dat wordt ingezet als er olie lekkages zijn op het wegdek, of illegale dumpingen van gevaarlijk afval. De hoogte van deze post is nooit vooraf goed in te schatten. De inzet van Ecoloss is afhankelijk van het aantal calamiteiten en illegale dumpingen van gevaarlijk afval dat per jaar in onze gemeente plaatsvindt.

Door gebrek aan capaciteit voor het starten van extra projecten en gebrek aan projecten van inwoners/bedrijven die wij kunnen faciliteren is er minder uitgegeven dan verwacht.

Daarnaast zijn er in 2018 minder eigen gebouwen verduurzaamd. Tot slot zijn er minder subsidies aangevraagd voor het verduurzamen van vastgoed van verenigingen.

Riolering

Onderschrijding lasten € 26.084

Het nieuwe rioolsysteem in de Harnaschpolder en omgeving kon met minder kosten op orde worden gehouden dan begroot.

Baten afvalstoffenheffing

Onderschrijding baten € 100.252

Er zijn minder lasten geweest, waardoor er minder is onttrokken aan de voorziening.

Onderschrijding lasten € 68.025

Dit wordt veroorzaakt door lagere uitgaven op het krediet Reconstructie Oude veiling. Hierdoor is € 68.025 minder in de dekkingsreserve gestort.

Mutatie reserve

Onderschrijding baten € 2.470.743

- Asfalteren voorterrein gemeentewerf: de rekening is € 4.033 lager dan begroot.
- Deklaag Kwakelweg t.b.v. Skaterouten netwerk: hiervoor was € 50.000 begroot met begrotingswijziging 2 en € 50.000 met begrotingswijziging 5, er is € 40.000 geboekt t.b.v. het Skaterouten netwerk, een onderschrijving van € 60.000.
- Het budget parkeerplaatsen centrumplan Den Hoorn van € 14.297 is nog niet uitgegeven.
- Het totaal budget afkoopsommen onderhoud Bedrijvenschap Harnaschpolder is met € 113.932 onderschreden.
- Het totaalbudget energievisie met € 123.084 onderschreden.
- Fietsbewegwijzering: het totale budget is onderschreden, daarom is de geplande € 20.000 niet onttrokken aan de reserve.
- Reconstructie Oude Veiling Maasland: Dit wordt veroorzaakt door lagere uitgaven op het krediet Reconstructie Oude veiling. Hierdoor is € 68.025 minder onttrokken aan de Investeringsreserve (.
- Centrumplan Den Hoorn: De onderschrijving is € 1.781.207. Het gaat hier om een meerjarig project wat nog niet afgerond is.
- Duurzaamheid gebouwen: Van dit budget is € 286.165 nog niet uitgegeven.

Programma 4

Gemeenschappelijke baten/lasten onderwijs

Onderschrijving lasten € 48.897

Periodiek worden de vervoerscontracten regionaal aanbesteed. De nieuwe vervoerscontracten geven een positief gevolg te zien op de uitgaven ten opzichte van voorgaande jaren en ten opzichte van de begroting.

Huisvesting onderwijs

Overschrijding baten € 32.084

Er bestond geruime tijd onduidelijkheid over een afrekening van energiekosten van MFA Het Lint. In 2018 is hierover overeenstemming bereikt met het schoolbestuur, hetgeen heeft geleid tot een onverwachte opbrengst.

Programma 5

WMO

Onderschrijving lasten € 216.565

Er is in 2018 een onderschrijving op maatwerkvoorzieningen hulp bij het huishouden (HbH) van € 181.000. Daarnaast blijkt ook op WMO PGB een onderschrijving van € 62.000. ZIN en PGB staan voor zorg in natura en persoonsgebonden budget.

De gerealiseerde kosten van HbH zijn lager dan begroot terwijl het proces in 2018 niet is veranderd; ook de begroting 2018 is verder gelijk aan die van voorgaande jaren. Er is bij de WMO ZIN en PGB ten opzichte van voorgaand jaar sprake van een dalende trend. Een deel van de dalende trend kan verklaard worden vanuit een betere sturing op de afgrenzing tussen de WMO welke voor rekening van de gemeente komt, en de WLZ welke voor rekening van het Rijk komt. Door die betere sturing zijn het afgelopen jaar met name zwaardere klanten uitgestroomd naar WLZ. Verder wordt de omvang van de WMO bepaald door externe factoren waar de gemeente geen invloed op heeft, zoals toename vitaliteit oudere inwoners of overlijden.

Jeugd

Overschrijding lasten € 85.097

Jeugdhulpkosten voor zorg in nature (ZIN) nemen sterk toe en zijn moeilijk te voorspellen. Dat komt doordat vraag naar jeugdhulp bepaald wordt door diverse externe factoren zoals de intensiteit van de jeugdhulp en de mate waarin huisartsen en specialisten doorverwijzen naar specialistische instellingen. Verder worden de kosten beïnvloed door de mate waarin zorginstellingen hun administratie op orde hebben. De op 1 januari 2015 doorgevoerde decentralisatie is daardoor op dit moment nog geen stabiel proces.

Openbare gezondheidszorg

Onderschrijving baten € 34.499

Er zijn minder kosten gemaakt voor de kwetsbare burgers. Daarnaast zijn de kosten lokale taken GGD voor Sociaal Medische Advisering en Schoolgezondheidsbeleid lager uitgevallen dan begroot.

WMO en jeugd

Overschrijding lasten € 153.640

De overschrijding op deze post komt deels voort uit een hogere inzet van externe ondersteuning in het maatschappelijk team dan begroot. De extra inzet op het maatschappelijk team was noodzakelijk om

werkdruk en wachlijsten te beperken. Daarnaast zijn diverse kosten voorgefinancierd door de Gemeente Midden-Delfland. Met de doorbelasting van deze kosten is in de begroting geen rekening gehouden.

Overschrijding baten € 161.308

De kosten voor de projectleider handhaving WMO en Jeugd is voorgefinancierd door de Gemeente Midden-Delfland. Met de doorbelasting van deze kosten is in de begroting geen rekening gehouden. Ook met opbrengsten van de doorbelasting van twee gedetacheerde medewerkers aan de H4 is geen rekening gehouden.

Kunst

Onderschrijding lasten € 28.687

De stimuleringssubsidie Kunst, Cultuur en Sociale samenhang is niet volledig benut en er is voor € 5.500 aan niet bestede subsidie teruggevorderd. Er is veel tijd besteed aan de totstandkoming van de cultuurvisie met partners en daarom iets minder aan activiteiten. Kosten voor Cultuureducatie met Kwaliteit mogen over 4 jaar verspreid worden.

Sport

Onderschrijding lasten € 151.267

Aan de scoutingorganisaties in Den Hoorn en Maasland is een investeringssubsidie verleend in verband met (gedeeltelijke) nieuwbouw van hun clubgebouw. In verband met het feit dat fondsen duidelijkheid willen hebben dat ook de gemeente meebetaalt aan deze kosten is het besluit om de investeringssubsidies beschikbaar te stellen genomen vooruitlopend op de daadwerkelijke uitvoering van de plannen. Dit betekent dat een deel van de beschikbare investeringssubsidies nog niet is uitbetaald. De (gedeeltelijke) nieuwbouw van de scouting Maasland is bijna gereed en de scouting Den Hoorn start na afronding van de benodigde (ruimtelijke) procedures binnenkort met de nieuwbouw. De verwachting is dan ook dat de bedragen die verband houden met deze investeringssubsidies nog in het jaar 2019 worden uitbetaald.

Onderschrijding baten € 243.339

- Cultuurimpuls is met € 7.917 onderschreden
- De investeringssubsidie voor Scouting Den Hoorn van € 100.000 is nog niet verstrekt.
- De investeringssubsidie voor Scouting Maasland is voor de helft verstrekt, dit geeft een onderschrijding van € 49.525.
- Voor Urgentie, decentralisatie beschermd wonen/OGGZ/bemoeizorg is € 3.970 minder uitgegeven dan begroot.
- Voor kosten trekvaartroute is € 1.635 minder uitgegeven dan begroot.
- Het budget Gezondheidssituatie/gezondheidsmonitor van € 7.368 is niet gebruikt.
- Van het budget Ondersteuning 4 implementatietrajecten is € 35.825 nog niet gebruikt.
- Op het budget preventieactiviteiten is een kleine onderschrijding van € 2.853.
- Het budget vervoer, was en koffie is met € 7.245 onderschreden.
- De subsidie voor formatie-uitbreiding stichting Welzijn van € 27.000 is niet verstrekt.

Programma 6

Economische zaken

Onderschrijding baten € 35.737

De bouw van de reclamemast ondervindt vertraging doordat de gecontracteerde exploitant niet volgens planning aan zijn verplichting tot feitelijke realisering van de mast heeft voldaan. De reclamemast is daardoor ook nog niet door het Bedrijfschap Harnaspolder overgedragen aan de gemeente. Door het Bedrijfschap zijn inmiddels juridische stappen ondernomen.

Bijstand

Onderschrijding lasten € 177.355

Door de versterkte Focus op werk en de inzet van Work8 zijn de bijstand uitgaven meer gedaald dan verwacht.

Onderschrijding baten € 49.564

Door de daling in de bijstand uitgaven is het tekort op de BUIG over 2018 lager. De Rijksbijdrage uit de Vangnetregeling wordt hierdoor ook lager.

Sociale werkvoorziening

Overschrijding lasten € 47.979

De Wsw is een aflopende voorziening. Het aantal inwoners dat gebruik maakt van deze voorziening neemt geleidelijk af. De overheadkosten stijgen hierdoor, terwijl de Rijksbijdrage gelijk blijft. Het verschil tussen de kosten en de baten in 2018 was hierdoor hoger dan verwacht.

Minimabeleid

Overschrijding lasten € 39.829

De overschrijding op de post minimabeleid kent meerdere oorzaken zoals iets hogere uitgaven bijzondere bijstand, een hoger aantal aanvragen en toekenningen kwijtschelding gemeentelijke belastingen en een lichte stijging op de uitvoeringskosten schuldhulpverlening. De hoogte van het budget is gebaseerd op de ervaring uit voorgaande jaren. De realisatie in het huidige jaar is afhankelijk van externe factoren die de gemeente niet direct kan beïnvloeden.

Participatiefonds

Overschrijding lasten € 57.562

In 2018 is meer inzet gepleegd op de re-integratie van uitkeringsgerechtigden om de daling van het bijstandsbestand te bewerkstelligen.

Overschrijding baten €102.908

Op de balans stond nog een te betalen post voor het participatiefonds 2013 en 2014. Deze posten zijn echter al in het verleden verrekend. Door de vrijval op de balans ontstaat er een opbrengst.

Mutatie reserve

Onderschrijding baten € 75.522

- Van de begroting voor de Ambtelijke inzet uitwerking Centrum Maasland van € 100.000 is € 79.203 uitgegeven, een onderschrijding van € 20.797.
- Uit de reserve Urgente noden zijn de werkelijke kosten voor subsidies armoedebestrijding onttrokken. De onderschrijding is € 54.725.

Programma 7

Ruimtelijke ordening

Onderschrijding lasten € 352.150

Het blijkt dat de onderschrijding van het lastenbudget RO voornamelijk veroorzaakt wordt doordat er geen uitgaven zijn gedaan voor het woonrijp maken (riolering, leidingen) van Tiny Houses in de Den Hoorn. De ontsluiting van het terrein bleek problematisch omdat de doortogang voor bouwverkeer over privé-terreinprivéterrein niet mogelijk bleek.

Verder zijn er geen uitgaven gedaan voor de herinrichting van het centrum Schipluiden. Dit betrof een bedrag van €100.000. De plannen en het budget dateren uit 2016.

Overschrijding baten € 31.131

De hogere baten RO komen voort uit een onverwachte bijdrage aan de gemeente van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu voor de verkoop van grond voor de aanleg van de A4.

Grondzaken

Erfpacht

In de begroting is rekening gehouden dat er in de loop van 2018 de gronden in erfpacht uitgegeven worden in de Vastgoedzone. Dit zou canonopbrengsten opleveren. De planvorming voor met name het voorziene hotel vergt echter meer voorbereidingstijd. De uitgifte in erfpacht heeft daardoor niet in 2018 plaats kunnen vinden. De uitgifte en de ontvangst van canons is daardoor verschoven naar 2019.

Grondexploitaties

Bij zowel de uitgaven als de inkomsten is de feitelijke uitvoering van grondexploitaties sterk afhankelijk van procedures die doorlopen moeten worden en de momenten waarop kavels grond (kunnen) worden afgenomen. Inhoudelijke wijzigingen in de plannen worden aan de raad voorgelegd middels de jaarlijkse herzieningen van de grondexploitatieberekeningen (grexen). De hierna genoemde grote verschillen betreffen mede daarom vooral verschuivingen van uitgaven en inkomsten in de tijd.

De grootste verschuivingen bij de lasten zijn:

- De activiteiten voor het bouwrijp maken van de Vastgoedzone zijn later gestart, evenals de planbegeleiding (tezamen circa € 1,8 miljoen);
- De bedrijfsterreintjes Hooipolder waren in 2018 nagenoeg nog geen activiteiten voor bouw- en woonrijp maken, evenals de personele inzet (€ 0,4 miljoen);
- Het woonrijp maken van het laatste stukje van Lookwest-Noord is vanwege uitstel van de oplevering van de laatste woning deels verschoven naar 2019 (€ 0,2 miljoen);

- Diverse kosten die verband houden met de planvoorbereiding van Centrum Den Hoorn vonden door de vertraging in de procedures niet in 2018 plaats (circa € 0,5 miljoen lagere lasten);
- De Maaslandse Dam heeft een beoogde grondverwerving in 2018 niet plaatsgevonden en is er sprake van een verschuiving van personele inzet en bouw- en woonrijp maken van 2018 naar latere jaren (€ 0,4 miljoen); De activiteiten voor bouwrijp maken Kreekzone zijn later gestart en is ook een stuk planbegeleiding c.a. doorgeschoven naar de toekomst (tezamen circa € 2 miljoen).

De grootste verschuivingen bij de baten zijn:

- De vrije kavels in de Maaslandse Dam was de uitgifte van 7 kavels in 2018 voorzien, terwijl dat er 4 zijn geworden (circa € 1,3 miljoen minder baten);
- Commandeurspolder IV was uitgifte van alle 4 de kavels voorzien in 2018, hetgeen niet is gelukt (€ 0,8 miljoen minder baten);
- Centrum Den Hoorn hebben de voorziene gronduitgiften niet volledig in 2018 plaatsgevonden (€0,1 miljoen);
- De bedrijfsterreintjes aan de Hoopolder vond de voor 2018 voorziene gronduitgifte nog niet plaats (€0,2 miljoen).

Overschrijding lasten €423.896

- Winst- en verliesnemingen en de egalisatie van reserve compensatie dividenden en huuropbrengsten is niet begroot (- € 406.000).
- Winstnemingen en terugdraaien verliezen grondexploitaties (€ 500.747).
- Storting negatieve boekwaarde Keenenburg III (€ 142.007).
- Storting afkoopsom sociale woningbouw (€ 17.956).
- Storting opbrengsten in reserve Opstartkosten particuliere bouwiniciatieven (€ 2.520).
- Storting van de bijdrage van Bedrijvenschap Harnaschpolder in de Risicoreserve erfpachtgronden (€ 166.667).

Onderschrijding baten € 921.210

- Voor herinrichting Centrum Schipluiden zijn nog geen uitgaven gedaan (€ 100.000).
- Onderschrijding uitgaven voor Keenenburg 6, huisvesting statushouders (€ 10.746).
- Onderschrijding op kosten inhuur omgevingswet (€ 22.176).
- Vervolgtraject visie Centrumontwikkeling Maasland is nog niet afgerond (€ 26.093).
- Wensen omwonenden zuidrand Schipluiden is nog niet uitgevoerd (€ 24.500).
- Voor subsidies monumenten zijn de werkelijke uitgaven onttrokken (€ 18.814).
- Winst- en verliesnemingen egalisatie van reserve compensatie dividenden en huuropbrengsten zijn niet begroot (€ 406.000).
- Storting in voorziening tekort Bedrijvenschap Harnaschpolder was te hoog begroot, het beginbedrag is hoger dan genoemd in de rapportage (€ 460.000).
- Het terugdraaien van de winst Maaslandse Dam is niet begroot (-€ 323.000).
- Voor Tiny Houses Woudselaan zijn geen uitgaven op budget gedaan (€ 200.000).
- Uit de reserve Opstartkosten particuliere bouwiniciatieven is € 24.120 gehaald voor kosten.

Overzicht van overhead

Overhead ambtelijke organisatie

Overschrijding lasten € 763.470

De kosten op overhead ambtelijke organisatie zijn overschreden. De overschrijding bestaat uit twee componenten. De eerste betreft de post "inhuur derden", de tweede betreffen de posten salarissen, opleidingen en diverse toelagen.

De post inhuur derden is overschreden in 2018 met 3 ton. De dekking van deze post wordt gevormd door de inzet van vacaturegelden (bespaard salaris), het doorrekenen van kosten aan GREX-en en in een enkel geval vanuit een incidentele dekking. Gedurende het jaar komen deze middelen dus beschikbaar. De kosten ontstaan door het inhuren bij vacatures en bij ziektes of door het inhuren van specifieke expertise die wij niet regulier in huis hebben. De kosten en de dekking zijn dus niet 1 op 1 aan elkaar verbonden. Daardoor kunnen verschillen ontstaan. In de meeste jaren waren de verschillen gunstig. Dit jaar is er bijna drie ton teveel uitgegeven. De reden is dat in een aantal gevallen de gewerkte uren zijn toegenomen ten opzichte van de opdracht. Er is dus reden om hier gedurende het jaar al meer inzicht in te verkrijgen. De daarvoor benodigde actie is ondernomen.

Vanaf 2019 zijn we voor het inhuren gaan werken via Flextender. Dat systeem monitort onze uitgaven en relateert dit aan het budget zoals dat in de oorspronkelijke opdracht is bepaald. Hiermee hebben wij beter zicht op elk afzonderlijke opdracht. Voorafgaand aan een overschrijding van het afgesproken

budget worden wij geïnformeerd. Hierdoor ontstaat er eerder inzicht in de kosten en kan nadrukkelijk worden afgewogen of een overschrijding vermijdbaar is.

De tweede component betreffen voornamelijk de salariskosten die geboekt zijn op overhead. Die kosten zijn afwijkend van de begroting. Hier worden voornamelijk de salariskosten op geboekt. Dit zijn kosten die op basis van de Cao worden gemaakt. De keuzevrijheid hierin is beperkt. In 2019 wordt de werkwijze zodanig aangepast dat gedurende het jaar hierop bijgestuurd kan worden. Voor 2020 zijn maatregelen getroffen om de ramingen beter te laten aansluiten op de kosten.

Onderschrijding baten € 35.987

Er zijn minder kosten verhaald op het uitgeleende geld.

Overhead voorlichting en informatievoorziening

Onderschrijding lasten € 132.963

Het digitaliseren van de archieven van Locatieontwikkeling was wel geraamd voor 2018, maar is niet uitgevoerd. Verder is er minder uitgegeven aan contracten en onderhoud en zijn bepaalde uitgaven gedaan vanuit de investeringen/kredieten in plaats van de exploitatie/budgetten.

Onderschrijding baten € 87.673

- Dienstverlening I-projecten staat samen op het budget met realisatieplan informatievoorziening, er is éénmaal budget uitgegeven en onttrokken (€ 40.000).
- Op diverse onderzoeken automatisering, geen uitgaven voor dit doel gedaan (€ 32.000).
- Frictiekosten zijn afgeraamd in de begroting (€ 11.831).
- Realisatieplan informatievoorziening en digitalisering heeft een kleine onderschrijding (€ 3.842).

3.2.2 Overzicht aanwending bedrag onvoorzien

Hier wordt inzicht gegeven in het gebruik van het geraamde bedrag voor onvoorzien. Het geraamde bedrag voor onvoorzien is als één post in de begroting opgenomen en niet verdeeld over de diverse programma's. Onvoorzien is een bijzondere post in de begroting. Deze begrote post (groot € 16.000) is in 2018 niet aangewend.

3.2.3 Overzicht incidentele baten en lasten

Ingevolge artikel 28 van het Besluit begroting en verantwoording is in de toelichting op het overzicht baten en lasten een overzicht van de incidentele baten en lasten opgenomen. In 2018 zijn er de volgende incidentele baten en lasten geweest (bedragen boven € 50.000)

Incidentele lasten > € 50.000			Incidentele baten > € 50.000		
Programma:	Begroot	Werkelijk	Programma:	Begroot	Werkelijk
01. Midden-Delfland@2025 en ontwikkelingsvisies dorpen			01. Midden-Delfland@2025 en ontwikkelingsvisies dorpen		
- Abtswoude 52	750.882	731.824	- Abtswoude 52	720.882	756.442
- Landschapstafel Hof van Delfland	738.200	768.858	- Landschapstafel Hof van Delfland	738.200	768.858
- IODS Grondinstrument	666.000	711.554	- IODS Grondinstrument	681.235	711.554
- IODS Duurzaam Boer Blijven	145.000	164.551	- IODS Duurzaam Boer Blijven	145.000	164.551
02. Bestuur en Midden-Delfland			02. Bestuur en Midden-Delfland		
03. Beheer, verkeer en milieu			03. Beheer, verkeer en milieu		
- Verduurzaming gemeentelijke gebouwen	355.710	69.545			
- Terugdraaiing Zuidhoornseweg	-1.000.000	-1.000.000			
- Energievisie 2017-2019	258.060	134.976			
- Herinrichting centrum Den Hoorn	1.847.604	66.397			
04. Onderwijs			04. Onderwijs		
			- Afrekening energiekosten MFA	66.000	75.199
05. Welzijn en Wmo			05. Welzijn en Wmo		
- Preventieve activiteiten jongeren	57.000	57.000			
- Subsidie scouting Maasland	99.050	49.525			
06. Economische en Sociale Zaken			06. Economische en Sociale Zaken		
- Ambtelijke inzet en stedenbouwkundige uitwerking centrum Maasland	100.000	79.203			
07. Ruimtelijke ordening, Ontwikkeling en Volkshuisvesting			07. Ruimtelijke ordening, Ontwikkeling en Volkshuisvesting		
- Storting voorziening verliesnemingen grexen	0	-221.000	- Winstneming grondexploitaties	0	-43.254
- Storting voorziening tekort Bedrijvenschap	540.000	80.000	- Bijdrage MRDH t.b.v. Woudseweg	325.000	325.000
- Procesbegeleiding kleine projecten	75.000	75.861			
Algemene dekkingsmiddelen			Algemene dekkingsmiddelen		
			- Hoger BNG dividend	80.000	80.000
Overhead			Overhead		
- Trainees 2018	70.000	126.767	- Uitkering stormschade	58.119	58.119
- Optimalisatie onderhoud en gebruik gemeentehuis	112.100	112.100			
- Inhuur omgevingswet	100.000	100.000			
- Stormschade extra onderhoudskosten gemeentehuis	58.119	17.209			
Mutaties reserves			Mutaties reserves		
- Storting in reserve winstneming grondexploitaties	0	-43.254	- Subsidie scouting Maasland	99.050	49.525
- Bijdrage MRDH t.b.v. Woudseweg	150.000	150.000	- Terugdraaiing Zuidhoornseweg	-1.000.000	-1.000.000
- Afrekening energiekosten MFA/ t.b.v. verduurzaming gebouwen	66.000	66.000	- Energievisie 2017-2019	258.060	134.976
			- Trainees 2018	70.000	70.000
			- Ambtelijke ontwikkeling kleine projecten	75.000	75.000
			- Preventieve activiteiten jongeren	57.000	57.000
			- Herinrichting centrum Den Hoorn	1.847.604	66.397
			- Inhuur omgevingswet	100.000	100.000
			- Storting voorziening verliesnemingen grexen	0	-221.000
			- Storting voorziening tekort Bedrijvenschap	540.000	80.000
			- Verduurzaming gemeentelijke gebouwen	355.710	69.544
			- Ambtelijke inzet en stedenbouwkundige uitwerking cent	100.000	79.203
Totaal:	5.188.725	2.297.116	Totaal:	5.316.860	2.457.114
Saldo:	128.135	159.998			

Toelichting

(Bedragen zijn meer, dus meer lasten (nadeel) of meer baten (voordeel)).

Programma 1

Lasten en baten Abtswoude 52

Op 25 april 2017 heeft de gemeenteraad het voorstel 'Aanpak Abtswoude 52' vastgesteld. Met het vaststellen van het voorstel heeft de raad ook ingestemd met de financiële dekking van de aanpak en begeleiding van dit project.

Baten en lasten Landschapstafel Hof van Delfland

De landschapstafel is geen aparte entiteit. Wij zijn belast met de administratieve ondersteuning ervan. De uitgaven en opbrengsten (deelnemer- en subsidiebijdragen) verantwoorden wij daarom in onze administratie.

Lasten en baten IODS Grondinstrument

Vanuit de subsidiebijdrage van het Rijk voor de IODS-kwaliteitsprojecten is een bijdrage van € 13,2 miljoen bestemd voor het IODS-kwaliteitsproject 'Groen Ondernemen, een nieuwe landbouw'(onderdeel

'Grondinstrument'). De uitgaven in 2018 bedroegen € 711.554 en zijn ten laste gebracht van de subsidie.

Lasten en baten Duurzaam Boer Blijven

In het kader van het IODS-convenant hebben wij een subsidie van in totaal €2.477.452 toegekend gekregen voor het project Duurzaam Boer Blijven. In 2018 is ten laste van deze subsidie € 164.551 besteed aan dit project.

Programma 3

Lasten Verduurzaming gemeentelijke gebouwen

Eén van de projecten uit het 'Duurzame Energieplan' is de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Hiervoor is in de begroting 2016-2019 een bedrag beschikbaar gesteld van € 507.672 ten laste van de reserve Investeringsprogramma. In 2018 is € 86.238 ten laste van dit budget besteed.

Terugdraaiing Zuidhoornseweg

De dekking van de kosten voor aanleg van de Zuidhoornseweg bestaat uit vaste bijdragen (lump sum) van de MRDH (oorspronkelijk Stadsgewest Haaglanden) en Bedrijvenschap Harnaspolder én een 'variabele bijdrage' van de gemeente Midden-Delfland. De financiële risico's (+/-) van de aanleg liggen hierdoor bij de gemeente. Om de rentelasten over de boekwaarde te drukken, hebben wij onze begrote bijdrage jaren geleden al ingezet (=onttrokken aan onze reserves).

De aanleg van de weg nadert zijn voltooiing (de 'aankoppeling' aan het wegdeel van de gemeente Delft moet nog plaatsvinden), maar uit tussentijdse berekeningen blijkt al dat het project zeker binnen de begroting blijft. Dit komt onder meer door een aanbestedingsvoordeel en een besparing op (dure) geluidsschermen door te investeren in geluidsabsorberend asfalt. In de 3^e Periodieke Begrotingswijziging 2018 is daarom besloten een deel (ad € 1 mln.) van het destijds onttrokken bedrag terug te storten in de reserve.

Energievisie 2017-2019

In 2017 zijn wij voor de verbetering van het milieu voort gegaan op de ingeslagen weg. Dat blijkt uit de voortgangsrapportages 'Op weg naar een CO2-neutraal Midden-Delfland' en de SEAP en de energievisie. Voorbeelden hiervan zijn de campagne 'Isoleren, zo gedaan' en het stimuleren en faciliteren van een veehouder om een monovergister te kunnen plaatsen.
Herinrichting centrum Den Hoorn

Programma 4

Baten Afrekening energiekosten MFA

In 2018 is de afrekening van energiekosten voor MFA 't Lint ontvangen.

Programma 5

Lasten Preventieve activiteiten jongeren

In 2018 is een eenmalig budget beschikbaar gesteld voor preventieve activiteiten voor jongeren om het beroep op zorg te proberen te voorkomen.

Lasten Subsidie Scouting Maasland

De Maaslandse Scouting had € 99.050 projectsubsidie aangevraagd in 2016. Deze is voor de helft uitgekeerd in 2018.

Programma 6

Lasten Ambtelijke inzet en stedenbouwkundige uitwerking centrum Maasland

Ten behoeve van de ambtelijke inzet en stedenbouwkundige uitwerking voor centrum Maasland is, ten laste van de algemene reserve, een bedrag beschikbaar gesteld van € 100.000. Hiervan is een bedrag van € 79.203 besteed.

Programma 7

Lasten storting voorziening verliesneming grexen

Volgens de nieuwe BBV regels moet voor winst/verliesnemingen van grondexploitaties een voorziening getroffen worden. Het saldo van 2017 hebben we hierin gestort vanuit de reserve Grondexploitatie en de reserve Compensatie dividenden en huuropbrengsten.

Lasten storting voorziening tekort Bedrijvenschap

Bij de herziening van de grondexploitatie van de Harnaschpolder bleek dit minder negatief uit te vallen. De gemeente treft een voorziening om deze eventuele extra tekorten op te kunnen vangen.

Lasten procesbegeleiding ontwikkeling Poort van Maasland

Dit betreft inhuur voor ambtelijke begeleiding t.b.v. de ontwikkeling Poort van Maasland. Deze kosten zijn gedekt uit de algemene reserve.

Baten winstneming grondexploitaties

Bij de grondexploitaties is een winst gerealiseerd. Deze winst is toegevoegd aan de reserve Grondexploitaties. De dotatie is echter ook weer onttrokken om een voorziening voor toekomstig te verwachten verliezen grondexploitaties op te vangen.

Baten bijdrage MRDH t.b.v. Woudseweg

In het kader van de realisatie van een 30 km-zone op de Woudseweg in Den Hoorn hebben wij een subsidiebijdrage ontvangen van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag van € 325.000.

Algemene dekkingsmiddelen

Baten hoger BNG Bank

In 2018 is incidenteel een hoger dividend ontvangen van de BNG bank.

Overhead

Lasten Trainees 2018

In april 2017 is er een pilot gestart, waarbij 3 trainees tijdelijk in dienst zijn gekomen bij onze gemeente.

Lasten optimalisatie onderhoud en gebruik gemeentehuis

In 2018 is een inhaalslag gemaakt voor wat het onderhoud en het gebruik van het gemeentehuis betreft.

Lasten inhuur omgevingswet

De regering wil het stelsel van het omgevingsrecht ingrijpend veranderen met de invoering van de Omgevingswet. Het omgevingsrecht dient eenvoudiger, sneller en overzichtelijker te worden. Er moet ruimte komen voor een meer integrale benadering van de fysieke leefomgeving en intensievere samenwerking met betrokken partijen moet leiden tot meer lokaal maatwerk. Het verder ontwikkelen van deze aspecten past in het door ons ingezette organisatie ontwikkelingsproces. De invoering vergt de komende jaren de nodige aandacht. De kosten in 2018 voor het inhuren van ondersteuning waren € 100.000.

Lasten stormschade extra onderhoudskosten gemeentehuis

In 2018 heeft een storm schade aangericht aan het dak van het gemeentehuis.

Baten uitkering stormschade

In 2018 heeft een storm schade aangericht aan het dak van het gemeentehuis. Deze schade is vergoed door de opstalverzekeraar.

Mutaties reserve

Lasten storting in reserve en winstneming grondexploitaties

Zie programma 7 voor een toelichting.

Lasten bijdrage MRDH t.b.v. Woudseweg

Zie programma 7 voor een toelichting.

Lasten afrekening energiekosten MFA t.b.v. verduurzaming gebouwen

Zie programma 4 voor een toelichting.

Lasten negatieve boekwaarde Keenenburg III

Zie programma 7 voor een toelichting.

Baten subsidie scouting Maasland

Zie programma 5 voor een toelichting.

Baten terugdraaiing Zuidhoornseweg

Zie programma 3 voor een toelichting.

Baten Energievisie 2017-2019

Zie programma 3 voor een toelichting.

Baten Trainees 2018

Zie overhead voor een toelichting.

Baten ambtelijke ontwikkeling kleine projecten

Zie programma 7 voor een toelichting.

Baten Preventieve activiteiten jongeren

Zie programma 5 voor een toelichting.

Baten Herinrichting centrum Den Hoorn

Zie programma 3 voor een toelichting.

Baten Inhuur omgevingswet

Zie overhead voor een toelichting.

Baten storting voorziening verliesneming grexen

Zie programma 7 voor een toelichting.

Baten storting voorziening tekort Bedrijvenschap

Zie programma 7 voor een toelichting.

Baten verduurzaming gemeentelijke gebouwen

Zie programma 3 voor een toelichting.

Baten ambtelijke inzet en stedenbouwkundige uitwerking centrum

Zie programma 6 voor een toelichting.

Overzicht uitsplitsing incidentele en structurele lasten en baten

Overzicht lasten en baten	Realisatie 2018			Incidentieel 2018			Structureel 2018		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Omschrijving programma									
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland@2025	3.089.749	2.655.911	433.838	2.376.786	2.401.404	-24.618	712.962	254.507	458.456
02: Bestuur en veiligheid	3.373.160	464.568	2.908.592	0	0	0	3.373.160	464.568	2.908.592
03: Beheer, verkeer en milieu	7.679.336	5.218.950	2.460.385	-729.082	0	-729.082	8.408.417	5.218.950	3.189.467
04: Onderwijs	1.361.296	266.064	1.095.231	0	75.199	-75.199	1.361.296	190.865	1.170.430
05: Welzijn en Wmo	11.058.120	786.189	10.271.931	106.525	0	106.525	10.951.595	786.189	10.165.406
06: Economische- en sociale zaken	4.126.994	2.548.398	1.578.597	79.203	0	79.203	4.047.791	2.548.398	1.499.394
07: Ruimtelijke ordening, ontw. En volkshuisvesting	4.210.015	4.285.504	-75.489	-65.139	282.007	-347.146	4.275.154	4.003.497	271.657
Afronding decimalen									
Subtotaal programma's	34.898.670	16.225.584	18.673.086	1.768.294	2.758.610	-990.316	33.130.376	13.466.974	19.663.402
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen									
Lokale middelen, waarvan besteding niet gebonden is	342.744	4.253.083	-3.910.338			0	342.744	4.253.083	-3.910.338
Algemene uitkering	0	17.848.331	-17.848.331			0	0	17.848.331	-17.848.331
Treasury	278.072	975.341	-697.268		80.000	-80.000	278.072	895.341	-617.268
Saldo financieringsfunctie 914	0	0	0			0	0	0	0
Saldo compensabele btw	0	0	0			0	0	0	0
Algemene baten en lasten (incl. onvoorzien)	0	0	0			0	0	0	0
Saldo kostenplaatsen	0	0	0			0	0	0	0
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	620.816	25.197.127	-24.576.310	0	80.000	-80.000	620.816	25.117.127	-24.496.310
Overhead									
	9.018.431	287.132	8.731.299	356.076	58.119	297.957	8.662.355	229.014	8.433.342
Gerealiseerde totaal saldo van lasten baten	44.537.918	41.709.843	2.828.075	2.124.370	2.896.729	-772.359	42.413.548	38.813.114	3.600.433
Toevoeging/onttrekking aan reserves									
Reserve mutaties 2018	865.114	3.484.122	-2.619.008	173.007	-439.354	612.361	692.107	3.923.476	-3.231.369
Gerealiseerde resultaat	45.403.032	45.193.965	209.067	2.297.377	2.457.375	-159.998	43.105.655	42.736.590	369.064

3.2.4 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen

Wet Normering Topinkomens (WNT)

Het is volgens de WNT verplicht om voor gemeentesecretarissen en griffiers een melding van hun inkomen te maken. Deze wet verbiedt dat bestuurders in de (semi)publieke sector meer verdienen dan 100 procent van het ministersalaris. Deze grens is de zogenoemde WNT-norm: € 189.000 (2017: € 181.000). In 2018 is dit maximum niet overschreden.

Financiële verantwoording topfunctionarissen:

Bedragen x € 1	M.A.I. Born	A. de Vos
Functiegegevens	gemeentesecretaris	griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	98.363	80.932
Beloningen betaalbaar op termijn	15.157	12.372
<i>Subtotaal</i>	<i>113.502</i>	<i>93.304</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	189.000	189.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging	113.502	93.304
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2017		
Aanvang en einde functievervulling 2017	01/02-31/12	01/01-31/12
Deeltijdfactor 2017 in fte	1,0	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	82.419	79.231
Beloningen betaalbaar op termijn	17.360	15.562
Totaal bezoldiging 2017	99.779	94.793

3.3 Balans

Balans per 31 december

ACTIVA	Ultimo 2018	Ultimo 2017
Vaste activa		
<i>Materiële vaste activa</i>	103.004.062	69.160.556
- Investerings met een economisch nut		
• gronden uitgegeven in erfpacht	24.607.037	7.596.935
• overige investeringen met een economisch nut	64.430.247	44.467.868
- Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	10.506.840	10.369.908
- Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut	3.459.938	6.725.845
<i>Financiële vaste activa</i>	11.263.910	11.980.344
- Kapitaalverstrekkingen aan:		
• deelnemingen	1.332.261	1.332.261
• gemeenschappelijke regelingen	164.550	164.550
- Overige langlopende leningen u/g	9.767.099	10.483.533
- Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	0	0
Totaal vaste activa	114.267.972	81.140.900
Vlottende activa		
<i>Voorraden</i>		
- Grond- en hulpstoffen:	10.916.105	14.912.237
• overige grond- en hulpstoffen	0	3.974.851
- Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	10.916.105	10.937.386
- Gereed product en handelsgoederen		
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>	6.907.957	9.443.401
- Vorderingen op openbare lichamen	5.099.314	3.697.154
- Verstrekte kasgeldleningen	-	-
- Rekening-courantverhoudingen met niet financiële instellingen	891.758	5.285.478
- Overige vorderingen	916.884	460.770
<i>Liquide middelen</i>	287.698	66.907
- Kassaldi	12.050	5.291
- Banksaldi	275.648	61.616
<i>Overlopende activa</i>	6.810.284	3.241.218
Totaal vlottende activa	24.922.044	27.663.764
Totaal-generaal	139.190.015	108.804.664

Balans per 31 december

PASSIVA	Ultimo 2018	Ultimo 2017
Vaste passiva		
<i>Eigen vermogen</i>		
- Algemene reserve	4.002.768	5.156.372
- Bestemmingsreserves		
• Voor egalisatie van tarieven	1.430.447	1.430.447
• Overige bestemmingsreserves	57.864.198	59.110.702
- Nog te bestemmen resultaat	-209.067	218.899
<i>Voorzieningen</i>		
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	4.768.101	11.370.467
- Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	6.602.366	4.551.090
		6.301.753
<i>Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer</i>		
- Obligatieleningen		18.959.094
- Onderhandse leningen van:		
• binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	181.512	226.890
• binnenlandse banken en overige financiële instellingen	18.754.331	9.712.141
• binnenlandse bedrijven	-	-
• overige binnenlandse sectoren	22.742	40.895
• buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	-	-
- Waarborgsommen	509	734
- Verplichtingen uit hoofde van financial-lease overeenkomsten	-	-
Totaal vaste passiva	93.417.908	86.749.921
Vlottende passiva		
<i>Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>		
- Kasgeldleningen		6.967.054
- Kasgeldleningen	4.000.000	-
- Banksaldi	-	37.067
- Overige schulden	2.967.054	3.237.862
<i>Overlopende passiva</i>		
		38.805.054
		18.779.814
Totaal vlottende passiva	45.772.108	22.054.743
Totaal-generaal	139.190.015	108.804.664
Gewaarborgde geldleningen	7.863.440	8.292.114
Garantstellingen	26.664.762	29.899.172
Totaal	34.528.201	38.191.287

3.3.1 Toelichting op de balans

Toelichting op de balans per 31 december 2018

ACTIVA

VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa

De post materiële activa wordt onderscheiden in:

	2018	2017
Investerings met een economisch nut	85.055.651	52.064.802
Investerings met een economisch nut , waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	10.506.840	10.369.908
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	7.441.571	6.725.845
	<u>103.004.062</u>	<u>69.160.555</u>

De investeringen met een **economisch nut** kunnen als volgt worden onderverdeeld:

Boekwaarde ultimo

	2018	2017
Gronden en terreinen	56.652.628	21.730.284
Woonruimten	225.327	233.375
Bedrijfsgebouwen	23.485.768	24.562.833
Vervoermiddelen	154.621	181.623
Machines, apparaten en installaties	2.188.539	2.269.193
Overige materiële vaste activa	2.348.768	3.087.494
	<u>85.055.651</u>	<u>52.064.802</u>

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde weer van de investeringen met een economisch nut:

	Boekwaarde 1-1-2018	Vermeer-/ Verminderingen	Herrubricering	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2018
Gronden en terreinen	21.730.284	31.946.287	2.976.057-	-	56.652.628
Woonruimten	233.375	-	-	8.047	225.327
Bedrijfsgebouwen	24.562.833	-	95.131	981.934	23.485.768
Vervoermiddelen	181.623	-	-	27.002	154.621
Machines, apparaten en installaties	2.269.193	72.367	-	153.021	2.188.539
Overige materiële vaste activa	3.087.494	179.582	437.879	480.430	2.348.768
	<u>52.064.802</u>	<u>32.198.236</u>	<u>2.443.048-</u>	<u>1.650.434</u>	<u>85.055.651</u>

We hebben vastgesteld dat de lening aan SV Den Hoorn van € 437,879 verkeerd was gelabeld, daarom is deze geherrubriceerd naar de financiële vaste activa. Op de balans stonden ten onrechte grond en hulpstoffen vermeld. Deze posten horen onder de materiële vaste activa.

	Investerings	Desinvestering	Bijdragen derden	Vermeer-/ vermindering en
Gronden en terreinen	33.054.748	1.108.461-	-	31.946.287
Machines, apparaten en installaties	72.367	-	-	72.367
Overige materiële vaste activa	179.582	-	-	179.582
	<u>33.306.697</u>	<u>1.108.461-</u>	<u>-</u>	<u>32.198.236</u>

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen en de daarvoor van derden ontvangen bijdragen staan in onderstaande overzichten vermeld:

	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2018	Totaal besteed t.i.v. krediet	Afschrijvings- termijn
Erfpacht grond Harnaspolder Holding BV	6.751.680	6.751.680	6.751.680	geen afschrijving
Erfpacht Caprev	15.969.041	15.969.041	15.969.041	geen afschrijving
Erfpacht Verboon Maasland	1.621.575	1.621.605	1.621.605	geen afschrijving
Aankoop perceel 9 IJsbaan Schipluiden	454.998	454.989	454.989	geen afschrijving
Grondruilbank	8.120.000	5.615.650	7.494.271	geen afschrijving
Sanering verspreid liggend glas	7.200.000	227.994	1.488.633	geen afschrijving
Aankoop BBL-gronden perceel 3,6,24,37	55.235	55.235	55.235	geen afschrijving
Aankoop perc. 10 zuidrand Schipluiden volkstuinen grond in erfpacht	12.047.789	713.500	10.661.338	geen afschrijving
Aanbrengen ontgasser gemeentehuis	80.000	72.367	72.367	15 jaar
Vervanging hardware automatisering 2014	244.185	70.563	245.364	5 jaar
Uitbreiding Midoffice	226.500	48.422	135.822	5 jaar
Vervangen Kernapplicaties 2014	63.104	36.361	66.439	5 jaar
	<u>Totaal beschikbaar gesteld krediet</u>	<u>Ontvangen van derden 2018</u>	<u>Totaal besteed t.i.v. krediet</u>	<u>Afschrijvings-termijn</u>
Erfpacht Caprev Den Hoorn s.a.r.l.	-	3.356.474	-	geen afschrijving

De investeringen in de openbare ruimte met een **economisch nut**, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven, kunnen als volgt worden onderverdeeld:

<u>Boekwaarde ultimo</u>	2018	2017
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	9.941.189	9.846.027
Overige materiële vaste activa	565.651	523.881
	10.506.840	10.369.908

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven weer:

	Boekwaarde 1-1-2018	Investering	Desinves- teringen	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2018
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	9.846.027	401.859	-	306.697	9.941.189
Overige materiële vaste activa	523.881	47.916	-	6.146	565.651
	10.369.908	449.775	-	312.843	10.506.840

In onderstaand overzichten zijn de in het boekjaar gedane investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk bested 2018	Totaal bested t.l.v. krediet	Afschrijvings- termijn
Vervanging pompunits drukriolering (GRP) 2015	200.000	97.317	186.580	15 jaar lineair
Vervangen vrijvervalriolering 2017	230.000	169.535	169.448	60 jaar lineair
Vervangen vrijvervalriolering 2018	230.000	58.684	58.684	60 jaar lineair
Opwaarderen aula begraafplaats Maasland	65.000	47.916	83.375	40 jaar lineair

De investeringen in de openbare ruimte met een **maatschappelijk nut** kunnen als volgt worden onderverdeeld:

<u>Boekwaarde ultimo</u>	2018	2017
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	7.318.570	6.553.454
Overige materiële vaste activa	123.001	172.391
	7.441.571	6.725.845

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut weer:

	Boekwaarde (Des)investering 1-1-2018	* Bijdragen derden	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2018
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	6.553.454	6.698.531	275.752	7.318.570
Overige materiële vaste activa	172.391	-	49.390	123.001
	6.725.845	6.698.531	325.142	7.441.571

* In de investeringen zit een bedrag van € 420.870 aan desinvesteringen.

In onderstaand overzichten zijn de in het boekjaar gedane investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut en de daarvoor van derden ontvangen bijdragen vermeld:

	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk bested 2018	Totaal bested t.l.v. krediet	Afschrijvings- termijn
korte termijn maat verkeersond maasland	295.940	50.557	224.072	20 jaar
Projecten ontwikkeling Zwethzone uitvoering	350.066	651.311	311.751	20 jaar
Vervanging Stakenbrug	412.000	40.515	393.368	80 jaar
Aanleg Zuidhoornseweg Hooipolder	9.214.294	4.655.309	-342.838	-
Reconstructie Plantage	390.800	214.814	231.037	20 jaar
Reconstructie Boezemkade/Kwakelweg	1.050.000	114.500	114.500	20 jaar
Reconstructie Wilgenlaan	284.000	132.295	132.295	20 jaar
Vervangen lichtmasten 2017	143.200	135.757	135.757	30/15 jaar
Reconstructie Trambrug Schipluiden	1.460.000	160.478	191.120	80 jaar
Parkeerplaats Centrum Maasland	400.000	97.280	97.280	20 jaar
Vervangen beschoeiingen/damwanden 2015	180.000	89.903	89.903	15 jaar
Vervangen beschoeiing Kerkweg	200.000	166.844	166.844	15 jaar

	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Ontvangen van derden	Totaal bested t.l.v. krediet	Afschrijvings- termijn
Aanleg Zuidhoornseweg Hooipolder	8.983.015	8.983.015	8.983.015	-
Reconstructie Trambrug Schipluiden	585.000	613.766	613.766	80 jaar
Project ontwikkeling Zwethzone	-	20.000	-	-
Reconstructie Boezemkade/Kwakelweg	-	20.164	-	-
Reconstructie deel Kluisgade en Trekkade	-	2.351	-	-

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2018 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

	Boekwaarde 1-1-2018	Investerings	Herlocatie	Aflossingen/ Afschrijvingen	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2018
Kapitaalverstrekingen aan:						
- deelnemingen t.w.						
Waterbedrijf Evides N.V.	1.088.159	-	-	-	-	1.088.159
N.V. Holding Nutsbedrijf Westland	123.428	-	-	-	-	123.428
N.V. Bank Nederlandsche Gemeenten	120.674	-	-	-	-	120.674
- gemeenschappelijke regelingen						
Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex	164.550	-	-	-	-	164.550
Overige langlopende leningen:						
- renteloze lening v.v. Schipluiden	54.445			4.538	-	49.907
- renteloze lening clubaccommodatie SV Den Hoorn	18.504	42.619	437.879	6.168		492.834
- renteloze lening HV DIOS Den Hoorn	11.700			3.900		7.800
- renteloze lening Belangenvereniging Oude Campspolder	20.000					20.000
- Afkoop renteveschil Wind/ Paardekooper	1.159.158	-	1.159.158		-	-
Grond in erfpacht	52					52
- fixeleningen Royal Bank of Scotland	7.714.264	-	-	-	-	7.714.264
- fixelening Nederlandse Waterschapsbank	1.361.341	-	-	-	-	1.361.341
- leenbijstand BBZ	54.527			24.203		30.324
- leenbijstand WWB (bijzondere bijstand)	89.542	1.036				90.578
	11.980.343	43.655	1.597.037	38.809	-	11.263.910

Op de uitgezette gelden bij Royal Bank of Scotland ontvangen wij jaarlijks 8,15% rente. Deze lening wordt afgelost in 2038. Het is niet waarschijnlijk dat wij, gezien de huidige rentestand, deze gelden weer tegen dit rentepercentage kunnen wegzetten.

VLOTTENDE ACTIVA

Vorraden

De in de balans vermelde voorraden zijn als volgt te specificeren:

	2018	2017
Grond- en hulpstoffen, gespecificeerd naar:		
- overige grond- en hulpstoffen	-	3.974.851
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	10.916.105	10.937.386
	10.916.105	14.912.237

Van de bouwgronden in exploitatie wordt van het verloop in 2018 het volgende overzicht gegeven:

	Boekwaarde 1-1-2018	Voorzieningen 1-1-2018	Balanswaarde 1-1-2018	Boekwaarde 31-12-2018	Balanswaarde 31-12-2018	Balanswaarde 31-12-2018
Complex 2 Keenenburg III	142.007-		-142.007	-		0
Complex 4 Harnaspolder - Look-West Noord*	9.334		9.334	70.734-		-70.734
Complex 13 Hooipolder	347.626		347.626	375.462-		-375.462
Complex 14 Centrumontwikkeling Den Hoorn	1.202.538	690.000	512.538	1.244.612	626.000	618.612
Complex 17 Keenenburg V	244.154	156.000	88.154	527.790	110.000	417.790
Complex 22 Ruimte voor Ruimte	4.507.523		4.507.523	3.094.762		3.094.762
Complex 24 Kreekzone	2.206.991	518.000	1.688.991	3.326.926	222.000	3.104.926
Complex 25 Centrum Maasland	-		0	95.131	185.000	-89.869
Complex 31 Vastgoedzone Den Hoorn	3.326.054		3.326.054	3.807.344		3.807.344
Complex 47 Spreeuwennest Maasland	212.887		212.887	-		0
Complex 50 Commandeurspolder IV	386.285		386.285	408.736		408.736
Totaal B:	12.301.385	1.364.000	10.937.385	12.059.105	1.143.000	10.916.105
	Balanswaarde 1-1-2018	Investering 2018	Opbrengsten 2018	Winstname 2018	Mutatie voorziening 31-12-2018	Balanswaarde 31-12-2018
Complex 2 Keenenburg III	142.007-	303	-	141.704	-	-
Complex 4 Harnaspolder - Look-West Noord*	9.334	131.486	313.554	102.000	-	70.734-
Complex 13 Hooipolder	347.626	59.251	782.339	-	-	375.462-
Complex 14 Centrumontwikkeling Den Hoorn	512.538	152.074	110.000	-	64.000	618.612
Complex 17 Keenenburg V	88.154	283.636	-	-	46.000	417.790
Complex 22 Ruimte voor Ruimte	4.507.523	534.123	1.623.884	323.000-	-	3.094.762
Complex 24 Kreekzone	1.688.991	1.119.935	-	-	296.000	3.104.926
Complex 25 centrum Maasland	-	95.131	-	-	185.000-	89.869-
Complex 31 Vastgoedzone Den Hoorn	3.326.054	481.290	-	-	-	3.807.344
Complex 47 Spreeuwennest Maasland	212.887	42.661	297.591	42.043	-	-
Complex 50 Commandeurspolder IV	386.285	22.451	-	-	-	408.736
	10.937.385	2.922.341	3.127.368	37.253-	221.000	10.916.105

	Boekwaarde	Nog te maken kosten	Nog te ontvangen opbrengsten	Verwacht Resultaat
Complex 2 Keenenburg III	0	-	-	-
Complex 4 Harnaschpolder - Look-West Noord*	-172.374	113.961	46.250	104.663-
Complex 13 Hooipolder	-375.462	543481	1.107.008	938.989-
Complex 14 Centrumontwikkeling Den Hoorn	1.244.612	2.406.356	3.024.515	626.453
Complex 17 Keenenburg V	527.791	4.182.752	4.600.983	109.560
Complex 22 Ruimte voor Ruimte	3.094.762	4.430.862	7.531.011	5.387-
Complex 24 Kreekzone	3.326.825	7.186.745	10.291.797	221.773
Complex 25 centrum Maasland	95.131	393.400	303.926	184.605
Complex 31 Vastgoedzone Den Hoorn	3.807.344	2.740.513	9.101.375	2.553.518-
Complex 47 Spreeuwennest Maasland	-42.043	-	-	42.043-
Complex 50 Commandeurspolder IV	408.736	164.122	768.614	195.756-
	11.915.322	22.162.192	36.775.479	-2.697.965

Voor een nadere toelichting op de grondexploitaties wordt verwezen naar programma 7 (Ruimtelijke ordening, Ontwikkeling en Volkshuisvesting, alsmede de paragraaf Grondbeleid).

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder worden als volgt gespecificeerd:

	Saldo 31-12-2018	Voorziening oninbaarheid	Gecorr. saldo 31-12-2018	Gecorr. Saldo 31-12-2017
Vorderingen op openbare lichamen	5.099.314	-	5.099.314	3.697.154
Rekening-courantverhoudingen met het Rijk	891.758	-	891.758	5.285.478
Overige vorderingen	1.371.136	454.252	916.884	460.770
	7.362.209	454.252	6.907.957	9.443.402

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (x€ 1.000)

Verslagjaar				
Drempelbedrag	323			
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	168	227	165	241
Ruimte onder het drempelbedrag	155	97	158	83
Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
Berekening drempelbedrag	Verslagjaar			
Begrotingstotaal verslagjaar	43.094			
Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	43.094			
Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
Drempelbedrag	323			
Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	Verslagjaar			
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	15.162	20.619	15.191	22.139
Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	168	227	165	241

Liquide middelen

Het saldo liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

	2018	2017
Kassaldi:		
- Kas afdeling Burgerzaken	11.752	5.289
- Voorschotkas bodedienst	298	2
Banksaldi:		
- Bank Nederlandse Gemeenten	249.817	30
- Rabobank	25.831	61.586
	287.698	66.907

Overlopende activa

De specificatie van de post overlopende activa is als volgt:

	Saldo 31-12-2018	Voorziening oninbaarheid	Gecorr. saldo 31-12-2018	Gecorr. Saldo 31-12-2017
Van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen	1.170.213	-	1.170.213	798.575
Vooruitbetaalde bedragen / Nog te ontvangen bedragen	6.094.323	454.252	5.640.071	2.442.643
Nog te ontvangen bedragen				
	7.264.536		6.810.284	3.241.218

Onder de nog te ontvangen bedragen zijn eveneens opgenomen de zogenaamde uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.
In het verslagjaar was het verloop van deze uitkeringen als volgt:

	Saldo 01-01-2018	Toevoegingen	Bestedingen	Saldo 31-12-2018
Het Rijk				
- Compensatie tekort op de BUIG	-	87.007	-	87.007
Overige Nederlandse overheidslichamen				
- Subsidie POP3 weide vogellandschap	-	29.766	-	29.766
- Subsidie restauratie Trambrug	-	52.602	-	52.602
	-	169.375	-	169.375

PASSIVA

VASTE PASSIVA

Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen Eigen Vermogen bestaat uit de volgende posten:

	2018	2017
Algemene reserve	4.002.768	5.156.372
Bestemmingsreserves:		
- Voor egalisatie van tarieven	1.430.447	1.430.447
- Overige bestemmingsreserves	57.864.198	59.110.704
Resultaat na bestemming	-209.067	218.899
	63.088.347	65.916.422

Het verloop in 2018 wordt in onderstaand overzicht per reserve weergegeven.

	Saldo 1-1-2018	Bestemming resultaat boekjaar	Toevoegingen	Onttrekkingen	Vermindering ter dekking afschrijving	Saldo 31-12-2018
Algemene reserve	5.156.372	218.899	134.700	1.507.203	-	4.002.768
Bestemmingsreserves voor egalisatie van tarieven:						
- Egalisatiereserve bouwleges	1.430.447	-	-	-	-	1.430.447
Overige bestemmingsreserves:						
- Reserve Sociaal Domein	878.755	-	13.181	684.277	-	207.659
- Nutsreserve	12.866.617	-	5.238	-	-	12.871.855
- Reserve ontwikkeling Harnaschpolder	591.696	-	-	111.473	-	480.223
- Dekkingsreserve gemeentehuis	12.052.160	-	-	484.344	-	11.567.816
- Investeringsreserve	2.317.709	-	32.987	50.557	-	2.300.139
- Reserve monumenten	187.896	-	2.818	1.211	-	189.503
- Reserve Midden-Delfland	8.554	-	128	-	-	8.682
- Reserve Compensatie dividenden en huuropbrengsten	16.239.953	-	500.746	403.000	-	16.337.699
- Reserve jeugd	111.325	-	1.670	112.995	-	-
- Reserve investeringsprogramma	3.334.228	-	-	135.942	-	3.198.286
- Reserve Revolving Fund particuliere bouwinitiatieven	37.585	-	3.084	24.120	-	16.549
- Reserve Noodhulpvangnet	61.919	-	-	7.194	-	54.725
- Reserve Fonds sociale woningbouw	208.630	-	57.109	-	-	265.739
- Reserve afwikkeling complexen	681.381	-	302.227	-	-	983.608
- Reserve liquidatiesaldo Stadgewest Haa	61.949	-	-	-	-	61.949
- Risicoreserve Erfpachtgronden	-	-	166.667	-	-	166.667
- Dekkingsreserve	8.348.254	-	50.557	-	367.807	8.031.005
- Reserve herwaardering deelnemingen	1.122.093	-	-	-	-	1.122.093
	65.697.523	218.899	1.271.113	3.522.315	367.807	63.297.414
Voorgesteld bestemming resultaat:						209.067-
Algemene reserve						63.088.347

Toelichting doel en mutaties reserves

Algemeen

Het beleid met betrekking tot de reserves is vastgelegd in de Nota Reserves en Voorzieningen. Daarbij wordt o.a. onderscheid gemaakt tussen geblokkeerde en niet-geblokkeerde reserves. Van de geblokkeerde reserves komt de rente geheel of gedeeltelijk ten gunste van de exploitatie. Gedetailleerde specificaties met betrekking tot het verloop van de reserves zijn opgenomen in het overzicht Reserves en Voorzieningen dat als bijlage is opgenomen in de jaarstukken.

Algemene reserve (Niet geblokkeerd)	Doel:	Een buffer voor nadelige (en voordelige) saldi op de programmarekening, alsmede een bedrag voor mogelijke toekomstige risico's.
	Bestemming resultaat 2017	Ingevolge het besluit van de raad d.d. 25 september 2018 is het positieve resultaat 2017 ad € 218.897 toegevoegd aan de algemene reserve.
Bestemmingsreserves voor egalisatie van Egalisatiereserve bouwleges (Niet geblokkeerd)	tarieven: Doel:	Het nivelleren van wegvallende legesopbrengsten vanaf 2012.
Overige bestemmingsreserves: Nutsreserve (Geblokkeerd)	Doel:	Het middels gedeeltelijke benutting van de rente door de gewone dienst, en eventueel gedeeltelijk bijschrijven van de rente op de reserve (en eventueel andere bestemmingen), creëren van een zekere mate waardeverste inkomstenbron voor de exploitatie.
Reserve ontwikkeling Harnaschpolder (Geblokkeerd)	Doel:	Dekking van bestuurskosten die voortvloeien uit de ontwikkeling van de Harnaschpolder en waarvoor gelden vanuit de grondexploitatie beschikbaar komen.
Dekkingsreserve gemeentehuis	Doel:	Dekking investeringskosten van een nieuw gemeentehuis in de kern Schipluiden.
Investeringsreserve (Niet geblokkeerd)	Doel:	Dekking van grote investeringen waarvan de lasten niet binnen de exploitatie kunnen worden opgevangen.
Reserve monumenten (Niet geblokkeerd)	Doel:	Het egaliseren van overschotten en tekorten op het jaarlijkse subsidiebudget voor gemeentelijke monumenten en het subsidiëren van eigenaren van een monument op basis van de gemeentelijke subsidieverordening.
Egalisatiereserve BTW compensatiefonds (Geblokkeerd)	Doel:	Het bedrag dat van het Rijk is ontvangen voor het BTW-bestanddeel in oude investeringen. Vanaf 2004 komt het in een periode van 10 jaar ten gunste van de exploitatie.
Reserve Midden-Delfland (Niet geblokkeerd)	Doel:	Nog nader in te vullen beleidsontwikkeling voor Midden-Delfland.
Reserve Grondexploitaties (Niet geblokkeerd)	Doel:	Het afdekken van de risico's van de (mogelijke) toekomstige verliezen op de grondexploitaties.
Reserve compensatie dividenden en huuropbrengsten (Geblokkeerd)	Doel:	Compenseren weggevallen dividend CAIW in verband met verkoop kabelbedrijf, verminderen dividendafhankelijkheid en compenseren van de huuropbrengst van benzinepompen.
Reserve A4 (Niet geblokkeerd)	Doel:	In deze reserve wordt de afkoop door Rijkswaterstaat voor de A4 gestort. De door de gemeente te maken kosten worden uit deze reserve gedekt.
Reserve Jeugd (Niet geblokkeerd)	Doel:	Reserveren van rijksbijdragen voor ontwikkelingskosten CJG
Dekkingsreserve (Geblokkeerd)	Doel:	Het ten gunste van de exploitatie compenseren van de kapitaallasten van daartoe door de raad aangewezen en inmiddels gerealiseerde of in uitvoering zijnde projecten.
Reserve investeringsprogramma (Niet geblokkeerd)	Doel:	Het uitvoeren van investeringen die voortvloeien uit het collegeprogramma.
Reserve opstartkosten begeleiding particuliere bouwinitiatieven (Niet geblokkeerd)	Doel:	Het ondersteunen van kleine particuliere bouwinitiatieven.
Reserve Noodhulp-vangnet (Niet geblokkeerd)	Doel:	Creëren van noodhulp voor schrijnende gevallen.
Fonds sociale woningbouw (Niet geblokkeerd)	Doel:	Afkoopsommen van sociale woningbouw inzetten voor sociale woningbouw op andere locaties.
Reserve herwaardering deelnemingen	Doel:	De gemeentelijke deelnemingen zijn op de balans opgenomen tegen de nominale waarde bij het onderdeel kapitaalverstrekkingen van de financiële vaste activa. De boekwaarde van de deelnemingen is echter lager dan de nominale waarde. Het verschil is als herwaarderingsreserve op de balans opgenomen. Omdat de boekwaarde als uitgangspunt is genomen voor de kapitaallasten, is de herwaarderingsreserve geen reserve waarover beschikt kan worden. Deze wijze van registreren is louter bedoeld om het verschil tussen boekwaarde en nominale waarde zichtbaar te maken.

Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen in 2018 wordt in onderstaand overzicht weergegeven.

	Saldo 1-1-2018	Toevoegingen	Vrijval	Aanwending	Saldo 31-12-2018
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's:					
- Voorziening pensioenen voormalige wethouders	1.465.966	275.319		73.850	1.667.435
- Voorziening wachtgeldten voormalige wethouders	350.123	17.988		82.445	285.666
- Voorziening tekort bijdrage Bedrijvenschap	2.735.000	80.000			2.815.000
	4.551.089	373.307	-	156.295	4.768.101
Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is:					
- Voorziening afvalstoffenheffing	240.635		175.091		65.544
- Voorziening rioolrechten	6.061.118	475.704			6.536.822
	6.301.753	475.704	175.091	-	6.602.366
	147				

Toelichting doel en mutaties voorzieningen

Algemeen	In de kolom Vrijval zijn de bedragen opgenomen die ten gunste van de rekening van baten en lasten zijn vrijgevallen. Alle aanwendungen van de voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de betreffende voorziening gebracht. Gedetailleerde specificaties met betrekking tot het verloop van de voorzieningen zijn opgenomen in het overzicht Reserves en Voorzieningen dat als bijlage is opgenomen in de jaarstukken.
Voorziening pensioenen voormalige wethouders	Doel: Het dekken van de pensioenverplichtingen aan voormalige wethouders.
Voorziening wachtgelden voormalige wethouders	Doel: Het dekken van de wachtgeldverplichtingen aan voormalige wethouders.
Voorziening tekort bijdrage Bedrijvenschap	Doel: De bijdrage in het tekort van het Bedrijvenschap Harnaschpolder bedraagt 15% op basis van de op balansdatum laatst vastgestelde jaarrekening.
Voorziening afvalstoffenheffing	Doel: Het via storten of onttrekken van het verschil tussen reinigingskosten en afvalstoffenheffing egaliseren van de kosten cq. Tarieven.
Voorziening rioolrechten	Doel: Het via storten of onttrekken van het verschil tussen rioleringskosten en rioolrechten egaliseren van kosten cq tarieven.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

	2018	2017
Onderhandse leningen van:		
Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	181.512	226.890
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	18.754.331	9.712.141
Overige binnenlandse sectoren	22.742	40.895
	18.958.585	1.171.680
Waarborgsommen	509	734
	18.959.094	1.172.189

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden over het jaar 2018.

	Saldo 1-1-2018	Vermeerdering	Aflossingen	Saldo 31-12-2018
Onderhandse leningen van:				
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	226.890		45.378	181.512
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	9.712.141	9.132.946	90.756	18.754.331
- overige binnenlandse sectoren	40.895		18.153	22.742
Waarborgsommen	734		225	509
	9.980.660	9.132.946	154.512	18.959.094

De totale rentelast voor het jaar 2018 met betrekking tot de vaste schulden bedraagt € 213.331 (2017: € 73.035). Dit komt overeen met de voor 2018 begrote rentelast.

VLOTTENDE PASSIVA

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2018	2017
Schulden korter dan één jaar:		
- Kasgeldleningen	4.000.000	-
- Banksaldi:		
Bank Nederlandse Gemeenten	-	37.067
- Overige schulden	2.967.054	3.237.862
	6.967.054	3.274.929

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

	2018	2017
Nog te betalen bedragen	17.870.008	1.434.851
Vooruit ontvangen bedragen	20.935.050	17.344.963
	38.805.058	18.779.813
A. Nog te betalen bedragen	17.870.008	1.434.851
B. Vooruit ontvangen bedragen met specifiek bestedingsdoel:		
1. Europese overheidslichamen	-	-
2. Het Rijk	15.001.997	16.042.198
3. Overige Nederlandse overheidslichamen	5.701.425	968.232
C. Overige vooruit ontvangen bedragen	231.628	334.533
	38.805.058	18.779.814

De post nog te betalen kosten bevat voor €15,9 miljoen nog te betalen aankoopprijs voor grond in erfpacht Harnaschpolder.

Onder de vooruit ontvangen bedragen zijn eveneens opgenomen de zogenaamde uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel. In het verslagjaar was het verloop van deze uitkeringen als volgt:

	Saldo 1-1-2018	Toevoegingen	Bestedingen	Saldo 31-12-2018
Het Rijk				
- Geluidskwaliteitskaart	13.057			13.057
- Rijksbijdrage IODS kwaliteitsprojecten 1e tranche	16.009.902	55.449	1.098.806	14.966.545
- Onderwijs Achterstandenbeleid	11.173	52.430	49.275	14.328
- Jeugdwerkloosheid 2e tranche	8.067			8.067
Overige Nederlandse overheidslichamen				
- I.S.V.-3 Geluid	123.049		11.600	111.449
- Storting egalisatiefonds De Hofstede	19.000	6.000		25.000
- Aanleg Zuidhoornseweg Hooipolder		3.558.986		3.558.986
- Trambrug Schipluiden		422.646		422.646
- Depot Burgerdijkseweg PZH dioxine	68.905		14.817	54.088
- Subsidie Hof van Delfland Poorten	4.665			4.665
- Subsidie groensubsidie	509.000	1.350.000	663.200	1.195.800
- Bijdrage opbouw Landschapstafel	243.613	124.414	39.236	328.791
	17.010.431	5.569.925	1.876.934	20.703.422

Waarborgen en garanties

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen aan natuurlijke- en rechtspersonen wordt als volgt naar de aard van de geldlening gespecificeerd:

Geldnemer	Aard / Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	Percentage Borgstelling	Restant begin jaar	Restant eind jaar
Particulier woningbezit	Gewaarborgde geldleningen	9.467.152	100%	584.832	466.775
Woningstichtingen	Gewaarborgde geldleningen	5.445.363	100%	71.985	-
Woningstichtingen	Gewaarborgde geldleningen	37.357.097	50%	29.899.172	26.664.762
Overige instellingen	Gewaarborgde geldleningen / garantieverplichtingen	8.583.919	div.	7.635.297	7.396.665
		60.853.530		38.191.287	34.528.201

Langlopende financiële verplichtingen

De gemeente is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijvende financiële verplichtingen.

Omschrijving	Bedrag	Aantal contracten
Groenonderhoud	510.204	4
Inhuur	2.179.302	17
Elektriciteit en gas	160.076	1
Leerlingenvervoer	132.071	2
WMO rolvoorzieningen	92.421	1
WMO BG & HbH*	2.492.922	26
Jeugdhulp *	2.125.546	49

*De gemeente heeft samen met andere gemeenten in de regio langlopende Jeugdhulp-contracten en WMO-contracten begeleiding (BG) en hulp bij het huishouden (HbH) gesloten op basis van bestuurlijke aanbesteding volgens de Open House methodiek.

Open House is een toelatingssysteem voor de levering van zorgvoorzieningen op basis van een vooraf bekendgemaakte toelatingsprocedure waarin geschiktheidseisen en minimumeisen zijn opgenomen zoals prijs, opleidingseisen en certificering. Aanbieders kunnen gedurende de looptijd van het contract toetreden en hun diensten aanbieden. De cliënten maken zelf de keuze uit de door de gemeente toegelaten aanbieders. De contractperiode voor de WMO loopt tot en met 2018. Voor 2019 en verder heeft voor de WMO een EU-aanbesteding plaatsgevonden gericht op resultaatgericht werken. De huidige contractperiode voor de jeugdhulp loopt tot en met 2019; in 2020 wordt ook gestart met resultaatgerichte zorgplannen.

Rechtmatigheid bij aanbestedingen

Om de rechtmatigheid van de aanbestedingen vast te stellen wordt jaarlijks een spendanalyse uitgevoerd. Op basis daarvan blijkt dat de onderstaande langlopende contracten van de gemeente in 2018 ten onrechte niet Europees zijn aanbesteed. Over deze onrechtmatige uitgaven 2018 heeft in de jaarrekening 2017 al melding plaatsgevonden.

	Werkelijk onrechtmatig 2018	In 2017 gerapporteerde onrechtmatigheid over 2018	Hogere onrechtmatigheid dan in 2017 was ingeschat
Groenonderhoud	502.694	360.000	142.694
Technisch onderhoud	265.546	109.000	61.982
ICT	0	10.000	0
Inhuur	526.982	465.000	156.546
	1.295.222	944.000	361.222

3.3.2 Single information, Single audit (SiSa)

Ingevolge artikel 58a van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is sinds het verantwoordingsjaar 2006 het principe van Single information, Single audit (SiSa) van toepassing.

Met SiSa wordt beoogd voor specifieke uitkeringen de verantwoordings- en controlelasten voor gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen te verminderen. Om hieraan uitvoering te geven wordt door het Rijk per specifieke uitkering minder verantwoordingsinformatie en controle gevraagd. Bovendien wordt aangesloten bij het reguliere jaarrekeningproces van de medeoverheden en wordt de (rechtmatigheids)controle en verantwoording volledig geïntegreerd in de rechtmatigheidscontrole van de jaarrekening. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) vervult namens het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) de intermediaire rol tussen medeoverheden en vakdepartementen. Gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen verstrekken hun verantwoordingsinformatie jaarlijks vóór 15 juli elektronisch aan het CBS.

Voor het verantwoordingsjaar 2017 geldt SiSa voor ruim 100 specifieke uitkeringen. Voor de gemeente Midden-Delfland betreft dit de navolgende uitkeringen.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)

1. Onderwijs achterstandenbeleid 2011-2014 (OAB)

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW)

1. Gebundelde uitkering (WWB+WIJ+IOAW+IOAZ+levensonderhoud beginnende zelfstandigen Bbz 2004+WWIK)
2. Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud startende zelfstandigen)

De verplichte bijlage met verantwoordingsinformatie over de hiervoor genoemde specifieke uitkeringen is hierna opgenomen.

4. Bijlagen

4.1 Staat van reserves en voorzieningen

Naam van de reserve of de voorziening	Dienstjaar (2018)						Toelichting
	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo einde boekjaar	Belegd bij de gemeente	
A. Algemene reserves							
Algemene gemeentelijke reserve	5.375.269	n.v.t.	134.700	1.507.203	4.002.766	4.002.766	De rente wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht.
Doel: Buffer voor nadelige exploitatiesaldi na resultaatbestemming, alsmede voor calamiteiten							Geraamd saldo per 31 december 2017 218.897,00
							Resultaat jaarrekening 2017 218.897,00
							Saldo per 1-1-2018 5.375.268,67
							<u>Vermeerderingen:</u>
							Doorschuij PVA aanwijzing BPL 5.200,00
							Doorschuij inhuur KCC 3.500,00
							Doorschuij budget klimaat- energieopgave 30.000,00
							Doorschuij budget verduurzaming gebouwen 66.000,00
							Doorschuij budget bestuurlijke samenwerking 10.000,00
							Doorschuij budget bewegwijzering gemeentehuis naar 2019 20.000,00
							Totaal 134.700,00
							<u>Verminderingen:</u>
							Asfalteren voorterrein gemeentewerf 12.466,58
							Cittaslowdag raadsleden en supporters 5.000,00
							Constructieve veiligheid bruggen 20.000,00
							Cultuureducatie met kwaliteit 230,00
							Cultuurimpuls 22.082,74
							Energievisie 43.716,14
							Extra kosten dienstverleningsmodel 8.937,41
							Instandhouding skaterouten netwerk (10 jr t/m 2024) 10.665,00
							Inzet trainees en leerarbeidsplaatsen 70.000,00
							Motie lokaal onderwijsbeleid 10.000,00
							Onderwijs kinderen statushouders 10.000,00
							Realisatieplan informatievoorziening en digitalisering 36.158,18
							Strandgoed respitzorg H4 pilot 25.000,00
							Urgentie, decentralisatie beschermd wonen/OGGZ/bemoeizorg 16.029,78
							Village Fleuri 14.882,02
							Poldergesprekken invulling bijz. prov. Landschap 4.330,00
							Deklaag Kwakelweg tbv skaterouten netwerk 40.000,00
							Corrosievorming tribune SV Den Hoorn 45.150,00
							Subsidie Scouting Maasland 49.525,00
							Parkeerverharding bij Schipluiden 10.706,00
							Visie Centrumontwikkeling Maasland 29.931,14
							Energievisie (Amendement A begr. 2016) 7.860,00
							Uitgaven afkoopsom BHP 16.372,18
							Kosten Trekvaart 13.642,00
							Energievisie Midden-Delfland 83.400,00
							Inhuur BAG 18.699,00
							Inhuur omgevingswet 159,60
							Ambtelijke en juridische begeleiding Abtswoude 52 30.000,00
							Ambtelijke inzet uitwerking Centrum Maasland 79.202,74
							Inhuur ambtelijke begeleiding kleine projecten 75.000,00
							Inhuur omgevingswet 100.000,00
							Meldpunt leefomgeving/duurzame inzetbaarheid medewerker 46.900,00
							Keenenburg 6 huisvesting statushouders 12.967,13
							Resultaat voorjaarsnota 322.140,00
							Nadeling saldo PBGW II 370.875,00
							Terugdraaien onttrekking Zuidhoornseweg PBGW III -1.000.000,00
							nadelig sald PBGW III 845.175,00
							Totaal 1.507.202,64
Totaal A Algemene reserves	5.375.269	0	134.700	1.507.203	4.002.766	4.002.766	
B. Bestemmingsreserves							
Nutsreserve	12.866.617	n.v.t.	5.238		12.871.855	3.698.501	De rente wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht.
Doel: Het creëren van een waarde vaste inkomstenbron voor de exploitatie							Een deel van de reserve is extern belegd. Ook hiervan komt de rente ten gunste van de exploitatie.
							<u>Vermeerderingen:</u>
							Afkoopsommen eigen graven 5.238,00

Naam van de reserve of de voorziening	Dienstjaar (2018)						Toelichting
	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen	Verminderen	Saldo einde boekjaar	Belegd bij de gemeente	
Reserve ontwikkeling Harnaschpolder	591.696	n.v.t.		111.473	480.223	480.223	De rente wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht.
Doel: Dekking bestuurskosten die voortvloeien uit de ontwikkeling van de polderen waarvoor gelden vanuit de grondexploitaties beschikbaar komen							<u>Verminderen:</u> aandeel gemeentelijke bestuurskosten 211.473,00 vermindere onttrekking met 10.000 per jaar -100.000,00 Totaal 111.473,00
Investeringsreserve							Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 32.986,92
Doel: Dekking van geplande investeringen waarvan de lasten niet binnen de exploitatie opgevangen kunnen worden. In de begroting wordt aangegeven voor welke investeringen een claim op de reserve wordt gelegd.							<u>Verminderen:</u>
- Geoordeelde gelden voor frontbebouwing langs de Gaag	65.355	980			66.336	66.336	
- Aansluiting / oprit A4 bij Harnaschpolder	1.024.695	15.370			1.040.066	1.040.066	
- Aansluiting Woudseknop*	95.767	1.437		0	97.204	97.204	
- Groenontwikkeling Zwethzone	426.491	6.397			432.889	432.889	
- Recreatieve verbindingen in de Harnaschpolder*	563.469	8.452		0	571.921	571.921	
- Plankosten verkeersvisie Maasland	14.114	212			14.326	14.326	
- Onbestemde middelen (vrije ruimte)	9.235	139			9.374	9.374	
* Reserves aangewezen als dekking projecten locatieontwikkeling							
Voor de hierna genoemde investeringen zijn inmiddels kredieten beschikbaar gesteld. De feitelijke afloop van deze investeringen loopt via de dekkingsreserve.							
721072 - Reconstructie kruising oude veiling	118.582			50.557	68.025	68.025	
Subtotaal investeringsreserve	2.317.709	32.986,92	0	50.557	2.300.139	2.300.139	
Reserve Monumenten	187.896	2.818		1.211	189.504	189.504	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 2.818,44
Doel: Het ondersteunen van onderhoud van monumenten buiten de exploitatie							<u>Verminderen</u> subsidie monumenten 1.211,16
Reserve Sociaal Domein	878.755	13.181		684.277	207.659	207.659	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 13.181,28
Doel: Opvangen budgettaire fluctuaties en onvoorziene uitgaven lange termijn.							<u>Verminderen</u> Budget preventieactiviteiten 22.146,73 Formatieuitbreiding St. Welzijn - Preventieve activiteiten jongeren 57.000,00 Preventieve sportcoach E25 30.000,00 Gezondheidsituatie/gezondheidsmonitor - Vervoer was en koffie 12.755,20 Actieplan jeugdhulp in gezinsvormen 17.200,00 Ondersteuning 4 implementatietrajecten 14.175,00 nadelig saldo PBGW III 531.000,00 Totaal 684.276,93
Egalisatiereserve Bouwleges	1.430.447	n.v.t.		0	1.430.447	1.430.447	De rente wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht.
Doel: Ter nivellering van de wegvallende leges vanaf 2012							<u>Verminderen</u> initieel begrote inkomsten 2018 - af: verwachte inkomsten 2018 -
Reserve Midden-Delfland	8.554	128			8.682	8.682	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 128,28
Doel: Nog nader in te vullen beleidsontwikkeling Midden-Delfland							

Naam van de reserve of de voorziening	Dienstjaar (2018)			Verminderingen	Saldo einde boekjaar	Waarvan belegd bij de gemeente	Toelichting
	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen				
Reserve Grondexploitaties Doel: Het afdekken van de risico's van de (mogelijke) toekomstige verliezen op de diverse grondexploitaties	-0	0	-406.000	-406.000	-0	-0	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari - <u>Vermeerderingen:</u> Winstneming grondexploitaties 2018 144.000 Terugdraaien winst Maaslandse Dam -323.000 Correcties en verliesneming 2018 uit reserve Compensatie dividenden en huuropbrengsten -227.000 Totaal -406.000 <u>Verminderingen:</u> Correcties en verliesneming 2018 -227.000 Terugdraaien winst Maaslandse Dam -323.000 Winstneming naar reserve Compensatie dividenden en huuropbrengsten 144.000 Totaal -406.000
Compensatie dividenden en huuropbrengst Doel: Compenseren weggefallen dividend CAIW ivm verkoop aandelen Verminderen dividendafhankelijkheid Compenseren huuropbrengst bezinepompen	16.239.952	n.v.t.	500.747	403.000	16.337.699	16.337.699	<u>Vermeerderingen:</u> Verliesnemingen en correcties naar reserve grondexploitaties. 215.000 Winstneming grondexploitaties 2018 285.747 Totaal 500.747 <u>Verminderingen:</u> Storting in voorziening tekort bedrijfsvaardij 80.000 Terugdraaien Winst Maaslandse Dam 323.000 Totaal 403.000
Reserve Jeugd Doel: Reserveren van rijksbijdragen voor ontwikkelingskosten CJG	111.326	1.670		112.995	0	0	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 1.670 <u>Verminderingen:</u> Nadelig saldo periodieke begrotingswijziging III 112.995
Reserve Investeringsprogramma Doel: Uitvoeren van investeringen die voortvloeien uit het collegeprogramma	3.334.228	n.v.t.		135.942	3.198.286	3.198.286	<u>Verminderingen:</u> Duurzaamheid gebouwen 69.544 Herinrichting centrum Den Hoorn 66.397 Totaal 135.942
Reserve opstartkosten begeleiding particuliere bouwinitiatieven Doel: Ondersteunen van kleine particuliere bouwinitiatieven	37.584	564	2.520	24.120	16.548	16.548	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 564 <u>Vermeerderingen:</u> Totaal opbrengsten 2.520 <u>Verminderingen:</u> Totaal uitgaven 24.120
Reserve Noodhulp-vangnet Doel: Creëren van noodhulp voor schrijnende gevallen	61.919	n.v.t.		7.194	54.725	54.725	<u>Verminderingen:</u> Kosten armoedebestrijding 7.194
Fonds Sociale Woningbouw Doel: Aankoopsommen sociale woningbouw inzetten voor sociale woningbouw op andere locaties.	208.630	3.129	53.980		265.739	265.739	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 3.129 <u>Vermeerderingen:</u> Storting boetebedragen anti-speculatiebeding 36.023 Afskoop sociale woningbouw bij project 17.957 Totaal 53.980
Reserve afwikkeling complexen Doel: Onderbrengen van budgetten vanuit grexen voor activiteiten die op termijn uitgevoerd gaan worden, zodat de grexen afgesloten kunnen worden.	681.381	10.220,76	292.007		983.609	983.609	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 10.221 <u>Vermeerderingen:</u> Bijdrage MRDH t.b.v. Woudseweg 150.000 Negatieve boekwaarde Keenenburg III 142.007 Totaal 292.007

Naam van de reserve of de voorziening	Dienstjaar (2018)			Verminderingen	Saldo einde boekjaar	Waarvan belegd bij de gemeente	Toelichting
	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen				
Reserve Liquidatiesaldo Stadsgewest Haaglanden Doel: Het positieve liquidatiesaldo van het Stadsgewest Haaglanden te reserveren voor personeelskosten en nieuwe vormen van regionale samenwerking	61.949				61.949	61.949	
Risicoreserve Erfpachtgronden Doel: Opvangen van risico's van overname van erfpachtgronden van Bedrijvenschap Hamaschpolder.	0		166.667		166.667	166.667	<u>Vermeerderingen:</u> Bijdrage Bedrijvenschap bij start van de erfpacht 166.667
Reserve Herwaardering deelnemingen Doel: Uit oogpunt van inzicht en presentatie zijn aan de debetzijde van de balans de deelnemingen tegen de nominale waarde opgenomen. Vóór 2004 werd op de nominale waarde van de deelnemingen afgeschreven. Deze afschrijvingen zijn via de jaarresultaten met de Algemene reserve verrekend. In 2005 is daar de waardetoeename van de aandelen Europoort aan toegevoegd	1.122.093	n.v.t.			1.122.093	1.122.093	
Totaal B Bestemmingsreserves	40.140.735	64.699	615.158	1.124.769	39.695.823	30.522.469	
C. Dekkingsreserves							
Dekkingsreserve gemeentehuis Doel: Realisatie van een nieuw gemeentehuis	12.052.160			484.344	11.567.816	11.567.816	<u>Verminderingen:</u> Kapitaallasten gemeentehuis tot een maximum investeringsbedrag van € 15,4 miljoen 484.344
Dekkingsreserve Doel: Het ten gunste van het exploitatieresultaat compenseren van de kapitaallasten van daartoe door de raad aangewezen en inmiddels gerealiseerde of in uitvoering zijnde projecten. De volgende investeringen zijn daartoe aangewezen:							<u>Vermeerderingen:</u> Uit investeringsreserve 50.557
721072 - Reconstructie Oude Veiling Maasland	102.003		50.557	6.044	146.516	146.516	<u>Verminderingen:</u> Vrijval t.g.v. exploitatie 367.807
742139 - Aankoop 4 schoolwoningen (8 lokalen)	1.250.000			50.000	1.200.000	1.200.000	
742189 - Realisatie multifunctionele accommodatie Den Hoom (MFA)	3.262.500			112.500	3.150.000	3.150.000	
742322 - Nieuwbouw PC-basisschool Maasland	1.253.282			40.428	1.212.853	1.212.853	
753001 - Realisatie sporthal Schipluiden	211.674			20.000	191.674	191.674	
753021 - Extra (kunstgras)speelveld MVV'27	35.483			32.277	3.206	3.206	
753031 - Aanleg kunstgrasveld (3x)	922.695			76.109	846.586	846.586	
753032/ -Sportvloer DIOS	14.666			4.477	10.189	10.189	
754104 Overkapping tussen Schilpen en Tavenu	304.772			14.482	290.290	290.290	
742331 Aanpak klimaatproblemen MFA onderwijs	820.499			0	820.499	820.499	
765001 Aanpak klimaatproblemen MFA kinderopvang	170.679			11.490	159.189	159.189	
<i>subtotaal dekkingsreserve</i>	<i>8.348.252</i>	<i>0</i>	<i>50.557</i>	<i>367.807</i>	<i>8.031.003</i>	<i>8.031.003</i>	
Totaal C Dekkingsreserves	20.400.412	0	50.557	852.151	19.598.818	19.598.818	

Naam van de reserve of de voorziening	Dienstjaar (2018)			Verminderingen	Saldo einde boekjaar	Waarvan belegd bij de gemeente	Toelichting
	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen				
D. Voorzieningen							
Voorziening dubieuze debiteuren Soza Doel: Oninbare debiteuren waaraan leenbijstand is verleend	80.750	n.v.t.		6.889	73.861	73.861	<u>Verminderingen:</u> Oninbare vorderingen 6.889
Voorziening dubieuze debiteuren Doel: Geheel of gedeeltelijk oninbare debiteuren	327.655	n.v.t.		327.655	0	0	<u>Verminderingen:</u> Faillissement debiteur 327.655
Voorziening pensioenen voormalig wethouders Doel: Het dekken van de uitkeringen en pensioenen aan voormalige wethouders	1.465.966	n.v.t.	275.319	73.850	1.667.435	1.667.435	<u>Vermeerderingen:</u> Toevoeging conform actuariële waardeberekening 126.079 Storting APPA pensioen via salaris 149.240 Totaal 275.319 <u>Verminderingen:</u> Betaalde pensioenaanspraken 73.850
Voorziening wachtgeld voormalig wethouders Doel: Het dekken van de uitkeringen en pensioenen aan voormalige wethouders	350.124	n.v.t.	17.987	82.445	285.665	285.665	<u>Vermeerderingen:</u> Extra benodigde dotatie op lange termijn 17.987 <u>Verminderingen:</u> Betaalde wachtgeld 82.445
Voorziening bijdrage tekort Bedrijvenschap Doel: Geformaliseerde maximale bijdrage in het tekort van het schap	2.735.000	n.v.t.	80.000		2.815.000	2.815.000	<u>Vermeerderingen:</u> Storting uit reserve Dividenden en huuropbrengsten 80.000
Voorziening afvalstoffenheffing Het via storten of onttrekken van het verschil tussen reinigingskosten en afvalstoffenheffing egaliseren van de kosten cq tarieven	240.635	n.v.t.		175.091	65.544	65.544	<u>Vermeerderingen/verminderingen:</u> Saldo kosten/opbrengsten functie 721 (zgn. gesloten circuit) -175.091 Positief saldo=vermeerdering, negatief saldo=vermindering
Voorziening rioolheffing Doel: Het via storten of onttrekken van het verschil tussen rioleringskosten en rioolheffing egaliseren van de kosten cq tarieven	6.061.118	n.v.t.	475.704		6.536.822	6.536.822	<u>Vermeerderingen/verminderingen:</u> Saldo kosten/opbrengsten functie 722 (zgn. gesloten circuit) 475.704 Positief saldo=vermeerdering, negatief saldo=vermindering
Voorziening vakantiegeld personeel Doel: Reservering vakantiegeld voor gelijkmatige verdeling van de kosten.	15.530			15.530	0	0	<u>Verminderingen:</u> Terugdraaien reservering vakantiegeld 15.530
Voorziening Grondexploitaties Doel: Opvangen van verlies in de grondexploitaties	1.364.000	n.v.t.		221.000	1.143.000	1.143.000	<u>Verminderingen:</u> Saldo verliesneming 2018 en correcties eerdere jaren 221.000 Saldo einde boekjaar: Kreekzone 222.000 Centrum Den Hoorn 626.000 Keenenburg V 110.000 Centrum Maasland 185.000 1.143.000
Totaal D Voorzieningen	12.640.779	0	849.010	902.460	12.587.329	12.587.329	
Totaal A + B + C Reserves	65.916.416	64.699	800.415	3.484.123	63.297.407	54.124.053	
Totaal reserves en voorzieningen (excl deelnemingen)	78.557.195	64.699	1.649.426	4.386.583	75.884.736	66.711.382	

4.2 Overzicht begrotingswijziging

Overzicht begrotingswijzigingen 2018

Omschrijving	Lasten / Baten	2018	Raadsvergadering d.d.
Beginstand primitieve begroting		23.428	
Begrotingswijziging 1:			
1 ^e wijziging begroting	Lasten	0	
1 ^e wijziging begroting	Baten	64.165	
Gecorrigeerde stand begroting na nr 1		87.593	7 november 2017
Begrotingswijziging 2:			
2 ^e wijziging begroting	Lasten	-215.000	
2 ^e wijziging begroting	Baten	-215.000	
Gecorrigeerde stand begroting na nr 2		87.593	12 december 2017
Begrotingswijziging 3:			
3 ^e wijziging begroting	Lasten	-45.150	
3 ^e wijziging begroting	Baten	-45.150	
Gecorrigeerde stand begroting na nr 3		87.593	22 mei 2018
Begrotingswijziging 4:			
4 ^e wijziging begroting	Lasten	-812.449	
4 ^e wijziging begroting	Baten	-812.449	
Gecorrigeerde stand begroting na nr 4		0	25 september 2018
Begrotingswijziging 5:			
5 ^e wijziging begroting	Lasten	-3.654.600	
5 ^e wijziging begroting	Baten	-3.742.193	
Gecorrigeerde stand begroting na nr 5		0	28 juli 2018
Begrotingswijziging 6:			
6 ^e wijziging begroting	Lasten	-200.000	
6 ^e wijziging begroting	Baten	-200.000	
Gecorrigeerde stand begroting na nr 6		87.593	26 juni 2018
Begrotingswijziging 7:			
7 ^e wijziging begroting	Lasten	-2.776.001	
7 ^e wijziging begroting	Baten	-2.776.001	
Gecorrigeerde stand begroting na nr 7		0	25 september 2018

Exploitatie - = nadeel

4.3 Incidentele subsidies

Overzicht incidentele subsidies 2018

Organisatie	Activiteit	Bedrag	Datum aanvraag	Datum toekenning
SKOM – Aloysius	Ondersteuning nieuwkomers	€ 5.625	14-06-18	04-07-18
SKOM – Aloysius	Ondersteuning nieuwkomers	€ 1.125	22-10-18	17-11-18
SKOM - Aloysius	Ondersteuning nieuwkomers	€ 1.125	06-12-18	
Stichting Present Maassluis	Project Wensboom	€ 1.400	24-08-18	18-10-18
Stichting Voedselbank Delft	Verstrekken voedselpakketten	€ 1.000		04-07-18
Stichting Gezinshereniging Vluchtelingen Delft	Financiële ondersteuning nareizen	€ 3.000	22-02-18	27-03-18
Chr. Zangvereniging Te Deum Laudamus	Muziekuitvoering	€ 1.400	02-07-18	23-08-18
Stichting Kunst en Cultuur Den Hoorn	Winterfestival Den Hoorn	€ 1.500	20-09-18	09-10-18
Stichting Delft Chamber Music Festival	stoelendansconcert	€ 3.000	09-05-18	18-06-18
Harmonievereniging Masalant	Harmonie	€ 7.800	22-02-18	
Cultuurstek Den Hoorn	Hoornse kinderparade	€ 3.500	31-01-18	
Cultuurstek Den Hoorn	Festival " Dichter bij de Dijk"	€ 2.000	31-01-18	
Historische Vereniging Oud-Schipluiden	Tentoonstellingen	€ 2.050	31-01-18	
Kreatiehuis Maasland	Kinderatelier 2018	€ 2.000	29-01-18	
Let it go	Koor voor mensen met fysieke beperking	€ 1.000	08-01-18	
Stichting Schuurevents	Boeren- en paardendag Schipluiden	€ 1.000	09-01-18	
Stichting Home Town Festival	Golden Oldies Festival	€ 1.300	30-01-18	
Stichting Kunst en Cultuur Den Hoorn	Samenstellen zanggroep jeugd met afsluitend concert	€ 1.500	31-01-18	
Stichting Live in Maasland	Huiskamerfestival en live muziek op zondag	€ 3.900	29-01-18	
Handbalvereniging DIOS	Jeugdsport	€ 1.650	12-02-18	02-05-18
Cult Royale	Cultureel evenement	€ 2.000	05-09-18	17-12-18
Bewoners Kloosterpad	Wijk opfleuren tijdens burendag	€ 1.000	15-07-18	

4.4 Rapportage Interbestuurlijk Toezicht

Het college heeft een bestuursovereenkomst afgesloten met de Provincie Zuid-Holland in het kader van het interbestuurlijk toezicht dat door de provincie wordt uitgeoefend op de gemeente. De gemeente heeft zich verplicht om vanaf de jaarrekening 2013 onderstaande gegevens op te nemen in de jaarrekening. De "stoplichtkleuren" zijn volledig afkomstig uit het toezichtkader van de provincie.

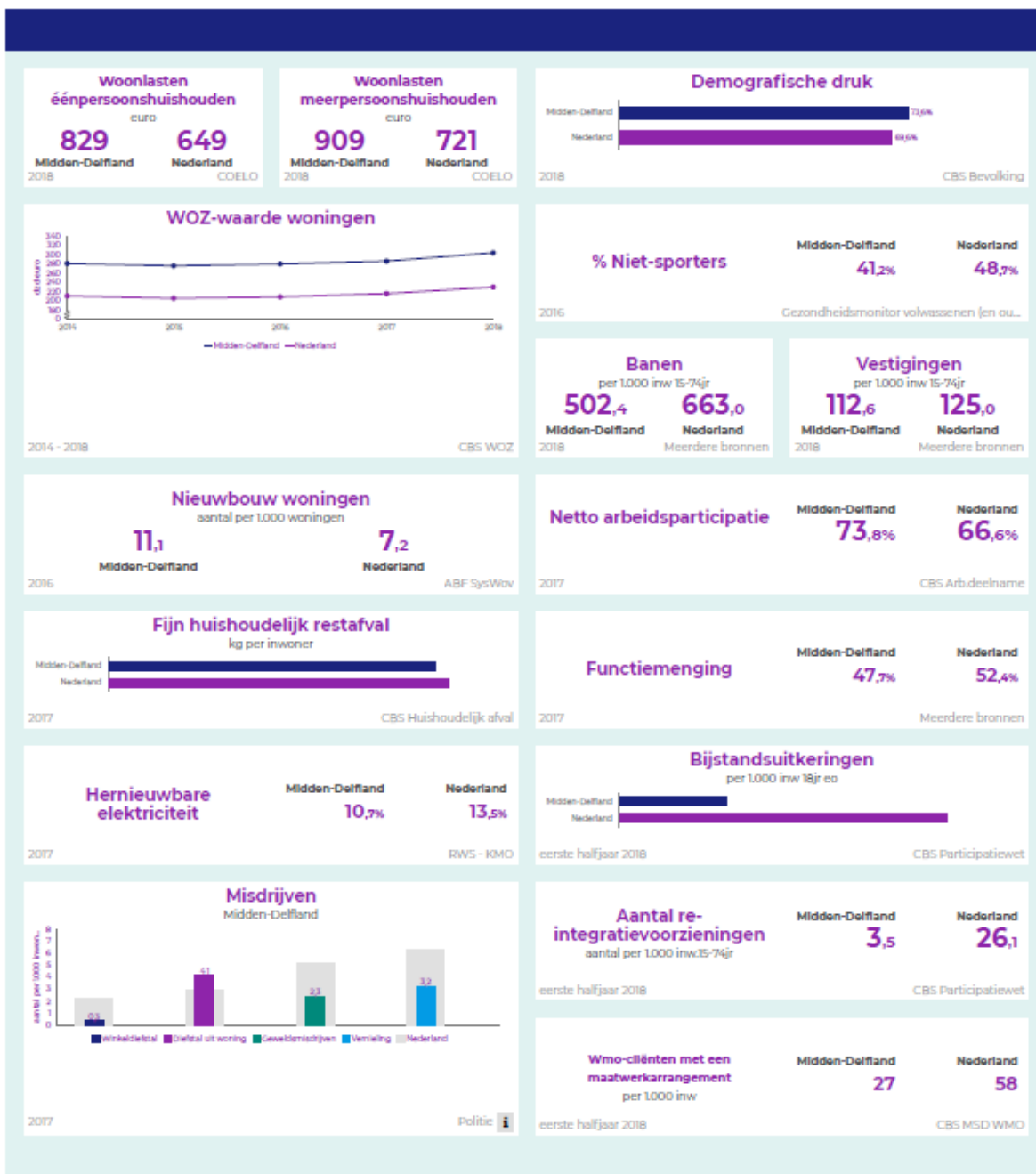
Financiën	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht	Oranje	De structurele lasten worden in 2019 en 2020 niet volledig afgedekt door structurele baten. Voor 2021 en 2022 is dat wel het geval.	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	nee		
Ruimtelijke ordening	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	
De gemeentelijke bestemmingsplannen zijn aangepast aan de Verordening Ruimte 2014 (artikel 3.4 Verordening Ruimte)	Groen	De bestemmingsplannen zijn in overeenstemming met het provinciaal beleid.	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	ja/nee		
Omgevingsrecht	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	
Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Milieu, Bouwen en Wonen	Groen		
Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving is tijdig een beleidsplan, een uitvoeringsprogramma en een evaluatie vastgesteld en met de jaarrapportage over de uitvoering bekend gemaakt aan de gemeenteraad. Binnen twee maanden na vaststelling wordt hierover mededeling gedaan aan de provincie Zuid-Holland.	Groen		
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	ja/nee		
Monumentenzorg	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	
De gemeente beschikt over een deskundige adviescommissie met betrekking tot de (rijks)monumenten	Groen	De gemeente heeft een gecombineerde commissie Welstand en Erfgoed. Hierbij maakt de gemeente gebruik van deskundigen van Dorp, Stad en Land. Daarnaast worden de lokale historische verenigingen in de commissie	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	nee		
Archief- en informatiebeheer	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	
Het archief- en informatiebeheer van de gemeente zijn op orde	Groen	In overleg van onze archivaris met de provinciale archiefinspectie is er over 2018 geen uitgebreide Kritische Prestatie Indicatoren rapportage opgemaakt maar een beknopt jaarverslag. De reden hiervoor is dat het informatie en archiefbeheer van de gemeente Midden Delfland stabiel is en zelfs een stijgende lijn heeft.	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	ja/nee		
Huisvesting Vergunninghouders	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	
De gemeente heeft volledig en tijdig voldaan aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand	Groen	Gevraagde informatie	Stand van zaken
		Voorsprong per 1 januari van het verantwoordingsjaar	5
		Fase interventieladder op 1 januari	taakstelling gerealiseerd
		Taakstelling eerste halfjaar van het verantwoordingsjaar	15
		In het eerste halfjaar gehuisveste vergunninghouders	19
		Voorsprong per 1 juli van het verantwoordingsjaar	9
		Fase interventieladder op 1 juli	taakstelling gerealiseerd
		Taakstelling tweede halfjaar van het verantwoordingsjaar	13
		In het tweede halfjaar gehuisveste vergunninghouders	16
		Voorsprong per 31 december van het verantwoordingsjaar	12
Fase interventieladder op 31 december	taakstelling gerealiseerd		
		Toelichting	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	nee		

4.5 Beleidsindicatoren

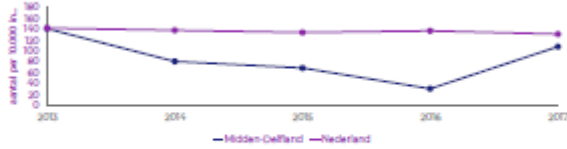

Besluit Begroting en Verantwoording

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar

2013 - 2017

Halt

Achterstand onder jeugd

Midden-Delfland

2015

VJI

Jongeren met delict voor rechter

0,56% Midden-Delfland
1,45% Nederland

2015

VJI

Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)

1,0% Midden-Delfland
2,0% Nederland

2016-2017

DUQ/Ingrado

Jongeren met jeugdhulp

% van alle jongeren tot 18 jaar

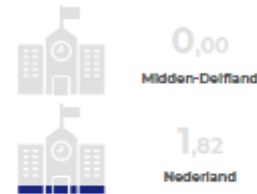

eerste halfjaar 2018

CBS Jeugd

Absoluut verzuim

per 1.000 inw. 5-18 jr

2017

DUQ/Ingrado

Relatief verzuim

per 1.000 inw. 5-18 jr

2017

DUQ/Ingrado

Jongeren met jeugdreclassering

Geen data Midden-Delfland
0,3% Nederland

eerste halfjaar 2018

CBS Jeugd

Jongeren met jeugdbescherming

0,4% Midden-Delfland
1,0% Nederland

eerste halfjaar 2018

CBS Jeugd

4.6 Gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Taakveld BBV	Omschrijving taakveld BBV	Bedrag werkelijk uitgaven	Bedrag werkelijk inkomsten
0.1	Bestuur	1.152.478	23.528
0.10	Mutaties reserves	865.114	3.484.121
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten		
0.2	Burgerzaken	742.853	399.960
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	310.739	445.656
0.4	Overhead	9.018.431	287.133
0.5	Treasury	278.072	3.095.714
0.61	OZB woningen	103.388	2.804.326
0.62	OZB niet-woningen	239.357	1.448.757
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		17.848.331
0.8	Overige baten en lasten		
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.069.700	
1.2	Openbare orde en veiligheid	352.767	41.079
2.1	Verkeer en vervoer	1.184.968	469.764
2.2	Parkeren	12.836	4.713
2.4	Economische havens en waterwegen	125.537	6.630
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	316.763	633.145
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	55.363	
3.4	Economische promotie	243.726	18.468
4.2	Onderwijshuisvesting	898.392	205.358
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	595.494	135.904
5.1	Sportbeleid en activering	320.182	35.716
5.2	Sportaccommodaties	605.565	166.206
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	137.429	2.522
5.4	Musea	90.011	
5.5	Cultureel erfgoed	84.132	24.364
5.6	Media	436.861	
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.548.852	2.715.241
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.195.723	193.505
6.2	Wijkteams	119.985	
6.3	Inkomensregelingen	3.133.700	2.199.455
6.4	Begeleide participatie	130.870	
6.5	Arbeidsparticipatie	214.182	123.468
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	640.996	12.115
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	2.294.029	261.362
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	3.487.067	
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	72.746	
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	77.804	
7.1	Volksgezondheid	596.123	15.200
7.2	Riolering	1.613.004	1.855.645
7.3	Afval	2.186.374	2.662.173
7.4	Milieubeheer	857.926	11.600
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	159.113	149.095
8.1	Ruimtelijke ordening	622.583	39.020
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.400.406	2.576.959
8.3	Wonen en bouwen	811.390	797.730
Samenvatting		45.403.032	45.193.965